

วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย
ของ ฌากส์ แดร์ริดา

อารีรัตน์ ภีระยร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พฤษภาคม 2562

วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย
ของ ฌากส์ แตร์รีดา

อารีรัตน์ ภีระพร

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พฤษภาคม 2562

วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย
ของ ฌากส์ แดร์ริดา

อารีรัตน์ ภิราธร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา

คณะกรรมการสอบ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.พิติชญ์ โคตรสุโพธิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง)

14 พฤษภาคม 2562

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบคุณการสนับสนุนทุนการศึกษา ปีการศึกษา 2561

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง แก้วสุฟอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ซึ่งมีคุณูปการทั้งให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยค้นหาหนังสือ พร้อมแปลบทความบางส่วนที่สำคัญให้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมผู้ที่คอยให้คำชี้แนะ วางโครงร่าง ตรวจสอบเนื้อหา คอยถามไถ่ กระตุ้นให้แรงบันดาลใจที่ทำให้เกิดความกึกก้องของงานอยู่เสมอ ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ที่ให้ ความเมตตาดูแลตั้งแต่ปริญญาตรี และอนุเคราะห์ลูกศิษย์คนนี้ในการเป็นประธานกรรมการสอบให้ ขอขอบคุณคณาจารย์ บุคลากร ของภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ทุกท่านที่คอยช่วย วางแผน คอยชี้แนะแก้ปัญหาให้เสมอมา ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ให้การ สนับสนุนทุนการศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณเพื่อน ๆ รุ่นพี่ รุ่นน้องภาควิชาปรัชญาทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือเสมอในยามที่เอ่ยคำ ขอไป ขอขอบคุณญาติสนิท มิตรสหายทุกท่านที่คอยเฝ้าคอยเป็นกำลังใจให้ประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณ นุชวรา ไจบรรทัด ที่เป็นกำลังใจอยู่เคียงข้างเสมอตั้งแต่จุดเริ่มต้นในทุก ๆ ก้าวที่สำคัญของชีวิต

และสุดท้ายนี้กราบขอบพระคุณคุณแม่พ่อจรัส ภิราษร คุณพ่อที่เป็นคนที่แสนจะมีเหตุผล ปลูก ฟังสั่งสอนลูกคนนี้ให้คิด ได้คิดเป็น คอยสนับสนุนเป็นเบื้องหลังหนุนส่งเสริมลูกในทุก ๆ เรื่องที่ลูก อยากจะทำ และขอขอบคุณคุณแม่จันทร์ฉาย ภิราษร ที่ติดตามคอยพูดคุยรับฟังกันในทุกเรื่อง ทุก ปัญหา ทั้งที่บางเรื่องท่านเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง แต่ท่านก็พยายามเปิดใจรับฟังลูกคนนี้ในทุก ๆ เรื่อง เสมอมา

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

อารีรัตน์ ภิราษร

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของฌากส์ แดร์ริดา
ผู้เขียน	นางสาวอริรัตน์ ภิราษร
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา)
คณะกรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง แก้วสุฟอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ อินทนนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida) มีวัตถุประสงค์คือ 1. ศึกษาประเด็นความหมาย ลักษณะ อิทธิพลทางความคิด และผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา และ 2. วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา โดยศึกษาจากงานของ ฌากส์ แดร์ริดา จำนวน 5 เล่ม พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนา

ผลจากการศึกษาความหมาย ลักษณะ จุดกำเนิด อิทธิพลทางความคิดของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา พบว่าสาเหตุที่ฌากส์ แดร์ริดาและนักคิดกลุ่มก่อสร้างและความหลากหลายได้นำเสนอแนวคิดนี้ขึ้นมาขึ้นอยู่กับความเป็นขั้วแห่งคู่ตรงข้ามของภาษา และมนุษย์ มักยึดติดความหมายของภาษาด้านใดด้านหนึ่งเสมอ โดยเขาเข้าไปที่แนวคิดแบบ โครงสร้างนิยม (Structuralism) แบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ทำให้เกิดเป็นกรอบ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม เป็นตัวบท (Text) ที่ตายตัวแน่นอน และถูกกำหนดไว้แล้วในโครงสร้างที่เป็นใหญ่ในสังคม เราจะเห็นคู่ตรงข้ามที่มีความพิเศษกว่าอีกฝั่งหนึ่งเสมอ เช่น วาทกรรมชายเป็นใหญ่ ฝั่งตรงข้ามคือหญิงจะถูกกดทับไว้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นหลักยึดของภาษาแบบเดิมที่มีมาอยู่ตลอดของประวัติศาสตร์ทางปรัชญา ซึ่งมุมมองดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดสังคมศูนย์กลางและระบบชนชั้น เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และไม่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแนวคิดของฌากส์ แดร์ริดาจะคอยทำหน้าที่เข้าไปรื้อสร้าง และชี้ให้เห็นถึง

จุดความหลากหลายในโครงสร้างทางความคิด โดยที่แคร์ริดาได้รับอิทธิพลทางความคิดของนักปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา และอัตถิภาวนิยมเข้ามาใช้เป็นพื้นฐานสร้างแนวความคิดของเขา

เมื่อได้ข้อสรุปทางการศึกษาของสาเหตุแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา ซึ่งพบว่า ฌากส์ แครร์ริดาพยายามที่จะสื่อสารถึงความจริงที่ว่า ไม่มีความจริงสัมบูรณ์ตายตัว (Absolute truth) ความจริงเป็นสิ่งสัมพัทธ์ (The truth is relative) และมีอยู่อย่างหลากหลาย ความจริงมิได้แข็งเหมือนกับก้อนหิน และจุดที่ความจริงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ก็คือความหลากหลายซึ่งจะนำไปสู่ความหลากหลายของวิทยาการ นำไปสู่การเคารพและรับฟังความคิดเห็นหรือความจริงของผู้อื่น นี่คือนี่ที่ ฌากส์ แครร์ริดาพยายามจะสื่อสารและนำไปปฏิบัติ มันเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่จะนำไปสู่ความสงบ และหาความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นมาในสังคมได้ ซึ่งแนวคิดนี้ส่งผลกระทบต่อที่มีทั้งประโยชน์และโทษ เพราะทำให้เกิดแรงสั่นคลอนเปลี่ยนแปลงทางความคิดในสังคม วัฒนธรรม และรวมไปถึงแวดวงปรัชญาหลังสมัยใหม่เป็นอย่างมาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title	Jacques Derrida's Concept of Deconstruction and Différance	
Author	Ms. Areerut Pirasorn	
Degree	Master of Arts (Philosophy)	
Advisory Committee	Assistant Professor Dr. Somwang Kaewsufong	Advisor
	Associate Professor Dr. Viroj Inthanon	Co-advisor

ABSTRACT

The thesis entitled Jacques Derrida's Concept of Deconstruction and difference, has two objectives, they are, 1. To study the meaning characteristics influence and the impact of the concept of deconstruction and difference on the line of philosophy and 2. To analyze the Jacques Derrida's concept of deconstruction and difference. The main sources of study will be focused on the 5 works authored by Jacques Derrida, as well as other relevant documents and research. The analysis will be presented in a descriptive way.

The results of the study are as following. The reason at the back of meaning, origin, thought influence, concept of deconstruction and différence in philosophy is the binary opposition that could make humans believe in one polar of the meaning in languages. Derrida pointed out that structuralism could create a rigid traditional framework that would be the basic structure for society as binary opposition which framed tradition and custom as the rigid text in the hierarchical society. For example, in male-dominated discourse, female as the opposite side, will be defined as having less power. These concepts have long been existed in the history of philosophical thought, which later, has created class society and centralization system which prevent humans from seeing from another perspectives. From this point of view, Jacques Derrida want to deconstruct and point to the différence in the conceptual structure. To do this, Derrida uses phenomenology and existentialism as a basis for creating his own ideas.

From the various causes, Jacques Derrida's concept of deconstruction and difference can be analyzed as following. According to him, there is no absolute truth, the truth is relative and therefore so many, the truth itself is not like a solid stone. The point where such truths can occur is the Différance which will lead to various types of knowledge and the respect for other opinions. This is what Jacques Derrida has aimed to communicate and implement, it is one of the bases of humanity that would bring peace and equality up to society. This concept can be both benefits and harm because it can cause a change in the society, culture and the circle of postmodern philosophy.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ง
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract)	ช
สารบัญ	ณ
สารบัญรูปภาพ	ญ
สารบัญตาราง	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
1.4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย	3
1.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับชีวิตและผลงานที่สำคัญของ ฌากส์ แครร์รีดา	5
1.4.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์รีดา	8
1.5 ขอบเขตการวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย	11
1.5.1 ขอบเขตการวิจัย	11
1.5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย	11
1.6 สถานที่ดำเนินการวิจัย	12
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	12
บทที่ 2 จุดกำเนิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา	
2.1 ความหมายการก่อสร้างและความหลากหลาย	14

2.1.1 ความหมายของการรื้อสร้าง (Deconstruction)	14
2.1.2 ความหมายของความหลากหลาย (Différance)	16
2.2. ลักษณะ	18
2.2.1 ลักษณะของการรื้อสร้าง (Deconstruction)	18
2.2.2 ลักษณะของความหลากหลาย (Différance)	19
2.3 จุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย	19
2.3.1 นักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม (Structuralism)	20
2.4 กลุ่มนักคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา	27
2.4.1 กลุ่มนักคิดการรื้อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาช่วงแรก	27
2.4.2 กลุ่มนักคิดการรื้อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาช่วงที่ 2	36
2.5 พัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของฌากส์ แดร์ริดา	39
2.5.1 นักปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology)	39
2.5.2 นักปรัชญาปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)	45
บทที่ 3 แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา	
3.1 ประวัติ	50
3.2 ผลงานที่สำคัญ	52
3.2.1 Jacques Derrida of grammatology (1976)	52
3.2.2 Derrida Writing and difference (1978)	55
3.2.3 Margins of Philosophy (1982)	57
3.2.4 Deconstruction in a Nutshell (1997)	59
3.2.5 Derrida's legacies (2008)	60
3.3 แนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา	61
3.3.1 ความหมายการรื้อสร้าง (Deconstruction) ของ ฌากส์ แดร์ริดา	62
3.3.2 ความหมายความหลากหลาย (Différance) ของ ฌากส์ แดร์ริดา	63
3.3.3 วิธีการวิพากษ์แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย ของฌากส์ แดร์ริดา	65
3.4 ภาพรวมของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา	69

บทที่ 4 วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา	
4.1 วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา	71
4.1.1 วิเคราะห์ความหมาย	72
4.1.2 วิเคราะห์ลักษณะ	73
4.1.3 วิเคราะห์จุดกำเนิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลายในทางปรัชญา	74
4.1.4 วิเคราะห์วิธีการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา	81
4.2 วิเคราะห์ตัวอย่างผ่านแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา	82
4.2.1 วิเคราะห์ตัวอย่างผ่านวรรณกรรมคัดแปลง	82
4.2.2 วิเคราะห์ตัวอย่างผ่านอาหาร/เครื่องดื่ม	86
4.2.3 วิเคราะห์ตัวอย่างผ่านการใช้สารเสพติดกัญชาในไทย	90
4.2.4 วิเคราะห์ตัวอย่างผ่านการคบผู้ตามยุคสมัยของสังคมไทย	92
4.3 วิเคราะห์ผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา	98
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป	100
5.1.1 ศึกษาประเด็นความหมาย ลักษณะ อิทธิพลทางความคิดและ ผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา	100
5.1.2 วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา	103
5.2 ข้อเสนอแนะ	105
5.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์	105
5.2.2 ข้อเสนอแนะที่ควรระวังในการนำผลการวิจัยไปใช้	105
5.2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	106
บรรณานุกรม	107
ประวัติผู้เขียน	115

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 แผนภาพสัณยศาสตร์ของ แฟร์ดิน็อง เดอ โซซูร์	21
รูปที่ 2 แผนภาพคู่ตรงข้าม ขั้นตอนการปรุงอาหารของ โคลด เลวิส โทรส	23
รูปที่ 3 แผนภาพการทำงานมายาคติของ โรลิ่งค์ บาร์ตส์	25
รูปที่ 4 แผนภาพการทำงานของขั้นตอนประกอบสร้างตัวตนของ ลาก็อง	30
รูปที่ 5 ปกนิตยสาร The Hollywood Reporter ซึ่งรายงานรายได้ 1,000 ล้าน	85
รูปที่ 6 ภาพประกอบการรื้อสร้างและความหลากหลายของ แฮมเบอร์เกอร์	87
รูปที่ 7 ภาพประกอบการรื้อสร้างและความหลากหลายของ เค้กแครอท	88
รูปที่ 8 ภาพประกอบการรื้อสร้างและความหลากหลายของ เบียร์ไร้แอลกอฮอล์	89

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความแตกต่างโทษและประโยชน์ของ กัญชา

91

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ทฤษฎีทางปรัชญาที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น มักมีความเลื่อนไหล ปรับเปลี่ยนไปแต่ละช่วงยุคไม่เหมือนกัน จึงทำให้ประวัติศาสตร์ของปรัชญาที่ผ่านมานั้นสะท้อนถึงแง่คิด มุมมองทางด้านปรัชญาที่เน้นถึงความกลมกลืนกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ที่ขึ้นอยู่กับพื้นที่และเวลาเสมอ วินัย ผลเจริญ (2555, น.162) ได้กล่าวในงานวิจัยของเขาว่า แนวคิดทฤษฎีถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของแวดวงวิชาการ เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไป ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเกิดแนวคิดทฤษฎีที่สามารถใช้ป็นเครื่องมือในการมองโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดียิ่งขึ้น นักวิชาการในสาขาวิชาทั้งหลายต่างก็พยายามให้ได้มาซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่มีลักษณะที่เข้ากับสังคมของแต่ละยุคแต่ละสมัยอยู่เสมอ

แนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง (Deconstruction) และความหลากหลาย (Différance) จึงเป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อชุดความคิดของคนในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) นี้เป็นอย่างมาก ในบทความออนไลน์ของ นฤพนธ์ คิ้ววิเศษ (2018) ได้อธิบายว่า การรื้อสร้าง คือ การโจมตี วิพากษ์แนวคิดแบบเพลโต หรือ Platonism ซึ่งวางรากฐานปรัชญาแบบตะวันตก ที่เชื่อในการมีอยู่ของโครงสร้างแบบคู่ตรงข้าม ซึ่งคู่ตรงข้ามนี้แยกจากกันและมีลำดับช่วงชั้นไม่เท่ากัน ด้านหนึ่งมักจะมีลำดับชั้นที่สูงกว่าอีกด้านหนึ่งเสมอ แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างจึงเป็นการโจมตีวิธีคิดที่ต้องการจะทำลายช่วงชั้นแบบแนวคิดของเพลโต ช่วงชั้นที่แบ่งแยกกระหว่างสิ่งที่มองไม่เห็นจับต้องไม่ได้ กับสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสได้ หรือระหว่างสำนักทางจิตกับวัตถุที่อยู่ภายนอก หรือระหว่างจิตกับร่างกาย แต่ความคิดแบบการรื้อสร้างพยายามที่จะทำลายความเชื่อนี้ โดยการสลับใหม่ให้วัตถุภายนอกมีค่ามากกว่าจิตสำนึก โดยที่เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า “Différance” ที่แปลว่า “ความหลากหลาย” คือความไม่ตายตัว ไม่แน่นอน ไม่มีจุดศูนย์กลาง เพื่อทำการถอดรื้ออาทกรรมในชุดความคิดเดิม ๆ

ในงานเขียนของพิพัฒน์ พสุธารชาติ (2553, น.27) ได้กล่าวถึงวิธีคิดนี้ว่า การรื้อสร้างบนความหลากหลายจะเริ่มต้นด้วยการกลับหัวกลับหาง สลับที่ หรือสับล้างบรรดาระบบ ระเบียบลำดับชั้นต่าง ๆ ของสรรพสิ่งที่ดำรงอยู่ เนื่องจากเห็นว่าการจัดระเบียบ และลำดับชั้นต่าง ๆ คือ แหล่งอำนาจทางสังคม เพราะเป็นตัวกำหนดความหมายต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น เป็นการตั้งคำถามเพื่อปะทะกับชุดอำนาจวิธี-

คิดที่นิยมแยกสรรพสิ่งเป็นคู่ตรงข้ามเสมอ ขึ้นต่อมา คือ การเข้าไปแทนที่ สวมรอย บรรดาระบบระเบียบ เพื่อหลีกเลี่ยงระบบเดิมที่เขาต้องการปะทะระบบที่เน้นเรื่องศูนย์กลาง รากเหง้า ต้นตอ ที่แน่นอนตายตัว และหยุดนิ่ง เพื่อแสดงให้เห็นว่าทุกปัญหา ทุกสรรพสิ่งนั้นมีรูปแบบที่มีความหลากหลาย ไม่ตายตัว ไม่มีจุดศูนย์กลาง จุดศูนย์กลางจะมีได้เพียงแค่ช่วงเวลา ณ ขณะหนึ่งเท่านั้น

การรื้อสร้าง และความหลากหลายเหล่านั้น จึงเปรียบเสมือนเป็นความสมดุลความคิดทางปรัชญาสกุลหนึ่งที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศสในช่วงปลายศตวรรษที่ 1960 ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากต่อวงการวิจารณ์ของนักวิชาการในตะวันตก เป็นชุดความคิดที่เกิดขึ้นเพื่อทำการรื้อสร้างแนวคิดสกุลเดิมตั้งแต่ปรัชญากรีกยุคเพลโตมาจนถึงแนวคิดแบบโครงสร้างนิยมว่าไม่เป็นสิ่งจริงแท้แน่นอน เป็นการอ้างเอาภาษาเข้ามาเป็นตัวแทนสมมุติของปรากฏการณ์หรือทฤษฎีทางความคิดเพียงเท่านั้น โดยที่แนวความคิดนี้จัดอยู่ในยุคปรัชญาหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) แบบนักคิดสกุลหลังโครงสร้างนิยม นักคิดสำคัญที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ในช่วงแรก ได้แก่ ฌากส์ ลากอง (Jacques Lacan), มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) และ ฌากส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida) ในช่วงต่อมามีนักปรัชญาต่อ ยอดทางแนวคิดเป็นรุ่นที่สอง ได้แก่ ฌ็อง-ฟร็องซัวส์ ลีโยตาร์ด (Jean-Francois Lyotard), ซิลส์ เดอเลซ (Gilles Deleuze) และ เฟลิกซ์ กัตตารี (Felix Guattari)

โดยเฉพาะนักคิดคนสำคัญผู้ที่ถือว่ามีอิทธิพลมากที่สุดในการคิดและเริ่มต้นแนวคิดนี้ คือ ฌากส์ แดร์ริดานักคิดนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส เชื้อสายแอลจีเรีย ผลงานของเขานั้นส่งผลอย่างมากต่อชุดความคิดในแวดวงปรัชญาวรรณกรรมมาจนถึงทุกวันนี้ แดร์ริดาได้ตีพิมพ์หนังสือมากกว่า 40 เล่ม รวมทั้งบทความและงานนำเสนอสาธารณะจำนวนหลายร้อยฉบับ ปัจจุบันนี้ผลงานของเขารวมทั้งหมดมีมากกว่า 400 เล่ม ในส่วนที่เกี่ยวกับงานวิจารณ์เชิงปรัชญาและวรรณกรรมได้ถูกอ้างอิงถึงกว่า 14,000 ครั้งในบทความและนิตยสารตลอดหลายปีมานี้ สำหรับผลงานในแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแดร์ริดา โดยรวม ได้ถูกนำไปวิเคราะห์เข้ากับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคหลังสมัยใหม่ (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2543, น.142) แล้วจะเห็นได้ว่าแนวความคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแดร์ริดานั้นมีผลต่อวิถีคิดและปัญหาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์เป็นอย่างมาก

ดังนั้นงานวิจัยเล่มนี้จึงต้องการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา เพื่อให้เข้าใจและสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้วิเคราะห์วิจารณ์หนังสือหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบันให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาประเด็นความหมาย ลักษณะ อิทธิพลทางความคิด และผลกระทบของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริคา

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 เข้าใจแนวคิดการก่อสร้าง และความหลากหลายในทางปรัชญาได้

1.3.2 เข้าใจแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แครร์ริคา ผ่านภาษา วาทกรรม ของการก่อสร้างและความหลากหลายได้

1.3.3 สามารถนำเอาแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แครร์ริคา มาวิเคราะห์ ในเชิงปรัชญา สังคม และวัฒนธรรมได้

1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมข้อมูลและประมวลเอกสารในงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริคา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาบททวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1.4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย

ในแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายนั้น ได้มีนักคิดนักวิชาการได้นิยามให้ ความหมายและทำความเข้าใจถึงทฤษฎีไว้อยู่หลายความหมายด้วยกัน ซึ่งมีดังนี้

การก่อสร้าง (Deconstruction) ไม่ใช่ศัพท์คำพ้องกับคำว่า “การทำลาย” (Destruction) แต่ใน ข้อเท็จจริงมันใกล้เคียงกับความหมายดั้งเดิมของคำว่า “การวิเคราะห์” (Analysis) ในตัวของมันเอง ซึ่ง ความหมายในเชิงศัพท์มูลวิทยา (Etymology คำอธิบายเกี่ยวกับกำเนิด และพัฒนาการต่าง ๆ ใน ความหมายของคำ ๆ หนึ่ง) ที่หมายถึง “to undo” (เปลี่ยนกลับ, ทำให้มีผลกลับกัน) คำพ้องกับหนึ่งคำ “to de-construct” (J. A. Cuddon, 1991, p.4)

อีกทั้งการก่อสร้าง ยังเป็นความสมมูลความคิดทางปรัชญาสกุลหนึ่งที่ถือกำเนิดขึ้นในฝรั่งเศส ในช่วงปลายศตวรรษที่ 1960 ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากต่อวงการวิจารณ์ของนักวิชาการในอเมริกา ผู้นำ เสนอคนแรกคือ ฌากส์ แครร์ริคา มีลักษณะกลับหัวกลับหางกับขนบจารีตของอภิปรัชญาตะวันตก มัน เป็นตัวแทนความซับซ้อนกับความหลากหลายของกระบวนการทางปรัชญา (Irena R. Makaryk, 1993, p.7)

การก่อสร้างเป็นสกุลความคิดเกี่ยวกับการวิพากษ์เชิงปรัชญาและวรรณคดีที่หล่อหลอมขึ้นมา ในงานเขียนต่าง ๆ ของนักปรัชญาอย่าง ฌากส์ แครร์ริคา การก่อสร้าง บางที่สามารถอธิบายได้ดีที่สุดใน

ฐานะที่เป็นทฤษฎีหนึ่งของนักอ่าน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะขุดเซาะหาหลักตรรกะของความตรงข้ามภายในคำ (Ian Buchanan, 1996, p.4) เป็นต้น

นอกจากเราจะต้องเข้าใจถึงแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างแล้ว ความหลากหลาย (Différance) นั้นเราก็ต้องมีความเข้าใจควบคู่กันไปด้วย เพราะในการรื้อสร้างชุดคำหรือตัวบท (Text) หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้น จะไม่ได้ใช้เป็นคำหรือสิ่งคู่ตรงข้ามที่เป็นแบบ “ความแตกต่าง” แต่เราจะใช้ คำว่า “Différance” แทน แต่แนวคิดของนักคิดกลุ่มนี้จะอยู่บนพื้นฐานของ “ความแตกต่าง” ที่มีชื่อเรียกต่างกันไปอีก อย่างเช่น ฌ็อง-ฟร็องซัวส์ ลีโยตาร์ด (Jean-Francois Lyotard) เรียกว่า “Differend”, ซิลส์ เดอเลซ (Gilles Deleuze) ใช้คำว่า “Difference” เป็นต้น

เพราะฉะนั้น “Différance” จึงมิได้เป็นทั้งรูปสัญยะ (จนกระทั่งแควร์ริดานำมาใช้) และความหมายของสัญยะ (เพราะมันไม่ได้เป็นตัวแทนของสิ่งใด ๆ ที่มีอยู่) แต่ทว่ามันกลับเป็นที่มาเดียวของความหมาย มันมิได้ “อ้อมเต็ม” (ด้วยเนื้อหาของความคิด) แต่ก็ไม่ได้ “ว่างเปล่า” (เพราะเราเข้าใจมันได้) และมิได้เป็นรากฐานของอะไรทั้งนั้น เพราะมันไม่ได้เป็นหลักประกันความจริงใด ๆ แต่อย่างไรก็ดี มันก็คือสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เราเข้าใจกันและกันได้ในระดับที่เราจะสามารถเข้าใจ (แคทเธอรีน เบลซีย์, 2549, น.129)

นอกจากนี้นักวิชาการก็ได้พยายามเชื่อมโยงวิธีการเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างบนความหลากหลายกันไว้ว่า การแยกย่อยสาระให้เป็นส่วน ๆ ที่เล็กลงไปเพื่อแสดงให้เห็นมิติต่าง ๆ ของอำนาจและอุดมการณ์ (สุภาภรณ์ จันทวานิช, 2553, น.271)

อีกประการหนึ่ง ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร (2551, น.164-165) ได้กล่าวว่า การรื้อสร้าง หรือ Deconstruction ว่าเป็น การรื้อแล้วเข้าไปแทนที่ด้วยสิ่งอื่น ศัพท์คำว่า “การรื้อสร้าง” ก็คือตัวอย่างของวิธีคิดแบบความหลากหลาย เพราะเป็นที่รวมของความแตกต่างและความขัดแย้ง ขณะเดียวกันก็หนีห่างไปจากวิธีคิดแบบอภิปรายอย่างการรื้อ/ทำลาย (Destruction) หรือการสร้าง (construction) เพียงอย่างเดียวหนึ่ง “การรื้อ” สื่อในเชิง ภาววิทยา (Ontology) กล่าวคือต้องมีตัวตนบางอย่างจึงจะรื้อทำลายได้ ส่วน “การสร้าง” ก็คือการทำให้เกิดสิ่งใหม่โดยไม่มีร่องรอยของสิ่งเดิมเหลือให้เห็น แต่การรื้อสร้างผนวกรวมทั้งสองอย่างเข้าไว้ในสิ่งเดียวกัน คือรื้อ (de-) กับ สร้าง (con-) ขณะเดียวกันก็ยังคงร่องรอยของสิ่งเดิมไว้หรือที่แควร์ริดา เรียกว่าการดำรงอยู่ภายใต้เครื่องหมายขีดฆ่า (under erasure) เช่น สัญยะ เป็นต้น

ในทฤษฎีการรื้อสร้างและความหลากหลาย เราจะเห็นภาพชัดเจนได้จากการมองตัวอย่างผ่านงานวรรณกรรม ละคร สถาปัตยกรรม นวนิยายที่มีการทำซ้ำ แต่จะมีการเพิ่ม บิดเบือนจากเค้าโครงเดิมให้แสดงออกมาในรูปแบบที่ดูทันสมัยเข้ากับยุคมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่นบทความงานวิจัยของ ฤทธิ

รงค์ จิวากานนท์ (2550, น.35-50) ได้อธิบายถึงความหลากหลายเคลื่อนไหวในละครเวทีเรื่องมหัศจรรย์ผจญภัย เจ้าชายหอยทาก เป็นละครที่ต้องการเล่าเรื่องสังข์ทองของเดิมในมุมมองและรูปแบบการนำเสนอใหม่ที่ ยังคงผสมผสานรูปแบบโครงเดิม เพื่อที่จะสื่อสารและเข้าถึงผู้ชมได้ในทุกยุคสมัย สร้างแรงคิดให้เกิด มุมมองและมีความหลากหลายในรูปแบบมากยิ่งขึ้น ในละครเวทีเรื่องนี้จึงเป็นการรื้อสร้างและสร้างความหลากหลายโดยที่ผสมผสานเนื้อหาบทละครเก่าและรูปแบบการนำเสนอความคิดใหม่ของผู้กำกับให้สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันเข้าไปด้วย

และสำหรับนักปรัชญาที่จัดอยู่ในกลุ่มความคิดนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพบว่า เป็นกลุ่มนักปรัชญาแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralism) ที่เริ่มต้นเคลื่อนไหวในช่วงปี ค.ศ. 1960 โดยมีนักคิดคนสำคัญอย่าง ฌากส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่เริ่มมองเห็นว่ามนุษย์ไม่อาจมองหาโครงสร้างที่เป็นองค์รวมของภาษาได้เนื่องจากธรรมชาติภาษานั้นแท้จริงไร้ระเบียบและเสถียรภาพคลุมเครือและไม่มี ความหมายโดยสมบูรณ์ในตัวเอง โดยที่ความหมายผันแปรไปตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (จันทน์ เจริญศรี, 2544, น.7) และนอกจากแดร์ริดาแล้วนักคิดที่สำคัญและถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ยังประกอบด้วยอีก 2 ช่วง นักคิดช่วงแรกได้แก่ ฌากส์ ลากอง (Jacques Lacan), มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) และช่วงต่อมาที่มีการต่อยอดแนวคิดมาจากนักคิดช่วงแรกได้แก่ ฌ็อง-ฟร็องซัวส์ ลีโยตาร์ด (Jean-Francois Lyotard), ซิลส์ เดอเลซ (Gilles Deleuze) และ เฟลิซ กัตตารี (Felix Guattari)

แม้ว่าแนวคิดของนักคิดกลุ่มแบบหลังโครงสร้างนิยมจะอยู่บนพื้นฐานของ “ความแตกต่าง” กันบ้างมีความสนใจที่แตกย่อยออกไป ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ ภาษา อำนาจวาจาทกรรม ตัวตน สังคม วัฒนธรรม แต่นักคิดกลุ่มนี้ก็มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การตั้งข้อสงสัยทำการรื้อสร้างอย่างถอนรากถอนโคนต่อมนทัศน์ต่าง ๆ ในแวดวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ที่มีมาก่อนหน้า ให้กลายเป็นสิ่งที่เข้าถึงหรือจับต้องตรง ๆ ไม่ได้ จะรู้ได้ก็ด้วยการทำหน้าที่สลาย ล้มล้าง สั่นคลอน เปลี่ยนแปลง ศูนย์กลาง ทำหน้าที่เปิดศูนย์กลางให้กว้างขึ้น ไม่ให้เกิดการกดทับหรือปิดกั้นอย่างที่ผ่านมา

1.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับชีวิตและผลงานที่สำคัญของ ฌากส์ แดร์ริดา

ฌากส์ แดร์ริดา (1930–2004) เป็นนักปรัชญาฝรั่งเศส เกิดในครอบครัวชาวยิวชนชั้นกลางระดับล่าง “ที่ถูกกดทับ” จากทั้งการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและการเป็นคนนอกในสังคมนั้น ๆ เติบโตขึ้นมาในเมืองหลวง เมืองชายทะเลของประเทศแอลจีเรีย (Algiers)

ประสบความสำเร็จเฉพาะวิชาที่เกี่ยวข้องกับพละ เขาฝันที่จะเป็นนักฟุตบอลอาชีพตามนักคิดชาวแอลจีเรียนอย่าง และอัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus) พออายุ 19 ปี เขาถูกส่งไปปารีสไปเรียนที่ Ecole Normale Supérieure ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงที่สุดในฝรั่งเศส แดร์ริดาเริ่มสนใจในปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ของ ฌ็อง ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) ซึ่งตอนนั้นเป็น

กระแสที่มาแรงในกลุ่มนักศึกษาในสมัยนั้น นอกจากนี้แดร์ริดา ยังสนใจอ่านงานของคนสำคัญ 2 ท่าน ที่มีอิทธิพลต่อ ฌ็อง-ปอล ซาทร์ เป็นนักปรัชญาเยอรมันทั้งคู่ คือ เอ็ดมุนด์ ฮูสเซิร์ล (Edmund Husserl) และมาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) เป็นนักคิดสกุลปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) อีกด้วย

ในปี 1957 เขาถูกเรียกตัวให้เข้าประจำการที่แอลจีเรียในกองทัพฝรั่งเศส เขาสมัครเป็นครูอาสา และไปสอนที่นอกเมืองแอลจีเรีย ในปี 1960 เขากลับคืนไปฝรั่งเศสและได้รับตำแหน่งเป็นอาจารย์สอนปรัชญาและตรรกศาสตร์ในวิทยาลัยซอร์บอน (Sorbonne) อันเป็นสาขาของมหาวิทยาลัยปารีส ช่วงนี้เอง เขาได้แต่งงานกับ Marguerite Aucouturier เพื่อร่วมชั้นเรียนที่ Ecole Normale Supérieure สงครามจบลงด้วยการที่แอลจีเรียได้รับอิสรภาพในปี 1962 และมีการอพยพหมู่ของชาวยุโรปออกจากแอลจีเรีย ปี 1962 แดร์ริดาในฐานะเป็นนักปรัชญา พร้อมกับการพิมพ์งานที่สำคัญเล่มแรก กับงานแปลเขาได้ดึงมาจากหนังสือ Origin of Geometry เขาได้เพิ่มบทนำขนาดยาวโดยสรุปมาจากงานที่เป็นความเรียงขนาดยาวของเอ็ดมุนด์ ฮูสเซิร์ล ในปี 1965 แดร์ริดาเริ่มสอนประวัติปรัชญาที่ Ecole Normale Supérieure และในตอนนั้นเขาก็ได้กลายเป็นสมาชิกกลุ่มปัญญาชนปารีสเซียน (Parisian) ร่วมกันออกวารสารแนวก้าวหน้า Tel Quel (So What) จุดมุ่งหมายของวารสารคือต้องการพัฒนา ‘การก่อการร้ายทางปัญญา’ ซึ่งจะเป็นการ โคนล้มมนโตนท์สน์แห่งการเขียน การวิจารณ์วรรณกรรม และปรัชญาแบบเดิม ๆ ให้หมด ในบรรดานักคิดที่เขียนให้กับวารสารดังกล่าวในช่วงนั้นคือนักคิดฝรั่งเศสรุ่นใหม่ระดับแนวหน้า เช่น รอล็อง บาร์ต (Roland Barthes), มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault), เฟลิกซ์ กัตตารี (Felix Guattari) และ ฌากส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida) เป็นต้น (Paul Strathern, 2000, pp.3-50)

ผลงานของเขานั้นส่งผลอย่างมากต่อชุดความคิดในแวดวงปรัชญาและวรรณกรรม สำหรับผลงานหลักสำคัญที่ทำให้แดร์ริดานั้น มีฐานะเป็น “นักปรัชญารุ่นใหม่” ประกอบไปด้วย Of Grammatology, Writing and Difference, Margins of Philosophy, Dissemination และ Speech and Phenomena ส่วนงานที่สื่อนัยทางการเมืองและจริยธรรมได้แก่ Forces of Law, Specters of Marx, Politics of Friendship และ The Gift of Death เป็นต้น

และในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้องของ ฌากส์ แดร์ริดา ที่มีความสำคัญต่องานวิจัยอยู่จำนวน 5 เล่มด้วยกัน ซึ่งมีดังนี้

Jacques Derrida of Grammatology (1976) โดย Jacques Derrida แปลโดย Gayatri Chakravorty Spivak ว่าด้วยเรื่องปฏิวัติวงการทฤษฎีทางด้านปรัชญา โดยที่แดร์ริดาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการถอดรหัสทางภาษาของแนวคิดของกลุ่มปรากฏการณ์นิยม จิตวิเคราะห์และโครงสร้างนิยมเป็นครั้งแรกในทศวรรษที่ 1960 ว่าชุดความคิดนั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการวิจารณ์ใน

ยุโรปและอเมริกา หรือแคร์ริดา เรียกว่า การรื้อสร้าง (deconstruction) แบบอรรถปริวรรตศาสตร์ (Grammatology) หนังสือเล่มนี้ส่งผลให้เกิดการตื่นตัว มีการโต้เถียงกันในแวดวงทางปรัชญา ทำให้เหล่าปัญญาชนเกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับระบบระเบียบวิธีคิดต่อแนวคิดก่อนหน้านี้ ผ่านแนวคิดแบบรื้อสร้าง และความหลากหลายของตัวตน วัฒนธรรม ภาษา และชุดความคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมยุค อิทธิพลผลงานของแคร์ริดา จึงทำให้หนังสือ Grammatology เป็นหนึ่งในผลงานวิจารณ์ของแคร์ริดาที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน

Derrida Writing and difference (1978) โดย Jacques Derrida แปล โดย Alan Bass ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ. ศ. 2510 การเขียนและความแตกต่าง เป็นการเขียนบทความของแคร์ริดา ที่เขียนระหว่างปี 2502 ถึง 2509 จนกลายมาเป็นจุดสำคัญของความคิดของชาวฝรั่งเศสในปัจจุบันหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึง การพยายามถอดแบบรหัสโครงสร้างของแนวคิดอภิปรัชญาตะวันตกที่มีมาก่อนหน้า ที่เคยเป็นแบบแผนจนนำมาสู่แนวคิดทางด้านภาษาที่ไร้โครงสร้าง ไร้แบบแผนที่แคร์ริดาพยายามจะนำเสนอ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเรื่องของการเขียนและการแสดงถึงข้อแตกต่างของวิธีการทางแนวคิดปรัชญาที่ผ่านวิธีคิดที่มีความหลากหลาย เป็นการพัฒนาการทางความคิดที่นำเสนอวิธีคิดในรูปแบบใหม่ไปจากวิธีคิดแบบก่อนหน้า

Margins of Philosophy (1982) โดย Jacques Derrida แปล โดย Alan Bass ในหนังสือเล่มนี้แคร์ริดาได้มีการรวบรวมแนวคิด ได้ทำการรื้อถอนปรัชญาตั้งแต่เพลโต (Plato), เกออร์ค วิลเฮล์ม ฟรีดริช เฮเกิล (Georg Wilhelm Friedrich Hegel), เฟรเดริช นิทซ์เช่ (Friedrich Wilhelm Nietzsche), มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) มาจนถึง โครงสร้างนิยามทางสัญญาของภาษาอย่าง เฟอร์ดินานด์ เดอร์ โซซัวร์ (Ferdinand de Saussure), เอมีล เบนเวนนิส (Émile Benveniste), เจ.แอล ออสติน (John Langshaw Austin) และเกี่ยวกับธรรมชาติของอภิปรัชญา ที่มีความสำคัญกับระบบทางความคิด ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ถือว่าแคร์ริดาสามารถรวบรวมถอดแนวคิดทฤษฎีของเขาไว้ได้อย่างสมบูรณ์

Deconstruction in a Nutshell (1997) โดย Jacques Derrida เรียบเรียงโดย John D. Caputo เป็นการรวบรวมแนวคิด คำพูดของแคร์ริดา ที่ถูกเชิญเข้าร่วมอภิปรายที่มหาวิทยาลัยวิลลาโนวา รัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2537 โดย แคร์ริดาได้อภิปรายเกี่ยวกับการถอดรหัสทางภาษาคู่ตรงข้าม ผ่านแนวคิดการรื้อสร้าง ไปจนถึงการหาข้อสรุป ซึ่งได้ยกตัวอย่างการวิเคราะห์แนวคิดปรัชญากรีก ศาสนา และการตีความ เป็นต้น โดยมี John D. Caputo, David R. Cook อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยวิลลาโนวาเป็นผู้นำถกร่วมกับเหล่านักวิชาการเพื่อให้ข้อมูลอ้างอิงและร่วมอภิปรายเพิ่มเติมในแนวความคิดของแคร์ริดา จนนำมาสู่การสรุปเนื้อหาเป็นหนังสือเล่มนี้ ที่เปรียบเสมือนเป็นการ

รวบรวมแนวคิดของเดร์ริดาที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือต่อผู้ที่สนใจศึกษาในแนวคิดของเขาได้ศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

Derrida's legacies (2008) โดย Simon Glendinning, Robert Eaglestone. หนังสือเล่มนี้เป็นการนำนักวิชาการที่มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องจากอังกฤษและอเมริกามาวิเคราะห์วิจารณ์และรวบรวมผลงานแนวคิดของเดร์ริดา ในชุดของบทความที่เขียนขึ้นเพื่อระลึกถึงเขา และแสดงแนวคิดที่ส่งผลกระทบต่อมาจนถึงยุคปัจจุบัน ในหนังสือได้กล่าวถึงแนวความคิดของเดร์ริดาที่เข้าไปมีบทบาทสำคัญเกือบทุกมุมของวัฒนธรรมทางปรัชญาร่วมสมัย โดยผ่านแนวคิดการรื้อสร้างและความหลากหลายอันกลายเป็นผลงานแนวความคิดสร้างสรรค์และมีแปลกประหลาดอยู่ในตัว แต่ก็เป็นที่ยอมรับในแวดวงปรัชญาและวิชาการทางยุโรปเป็นอย่างมาก

1.4.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ เดร์ริดา

การที่จะอธิบายแนวคิดทางปรัชญาของ ฌาคส์ เดร์ริดา นั้นค่อนข้างที่จะทำความเข้าใจได้ยาก เพราะผู้ที่ต้องการศึกษานั้นจะต้องมีความรู้และทำความเข้าใจแนวความคิดของนักปรัชญาชาวออสเตรียและชาวเยอรมัน อย่าง เอ็ดมุนด์ ฮุสเซอร์ล (Edmund Husserl) และ มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) ที่เป็นนักคิดสกุลปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอบาร , 2554, น.5) รวมมาจนถึงนักคิดสกุลอัตถิภาวะนิยม (existentialism) อย่าง ฟรีดริช วิลเฮล์ม นิทซ์เช่ (Friedrich Wilhelm Nietzsche), ฌ็อง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) และอัลแบร์ กามูส (Albert Camus) ที่เดร์ริดาสนใจศึกษาแล้วได้รับอิทธิพลนำทฤษฎีความคิดนั้นมาเป็นฐานสร้างระบบความคิดให้กับตนเอง

นอกจากแนวคิดของนักคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว แนวคิดที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและนำมาสู่การคิดวิพากษ์วิจารณ์ทำให้เกิดทฤษฎีการรื้อสร้างของ ฌาคส์ เดร์ริดานั้นก็คือ นักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม (Structuralism) ที่มุ่งเน้นภาษาศาสตร์ ความหมาย สัญญา ที่มีต้นกำเนิดแบบโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว นักคิดคนสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ โคลด เลวี-สโตรส (Claude Levi-Strauss) ให้ความสำคัญต่อการศึกษามานุษยวิทยาเชิงโครงสร้าง (Structural anthropology), โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ที่เน้นการศึกษาแนวสัญญวิทยา (Semiology), และ แฟร์ดีนันด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ที่ศึกษาภาษาศาสตร์ เป็นต้น (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2543, น.153)

พิพัฒน์ พสุธารชาติ (2553, น.23-25) ได้กล่าวว่า นักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยมที่มีลักษณะแนวคิดที่หมกมุ่น มั่นคง ตายตัวแนวคิดนี้อาจชี้ให้เห็นถึงแก่นหลักในระบบนั้น ๆ ได้ การหาโครงสร้างก็จำเป็นต้องตัดรายละเอียดที่ดูเหมือนเป็นเศษเล็กเศษน้อยทิ้งไป หรือก็กดทับมันไว้ ทั้งที่เศษซาก

เหล่านั้นอาจเป็นส่วนสำคัญ เพียงแต่เศษเหล่านั้นเข้ากับโครงสร้างใหญ่ ๆ ไม่ได้ เช่น กลุ่มคนชายขอบในสังคม หรือคนที่ถูกกีดกันแกล้งและผลักดันออกไปเพราะไม่เป็นที่ต้องการในกลุ่มคนเป็นต้น ฉากส์ แครร์ริดา จึงได้เริ่มหยิบยกผลงานของนักปรัชญารุ่นเดิมกับกลุ่มนักปรัชญาโครงสร้างนิยมมาตรวจสอบตัวบท (Text) อย่างละเอียด แล้วพบว่าระบบคิดเหล่านี้มีนัยบดบังกดทับเงื่อนไขบางอย่างที่ใช้เป็นพื้นฐานของตัวมันเองเอาไว้โดยไม่รู้ตัว ซึ่งเงื่อนไขนี้เกิดความขัดแย้งกับเหตุผลที่ได้เสนอมา

และงานวิจัยของ จันทน์ เจริญศรี (2545, น.5-6) ได้กล่าวไว้ว่า นักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยมเห็นวาทะภาษาที่มีโครงสร้างสากลเบื้องหลัง ซึ่งหากเรากลับพบโครงสร้างดังกล่าวก็จะสามารถอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างได้ แต่แครร์ริดากลับเห็นตรงกันข้าม เขาเห็นว่าภาษามีธรรมชาติที่ไร้ระเบียบและไม่มีเสถียรภาพ ความหมายของมันผันแปรไปตามบริบทที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการแสวงหาแบบแผนที่อยู่เบื้องหลังภาษาย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แนวคิดของแครร์ริดาและนักคิดในสกุลหลังโครงสร้างนิยมคนอื่น ๆ นี้เองที่เป็นพื้นฐานในการก่อตัวของแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในการต่อต้านแนวคิดแบบโครงสร้างนิยม ที่เป็นแนวคิดที่เชื่อมั่นสัจพจน์ว่ามีระบบสากลที่จะบอกได้อย่างชัดเจนว่าอะไรคือความถูกต้องความงามความจริงและอื่น ๆ แครร์ริดาเห็นว่าแนวคิดเหล่านี้จะนำไปสู่การปิดกั้นทางความคิด ความสนใจของเขาจึงอยู่ที่ความต้องการที่จะรื้อระบบคิดดังกล่าว

ดังนั้น ระบบคิดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมากดูเหมือนจะมั่นคง แน่นอน ดายตัว แท้จริงแล้วเป็นเพียงระบบที่อยู่บนแรงเครียดแรงกดดันซึ่งหากนักคิดจะหาจุดเครียดที่ระบบได้กดทับไว้ครบ และถอดดึงออกมาก็จะเห็นความขัดแย้งในโครงสร้างเดิม วิธีการวิเคราะห์แบบนี้ แครร์ริดา จึงเรียกว่า การรื้อสร้างคือ รื้อแล้วทำให้เห็นความหมายที่กดทับ ไม่ใช่รื้อออกมาแล้วละทิ้ง โดยผ่านตัวบทในรูปแบบของความหลากหลายเลื่อนที่จะได้อธิบายในเนื้อหาต่อไป (Wiley-Blackwell, 2003, p.135-140)

สำหรับวิธีการวิพากษ์แบบ การรื้อสร้าง เป็นการชวนให้สงสัย/ตั้งคำถามกับฐานรากของสรรพสิ่ง แต่ไม่ใช่ตั้งคำถามเพื่อหา รากเหง้า ต้นตอ หรือจุดกำเนิด ในความหมายที่มีแก่นแท้ ดายตัว เพราะแครร์ริดาไม่เชื่อในสิ่งจริงสูงสุดนี้ เขาเชื่อว่าแก่นแท้หรือศูนย์กลางนั้นเป็นเพียงจารีตกฎเกณฑ์ในสังคม และการอธิบายแบบอภิปรัชญาเท่านั้น แต่การตั้งคำถามแบบ การรื้อสร้าง เป็นไปเพื่อสั่นคลอนหรือล้มล้างสิ่งเหล่านั้น และจะนำไปสู่การเปิดใจที่กว้างขึ้น และเกิดความยุติธรรมขึ้นมาในสังคมมากกว่า (พิพัฒน์ พสุธารชาติ, 2553, น.28)

เช่นเดียวกับบทความวิจัยของ ประโยชน์ ส่งกลิ่น (2560, น.313) ได้กล่าวว่า การรื้อสร้าง (deconstruction) เป็นการนำเสนอปัญหา และปฏิบัติการถอดถอนเพื่อเปิดปมหรือประเด็นปัญหาที่ถูกกลบเกลื่อน ปิดกั้นหรือซ่อนทับไว้ในสังคมให้ปรากฏขึ้นมา สลายความขัดแย้งภายในปมปัญหาที่ถักถักต่อกันเพื่อคลี่คลายความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เป็นธรรม สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

โดยมีเป้าหมายหลักคือ การรักษาระยะความสัมพันธ์ระหว่างข้อตรงข้ามไว้ โดยมีให้ข้อใดข้อหนึ่งมา กำกับหรือกำหนดอีกข้อหนึ่งได้

ในงานศึกษาแนวคิดการก่อสร้างของ ฌาคส์ แดร์ริดา ไม่เพียงแต่จะเข้าใจถึง แนวคิดการก่อสร้างเพียงเท่านั้น ในตัวแนวคิดยังต้องการวิธีคิดที่สำคัญอย่างตัวบทที่แดร์ริดาได้คิดคำขึ้นมาใหม่ว่า “Différance” หรือความหลากหลายเลื่อนควบคู่กันไปด้วย

และสำหรับตัวบท (Text) ในรูปแบบของภาษาในความหลากหลายเลื่อน (Différance) นอกจากความหมายของคำว่า ความหลากหลายเลื่อนแล้วนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการค้นหาและทำความเข้าใจคำว่า “คู่ตรงข้าม” (Difference) ที่เป็นพื้นฐานของคำศัพท์ที่ใช้ตัว “e” สะกดโดยทั่วไปก่อน

“Difference” หรือภาษาไทยให้ความหมายไว้ว่า คู่ตรงข้าม ข้อโต้แย้ง การทะเลาะเบาะแว้ง, ความขัดแย้ง ข้อแตกต่าง, ความต่าง ทำให้แตกต่าง แยกความแตกต่าง (nectec's Lexitron Dictionary, 2009) ยกตัวอย่างเช่น ขาว/ดำ รัก/เกลียด ดี/ไม่ดี เป็นต้น

แต่ “ความหลากหลายเลื่อน” สำหรับแดร์ริดาแล้ว คำนี้มีความแตกต่างจากคำคู่ตรงข้าม เพราะแดร์ริดาได้ปรับใช้คำขึ้นมาใหม่ ความหลากหลายเลื่อนเป็นทั้ง โครงสร้างและการเลื่อนไหลที่ไม่ได้วางอยู่บนฐานของวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม ความหลากหลายเลื่อนจึง หมายถึง การละเล่น ที่เป็นระบบของความแตกต่างของร่องรอยความแตกต่างของพื้นที่ที่องค์ประกอบต่าง ๆ เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน พื้นที่ที่มีทั้งลักษณะของการตื่นตัวและเฉื่อยชาพร้อม ๆ กัน (ตัว a ในตัวสะกด Différance ซึ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะการกำหนดตัดสินไม่ได้นี้ และไม่สามารถเข้าใจผ่านวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามง่าย ๆ) เพื่อร่วมกันผลิตช่องว่างอันจะช่วยเติมเต็มให้กับสรรพสิ่ง ความหลากหลายเลื่อนจึงผลิตหรือสร้าง “พื้นที่กำลังจะเกิดและการกำลังจะเป็น” (A becoming-space) ที่ทำให้เกิดความเป็นไปได้ในแบบต่าง ๆ ที่เป็นไปไม่ได้ในวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม (Jacques Derrida, 1978, pp.99-278)

ยกตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ นพดล ปรางทอง (2552, น.169-170) ได้วิเคราะห์ถึงงานเขียนของปราบดา หยุ่น ในแต่ละผลงานว่าเป็นงานเขียนแบบปลายเปิดไม่ได้สื่อสารอะไรออกมาชัดเจน ไม่ได้มุ่งสอนศีลธรรมจรรยาหรือตอกย้ำอุดมคติทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะแตกต่างจากงานเขียนตามคตินิยมสมัยเก่า ที่มักจะเป็นการแบ่งระหว่างคู่ขัดแย้งหลักและตอกย้ำสาระเดิม ๆ เช่น ความดียอมชนะความชั่ว ความจริงดีกว่าความลวง ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง อารยะเหนือกว่าอนารยะ เป็นต้น นอกจากนี้งานเขียนของปราบดา หยุ่น ยังเขียนถึงตัวละครประเภทชายขอบที่มักถูกละเลย หรือการเขียนสิ่งที่เขียนถึงไม่ได้และไม่ค่อยมีใครเขียนถึง ตามปกตินวนวรรณกรรมสมัยเก่ามักมีการจัดลำดับชั้นผลงานออกเป็นงานชั้นสูงกับงานชั้นต่ำ วรรณกรรมหลวงกับวรรณกรรมชาวบ้าน แต่ปราบดา หยุ่น ได้แสดงท่าทีที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นต่อการแบ่งแยกและจัดลำดับชั้นดังกล่าว โดยนำเอางานคลาสสิก

หรือที่ได้รับขอมุมรับมาใช้ในงานแบบประชานิยมและการสร้างตัวละครที่ต้องการเสนอแนวคิดในการปฏิบัติให้คุณค่าที่แตกต่าง โดยแสดงท่าทีที่เปิดเผยให้กับวรรณกรรมทุกประเภทอย่างเท่าเทียมเป็นต้น

ซึ่งประเด็นที่ได้ศึกษามานี้ผู้วิจัยจะได้รวบรวมเพื่อทำการศึกษา และขยายการวิเคราะห์สรุปผลในงานวิจัยต่อไป

1.5 ขอบเขตการวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตการวิจัย

ในงานวิจัย วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌาคส์ แดร์ริดา ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตของเนื้อหาการศึกษาไว้ 2 ประเด็นดังนี้

1) มุ่งศึกษาประเด็นความหมาย ลักษณะ อิทธิพลทางความคิด และผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา

2) ผู้วิจัยจะทำการศึกษาจากเอกสารข้อมูลงานวิจัย หนังสือ และเว็บไซต์ ประวัติ ผลงาน อิทธิพลทางความคิดที่ส่งผลต่อแนวคิดทฤษฎีการก่อสร้าง (Deconstruction) และความหลากหลาย (Différance) ของ ฌาคส์ แดร์ริดา ซึ่งจะใช้ออกสารและหนังสือหลัก จำนวน 5 เล่มดังนี้

2.1) Derrida Writing and difference. โดย Jacques Derrida แปลโดย Alan Bass.

2.2) Margins of Philosophy โดย Jacques Derrida แปลโดย Alan Bass.

2.3) Deconstruction in a Nutshell. โดย Jacques Derrida เรียบเรียงโดย John D. Caputo

2.4) Jacques Derrida of grammatology โดย Jacques Derrida แปลโดย Gayatri Chakravorty Spivak

2.5) Derrida's legacies. เรียบเรียงโดย Simon Glendinning, Robert Eaglestone

1.5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยที่มีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางปรัชญา ความเป็นมาของแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลาย และหนังสือชีวประวัติของ ฌาคส์ แดร์ริดา ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

2) ศึกษาความเป็นมาของแนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลาย เพื่อทำความเข้าใจต้นกำเนิดและพัฒนาการของแนวความคิดนี้

3) ศึกษาประวัติของ ฌาคส์ แดร์ริดา วิถีทางการดำเนินชีวิต การศึกษา การทำงาน ให้สามารถเข้าใจถึงที่มาและอิทธิพลของแนวคิดทางปรัชญาเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย

4) วิเคราะห์แนวคิดและประเด็นต่าง ๆ ในแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แดร์ริดา ที่ปรากฏในงานเขียนและผลงานที่ได้ศึกษามา

5) นำเสนอในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytic description) และนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยทางด้านปรัชญาให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์และตีประเด็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้

1.6 สถานที่ดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่องวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌาคส์ แดร์ริดา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารผลงานที่เกี่ยวข้องและทำการวิเคราะห์งานวิจัยตามแหล่งข้อมูลและสถานที่ ดังนี้

- 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 2) หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 3) ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 4) ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 การรื้อสร้าง (Deconstruction) หมายถึง การถอดรื้อตัวบท (Text) ชุดความคิดที่มีอยู่ให้เห็นถึงตัวบทชุดความคิดที่ถูกละทิ้ง หรือถูกกดทับไว้ เช่น การรื้อสร้างอาหารต้นฉบับเดิม มีรูปร่างลักษณะที่ถูกแยกส่วน แต่รสชาติคุณค่าก็ยังคงเดิม, การสร้างวาทกรรมเรื่องยาเสพติดให้โทษ แต่ในอีกแง่ยาเสพติดก็มีประโยชน์รักษาโรคได้ แต่ก็ถูกตัวบทในสังคมนั้นกดทับไว้ เป็นต้น

1.7.2 ความหลากหลาย (Différance) หมายถึง ความหลากหลายทางความคิด ไม่มีศูนย์กลาง ไม่มีความแน่นอน ไม่มีข้อตรงข้าม ขาดต่อการอธิบาย เป็นช่องว่าง ทุกสิ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตามสถานการณ์บนพื้นที่และเวลา ยกตัวอย่างเช่น งานวรรณกรรมคัดแปลงแม่น้ำกระโขนง จะมีความเลื่อนไหล เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพพื้นที่และเวลาในสังคมเสมอ หรือจะเป็นเรื่อง

การคบซู้ โดยสมัยก่อนมีวาทกรรมว่า ผัวเดียวหลายเมีย แต่ทุกวันนี้ในสังคมกลับสร้างกรอบว่า ผัว
เดียวเมียเดียว เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 2

จุดกำเนิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย ในทางปรัชญา

ในงานวิจัยบทที่ 2 นี้จะเป็นการศึกษาและอธิบายถึงประเด็นความหมาย ลักษณะแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา พร้อมกับอธิบายจุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย โดยเริ่มต้นศึกษาไปที่กลุ่มนักคิด โครงสร้างนิยมที่ส่งผลทำให้เกิดกลุ่มแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย พร้อมกับนำเสนอแนวคิดโดยภาพรวมของนักคิดกลุ่มนี้ และในลำดับสุดท้ายของบทที่ 2 จะเป็นการศึกษาพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของนักปรัชญาที่แดร์ริดาได้นำแนวคิดมาเป็นฐานคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย เมื่อมีความเข้าใจในหลักคิดโดยรวมแล้วจะเป็นการตีประเด็นศึกษาแนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง และความหลากหลายของ ฌาคส์ แดร์ริดาในบทที่ 3 ต่อไป

2.1 ความหมายการรื้อสร้างและความหลากหลาย

การนิยามถึงความหมายในแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักในหลายส่วนของการหาความหมายของแต่ละนักคิดนักวิชาการ ซึ่งจากงานวิจัยผู้วิจัยได้ค้นพบว่านักคิดนักวิชาการหลายท่านได้นิยามให้ความหมายและทำความเข้าใจถึงทฤษฎีไว้อยู่หลายความหมายด้วยกัน ซึ่งมีดังนี้

2.1.1 ความหมายการรื้อสร้าง (Deconstruction)

คำว่า “Deconstruction” เป็นคำที่มาจากภาษาเยอรมัน “Abbau” ซึ่งแปลตามตัวว่า “Unbuild ro Undo” คือปลดเปลื้องหรือการแก้ไข เป็นคำที่ฮุสเซอร์ล ใช้มาก่อน ต่อมา มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ นำมาใช้ในรูปศัพท์ว่า “Destruktion” เพื่อใช้อธิบายปรัชญาของเขาเอง ซึ่งมีการพูดถึงธรรมชาติของปรัชญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิด “ปรากฏการณ์วิทยา” (Phenomenology) ซึ่งมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ การลดทอน (Reduction) การสร้าง (construction) และการทำลาย (Destruction) (ปรีชา บุญทวี, 2561, น.270-271) โดยที่ทั้ง 3 ส่วนนี้มีความเกี่ยวพันกัน การรื้อสร้างไม่ใช่เป็นการทำลายทั้งหมด จึงเป็นเรื่องของการรื้อแล้วสร้างขึ้นมาใหม่ โดยที่แดร์ริดาได้แปรรูปคำจากไฮเด็กเกอร์มาใช้เป็นคำว่า “Deconstruction”

การรื้อสร้างถือได้ว่าเป็นคำที่แดร์ริดาสร้างขึ้นเป็นคนแรก และเขายังถูกขนานนามให้เป็นบิดาแห่งการรื้อสร้าง และในปัจจุบันศัพท์คำนี้ยังถูกบรรจุลงในพจนานุกรมภาษาฝรั่งเศสมาตรฐานอย่าง the Robert คำว่า Deconstruction อย่างที่ได้กล่าวไปก่อนหน้าแดร์ริดาได้แปลมาจากคำว่า Destraktion ที่มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ นักปรัชญาเยอรมันในศตวรรษที่ 20 ใช้ เป็นอุปนิสัยที่มักจะยืมคำและการยืมคำ หรือเศษส่วนแนวคิดจากคนอื่น ๆ ในประวัติศาสตร์ ทำให้ยากที่จะชี้ชัดไปว่าความคิดดั้งเดิมของเขาเป็นอย่างไร (Penelope Deutscher, 2006, pp.5-6)

บางครั้งในการศึกษาแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างก็มักจะถูกทำให้เข้าใจผิดถึงความหมาย ซึ่งรากศัพท์ที่มีความใกล้เคียงกับการรื้อสร้างนั้นได้แก่ “Destruction” แปลว่า การทำลาย “Demolition” แปลว่า การรื้อ การทำลาย หรือ Disruption ที่แปลว่า การหยุด การทำลาย และอีกฝั่งความหมายคือการสร้าง (Construction) หลายครั้งที่ผู้ที่ศึกษาแนวคิดนี้จะเกิดการหลงประเด็นและมักจะให้นิยามการรื้อสร้าง (Deconstruction) ไปในเชิง “Destruction” ที่แปลว่า การทำลาย อยู่เป็นประจำ

กล่าวโดยรวมแล้วการรื้อสร้างนั้นไม่ใช่ศัพท์คำพ้องกับคำว่า “การทำลาย” (Destruction) หรือเป็นเพียง การสร้าง (Construction) อย่างที่มักจะเข้าใจผิด แต่ในข้อเท็จจริงมันใกล้เคียงกับความหมายดั้งเดิมของคำว่า “การวิเคราะห์” (Analysis) ในตัวของมันเอง ซึ่งความหมายในเชิงศัพท์มูลวิทยา (Etymology) คำอธิบายเกี่ยวกับการกำเนิด และพัฒนาการต่าง ๆ ในความหมายของคำ ๆ หนึ่ง คือหมายถึง “to undo” เปลี่ยนกลับ, ทำให้มีผลกลับกัน เป็นคำพ้องกับหนึ่งคำว่า “to de-construct” (J. A. Cuddon, 1991, p.4)

สำหรับประเทศไทยคำว่า “Deconstruction” คำนี้นักวิชาการได้แปลออกมาเป็นภาษาไทยว่า “การรื้อสร้าง” อันเป็นคำที่บัญญัติขึ้นมาโดยนักวิชาการด้านวรรณคดีฝรั่งเศส นพพร ประชากุล ของ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขาเป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่เรียกได้ว่ามีบทบาทอย่างมากต่อการนำเสนอแนวความคิดของพวกเขาโครงสร้างนิยม และหลังโครงสร้างนิยมที่เข้าสู่สังคมไทย ทั้งนี้การแปลของนพพรทำให้เห็นแง่มุมของความหมายที่เป็นอะไรที่มากกว่าการรื้อ หรือแม้กระทั่งการทำลาย เพราะการรื้อแต่เพียงอย่างเดียวมันไม่ใช่ความหมายของ “Deconstruction” (ชเนศ วงศ์ยานนาวา, 2559, น.27)

ในบทความวิชาการออนไลน์ของ นฤพนธ์ คังวิเศษ (2018) ได้ขยายอธิบายเรื่อง การรื้อสร้าง คือ การวิจารณ์แนวคิดแบบเพลโต หรือ “Platonism” ซึ่งวางรากฐานปรัชญาแบบตะวันตกที่เชื่อในการมีอยู่ของโครงสร้างแบบคู่ตรงข้าม ซึ่งคู่ตรงข้ามนี้แยกจากกันและมีลำดับช่วงชั้นไม่เท่ากัน ด้านหนึ่งมักจะมีลำดับชั้นที่สูงกว่าอีกด้านหนึ่ง แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างจึงเป็นการโจมตีวิธีคิดแบบนี้และต้องการที่จะทำลายช่วงชั้นแบบเพลโตที่มักจะแบ่งแยกช่วงชั้นระหว่างสิ่งที่ยังมองไม่เห็นจำเป็นต้องไม่ได้

กับสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสได้ หรือระหว่างสำนักทางจิตกับวัตถุที่อยู่ภายนอก หรือระหว่างจิตกับร่างกาย แต่ความคิดแบบการรื้อสร้างพยายามที่จะทำลายความเชื่อนี้ โดยการสลับใหม่ให้วัตถุภายนอกมีค่ามากกว่าจิตสำนึก

หรือพยายามให้เข้าใจง่าย ๆ ว่า การรื้อสร้างเป็นสกุลความคิดเกี่ยวกับการวิพากษ์เชิงปรัชญาและวรรณคดีที่หล่อหลอมขึ้นมาในงานเขียนต่าง ๆ ของนักปรัชญาอย่าง ฌาคส์ แดร์ริดา การรื้อสร้าง บางที่สามารถอธิบายได้ดีที่สุดในฐานะที่เป็นทฤษฎีหนึ่งของนักอ่าน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะขุดเจาะหาหลักตรรกะของความตรงข้ามภายในคำ (Ian Buchanan, 1996, p.4) เป็นต้น

2.1.2 ความหมายของความหลากหลาย (Différance)

นอกจากเราจะต้องเข้าใจถึงแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างแล้ว คำว่า ความหลากหลาย (Différance) นั้นเราจะต้องมีความเข้าใจควบคู่กันไปด้วย เพราะในแนวคิดการรื้อสร้างชุดคำหรือตัวบท (Text) หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ นั้น จะไม่ได้ใช้เป็นตัวหรือสิ่งคู่ตรงข้ามที่เป็นแบบ “ความแตกต่าง (Difference)” แต่เราจะใช้ คำว่า “Différance” แทน ตามที่แดร์ริดาได้ให้ความหมายและกล่าวถึงต้นกำเนิดของ “Différance” ว่ามาจากคำกริยา “Différent” และคำกริยาที่อ่านว่า “Différer” ของภาษาฝรั่งเศสซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันสองประการคือ “แตกต่างและเลื่อนออกไป” เป็นความหมายที่ดึงรากศัพท์เดิมมาจากคำกริยาภาษาละตินว่า “Differe” ความหลากหลายหรือ “Différance” นั้นเหมือนมีอยู่แต่ก็ไม่ มีอยู่ เป็นการปรากฏที่ยังไม่ปรากฏ (Jacques Derrida, 1982, pp.99-278)

สำหรับตัวบท (Text) ในรูปแบบของภาษาในความหลากหลาย (Différance) นอกจากความหมายของคำว่า ความหลากหลายแล้วนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการค้นหาและทำความเข้าใจคำว่า “ความแตกต่าง” (Difference) ที่เป็นพื้นฐานของคำศัพท์ที่ใช้ตัว “e” สะกดโดยทั่วไปก่อน “Difference” หรือภาษาไทยให้ความหมายไว้ว่า ความขัดแย้ง, ข้อแตกต่าง, ข้อโต้แย้ง, คู่ตรงข้าม, การทะเลาะเบาะแว้ง, ความต่าง ทำให้แตกต่าง แยกความแตกต่าง (Nectec's Lexitron Dictionary, 2009) ยกตัวอย่างเช่น ขาว/ดำ รัก/เกลียด ดี/ไม่ดี เป็นต้น

ในหนังสือ A Derrida Dictionary ของ Niall Lucy (2004, pp.387-409) ได้กล่าวว่า ความหลากหลาย “Différance” จะใช้ตัว “a” และมีความแตกต่างจากคำว่า ความแตกต่าง “Difference” ที่จะใช้ตัว “e” ซึ่งคำว่า ความหลากหลาย “Différance” ยังไม่เคยมีมาก่อน สิ่งนี้จึงเรียกได้ว่าเป็นความหมายหรือเอกลักษณ์ที่มีอยู่เฉพาะในการเขียน ซึ่งสรุปอย่างง่าย ๆ ก็คือมันมีอยู่เฉพาะในรูปแบบของการเขียนเท่านั้น (ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสำหรับความคิดที่มีประสิทธิภาพ การเขียนมาหลังจากคำพูด การเขียนมักเป็น ‘รอง’ ระบบการเป็นตัวแทน และเราจะเห็นถึงความขัดแย้งของการพูดและการเขียน) ความหลากหลาย

เลื่อน คือ ความแตกต่างโดยทั่วไป จากนั้นในแง่ของความแตกต่างทั่วไปนี้เอง มันจึงกลายเป็นเรื่องยากที่จะพูดถึง เพราะมันยากที่จะเขียนออกมาได้ว่ามันคืออะไร

แดร์ริดาได้วางไว้ในคำพูดที่รู้จักกันดีว่า ความหลากหลายเลื่อน (Différance) หมายถึง การละเล่นแบบมีระบบของความแตกต่าง ของร่องรอยของความแตกต่าง, ของระยะห่างโดยใช้องค์ประกอบใดๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน นี่คือการหมายของความหลากหลายเลื่อน ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่แค่ช่องว่างระหว่าง “a” และ “e” แต่ระยะห่างที่ทำให้ความแตกต่างระหว่างทั้งสองคำนี้ คือ สิ่งที่เราอาจเรียกว่า ระยะห่างของความแตกต่าง และเป็นความแตกต่าง ความหลากหลายเลื่อนจึงดูเหมือนเป็นระยะห่างของบางสิ่งและในขณะที่เดียวกันก็เป็นความแตกต่าง จะทำงานเป็นแบบช่องว่างที่อยู่เฉย ๆ และในขณะที่เดียวกันก็เป็นช่องว่างที่ใช้งานไม่ได้หยุดนิ่ง ซึ่งเป็นเหตุผลที่แดร์ริดาเรียกมันว่าเป็นทั้ง "โครงสร้างและการเคลื่อนที่"

บางความหมาย “Différance” ก็ยังหมายถึงคำที่ไม่มีศัพท์ใหม่ใดที่มีความหมายสมบูรณ์ จนแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากศัพท์อื่น ความหมายของศัพท์หนึ่งจะเคลื่อนไปอีกศัพท์หนึ่ง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2552, น.105) แต่แนวคิดของนักคิดกลุ่มการก่อสร้างและความหลากหลายเลื่อนจะอยู่บนพื้นฐานของ “ความหลากหลายเลื่อน” ที่มีชื่อเรียกต่างกันตามแต่ทฤษฎีของแต่ละคนออกไปอีก อย่างเช่น

ฌ็อง-ฟร็องซัวส์ ลีโยตาร์ด (Jean-Francois Lyotard) เรียกว่า “Differend” ที่มาในแนวตัวอย่างของการสื่อสารกันไม่ได้ เนื่องจากการพูดกันคนละเกมภาษา เพราะในยุคหลังสมัยใหม่ สังคมจะดำรงอยู่ได้ด้วยการเปิดพื้นที่ให้กับเกมของภาษาในแบบต่างๆ และเพิ่มพื้นที่ให้กับความแตกต่างหลากหลาย ในขณะที่เดียวกัน ความคิดในเรื่องความแตกต่างหลากหลายก็แสดงให้เห็นถึงการไม่มีเอกภาพ ไม่มีองค์รวมหรือศูนย์กลางอีกต่อไป ทำให้ความแตกต่างหลากหลายกลายเป็นส่วนสำคัญของความยุติธรรม

ซีลส์ เดอเลิซ (Gilles Deleuze) ใช้คำว่า “Difference” และเสนอว่าเป็นการกลับหัวกลับหาง ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับความแตกต่าง ความแตกต่างทำให้เอกลักษณ์ของบุคคลเกิดขึ้น หากไม่มีความแตกต่าง เอกลักษณ์ก็จะไม่มี สำหรับเดอเลิซ คำนี้มันจึงเป็นการเชื่อมต่อของความแตกต่างในแบบต่างๆ และสำหรับผู้ริเริ่มต้นแนวความคิดอย่างแดร์ริดาใช้ว่า “Différance” ที่แปลได้ว่า ความไม่ตายตัว ไม่แน่นอน ไม่มีจุดศูนย์กลาง เพื่อทำการถอดรื้อวาทกรรมในชุดความคิดเดิม ๆ และสะท้อนถึงมุมมองปัญหาทางสังคม และวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เห็นภาพปัญหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร, 2554, น.45-115)

เพราะฉะนั้นแล้วความหลากหลายเลื่อนหรือ “Différance” จึงมิได้เป็นทั้งรูปสัญลักษณ์ (จนกระทั่งแดร์ริดาเข้ามาใช้) และความหมายของสัญลักษณ์ (เพราะมันไม่ได้เป็นตัวแทนของสิ่งใด ๆ ที่มีอยู่) แต่ทว่ามัน

กลับเป็นที่มาเดียวของความหมาย มันมิได้ “อ้อมเต็ม” (ด้วยเนื้อหาของความคิด) แต่ก็ไม่ได้ “ว่างเปล่า” (เพราะเราเข้าใจมันได้) และมีได้เป็นรากฐานของอะไรทั้งนั้น เพราะมันไม่ได้เป็นหลักประกันความจริงใด ๆ แต่อย่างไรก็ดี มันก็คือสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เราเข้าใจกันและกันได้ในระดับที่เราจะสามารถเข้าใจ (แคทเธอริน เบลชีย์, 2549, น.129)

2.2. ลักษณะ

ตามแนวคิดการรื้อสร้างและความหลากหลายเหล่านั้นจะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับกลุ่มแนวคิดโครงสร้างนิยมที่มีความแน่นอน มันคงตายตัว แต่สำหรับแนวคิดการรื้อสร้างนั้น จะไม่มีความหยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงศูนย์กลางอยู่เสมอตามพื้นที่และเวลา นอกจากนี้นักวิชาการก็ได้พยายามเชื่อมโยงลักษณะวิธีการเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างบนความหลากหลายเหล่านั้นไว้ว่า มันคือการแยกย่อยสาระให้เป็นส่วน ๆ ที่เล็กลงไปเพื่อแสดงให้เห็นมิติต่าง ๆ ของอำนาจและอุดมการณ์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553, น.271)

2.2.1 ลักษณะของการรื้อสร้าง (Deconstruction)

การรื้อสร้าง (Deconstruction) ถือว่าเป็นความสมดุลความคิดทางปรัชญาสกุลหนึ่งที่ตั้งกำเนิดขึ้นในฝรั่งเศสในช่วงปลายศตวรรษที่ 1960 ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากต่อวงการวิจารณ์ของนักวิชาการในอเมริกา ผู้นำเสนอคนแรกคือ ฌาคส์ แดร์ริดา มีลักษณะกลับหัวกลับหางกับขนบจารีตของอภิปรัชญาตะวันตก มันเป็นตัวแทนความซับซ้อนกับความหลากหลายของกระบวนการทางปรัชญา (Irena R. Makaryk, 1993, p.7)

อีกประการหนึ่ง ไชยรัตน์ เจริญสินโอบาร (2551, น.164-165) ได้กล่าวว่า การรื้อสร้าง หรือ Deconstruction ว่ามีลักษณะเป็นการรื้อแล้วเข้าไปแทนที่ด้วยสิ่งอื่น ศัพท์คำว่า “การรื้อสร้าง” ก็คือตัวอย่างของวิธีคิดแบบความหลากหลาย “Différance” เพราะเป็นที่รวมของความแตกต่างและความขัดแย้ง ขณะเดียวกันก็หนีห่างไปจากวิธีคิดแบบอภิปรัชญาอย่างการรื้อ/ทำลาย (Destruction) หรือการสร้าง (Construction) เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง “การรื้อ” ลือในเชิง ภาววิทยา (Ontology) กล่าวคือในลักษณะของมันจะต้องมีตัวตนบางอย่างจึงจะรื้อทำลายได้ ส่วน “การสร้าง” ก็คือการทำให้เกิดสิ่งใหม่ โดยไม่มีร่องรอยของสิ่งเดิมเหลือให้เห็น แต่การรื้อสร้างผนวกรวมทั้งสองอย่างเข้าไว้ในสิ่งเดียวกัน คือรื้อ (de-) กับ สร้าง (con-) ขณะเดียวกันก็ยังคงร่องรอยของสิ่งเดิมไว้หรือที่แดร์ริดา เรียกว่าการดำรงอยู่ภายใต้เครื่องหมายขีดฆ่า (Under-erasure) เช่น สัญญา เป็นต้น

2.2.2 ลักษณะของความหลากหลาย (Différance)

ส่วนความหลากหลายจะมีลักษณะเป็นการละเล่น หรือความหลากหลายเป็นทั้งโครงสร้างและการเคลื่อนไหว ที่ไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานแบบคู่ตรงกันข้าม แต่จะเป็นการละเล่นที่เป็นทั้งระบบของความแตกต่าง (Differ) ของร่องรอยของความแตกต่าง (Trace) ของพื้นที่ที่องค์ประกอบต่างๆเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน พื้นที่ที่มีลักษณะของความตื่นตัว (Active) และเฉื่อยชา (Passive) ไปพร้อมกัน เพื่อร่วมกันผลิตช่องว่างที่จะช่วยเติมเต็มให้กับสรรพสิ่ง (ณัฐพงษ์ บุญธรรม, 2556, ออนไลน์)

โดยรวมแล้วในแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย เราจะมองลักษณะที่ชัดเจนได้จากการมองตัวอย่างผ่านงานวรรณกรรม ละคร สถาปัตยกรรม นวนิยายที่มีการทำซ้ำ แต่จะมีการเพิ่มเติม บิดเบือนจากเค้าโครงเดิมให้แสดงออกมาในรูปแบบที่ดูทันสมัยเข้ากับยุคมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่นบทความงานวิจัยของ กุทธีรงค์ จิวากานนท์ (2550, น.35-50) ได้อธิบายถึงลักษณะการก่อสร้างและความหลากหลายในละครเวทีเรื่องมหัศจรรย์ผจญภัยเจ้าชายหอยว่า เป็นละครที่ต้องการเล่าเรื่องสังข์ทองของเดิมในมุมมองและรูปแบบการนำเสนอใหม่ที่ยังคงผสมผสานรูปแบบโครงเดิมเพื่อที่จะสื่อสารและเข้าถึงผู้ชมได้ในทุกยุคสมัย สร้างแรงกระตุ้นให้เกิดมุมมองและความหลากหลายในรูปแบบใหม่มากยิ่งขึ้น ในละครเวทีเรื่องนี้จึงเป็นการก่อสร้างและสร้างความหลากหลายโดยที่ผสมผสานเนื้อหาบทละครเก่าและรูปแบบการนำเสนอความคิดใหม่ของผู้กำกับให้สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันเข้าไปด้วย

2.3 จุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย

แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายนั้นจัดอยู่ในกลุ่มปรัชญายุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ที่ได้จัดแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 ช่วง ซึ่งได้แก่ช่วงปรัชญาโครงสร้างนิยม (Structuralism) และช่วงปรัชญาหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralism) ซึ่งแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายนั้นถูกจัดอยู่ในช่วงหลังโครงสร้างนิยมของปลายศตวรรษที่ 20 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแนวความคิดนี้ คือ การตั้งข้อสงสัยไม่เชื่อเรื่องการเมืองดำรงอยู่ของแนวความคิดที่เป็นศูนย์กลาง เพราะจะเป็นการคิดแบบหยุดนิ่ง ไม่เปิดโอกาสให้กับความเป็นอื่นที่ถูกหลงลืม และถูกกดทับไว้ ไม่เชื่อใน “ปรากฏการณ์ที่สมบูรณ์” เพราะเห็นว่าไม่มีสิ่งนี้ พยายามก่อสร้างแนวคิดที่มีมาก่อนหน้า โดยเฉพาะกลุ่มนักคิดแบบโครงสร้างนิยมที่เชื่อในหลักการดำรงอยู่ของโครงสร้าง กลุ่มนักคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายจึงมุ่งที่จะสนใจเรื่อง “กระบวนการสร้างของโครงสร้าง” และ “กระบวนการสร้างของการสร้างรหัสของสัญญาณ” มากกว่า เพราะจะได้เข้าใจและเข้าถึงรายละเอียดในหลากหลายแง่มุม โดยการที่เข้าไปตรวจสอบ และนำไปวิพากษ์ความคิดเรื่องของการเป็นโครงสร้างศูนย์กลางสากลของประวัติศาสตร์ปรัชญาที่มีมาก่อนหน้า

โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เริ่มศึกษาจากกลุ่มแนวคิดโครงสร้างนิยม (Structuralism) เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจในหลักคิดของกลุ่มนักคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความหมายและลักษณะของการก่อสร้าง และความหลากหลายไว้แล้วในก่อนหน้านี้ว่าไม่ใช่สิ่งที่เข้าไปทำลายหรือไปสร้างใหม่หมด และสำหรับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายที่มองไปที่แนวคิดกลุ่มโครงสร้างนิยมเป็นการชี้ให้เห็นถึงแง่มุมที่มีหลากหลาย และเป็นการนำแนวคิดโครงสร้างนิยมมาต่อยอดในบางส่วนที่นักคิดกลุ่มก่อนหน้านี้ได้ก่อกำเนิดไว้เพื่อที่จะแสดงออกมาให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3.1 นักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม (Structuralism)

ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา ลำดับแรกต้องเข้าใจถึงแนวคิดก่อนหน้านี้ที่นักคิดหลายท่านได้นำเสนอมาก่อนมาก่อน คือ แนวคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม นักคิดโครงสร้างนิยมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและนำมาสู่ระบบคิดวิพากษ์วิจารณ์ทำให้เกิดทฤษฎีการก่อสร้าง สำหรับนักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม (Structuralism) จะมุ่งเน้นภาษาศาสตร์ ความหมาย สัญญา ที่มีต้นกำเนิดแบบโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว นักคิดคนสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ แฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure, 1857-1913) ที่ศึกษาภาษาศาสตร์, โคลด เลวี-สตราสส์ (Claude Lévi-Strauss, 1908-2009) ที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษามานุษยวิทยาเชิงโครงสร้าง (Structural anthropology) และ โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes, 1915 –1980) ที่เน้นการศึกษาแนวสัญวิทยา (Semiology) เป็นต้น (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2543, น.153)

1) แฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure, 1857-1913)

แฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure, 1857-1913) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิสเซอร์แลนด์ มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ของกลุ่มนักคิด โครงสร้างนิยม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสัญวิทยาในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ถือได้ว่าเป็นนักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยมคนสำคัญ โดยเฉพาะแนวคิดในเชิงโครงสร้างทางภาษา การปฏิบัติด้านภาษาของโซซูร์ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งของโลกไม่แพ้การเกิดทฤษฎีสัมพันธภาพในทางวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติของเขาทำให้เกิดกระแสปรัชญาโครงสร้างนิยม (Structuralism) และพัฒนามาเป็นแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralism) (ธีรยุทธ บุญมี, 2551, น.8-9) เขาให้ความสนใจอย่างมากกับ ภาษาที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิ่ง 2 สิ่ง คือ ความคิดและเสียง 2 ส่วนนี้ประกอบเป็นสัญญาที่แบ่งความคิดออกเป็น 2 ส่วนคือ ความคิด (Concept) กับ ภาพของเสียง (Sound-Image) ทั้ง 2 สิ่งนี้มักเกิดขึ้นพร้อมกัน ดำรงอยู่ด้วยกันคล้ายเหรียญสองด้าน โซซูร์จะเปรียบเทียบว่ารูปร่างของทุกสิ่งล้วนมี 2 ด้าน คือ หน้า หลังเสมอ

ความคิด (concept)	ความหมายของสัญลักษณ์	ความคิดที่ถูกหมาย (signified)
-----		-----
ภาพของเสียง (Sound-Image)	รูปสัญลักษณ์	ตัวหมาย (signifier)

รูปที่ 1 แผนภาพสัญลักษณ์ศาสตร์ ของ แฟร์ดินันด์ เดอ โซซูร์

ภาพของเสียงแทนด้วยตัวหมาย ความคิดแทนด้วยสิ่งที่ถูกหมาย ดังนั้น สัญลักษณ์ 1 จึงแยกออกเป็น 2 ส่วนเสมอ โซซูร์เน้นย้ำ ภาพของเสียงนั้นไม่ใช่หน่วยเสียงจริงๆ แต่เป็น “รอยประทับ” ของเสียงเป็นภาพประทับในใจซึ่งกระทำต่อผัสสะของเรา เรามองวัตถุในการใช้สัมผัสและจะทำให้เกิดภาพของเสียงที่ประทับเข้าไปในความคิด และเราจะนำมาสร้างเป็นตัวใหม่ (ธีรยุทธ บุญมี, 2551, น.62-71) สิ่งนี้คือมโนทัศน์ในความคิด (Mental concept) เช่น คำว่า “dog” ในภาษาอังกฤษ ที่ประกอบด้วยรูปสัญลักษณ์ d, o, g สิ่งที่เราได้ยินไม่ใช่หมาจริงๆ แต่เป็นมโนทัศน์ “ความเป็นหมา”

อธิบายเพิ่มเติมได้ว่าส่วนแรกคือตัวหมาย เช่น คำว่า “แม่” คือสตรีผู้ให้กำเนิดลูก, กุหลาบเป็นดอกไม้ ส่วนที่สองคือความคิดที่ถูกหมาย ได้แก่ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงหรือความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคล เช่น เวลาพูดถึง “แม่” บางคนอาจนึกถึงความอบอุ่นบางคนอาจนึกถึงความเข้มงวด หรือบางคนอาจนึกไปถึงประสบการณ์อันขมขื่นเนื่องจากโดนแม่ทิ้งในวัยเด็ก หรือเวลาพูดถึง “กุหลาบ” กลุ่มคนในสังคม ก. เป็นสิ่งแสดงถึงความรัก ความโชค ดี แต่สังคม ข. เป็นสิ่งแสดงถึงความผิดหวัง ความโชคร้าย เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของระบบสัญลักษณ์ดังกล่าวนี้ กลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งไม่เป็นเพียงแค่ภาษาที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังปรากฏใน รูปแบบอื่นอีกมากมาย เช่น สัญลักษณ์ ไฟจราจร เครื่องหมายจราจร สัญลักษณ์ หรือป้ายประกาศต่าง ๆ ตลอดจนกิริยา การแสดงออก เช่น การจับมือ หรือการไหว้ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดล้วนมีรูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์ที่เป็นที่เข้าใจสากลในสังคมหรือวัฒนธรรมนั้น ๆ หรือรูปสัญลักษณ์บางแบบก็กลายเป็นสิ่งสากลที่มนุษย์ทุกคนเข้าใจตรงกันทั่วทุกมุมโลก (สันติรักษ์ ประเสริฐสุข, 2548, น.134)

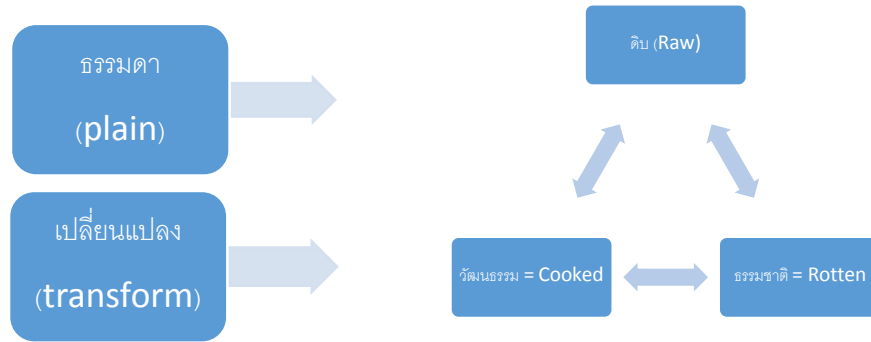
สำหรับโซซูร์แล้ว โครงสร้างของสัญลักษณ์ทั้งหลายทำงานสื่อความหมายได้เพราะมันมี “ความแตกต่าง” ระหว่างกันและกัน เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาศาสตร์ในลักษณะ 2 ด้าน ที่สัญลักษณ์ย่อยตัวหนึ่งจะยังไม่มี ความหมายในตัวเองจนกว่าจะไปเทียบเคียงกับสัญลักษณ์ย่อยตัวอื่น ๆ ที่อาศัยการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้าม เช่น ขาว/ดำ สูง/ต่ำ ผู้ชาย/ผู้หญิง เบี้ยว/หวาน รัก/เกลียด เป็นต้น คำหรือสัญลักษณ์เหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีความแตกต่างเพื่อทำให้เกิดการตีความของความหมายขึ้นมา และความแตกต่างดังกล่าวนี้เองที่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานทำให้สังคมการสื่อสารเป็นไปได้ หลักการของความ

แตกต่างนี้จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญก่อนที่เราจะศึกษาแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แครร์รีดา ที่นำแนวคิดนี้ของโซซูร์ไปก่อสร้างและชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มตรงข้ามของภาษาที่เราใช้สื่อสารกัน

2) โคลด เลวี-สโตรส (Clude Levi-Strauss, 1908-2009)

โคลด เลวี-สโตรส (Clude Levi-Strauss, 1908-2009) นักปรัชญาและนักมานุษยวิทยาชาวฝรั่งเศส เขามีความสนใจในเรื่องของมานุษยวิทยาเป็นอย่างมาก ก่อนจะเริ่มหันมาสนใจแนวความคิดเชิงปรัชญาโครงสร้างนิยมอย่างจริงจัง เขาได้เขียนหนังสือที่สำคัญต่อแนวคิดโครงสร้างนิยม คือหนังสือโครงสร้างพื้นฐานของระบบเครือญาติ (Les structures elementaires de la parente) และหนังสือมานุษยวิทยาแนวโครงสร้างนิยม (Anthropologie structural) ที่ผนวกเอาแนวคิดโครงสร้างนิยมเข้าร่วมกับศาสตร์ทางด้านมานุษยวิทยา (ฮันส์ เคอครอป, เทรียญ หล่อวิมจกล, 2542, น.49-54)

จากประวัติข้างต้นของเลวี-สโตรส นั้นไม่เพียงแต่จะเห็นหลักคิดทางปรัชญาเท่านั้นแต่เขานั้นยังนำไปผสมผสานเข้ากับศาสตร์ทางด้านมานุษยวิทยา โดยที่เขามีความเชื่อว่าโครงสร้างความคิดของมนุษย์นั้นมีลักษณะที่เป็นสากลและมีวิธีการคิดที่เป็นไปในลักษณะคู่ตรงข้าม โดยที่เลวี-สโตรสได้รับอิทธิพลทางความคิดจากภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้าง แนวคิดคู่ตรงข้าม (Binary opposition) ในเชิงโครงสร้างของมานุษยวิทยานั้นพบว่ามนุษย์จะเข้าใจคำหนึ่งได้ ไม่ใช่โดยความหมายโดยตรงในตัวเอง แต่มาจากความเข้าใจความแตกต่างของคำคำนั้นกับคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน เป็นต้นว่า เราจะไม่เข้าใจความหมายของคำว่า “ดี” ถ้าไม่เข้าใจความหมายของคำว่า “เลว” อย่างไรก็ตาม คู่ตรงข้ามนี้ไม่ได้ตัดสิ้นธรรมชาติของวัตถุที่มันแสดงความหมาย แต่เป็นเพียงตัวแทนความคิดของมนุษย์ในระบบสังคม (นวินดา อิงคเวทย์, 2558, น.9) ยกตัวอย่างงานของ เลวี-สโตรส เพื่อที่จะได้เห็นถึงชุดความคิดทางโครงสร้างนิยมที่เขาได้นำมาใช้ในเชิงมานุษยวิทยา ในผลงาน “The Raw and the Cooked” ปี 1969 งานชิ้นนี้ได้ทำการเสาะหาความเป็นสากลทางความคิดมนุษย์ จากตัวอย่างของการปรุงอาหาร ระหว่างขั้นตอนการปรุงอาหาร แบบของการปรุงอาหารสามารถจำกัดความขึ้นอยู่กับระดับของการเปลี่ยนแปลง และการแทรกแซงของวัฒนธรรม เขาได้แนะนำรูปแบบพื้นฐานที่แบ่งออกเป็น 2 ขั้ว คือธรรมชาติ/แปรรูปและ ธรรมชาติ/วัฒนธรรม

รูปที่ 2 แผนภาพคู่ตรงข้าม ขั้นตอนการปรุงอาหาร ของ โคลด เลวี-สโตรส

ลีวี-สโตรสได้อธิบายถึงอาหารที่ดิบและสุก ความดิบ (Raw) จากอาหารที่ไม่ปรุงถูกจัดเข้าร่วมกับธรรมชาติ (Natural) และถ้าปล่อยให้อาหารนั้นทิ้งก็จะเกิดการเน่าเปื่อย ขณะที่อาหารปรุงแล้ว (Cooked) ได้จัดเข้าร่วมกับวัฒนธรรม (Cultural) โดยผ่านกระบวนการจากมนุษย์ เบื้องต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการจัดหมวดหมู่และจำแนกคู่ตรงข้ามมาจากโครงสร้างพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Erickson, 1998, p.98) การจัดประเภทจากการปรุงอาหารนั้นมีมิติในการแปรรูปจากดิบ ไปสุก ซึ่งหมายความว่าอาหารแปรรูปจากธรรมชาติสู่ความเป็นวัฒนธรรม

ยกตัวอย่างอาหารที่ผ่านการปรุงสุกหากแบ่งการแปรรูปเป็น 2 ประเภทเป็นดั่งกับย่าง อาหารที่ปรุงสุกด้วยการต้มมีไว้สำหรับบริการเครือญาติ (Kin-people) แล้วอาหารที่ปรุงสุกด้วยการย่างหรือปิ้งถูกนำมาบริการกับแขกผู้มาเยือน (Foreigner) ดังนั้นความสัมพันธ์ในการปรุงอาหารจึงมีรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้ผ่านการจัดประเภทอาหารที่มีลักษณะคู่ตรงข้ามนี้ ดิบ/สุก, ย่าง/ต้ม หรือญาติ/แขก เป็นต้น ซึ่งมีมิติความสัมพันธ์แบบ 2 มิติที่เชื่อมโยงกัน อย่างการทำอาหารจะทำให้เห็นถึงภาพความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน การที่แบ่งคู่ตรงข้ามจะพบว่าคู่ตรงข้าม 2 คู่ซ้อนทับกันอยู่ระหว่าง ธรรมดา/เปลี่ยนแปลง และธรรมชาติ/วัฒนธรรม กล่าวได้ว่าความดิบหากเปลี่ยนรูปแบบโดยธรรมชาติก็คือความเน่าเปื่อย แต่ในทางตรงกันข้ามความดิบหากถูกมนุษย์จัดการทำให้สุกจะกลายเป็นวิถีทางวัฒนธรรม (คุชฎี ยิ้มน้อย, 2545, น.17-20)

ในอีกแง่การอาหารในแบบต้ม/ย่างเองก็แสดงให้เห็นภาพว่า อาหารที่ทำให้สุกแบบแตกต่างกันนั้นจะนำไปบริการคนที่มีสถานะต่างกัน ดังนั้นตัวอย่างการปรุงอาหารจัดแสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม มนุษย์มีกรอบตกลงสังคมเป็นพื้นฐานซึ่งให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการแบ่งกลุ่มการจัดประเภทของมนุษย์ในต่างที่ต่างถิ่นหรือมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตอื่น เป็นต้น

ทั้งนี้ เลวี-สโตรส ได้เสนอข้อถกเถียงเรื่องคู่ตรงข้ามไว้ว่าเบื้องหลังของสาเหตุทุกสาเหตุจะตั้งอยู่บนโครงสร้างทางความคิดที่เน้นความหมายแบบสัมพันธ์และสัมพันธ์กัน เพราะมนุษย์ไม่สามารถรู้ความหมายได้จากความคิดใดความคิดหนึ่งเพียงตัวเดียว เช่น รู้ร้อนไม่รู้หนาว ก็จะรู้ได้อย่างไรว่าร้อนหรือ ถ้าไม่รู้จักชนบทก็ไม่ว่างจักเมือง ด้วยเหตุนี้ทุกสิ่งอย่างล้วนจะต้องไปเกี่ยวพันกับความหมายของอีกตัวหนึ่งเสมอ และความหมายจะต้องสัมพันธ์กับความหมายอื่นด้วย ดังนั้นเขาจึงให้ความสำคัญสัมพันธ์กับส่วนโครงสร้างทางความคิดที่เป็นคู่ตรงข้าม ซึ่งไม่ใช่แบบคู่ตรงข้ามแบบสุดขั้ว หากแต่เป็นคู่ตรงข้ามที่ต้องมีความหมายที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555, น.26-27)

เขาได้ปรับแนวคิดโครงสร้างนิยมในภาษาศาสตร์เข้ามาใช้กับการศึกษาทางมานุษยวิทยาอธิบาย “ภาษา” ในฐานะที่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และอิงอยู่กับวัฒนธรรม และมีส่วนประกอบของโครงสร้าง เป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อความหมาย ดำรงไว้ซึ่งความหมายและควบคุมความหมาย ดังนั้น “ภาษา” ในฐานะตัวกลางของการสื่อสาร ยังเป็นการควบคุม ความหมายและส่งผลไปยังการกำหนดคุณค่าที่เกิดขึ้น ภายในโครงสร้างความคิดหรือระบบคิด เป็นจุดที่ขยายความต่อจากแนวคิดโครงสร้างนิยมไปสู่แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม “ภาษา” กลายเป็นวัตถุที่ติดอย่างหนึ่งที่อยู่ภายใต้วาทกรรมของภาษาเองที่เอื้อให้เกิดการก่อสร้างและประกอบสร้างใหม่ (ธีรยุทธ บุญมี, 2551, น.128-150) ถึงแม้ว่าแนวคิดของเขาจะขัดแย้งอย่างรุนแรงกับแนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ของฌอง ปอล ซาทร์ แต่เขาก็ได้รับ การยกย่องจากกลุ่มชีวิตของซาทร์ คือซีโมน เดอ โบวัวร์ เกี่ยวกับการตีความบทบาทของเพศหญิงในระบบเครือญาติว่า เป็นแนวคิดที่ก้าวหน้าในสมัยนั้น และแม้ว่าแนวคิดโครงสร้างนิยมจะถูกทำลายและทดแทนด้วย แนวคิดที่เรียกว่า “หลังโครงสร้างนิยม” ในช่วงทศวรรษที่ 1980 แนวคิดของ โคลด เลวี-สโตรส ก็ได้รับการอ้างถึงในงานเขียนของนักคิดกลุ่มก่อสร้างและความหลากหลายอย่างมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) และฌาคส์ แดริดา (Jacques Derrida) นำไปสร้างพื้นฐานของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายอีกท่านหนึ่ง (ฮันส์ เดอครอป, 2542, น. 425-480)

3) โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes, 1915 –1980)

โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes, 1915 –1980) เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงวิชาการสากล ด้วยผลงานทางวัฒนธรรมศึกษาและวรรณกรรมศึกษา เขามุ่งเน้นการศึกษาแนวสัญวิทยา (Semiology) โดยมีผลงานโดดเด่นที่สำคัญ ได้แก่ การริเริ่มนำเอาหลักการทางสัญวิทยา หรือสัญวิทยา มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและวัฒนธรรมเพื่อค้นหาระบบการสื่อความหมายที่ซ่อนอยู่ในงานวรรณกรรม และปรากฏการณ์ทาง

สังคม จนนำไปสู่การวิจารณ์วรรณกรรมและสังคมในแนวทางใหม่ในช่วงแนวคิดโครงสร้างนิยม (วรรณพิมล อังคศิริสรรพ, 2541, น.1)

บาร์ตส์ได้กล่าวถึงมายาคติไว้ว่า “หากถามว่ามายาคติในโลกปัจจุบันคืออะไร ข้าพเจ้าขอตอบในเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ ว่า มันเป็นวาทะชนิดหนึ่ง คล้ายกับรากศัพท์ของคำว่า Myth นั่นเอง” วาทะของมายาคติไม่จำเป็นต้องแฝงอยู่ในวัตถุและปรากฏการณ์มากมาย กรอบการใช้งานในสังคมได้เข้าไปสวมทับลงบนวัตถุสสารที่ไม่รู้ชื่อไหนชื่อไหน มายาคติเกิดจากอากาศธาตุ แต่เป็นผลผลิตจากสังคม/วัฒนธรรมของคนกลุ่มหนึ่ง ชนชั้นหนึ่ง หรือหลายกลุ่ม หลายชนชั้นมันสัมพันธ์กับการเมืองเศรษฐกิจและสังคมอย่างแน่นแฟ้นในฐานะเป็นบริบททางประวัติศาสตร์ที่กำหนดบงการ อุปถัมภ์/ดับสูญ มายาคติที่มีมานี้ไปในกระแสความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์เสมอ มันเป็นวาทะที่ประวัติศาสตร์คัดเลือกได้ มายาคติไม่ผุดขึ้นมาจากธรรมชาติ (นพพร ประชากุล, 2555, น.1-8)

รูปที่ 3 แผนภาพการทำงานมายาคติ ของ โรล็องก์ บาร์ตส์
 ที่มา: มายาคติ โรล็องก์ บาร์ตส์ (น.11), โดย นพพร ประชากุล, 2555,
 กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์คบไฟ

ในแผนภาพการทำงานของมายาคติของบาร์ตส์นั้นจะเป็นการศึกษาแนวคิดของโซซูร์ ในเรื่องคู่ตรงข้ามที่ได้นำเสนอมาก่อนหน้าในเรื่องของสัญศาสตร์มาผนวกเข้ากับวัตถุ ชนชั้นในสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดภาพที่เห็นชัดเจน ยกตัวอย่างได้จากงานเขียนหนังสือมายาคติ เรื่อง ของเล่น ในบทนี้บาร์ตส์ได้นำเสนอเรื่องของเด็กในฝรั่งเศส ที่สร้างมาจากชุดจำลองความเหมือนจริง ทั้งรูปทรง รูปร่าง เช่น รถ ทหาร ไปรษณีย์ เครื่องมือทางการแพทย์ วัตถุเหล่านี้กำลังสะท้อนให้เห็นถึงการยึดเหนี่ยวชุดความคิดเรื่องอาชีพให้กับเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม เด็กไม่มีโอกาส

ได้ทำความรู้จักกับตัวตนที่ตัวเองต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งตรงกันข้ามกับของเล่นตัวต่อธรรมดา ที่เด็ก ๆ สามารถคิด สร้างสรรค์ ฝึกทำด้วยความต้องการของตนเอง ของเล่นของฝรั่งเศสจึงมุ่งเน้นให้เด็กเป็นผู้ใช้ ไม่ใช่ผู้สร้าง ของเล่นของเด็กชนชั้นกลางจึงแฝงอยู่ในรูปร่าง นอกจากนี้ในงานเขียนของ บาร์ตส์ยังนำเสนอความตรงข้ามระหว่าง ของเล่นส่วนใหญ่ที่ผลิตขึ้นมาจากสารเคมี ความหยาบ กระด้าง การสูญสลายที่ก่อเกิดมลพิษ และมีความต่างจากของเล่นที่ผลิตมาจากไม้ที่ใกล้จะสูญหายไป จากสังคม ความโศกเศร้า คุณมีคุณค่า น่าจดจำ ตัวอย่างนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ใน ความหมายเบื้องต้น พุทธระดับของประโยชน์การใช้สอย และนำไปสู่ระดับของมายาคติในรูปสัญลักษณ์ ที่สามารถตีคุณค่าความหมายในเชิงวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน เมื่อได้คู่ตรงข้ามชุดหนึ่งเกิดการ เปรียบเทียบในแบบบาร์ตส์ก็จะเกิดข้อสังเกตว่าเกิดคู่ตรงข้าม คู่ขัดแย้งแยกย่อยออกมาอีกเสมอ ฉะนั้น แล้ววัตถุ หรือคำทุกคำจึงมีคู่แย้งทำให้เกิดและเป็นไปเสมอตามสัญศาสตร์ที่โซซูร์เคยได้นำเสนอไว้ เสมอ

นอกจากนี้ยังมีการให้ความหมายคู่ตรงข้าม + การให้คุณค่า (Binary Opposition+Value Assignment) เช่น ละครมีนางร้ายกับนางเอก เสร็จแล้วก็มอบบทบาท(คุณค่า)ให้ความดี ความงาม รัก นวลสงวนตัวเป็นนางเอก ความร้ายกาจ ชอบทำผู้อื่นเดือดร้อน อารมณ์รุนแรงเป็นนางร้าย หรือการเอา ไปใส่ในตัวบท ความหมายค่านิยมในเชิงวัฒนธรรม สังคม จึงมีการเปรียบเทียบ ตั้งเกณฑ์คุณค่า มีคู่ ตรงข้ามอยู่เสมอ ดังนั้นจึงถือได้ว่ามายาคติของบาร์ตส์ (Barthes) เป็นการวิเคราะห์ความหมายที่ได้เข้าไป พัวพันกับอำนาจ(Power) ของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยมองว่าสถาบันที่มีอำนาจจะสามารถ สร้างความหมายและอุดมการณ์ จากสิ่งที่เป็นความหมายโดยตรง (Denotation) ให้กลายเป็น ความหมายโดยนัย (Connotation) และทำความเข้าใจโดยนัย (Connotation) ให้กลายเป็นความหมาย โดยตรง (Denotation) อีกครั้งผ่านวาทะ ซึ่งจะถูกเพิ่มความหมายจาก สถาบันที่มีอำนาจขึ้นไปเป็น ชั้นๆ (Upgrade) อย่างไม่ทันสังเกต และนี่จึงเป็นหัวใจหลักที่ บาร์ตส์ (Barthes) ให้ความสนใจศึกษา สิ่งที่เรียกว่า มายาคติอันเป็นความหมายที่คุ้นชินเพราะสถาบันที่มีอำนาจ (Power) จะสามารถสร้าง ความหมายที่แฝงเร้นให้คุณเป็นเรื่องธรรมดาให้คุณไร้เดียงสา เหมือนที่ไม่มีมีความหมายและอุดมการณ์ใด แฝงเร้น ซึ่งจะใช้อำนาจผ่านการวิธีการสร้างวาทะต่าง ๆ อาทิ การเล่าเรื่อง การให้นิยาม การให้คุณค่า การสร้างข้อเท็จจริง เป็นต้น (จอห์น นพดล วศิณสุนทร, 2556, น.6-8)

เมื่อเข้าใจในหลักคิดของกลุ่มโครงสร้างนิยมแล้ว ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงกลุ่ม นักคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย ที่เข้ามามีบทบาทในการถอดรื้อกระบวนการทาง ความคิดของนักคิดกลุ่ม โครงสร้างนิยมที่ได้กล่าวมา

2.4 กลุ่มนักคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายเลื่อนในทางปรัชญา

สำหรับนักปรัชญาที่จัดอยู่ในกลุ่มความคิดนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพบว่า เป็นกลุ่มนักปรัชญาแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralism) ที่เริ่มต้นเคลื่อนไหวในช่วงปี ค.ศ. 1960 โดยมีนักคิดคนสำคัญอย่าง ฌากส์ แครร์ริดา นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่เริ่มมองเห็นว่ามนุษย์ไม่อาจมองหาโครงสร้างที่เป็นองค์รวมของภาษาได้ เนื่องจากธรรมชาติของภาษานั้นแท้จริงไร้ระเบียบและเสถียรภาพคลุมเครือ และไม่มี ความหมายโดยสมบูรณ์ในตัวเอง โดยที่ความหมายผันแปรไปตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (จันทน์ เจริญศรี, 2544, น.7) และนอกจากแครร์ริดาแล้วนักคิดที่สำคัญและถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ยังประกอบด้วยอีก 2 ช่วง นักคิดช่วงแรกได้แก่ ฌากส์ ลาก็อง (Jacques Lacan), มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) และ ฌากส์ แครร์ริดา (Jacques Derrida) ผู้วิจัยจะอธิบายในบทที่ 3 ต่อไป และช่วงต่อมาที่มีการต่อขยายแนวคิดมาจากนักคิดช่วงแรกได้แก่ ฌ็อง-ฟร็องซัวส์ ลีโยตาร์ด (Jean-Francois Lyotard), ซิลล์ เดอเลิซ (Gilles Deleuze) และ เฟลิกซ์ กัตตารี (Felix Guattari) ซึ่งนักคิดกลุ่มนี้นั้นพยายามที่จะเข้าไปถอดรื้อ และลงลึกถึงแนวคิดก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะกลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยม ที่เชื่อในเรื่องหลักโครงสร้างสากลที่แน่นอนตายตัว เชื่อเรื่องของกลุ่มตรงข้าม ซึ่งนักคิดกลุ่มนี้จึงพยายามที่จะชี้ให้เห็นภาพถึงความหลากหลายทางความคิด ที่ปราศจากศูนย์กลางที่แน่นอนตายตัว เป็นต้น

2.4.1 กลุ่มนักคิดการก่อสร้างและความหลากหลายเลื่อนในทางปรัชญาช่วงแรก

กลุ่มนักคิดการก่อสร้างและความหลากหลายเลื่อนในทางปรัชญาช่วงแรกอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นประกอบไปด้วย ฌากส์ ลาก็อง (Jacques Lacan), มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) และ ฌากส์ แครร์ริดา (Jacques Derrida) ซึ่งนักคิดในช่วงแรกนี้ค่อนข้างที่จะมีความสำคัญต่อระบบคิดของการก่อสร้างและความหลากหลายเลื่อนเป็นอย่างมาก เพราะนักคิดแต่ละท่านนั้นได้นำเสนอออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ปลายทางหรือชุดความคิดนั้นเหมือนกัน ซึ่งช่วงแรกนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิดของ ลาก็อง และ ฟูโกต์ ก่อนที่จะศึกษาและอธิบายเจาะลึกถึงแครร์ริดาในบทถัดไป

1) ฌากส์ ลาก็อง (Jacques Lacan, 1901-1981)

ฌากส์ ลาก็อง (Jacques Lacan, 1901-1981) รวมอายุ 80 ปี ลองก็องเกิดที่กรุงปารีสในครอบครัวที่มีฐานะดี บิดาเป็นพ่อค้า มาจากครอบครัวเคร่งศาสนาจนวันตัวเขาที่สนใจเรื่องจิตวิเคราะห์ตามแนวคิดของฟรอยด์ เป็นบุตรคนโต เขาถูกเลี้ยงดูและได้รับการศึกษาจากโรงเรียนคริสต์ สำเร็จแพทยศาสตร์ก่อนที่จะศึกษาต่อด้านจิตเวช (Psychiatry) อย่างจริงจัง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2554, น. 325) งานศึกษาส่วนใหญ่ของลาก็องเป็นงานที่เข้าใจยากจนถึงไม่อาจจะเข้าใจได้ เนื่องจากมีลักษณะคล้ายกับเป็นการเขียนของพวกจิตเภท (Schizophrenia) หรือพวกเหนือจริง (Surrealist) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของเขาได้นำแนวคิดของโซซูร์ในเรื่องภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวกับโครงสร้างมาสนับสนุน ลาก็อง

เป็นผู้ริเริ่มการวิพากษ์วิจารณ์วิธีคิดแบบกำหนดตัดสินของ เลวี สโตรสตั้งแต่ยุคคริสต์ทศวรรษ 1950 เป็นการวิจารณ์ก่อนหน้างานเรื่อง “Structure, Sign, and Play in the Discourse of the Human Sciences” ของแควร์ริดา ลาก็องเห็นว่าวิธีคิดของเลวี สโตรส มองโครงสร้างสังคมคล้ายเครื่องจักรขนาดใหญ่ จึงไม่มีที่ว่างให้ความแปลกแยก แยกต่าง หรือสิ่งที่ผิดแปลกไปจากระบบโครงสร้างที่ดำรงอยู่

1.1) อธิบายแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลายใน “ตัวตน” ของ ฌากส์ ลาก็อง

สำหรับแนวคิดของลาก็องนั้นมีทั้งเหมือนและแตกต่างจากฌากส์ แควร์ริดา ทั้งคู่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในระดับพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น ลาก็องมองว่า “ความหมาย” ไม่ใช่สิ่งที่จะทำความเข้าใจได้ด้วยภาษา แต่ต้องเข้าใจผ่านสิ่งที่เรียกว่า “ความปรารถนา” (Desire) สำหรับลาก็อง ความปรารถนาคือระบบการสร้างความหมายแบบหนึ่ง เป็นตัวเชื่อมรูปสัญลักษณ์ (Signifier) กับความหมายสัญลักษณ์ (Signified) เข้าด้วยกัน ส่วนแควร์ริดากลับมองว่าความหมายเป็นผลมาจากพลังบางอย่างที่อยู่เหนือกาลเวลาและสถานที่ (The untra-transcendental movement) ซึ่งเรียกว่า “ความหลากหลาย” (Jacques Derrida, 1982, pp. 1-27) แต่ทั้งสองกลับเห็นตรงกันว่าต้องไปไกลกว่าจารีตวิธีคิดแบบปฏิฐานนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องหนีไปจากจารีตวิธีคิดแบบเฮเกิล (Hegel) เพื่อที่จะสามารถหนีห่างไปจากความเชื่อในเรื่องของความรู้ที่เด็ดขาดและสมบูรณ์ ซึ่งเมื่อย้อนไปในชุดความคิดของปรัชญาก่อนหน้าหรือกลุ่มโครงสร้างนิยม (เมธา ภิรมหะทิพย์, 2018, น.65) จึงทำให้เหลือพื้นที่ว่างสำหรับสิ่งบางสิ่ง ทำให้เราหลงลืมในบางอย่าง บางครั้งก็มักจะถูกกดทับไป ลาก็องพยายามจะหาคำตอบของความแตกต่าง รื้อสร้างในความเป็นตัวตน

แนวคิดเรื่องการก่อสร้างของลาก็องจึงถูกนำเสนอมาในรูปแบบของ การรื้อ “ตัวตน” ไปในทางเชิงจิตวิทยาที่แปลงมาในรูปแบบของ โครงสร้างทางภาษา คำประกาศก้องของลาก็องที่ว่า “จิตไร้สำนึกเหมือนโครงสร้างทางภาษา” หรือ “จิตไร้สำนึกคือวาทกรรมของความเป็นอื่น” ซึ่งที่ผ่านมามีจิตไร้สำนึกในแนวคิดของซิกมันด์ ฟรอยด์ ได้กล่าวไว้ว่าเป็นเรื่องของสัญชาตญาณ เป็นสิ่งที่เราไม่อาจล่วงรู้ได้ จากการศึกษาจะพบว่าที่ผ่านมาลาก็องพยายามกลับไปทบทวนดูแนวความคิดเรื่องจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ ถึงขั้นจัดสัมมนาการบรรยายเป็นสิบ ๆ ปี เพื่อที่จะให้เกิดการวิเคราะห์แนวคิดนี้ขึ้นมาใหม่โดยที่เอาแนวคิดของนักคิดทางด้านสัญชัญญะ โครงสร้างทางภาษาเข้านำมาอธิบายเรื่องการประกอบสร้างตัวตนกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์

แนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ได้แบ่งความเป็นตัวตนระดับจิตมนุษย์ไว้อยู่ 3 ระดับ คือ

ระดับแรก อิด (Id) สัญชาตญาณขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้รวมถึงความต้องการของร่างกาย ความปรารถนาทางเพศ และแรงกระตุ้นความก้าวร้าว

ระดับที่สอง อีโก้ (Ego) เป็นระดับจิตสำนึกบางส่วน ทำหน้าที่ตามหลักการแห่งความจริง และ เชื่อแน่ว่า มีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งที่มีความเหมาะสมหรือเป็นสภาพการณ์ที่มีความเป็นไปได้

ระดับที่สาม ซุปเปอร์อีโก้ (Super ego) เป็นระดับจิตที่อยู่ในจิตสำนึกเป็นบางส่วน มีหน้าที่ควบคุมการแสวงหาความสุขของ Id เป็นสิ่งที่เกิดจากการมีประสบการณ์ โดยได้รับการถ่ายทอด ฝึกรอบมมาจากพ่อแม่ จากการสอนทางด้านศีลธรรมของสถานศึกษา ของสังคมที่เป็นมาตรฐาน สำหรับยึดถือและปฏิบัติของบุคคลในสังคม

แนวคิดของฟรอยด์ ที่ได้กล่าวเกริ่นมาข้างต้นจึงเป็นคำถามที่เหล่านักจิตสำนักจิตวิเคราะห์ตั้งคำถามให้แก่ล้าก้องประมาณว่า “มันจะมีโครงสร้างเหมือนภาษาได้อย่างไร” ซึ่งล้าก้องนั้น ได้พิสูจน์ แบ่งขั้นตอนประกอบสร้างตัวตนออกเป็น 3 ลำดับขั้น ได้แก่

ขั้นจินตนาการ (Imaging) ขั้นตอนที่เกี่ยวกับจินตนาการ มากับการจำได้หมายรู้ของทารกที่เกี่ยวกับตัวเองในกระจกเงา เป็นขั้นตอนของการทำความเข้าใจตนเอง ผ่านการจ้องมองคนอื่น/ความเป็นอื่น

ขั้นสัญลักษณ์ (Symbolic) ทารกจะพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับโลก วัฒนธรรม ภาษาโดยเฉพาะโลกของคำต่าง ๆ (Signifiers) เป็นการแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ที่ถูกควบคุมด้วยความ เป็นอื่น ตรงนี้จึงกลายเป็นการรับทราบของขอบเขตของวัฒนธรรม ซึ่งตัวมนุษย์เองจะต้องมีการสืบ ทอดการมีอยู่ของวัฒนธรรม ภาษา หรือประเพณีเหล่านั้น สำหรับล้าก้องนั้น ได้อธิบายในขั้นตอนนี้ถูก ประกอบสร้างในรูปแบบที่ว่า โลกนั้นถูกปกครองโดย “นามของพ่อ” (Name of father) ในเชิง สัญลักษณ์ ซึ่งทำการในฐานะที่เป็นผู้บีบบังคับ เพื่อความมั่นคงมีเสถียรภาพ เช่น คำที่เกี่ยวข้องกับกฎ ต่าง ๆ ในสังคม ให้ความสัมพันธ์กับภาษาในการสร้างตัวตน เป็นประเด็นเรื่องของการปรารถนาที่ ต้องการการยอมรับ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับความเป็นอื่น ในทางการกลับกันหากถูก ปฏิเสธ จะรู้สึกเจ็บปวด และนำไปสู่การก้าวร้าวในรูปแบบต่าง ๆ

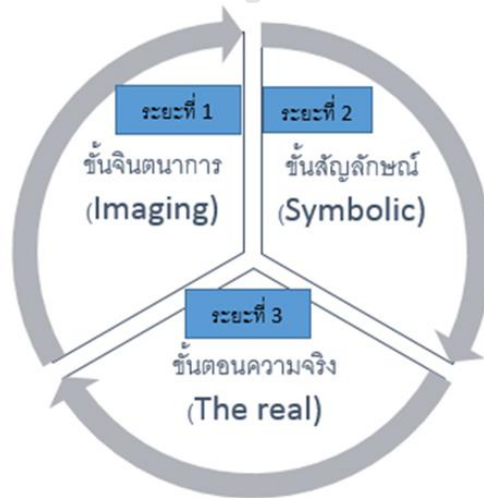
ขั้นตอนความจริง (The real) ความจริงไม่ได้มีอยู่ในความหมายของ “โลกความจริง” เป็นขั้นที่ อยู่คือสิ่งที่คนในสังคมยอมรับว่าจริง แต่ไม่ใช่ความจริงที่อยู่ภายนอก แต่จริงในการรับรู้ของอัตบุคคล พร้อมกับทำหน้าที่เชื่อมโยงอัตบุคคลกับโลกรอบตัว เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือไปจากภาพลักษณ์และ สัญลักษณ์ คืออยู่นอกเหนือจากระบบโครงสร้าง ความหมาย ระเบียบทั้งสามชุด เป็นเรื่องของการทำ หน้าที่มากกว่าองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันแยกออกจากกันไม่ได้แต่มีความเป็นหนึ่งเดียว (ปุลณดา สายยศ, 2557, น.1392-1394) เพื่ออธิบายให้เห็นภาพของการรื้อสร้างเพื่อประกอบสร้าง ตัวตนให้เห็นความเข้าใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจะอธิบายถึงขั้นตอนกระจกเงาของล้าก้อง โดยล้าก้อง

ได้ยกประเด็นที่ว่า การที่เด็กทารกจะรู้จักตัวตนได้นั้น จะอยู่ในช่วงอายุ 6-18 เดือน โดยลาก็องได้แบ่งขั้นตอนกระจกเงาออกเป็นอีก 3 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก : เด็กพร้อมด้วยผู้ใหญ่คนหนึ่งอยู่ตรงหน้ากระจกเงาเขาจะเกิดการสับสนกับภาพสะท้อนของตัวเองกับผู้ใหญ่อีกคน

ระยะที่สอง : เด็กได้เรียนรู้ความคิดเกี่ยวกับภาพดังกล่าวและเริ่มเข้าใจว่าภาพสะท้อนดังกล่าว นั้นไม่ใช่ของจริง มีการคัดจำแนก และเรียนรู้ถึงสิ่งที่จะรับเข้ามาใส่ในตัวตน

ระยะที่สาม : เด็กจะเริ่มตระหนักเป็นสำนึกความจริงไม่เพียงว่า ภาพสะท้อนดังกล่าวเป็นภาพหนึ่งเท่านั้น แต่ภาพ ๆ นั้น คือ ตัวเขาเอง และมันแตกต่างไปจากภาพคนอื่นด้วย ซึ่งเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่ทารกกลายสภาพตัวของเขาเป็นมนุษย์ ที่จะเลือกสร้างตัวตน

รูปที่ 4 แผนภาพการทำงานของขั้นตอนประกอบสร้างตัวตน ของลาก็อง

จะเห็นได้ว่าลาก็องพยายามที่จะอธิบายแนวความคิดที่ว่า “จิตสำนึกเหมือนโครงสร้างทางภาษา” ตรงนี้จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่มีมาแต่เดิมเกิดความเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่เป็นประเด็นสำคัญเท่ากับข้อสังเกตของการเกิดขึ้นของตัวตนมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงกับความเป็นสังคม วัฒนธรรม ที่หล่อหลอมให้มนุษย์คนหนึ่งได้เลือกสร้างบุคลิกของตัวเองขึ้นมาเพื่อที่จะสามารถยืนหยัดตัวเองให้อยู่รอดมีความสุขในสังคมมนุษย์ได้ การประกอบสร้างตัวตนตั้งแต่ขั้นจินตนาการจนมาถึงขั้นของสัญลักษณ์นั้น ก็เปรียบเสมือนกับว่า มันเป็นช่วงของเวลาหนึ่งซึ่งทารกกลายสภาพตัวเองเข้ามาเป็นมนุษย์ในสังคม ลาก็องไม่ได้มีการแบ่งแยกระหว่างตัวตนและสังคม เพราะมนุษย์ถูกผนวกเข้าด้วยกันของโครงสร้างทางภาษา และมันเป็นเพราะภาษาที่ได้สร้างพวกเราขึ้นมาในฐานะที่เราเป็นตัวตน ด้วยเหตุนี้ พวกเราไม่ควรแยกขั้วระหว่างปัจเจกและสังคมออกจากกัน (สมเกียรติ ตั่งมโน,

2547, น.218-225) และเมื่อเด็กทารกเข้าใจในสัญลักษณ์ทางสังคมแล้ว เขาจะเข้าใจถึงจุดหนึ่งคือแรงปรารถนา (Desier) ที่อยากจะเป็น มีเป้าหมาย เลือกรับมาใช้ในตัวของเขา ในขั้นนี้เรียกว่าขั้นตอนความจริง แต่เขาก็ยังไม่เชื่อว่าขั้นตอนของความจริงนี้จะมั่นคงถาวร ตัวตนของทารกหรือแม้แต่ตัวบุคคล เมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ เวลา ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขั้นตอนของความจริงจึงไม่เป็นศูนย์กลาง ไม่นั่นอน ขั้นนี้จะเป็นความจริง ก็เป็นจริงได้ในขณะหนึ่งเท่านั้น ในตรงส่วนนี้แนวคิดเรื่องตัวตนของลูกก็จะเป็นแนวความคิดเรื่องของการก่อสร้างและความหลากหลายที่อยู่ในตัวตนของมนุษย์ทุกคน

1.2) อธิบายเรื่อง “ความปรารถนา” ที่ทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนเป็นความหลากหลาย

อีกส่วนขององค์ประกอบการก่อสร้างและความหลากหลายในตัวคนในแบบของลูกก็องนั้น สิ่งที่เป็นตัวขับเคลื่อนตัวคนทุกครั้งนั้นคือเรื่องของ ความปรารถนา (Desier) ก่อนอื่นเราต้องทำความเข้าใจระหว่าง ความต้องการ (Need) และ แรงปรารถนา (Desier) อย่าใช้สับสนกันก่อน แต่ทั้งสองนี้จะเป็นเงื่อนไขของกันและกัน ความต้องการคืออะไร ความต้องการตามแต่สัญชาตญาณของมนุษย์แต่ไม่ใช่ความรุนแรง มันเป็นสัญชาตญาณเชิงชีววิทยา เช่น การดับความกระหายความหิว การดับความต้องการทางเพศ คือ การตอบสนองทางความต้องการนั่นเอง ยกตัวอย่างปัจจัยสี่ ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic need) ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยารักษาโรค เราจำเป็นต้องมีสิ่งเรานี้ตั้งแต่เกิดเพื่อดำรงให้อยู่รอด นี้คือความต้องการทางสัญชาตญาณเชิงชีววิทยา แล้วถ้าเราอยู่ในช่วงเวลาที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เราก็ต้องพึ่งพิงผู้อื่น (Other) ซึ่งจะเป็นผู้จัดหาความต้องการมาให้เรา ทำให้เกิดความผูกพันกับคนอื่นขึ้น ผู้อื่นตั้งแต่เกิดนี้คือแม่ ภาษาของแม่ คือภาษาที่ลูกเติบโตขึ้นมาพร้อมกับการรับรู้สิ่งต่าง ๆ เด็กไม่กี่เดือนจะรู้ว่าแม่คือส่วนที่ให้ความต้องการ และเรียกร้องความรักได้

ดังนั้นถึงความต้องการ จะสามารถถูกทำให้สำเร็จพอใจได้ แต่ความอยากหรือความปรารถนา (Desier) เป็นสิ่งที่ไม่สามารถยับยั้งได้ ทารกมีความต้องการนมมารดา ซึ่งสามารถที่จะทำให้สำเร็จพอใจได้ แต่ทารกปรารถนาความรักของมารดา และความอยากความปรารถนาความรักนั้นไม่เคยถูกทำให้พึงพอใจเลย แม่อาจสามารถให้ความต้องการพื้นฐานหรือทางชีวภาพแก่ลูกได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถเป็นผู้ให้ในทุก ๆ เรื่องได้หากความรักนั้นไม่สมเหตุสมผล หรือไม่ถูกต้องเหมาะสมตามแบบแผนบริบทสังคม เช่น การมีสัมพันธ์ทางสายเลือดเป็นต้น ดังนั้น เด็กจึงมีความต้องการที่แม่ไม่สามารถตอบสนองได้ การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นตรงที่ว่าสัญญะของผู้ให้อย่างแม่ เอาตามจริงก็เป็นสัญญะที่สามารถทำให้ความต้องการของลูกกลายเป็นสิ่งที่ขาดหายได้ด้วย

ลูกก็องจึงเสนอว่า สัญญะที่แสดงความขาด ซึ่งผลลัพธ์ตรงนี้จะนำไปสู่การเกิดแรงขับ (Drive) เพื่อสร้างความเติมเต็ม ให้กับความต้องการที่ขาดหายไปของตัวเอง และความต้องการที่ยังไม่เติมเต็ม

หรือเป็นควันทรงมาจากสัญญะของผู้ให้ (Orther) ไม่สามารถตอบสนองแก่เด็กได้นี้แหละ คือความหมายของคำว่า ปรารถนา (Desire)

ความปรารถนา ลาก็องมองว่า เริ่มก่อร่างสร้างตัว จากชายขอบ ซึ่งเป็นตำแหน่งข้อเรียกร่อง เริ่มจะแยกตัวออกจากความต้องการ อย่างบอกสัญญะทุกสัญญะย่อมเกิดความขาด เพราะคนไม่มีทางเติมเต็มได้ในความสัมพันธ์กับสัญญะ แต่กระนั้นการก่อตัวขึ้นของความปรารถนา จึงต้องมาควบคู่กับแรงขับเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาด เพื่อตอบสนองความขาดของตัวเอง ความปรารถนาที่ยังไม่ได้รับการเติมเต็มคือสภาวะที่ล่องลอยที่ไม่ว่าจะอย่างไรคนก็ไม่สามารถจะเติมเต็มมันให้กับตนเองเองได้ ลาก็องถือว่าเป็นช่วงเวลาของความว่างเปล่าของความปรารถนา เหตุผล เพราะมันมีบางช่วงเวลา เราสามารถตอบสนองปรารถนาของเราได้จริง แต่มันแค่ชั่วคราวช่วยยาม เมื่อเวลาผ่านไปความรู้สึกมันก็จะเจือจางจนรู้สึกว่าการกำลังจะสูญเสียมความปรารถนานั้นอีกครั้ง และเราก็จะเริ่มหาทางขับเคลื่อนแรงปรารถนานั้นอีกครั้ง (ชญาต์ ทัด ศุภชลาศัย, 2555, น.3-21) ความปรารถนาจึงเปรียบเสมือนเป็นความหลากหลายที่เปลี่ยนแปลง หาดูไปเรื่อย ๆ ไม่เคยพอ ไม่เคยหยุดแรงขับ

คนเราจึงแสวงหาและดกย้าตัวปรารถนานั้นซ้ำ จนเกิดเป็นวงจรสลับซ้ำกันระหว่างแรงขับและความปรารถนา เราจะเอาแรงขับไปวนอยู่รอบ ๆ ความปรารถนา ที่ครั้งหนึ่งเราเคยได้รับมัน แต่เราไม่เคยเติมเต็มและอ้อมกับมันเลย ฉะนั้น ในทฤษฎีของลาก็อง จึงนิยามความปรารถนาอีกนิยามหนึ่งคือ แรงขับเคลื่อนของคนเพื่อดกย้าความปรารถนาของคนอีกครั้งหนึ่ง แต่ความปรารถนาไม่อาจเติมเต็มถาวรได้ เราไม่เคยอ้อมอ้อมใจ แต่จะมีแต่แรงขับของคนเท่านั้นที่ถาวรกว่า ซึ่งเป็นสิ่งที่คงอยู่และไม่เปลี่ยนแปลง

2) มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault, 1926-1984)

พอล-มิเชล ฟูโกต์ (Paul-Michel Foucault, 1926-1984) เกิดเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 1926 ที่เมืองปัวตียี (Poitiers) ห่างปารีสออกไปทางใต้ 250 ไมล์ ครอบครัวเป็นชนชั้นกลางในเมืองแห่งหนึ่งซึ่งยังคงเป็นแม่บทสำหรับการคิดแบบชาวบ้าน บิดาเป็นศัลยแพทย์ สอนอยู่ที่โรงเรียนแพทย์ในท้องถิ่น ฟูโกต์เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ฟูโกต์ได้ประกอบอาชีพทางด้านจิตวิทยา และได้ทำหน้าที่แพทย์ฝึกหัด ณ โรงพยาบาลจิตเวชที่ St. Anne's Mental Hospital ในกรุงปารีส ในสภาพแวดล้อมนี้เองที่เขาได้เริ่มตั้งคำถามถึงความสัมพันธ์ในเรื่อง “ความรู้กับอำนาจ” และได้พัฒนางานวิพากษ์ของเขาขึ้นมา

ฟูโกต์จะมุ่งให้ความสำคัญกับอำนาจของความคิด โดยได้เสนอว่าแนวคิดเรื่องการก่อสร้าง หรือการรื้อถอนสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ สำหรับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างของฟูโกต์นั้นเขาไม่ได้ใช้คำนิยามการก่อสร้างหรือความหลากหลาย แต่แนวคิดของเขาจะใช้คำว่า “วาทกรรม” (Discourse) เป็นตัวกำหนดในระบบระเบียบของวิธีคิดแทน โดยที่ผ่านวาทกรรมในเรื่องของ อำนาจ (Power) และ

ความรู้ (Knowledge) เพื่อที่จะใช้อำนาจในการอธิบายวาทกรรมในชุดต่าง ๆ เพื่อให้เห็นการก่อสร้างและเกิดความหลากหลายในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของสภาพทางสังคม

2.1) แนวคิดเรื่องสร้างและความหลากหลายในวาทกรรม (Discourse) ของ มิเชล ฟูโกต์

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault, 1926-1984) ได้ให้นิยาม วาทกรรม (Discourse) ไว้ว่า ข้อความที่ถูกพูดหรือเขียนขึ้นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความเป็นไทย ความเป็นตะวันตก ผู้หญิง เป็นต้น ในสังคมยุคใดยุคหนึ่ง โดยพิจารณาในแง่เนื้อหาของข้อความดังกล่าว ซึ่งถูกกำกับด้วยกรอบความรู้ความเข้าใจ (episteme) ของสังคมยุคนั้นๆ อีกทั้งการไหลเวียนเผยแพร่ของข้อความ ที่ส่งผลให้เกิดปฏิบัติการทางสังคม (social practices) บางอย่างที่สอดคล้องกัน (Foucault, Michel, 1972, pp. 116-117)

สำหรับคำว่า “วาทกรรม” ในภาษาไทย สมเกียรติ วันทะนะได้แปลจาก “Discourse” ไว้เป็นคนแรก โดยให้ความหมายที่ง่ายที่สุด คือ กรอบความคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะเป็นสถาบัน สืบทอดกันมา แสดงออกผ่านการดูและการเขียนอย่างต่อเนื่องเพื่อคงไว้ซึ่งลักษณะของวาทกรรมนั้น วาทกรรมจึงเป็นการอธิบายหรือมอง “ความจริง” ตามระบบคิดของผู้ที่อยู่ในวาทกรรมนั้น (สุภาภรณ์ จันทวานิช, 2552, น.283-285) และในวงการวิชาการนักวิชาการหลายท่านยังสรุปความหมายของวาทกรรมของฟูโกต์ไว้อีกหลายความหมาย เช่น อภิญญา เฟื่องฟู กล่าวไว้ว่า “วาทกรรม” คือ การผลิตความหมายเกี่ยวกับความจริงในเรื่องต่าง ๆ เป็นการผลิตชุดของความรู้กฎเกณฑ์ และข้อปฏิบัติทางสังคม นอกจากนั้นยังรวมถึงสถาบันทางสังคมที่ต่อเนื่องจากความรู้นั้นด้วย (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546, น.51)

ส่วน ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร กล่าวไว้ว่า “วาทกรรม” คือ ระบบและกระบวนการผลิตเอกลักษณ์และความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความเป็นจริง ตัวตนของมนุษย์ ฯลฯ เป็นกฎเกณฑ์ในการกำหนดการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง หรือการหายไปของสิ่งต่างๆ เช่น ในเรื่องของความรู้ วาทกรรมคือโครงสร้างที่กำหนดคำทั้งหลายในเรื่องของความจริง วาทกรรมคือกฎเกณฑ์ที่กำหนดสร้างความหมายและความเป็นไปได้ในการพูดถึงความจริง ความเป็นจริงไม่ใช่ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ แต่เป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์ที่กำกับว่าอะไรเป็นจริง/ไม่เป็นจริง วาทกรรมจึงมีเรื่องของอำนาจและความรุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้อง วาทกรรมสร้าง “ระบอบว่าด้วยความเป็นจริง” ผู้มีอำนาจหรือสถาบันทางสังคมเป็นผู้กำหนดวาทกรรม หรือกรอบของความรู้เหล่านี้ให้แก่สังคม (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร, 2549, น. 19-21) หรือกล่าวโดยภาพรวม วาทกรรม คือ ระบบกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ และความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ไม่ว่าจะเป็น ความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวของเราเอง วาท

กรรมยังทำหน้าที่ยึดสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง ขณะเดียวกันวาทกรรมก็ทำหน้าที่เก็บกด ปิดกั้นไม่ให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างเกิดขึ้น หรือทำให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคม เลือนหายไปได้พร้อมๆ กันด้วย (จันทิมา ปัทมธรรมกุล, 2550, น.16-17) วิเคราะห์การสร้างวาทกรรมความงามของโฆษณาผลิตภัณฑ์บำรุงผิว วิทยานิพนธ์หลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.2) การเกิดขึ้นและหน้าที่ของ “วาทกรรม”

สำหรับการอธิบายโครงสร้างของวาทกรรมนั้น พูโกต์ได้อธิบายในบทความเรื่อง Politics and the study of the cost โดยเขาเริ่มจากการชี้ชัดว่าวาทกรรมไม่ใช่ระบบ ไม่มีศูนย์กลาง ความไม่แน่นอน เพราะมีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมข้อคิดใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา พูโกต์จึงให้ความสำคัญในเรื่องช่วงเวลาและประวัติศาสตร์ในสังคมเป็นส่วนสำคัญในการชี้ชัดทางวาทกรรมนั้นๆ ในฐานะที่ตัวพูโกต์เองก็เป็นนักทฤษฎี เขาจึงรู้สึกลำบากใจเหมือนกันที่มองแต่ละวาทกรรมอย่างเอกเทศ เขาจึงเสนอให้มองโครงสร้างของแต่ละวาทกรรมด้วยเกณฑ์ 3 ประการคือ

ประการแรก คือ เกณฑ์ของการก่อตัว หมายถึง แต่ละวาทกรรมจะขึ้นอยู่กับชุดของกฎเกณฑ์ (Set of Rules) ในการก่อตัวขึ้นมาของทั้งตัวเนื้อหาปฏิบัติการณ์แนวคิดและทางเลือกทางทฤษฎีทั้งหมด

ประการที่ 2 คือ เกณฑ์ของการเปลี่ยนผ่าน หมายถึง การปรับเปลี่ยนภายในและจุดเปลี่ยนในการก่อตัวของกฎเกณฑ์ใหม่

ประการที่ 3 คือ เกณฑ์ของการเชื่อมโยงหมายถึงชุดของความสัมพันธ์ที่นิยามกำหนดเงื่อนไขให้เห็นความเกี่ยวข้องกับวาทกรรมอื่น ๆ รวมทั้งปฏิบัติการที่ไม่ใช่วาทกรรมซึ่งวาทกรรมนั้นทำหน้าที่อยู่

แนวทางในการวิเคราะห์วาทกรรมดังที่กล่าวมานั้นก็คือวิธีวิทยาแบบ โบราณคดีนั่นเอง ซึ่งไม่ใช่การศึกษาเอกสารจดหมายเหตุท้องพระเนิน แต่จะเน้นการค้นหาชุดของกฎเกณฑ์ ในแต่ละช่วงเวลาในสังคมหนึ่ง ๆ นำมาใช้ในการนิยามวาทกรรม ตามนัยดังกล่าววาทกรรมจึงมีลักษณะสำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

ประการแรก ข้อจำกัดและรูปแบบของเรื่องที่จะพูดได้หรือพูดไม่ได้ในฐานะที่เป็นขอบเขตของวาทกรรม

ประการที่ 2 ข้อจำกัดและรูปแบบในการเจรจาที่ใช้กำหนดว่าการเจรจาแบบใดจะคงอยู่หรือแบบใดจะปล่อยให้หายไปเอง

ประการที่ 3 ข้อจำกัดและรูปแบบในความทรงจำที่ปรากฏในการก่อตัวของวาทกรรมต่างๆว่าด้วยการพูดแบบใดยอมรับได้ และแบบใดไม่เป็นที่ยอมรับ

ประการที่ 4 ข้อจำกัดและรูปแบบในการนำกลับมาใช้ใหม่จากวาทกรรมที่เคยใช้มาก่อนหรือที่นี้หยิบยืมมาจากวัฒนธรรมอื่นๆ ด้วยการให้คุณค่าใหม่

ประการที่ 5 ข้อจำกัดและรูปแบบในการจำแนกแยกแยะว่าใครกลุ่มใดหรือชนชั้นไหนจะเข้าถึงวาทกรรมใดได้บ้างและจะต้องสัมพันธ์กันอย่างไรรวมทั้งการต่อสู้เพื่อควบคุมวาทกรรมระหว่างกลุ่มต่างๆ

วาทกรรมจึงเป็นขอบเขตทางความคิดต่าง ๆ ของการปฏิบัติการที่ถูกจำกัดวงเอาไว้ในให้อยู่ในพรมแดน ในกฎของการก่อรูปและในเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของวาทกรรมนานๆเอง ด้วยเหตุนี้ฐานทางประวัติศาสตร์ของวาทกรรมใดวาทกรรมหนึ่งจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมอื่นที่ลึกซึ้งมากกว่าทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555, น.51-54)

เมื่อทราบถึงความเป็นมาของวาทกรรม จะทำให้เรามีความเข้าใจถึงชุดความคิดในแต่ละสังคมมากยิ่งขึ้น ฟูโกต์จึงนำเสนอว่า ในทุก ๆ ปรากฏการณ์นั้นจะมีโครงสร้างทางสังคม มีชุดความคิดในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดการยอมรับในสังคมโดยการควบคุมของกลุ่มมีอำนาจคอยบังคับการ ครอบงำ จำกัดครอบ เกิดเป็นสิ่งที่ฟูโกต์เรียกว่า “ร่างกายใต้บังคับ” (Docile Body) คือ ร่างกายที่อ่อนปวกเปียก เพราะยอมให้ถูกกระทำ ยกตัวอย่างเช่น วาทกรรมของ “ความบ้า” ในงานเขียนเรื่อง Archeology ที่ฟูโกต์ ได้ตระหนักว่า ความบ้าหรือความป่วยทางจิตนั้นเป็นสิ่งที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นเป็นผลจากข้อความที่พูดถึง เขียนถึง โดยผู้มีอำนาจให้ความหมายกับคำศัพท์ที่ เรียกว่า “ความบ้า” จากวาทกรรมที่ทำให้มีความหมาย แบ่งแยก จำแนก ขยายความของความบ้า สิ่งที่เรียกว่าความว่าความบ้าจึงไม่มีอยู่จริงในธรรมชาติ มันถูกรื้อสร้าง เปลี่ยนแปลงผันแปรไปตามการทำงานของวาทกรรมในแต่ละช่วงสมัย เช่นเดียวกับ sex ก็ไม่ได้หมายถึงอวัยวะบางส่วนของ หญิง-ชาย ไม่ใช่พฤติกรรมบางแบบที่ชาย-หญิง, หญิง-หญิง, ชาย-ชาย กระทำต่อกัน มันไม่ใช่อารมณ์ความรู้สึก แต่เป็นผลจากการเชื่อมโยงวาทกรรมที่พัฒนามาจากเส้นทางที่ต่าง ๆ กันของชีววิทยา การแพทย์ จิตวิทยา อารมณ์ ความสุข คุณธรรม ศีลธรรมเข้าด้วยกันแล้วผลิตเป็นวาทกรรมว่าด้วย sex ขึ้นมา (ธีรยุทธ บุญมี, 2551, น.59-60)

ร่างกายของเราจะอ่อนปวกเปียกในลักษณะของร่างกายใต้บังคับ เพราะยอมให้ผู้มีอำนาจทำกับเขาอย่างไรก็ได้ อย่างเช่น หมอเฉพาะทางเป็นผู้ตัดสินอาการป่วย ทั้งที่บางครั้งยังไม่ได้พิสูจน์เลยว่า เป็นจริงหรือเปล่าแต่ผู้ป่วยก็ยอมเชื่อ การตกอยู่ใต้บังคับการเช่นนี้เรียกว่า ถูกนิยาม การนิยามก็คือวาทกรรม ถ้าเป็นคนอื่นบอกเราก็อาจไม่เชื่อ แต่หมอมือสาขาวิชาการศึกษาแพทย์ศาสตร์และ โรงพยาบาลอยู่เบื้องหลังซึ่งเป็นเสมือนโครงสร้างเชิงสถาบันที่มากับความรู้ที่เรายอมรับจึงทำให้เรายอมรับคำวินิจฉัย

ของหมอโดยดี แต่ถ้าเรามองว่าความคิดมีอำนาจอิสระในตัวเองเราจะยอมรับความจริงในแต่ละความคิดว่ามีอำนาจของตัวเองโดยไม่ต้องรอถึงขั้นอุดมคติเราถึงจะยอมรับความคิดนั้นได้ ซึ่งมีผลให้ความคิดนั้นมาบังการ

มนุษย์ในสังคมเมื่อผู้มีอำนาจนิยมวาทกรรมขึ้นมา เราก็จะเชื่อว่าเป็นความจริง เพราะเรตกอยู่ภายใต้การสร้างวาทกรรมในช่วงเวลา จึงเป็นการยอมรับใน โครงสร้างของวาทกรรมซึ่งเป็น โครงสร้างที่เรายอมรับว่าเป็นหลักการในการกำหนดความรู้มันคือความจริง วาทกรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งทีก็เรียกว่าเป็นการสร้างความหมายและความจริง ด้วยการกีดกันหรือแบ่งแยกให้เห็นถึงความแตกต่าง (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555, น.47-51) เขากำลังนำเสนอให้เห็นถึงการครอบงำในชุดความรู้ต่างๆ ในสังคม อิสระทางความคิดของมนุษย์จึงมักถูกผูกติดไว้กับกรอบเหล่านี้เสมอ แนวคิดนี้จึงพยายามหรือสร้างทำให้เราเห็นถึงความหลากหลาย ไม่หลงลืม กดทับ ชุดความคิดที่สังคมปฏิเสธ

2.4.2 กลุ่มนักคิดการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาช่วงที่ 2

สำหรับกลุ่มนักคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาช่วงที่ 2 ถูกแบ่งมาจากช่วงหลังความคิดที่กลุ่มนักคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาในช่วงแรกนั้นเข้าที่เข้าทางในจุดหนึ่งแล้ว นักคิดกลุ่มหลังจึงมีการหยิบเอาแนวคิดก่อนหน้ามาผสมผสานให้เกิดการก่อสร้างและความหลากหลายให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้หยิบยกกลุ่มนักคิดการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาช่วงที่ 2 มา 3 ท่านดังนี้

1) ฌ็อง-ฟร็องซัวส์ ลีโอดาร์ด์ (Jean-Francois Lyotard, 1924 – 1998)

ฌ็อง ฟร็องซัวส์ ลีโอดาร์ด์ (Jean-Francois Lyotard, 1924 – 1998) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส เขา มุ่งเน้นเรื่องการก่อสร้างหลัง โครงสร้างนิยม ซึ่งเป็นนักปรัชญาอีกท่านที่มีความสำคัญในศตวรรษที่ 20 ลีโอดาร์ด์เริ่มเข้าสู่แนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลายในช่วงที่ 2 ของปรัชญาหลังสมัยใหม่ ในขณะที่ความแตกต่างที่สำคัญประการแรกระหว่างนักคิดกลุ่มก่อสร้างและความหลากหลายช่วงที่ 1 กับช่วงที่ 2 อยู่ที่ว่านักคิดในช่วงที่ 2 อย่างลีโอดาร์ด์สนใจเรื่องของ “นัย” (Sense) เพราะเห็นถึงสิ่งที่ถูก ภาษากดทับไว้ ขณะที่นักคิดในช่วงที่ 1 อย่างแดร์ริดาให้ความสำคัญกับ “ภาษา” มากกว่า “นัย” ใน ความเห็นของลีโอดาร์ด์ การหนีห่างจากอภิปรัชญาไม่ได้เป็นการยกอำนาจเบ็ดเสร็จให้กับภาษาอย่างที่ แดร์ริดาทำ กล่าวคือในทรรศนะของลีโอดาร์ด์ ภาษาไม่ใช่ทุกอย่างของชีวิตและสังคม แต่ยังมีเรื่องราว ของนัยที่ถูกภาษากดทับไว้ และลีโอดาร์ด์ต้องการให้ความสำคัญกับสิ่งนี้

เขาเริ่มตระหนักว่าโครงสร้างสังคมไม่ได้ไร้เดียงสา หยุคนิ่ง ตายตัว หรือทำหน้าที่เพียง “สื่อสาร” หรือ “แลกเปลี่ยนในเชิงสัญญาะ” เท่านั้น แต่โครงสร้างสังคมเต็มไปด้วยพลังของความ

ปรารถนา (Desire) ในแบบต่าง ๆ เช่น “ความปรารถนาในอำนาจ” และ “ความปรารถนาในความปรารถนา” ในทฤษฎีของลิโอตาร์ดถือเป็นนักคิดคนสำคัญของพัฒนาการของสฤกุลความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมในฝรั่งเศส ยิ่งไปกว่านั้นลิโอตาร์ดยังเป็นนักคิดแนวหลังโครงสร้างนิยมที่สามารถเชื่อมโยงสฤกุลความคิดนี้ให้มีนัยทางการเมือง ซึ่งในช่วงแรกการพัฒนาของสฤกุลความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยมจะไม่มีพื้นที่ให้กับสิ่งเหล่านี้เท่าใดนัก (เมธา หริมเทพาธิป, 2018, น.66) เขามาพร้อมกับแนวคิด เกี่ยวกับภาวะหลังสมัยใหม่ นิยม ความรู้และเกมภาษา การวิพากษ์อธิถำนานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิพากษ์อธิถำนานทางการเมือง และที่โดดเด่นคือแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายที่มุ่งเน้นการวิพากษ์อธิถำนานของสำนักคิดโครงสร้างนิยม และการประยุกต์แนวคิด โดยนำเสนอรายละเอียดของอิทธิพลแนวคิดในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ผลของการวิพากษ์ที่มีต่ออธิถำนานหลักที่สร้างความชอบธรรมให้กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์แนวสมัยใหม่ นิยม (ครุณี ชูประยูร, 2555, น.176)

ลิโอตาร์ดได้รับอิทธิพลทางความคิดเรื่อง “เกมภาษา” จากวิตเคนสไตน์ ที่แสดงให้เห็นว่าไม่มีกฎเกณฑ์ที่เป็นสากลที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับการแปลจากเกมภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง หรือแม้แต่การอธิบายที่นำไปสู่การตัดสินเชิงคุณค่า เมื่อไม่มีกฎเกณฑ์กลางที่เป็นสากล กฎเกณฑ์ต่างๆ ก็สามารฤได้โต้แย้งถกเถียงได้เสมอ และพิสูจน์ไม่ได้ว่าถูกหรือผิด และตรงนี้เองที่ต่อมาลิโอตาร์ดได้นำไปพัฒนาต่อในงานของเขาเรื่อง “ความต่าง (The differend)” โดยที่เขาใช้คำนี้แทนความหลากหลาย (Différance) ของแดร์ริดา สำหรับความต่าง (Differend) ของลิโอตาร์ดจะมาในแนวตัวอย่างของการสื่อสารกันไม่ได้ เนื่องจากการพูดกันคนละเกมภาษา เพราะในยุคหลังสมัยใหม่ สังคมจะดำรงอยู่ได้ด้วยการเปิดพื้นที่ให้กับเกมของภาษาในแบบต่างๆ และเพิ่มพื้นที่ให้กับความแตกต่างหลากหลาย ในขณะที่เดียวกัน ความคิดในเรื่องความแตกต่างหลากหลายก็แสดงให้เห็นถึงการไม่มีเอกภาพ ไม่มีองค์รวมหรือศูนย์กลางอีกต่อไป ทำให้ความแตกต่างหลากหลายกลายเป็นส่วนสำคัญของความยุติธรรม (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอพาร, 2554, น.91-110) แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในแบบของลิโอตาร์ดจึงมีความมุ่งเน้นไปในเรื่องของจริยธรรม ความยุติธรรม ยุติธรรม ผ่านวาทกรรมในสังคมและการเมืองในเรื่องต่าง ๆ เกมภาษาที่เป็นเรื่องเล่าขนาดใหญ่ที่มีขึ้นมาในสังคม

2) ซิลส์ เดอเลิซ (Gilles Deleuze, 1925 - 1995) และ เฟลิกซ์ กัตตารี (Felix Guattari, 1930-1992)

ในกลุ่มนักคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาช่วงที่ 2 มีอีก 2 ท่านที่ผู้วิจัยเลือกที่จะรวมนักคิดอีก 2 คนไว้ด้วยกัน เพราะว่าทั้งคู่นั้นได้มีแนวคิดและงานเขียนที่สำคัญร่วมกัน นั่นก็คือ ซิลส์ เดอเลิซ (Gilles Deleuze, 1925 - 1995) และ เฟลิกซ์ กัตตารี (Felix Guattari, 1930-1992)

นักปรัชญาคนแรก ซิลส์ เดอเลิซ (Gilles Deleuze, 1925 - 1995) เป็นนักปรัชญาคนสำคัญของฝรั่งเศสในยุคปลายศตวรรษที่ 20 หนังสือที่มีชื่อเสียงที่สุดของเขาคือ *Anti-Oedipus* และ *A Thousand Plateaus* ซึ่งเขียนร่วมกับ เฟลิกซ์ กัตตารี แต่เดอเลอซยังมีผลงานเดี่ยวอีกหลายเล่ม ที่มีอิทธิพลในด้านปรัชญา วรรณกรรม ภาพยนตร์ การเมืองและศิลปะ จุดเปลี่ยนที่มีอิทธิพลพอสมควรต่อแนวคิดของเขาเกิดขึ้นในยุคทศวรรษ 1960 แต่หาใช่การประท้วงครั้งใหญ่ของนักศึกษาไม่ หากเป็นการรู้จักและสนิทสนมกับมิเชล ฟูโกต์ ในปี ค.ศ. 1969 เขาเริ่มสนิทสนมกับกัตตารี และกลายเป็นเพื่อนสนิทร่วมกันสร้างแนวคิดและเขียนงานกันมาอย่างยาวนานตลอดเกือบทั้งชีวิต (Simon Choat, 2010, p.5) แม้ว่าเดอเลิซไม่ได้สนใจการเมืองโดยตรง แต่แนวคิดทางปรัชญาของเขาทำให้เขาต่อต้านลัทธิเผด็จการอย่างฟาสซิสต์หรือนาซี รวมไปถึงระบบทุนนิยม ปรัชญาของเขาสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับการเมืองแบบอนาธิปไตยได้

ส่วนนักปรัชญาคนที่ 2 ปีแอร์-เฟลิกซ์ กัตตารี (Pierre-Félix Guattari, 1930-1992) เป็นนักจิตแพทย์ชาวฝรั่งเศสและนักปรัชญา และนักกิจกรรม เขาก่อตั้งทั้งศาสตร์และปรัชญาเขาเป็นที่รู้จักโดยที่มีผลงานโดดเด่นกับ Gilles Deleuze ที่โดดเด่นที่สุดคือ *Anti-Oedipus* และ *A Part Plateaus* (Roger Scruton, 2016, p.25)

สำหรับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในช่วงที่ 2 อย่าง ซิลส์เดอเลิซและเฟลิกซ์ กัตตารี นั้นมีความเชื่อว่าความจริงไม่ใช่สิ่งหยุดนิ่งรอให้เราไปค้นพบ แต่จะมีความเปลี่ยนแปลงไปตามความคิดของเรา ขณะเดียวกันความจริงก็สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดของเราด้วยการปฏิเสธความคิดที่ว่า การคิดจะนำเราไปสู่ความจริงโดยอัตโนมัติ ความคิดของทั้งสองท่านนี้จึงถูกนำมาใช้ในงานหลากหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะประเด็นการวิเคราะห์ระบบทุนนิยมที่ทุกอย่างถูกทำให้กลายเป็นสินค้า (มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ, 2557, น.154)

ในแนวคิดเรื่องการก่อสร้างกับความหลากหลายของเดอเลิซกับกัตตารี พวกเขาใช้คำหลากหลายเลื่อนว่า “Difference” ที่มีความหมายว่าแตกต่าง ตรงข้ามแทน และนิยามความหลากหลายแบบนี้ว่าเป็นการกลับหัวกลับหางความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์กับความแตกต่าง ความแตกต่างทำให้เอกลักษณ์ของบุคคลเกิดขึ้น หากไม่มีความแตกต่าง เอกลักษณ์ก็จะไม่มี สำหรับเดอเลิซกับกัตตารี คำนี้มันจึงเป็นการเชื่อมต่อของความแตกต่างในแบบต่าง ๆ แม้สำหรับผู้ที่ริเริ่มต้นแนวความคิดอย่างแดร์ริดาจะใช้ว่า “Différance” ที่แปลได้ว่า ความไม่ตายตัว ไม่แน่นอน ไม่มีจุดศูนย์กลาง เพื่อทำการถอดรื้อวาทกรรมในชุดความคิดเดิม ๆ และสะท้อนถึงมุมมองปัญหาทางสังคม และวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เห็นภาพปัญหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็ตาม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554, น.45-115) แนวคิดของเดอเลิซกับกัตตารี

จึงเปรียบเสมือนเป็นการต่อยอด แยกหน่อความคิดของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย
ให้ดูมีมิติมากยิ่งขึ้น

“แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอน
โคนในการรับรู้โลกของเราและในการรับรู้โลกวิชาการ หากพูดในภาษาของซิลส์ เดอเลซ (Gilles
Deleuze) กับ เฟลิกซ์ กัตตารี (Félix Guattari) ซึ่งเป็น 2 นักคิดคนสำคัญของสายนี้ในช่วงที่ 2 ของสกุล
ความคิดแบบก่อสร้าง ซึ่งแนวคิดของเขาคือทั้ง 2 จะนำเสนอในรูปแบบการทำงานอยู่บน “เส้นของการ
ตัดข้าม” (a line of flight) หรือ “เส้นของการหนีห่าง” (a line of escape) เพื่อนำไปสู่การเชื่อมต่อแบบ
อื่นด้วยการสลายต้นคลอน และล้มล้างบรรดาเส้นแบ่งต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมหรือในวงวิชาการที่
นักคิดในสกุลความคิดนี้เข้าไปเกี่ยวข้อง (Deterritorialization) เช่น แครร์ริดา กับ เดอเลซ ในแวดวง
ปรัชญา หรือฟูโกต์ในแวดวงประวัติศาสตร์ เป็นต้น นั่นคือ สกุลความคิดแบบการก่อสร้างและความ
หลากหลายที่ทำหน้าที่เหมือนกับ “จักรกลของความปรารถนา” (Desiring machine) ในแบบที่เดอเลซ
กับกัตตารีกล่าวถึงในงานเรื่อง Anti-Oedipus ของพวกเขา นั่นคือ นักคิดในกลุ่มก่อสร้างและความ
หลากหลายมีบทบาทสำคัญในการ “ปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางปัญญา” (Intellectual landscape) (เมธา
หริมเทพาธิป, 2018, น.63)

2.5 พัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของฌากส์ แครร์ริดา

นอกจากจะเริ่มต้นศึกษากลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยม จนมาถึงภาพรวมของกลุ่มนักคิดเรื่องการก่อสร้าง
และความหลากหลายแล้ว การที่จะอธิบายแนวคิดหลักของ ฌากส์ แครร์ริดา นั้นค่อนข้างที่จะทำ
ความเข้าใจได้ยาก เพราะผู้ที่ต้องการศึกษานั้นจะต้องมีความรู้และทำความเข้าใจแนวความคิดของนัก
ปรัชญากลุ่มโครงสร้างนิยม รวมไปถึงจนถึงนักปรัชญาที่ทรงอิทธิพลทั้งนักปรัชญาชาวเยอรมัน และ
ฝรั่งเศสยุคก่อนหน้าของเขา อย่าง เอ็ดมุนด์ ฮุสเซิร์ล (Edmund Husserl) มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin
Heidegger) ที่เป็นนักคิดสกุลปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอบาร, 2554,
น.5) มาจนถึงนักคิดสกุลอัตถิภาวนิยม (existentialism) อย่าง ฟรีดริช นิทเชอ (Friedrich Nietzsche),
ฌ็อง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) และอัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus) ที่แครร์ริดาสนใจศึกษา แล้ว
ได้รับอิทธิพลนำทฤษฎีความคิดเหล่านั้นมาเป็นฐานสร้างระบบความคิดให้กับตนเอง

2.5.1 นักปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology)

ปรากฏการณ์วิทยาเป็นแนวคิดที่กำเนิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยนักปรัชญาชาวเยอรมันชื่อ
เอ็ดมุนด์ ฮุสเซิร์ล (Edmund Husserl) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งทั้งปรากฏการณ์วิทยาและ
ปรัชญาอัตถิภาวนิยม แนวคิดของกลุ่มนักปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา เป็นอีกสายความคิดหนึ่งที่มี
อิทธิพลส่งผลกระทบต่อความคิดของแครร์ริดา โดยเฉพาะชุดความคิดเรื่องการเข้าถึงความจริงในประสบการณ์

ความหมายของพื้นที่และเวลา กลุ่มนักคิดที่ส่งต่ออิทธิพลให้แก่เดร์ริดาอย่างเห็นได้ชัด คือ เอ็ดมุนด์ ฮูสเซอร์ล (Edmund Husserl, 1859-1938) และ มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger, 1889-1976) แนวคิดหลักที่สำคัญของนักปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา คือ การค้นหาความจริงที่ปรากฏอยู่โดยไม่มี การคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ผู้ที่ทำการศึกษาคืออิสระจากกรอบแนวคิดหรือทฤษฎี โดยให้บุคคลอธิบาย เรื่องราวและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองประสบทางสัมผัสต่าง ๆ

ปรากฏการณ์วิทยาจึงเป็นการศึกษาหรือเป็นกระบวนการของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเป็นการตรวจสอบ และพรรณนาถึงประสบการณ์ชีวิตตามที่บุคคลประสบตามเวลารับรู้ของผู้ประสบการณื้น ๆ โดยตรง ทั้งนี้ประสบการณ์ชีวิตหมายถึงทุก ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ได้แก่ บุคคลสิ่งแวดล้อมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญโดยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต ปรากฏการณ์วิทยาไม่ใช่หยุดแค่ที่ประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคนเป็นแบบไหน แต่ปรากฏการณ์วิทยานั้นมีเป้าหมายคือการทำทำความเข้าใจว่ามนุษย์แต่ละคนนั้นสร้างประสบการณ์ในชีวิตของเขาอย่างไร และกระทำหรือมีลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ แบบไหน การกระทำเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญ มีความหมายสำหรับตัวมนุษย์ในแต่ละคน กล่าวคือหากเราอยากเข้าใจว่าทำไมมนุษย์คนหนึ่งถึงทำแบบนั้นแบบนี้ หรือทำไมเขาถึงทำอะไรเช่นนั้น เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจก่อนว่าเขาให้ความหมายต่อสิ่งนั้น ๆ อย่างไร และให้ความหมายต่อการกระทำของตนเองในเรื่องนั้น ๆ แบบไหน ดังนั้นนี่จึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาของกลุ่มนักคิดปรากฏการณ์วิทยา

1) เอ็ดมุนด์ ฮูสเซอร์ล (Edmund Husserl, 1859-1938)

เอ็ดมุนด์ ฮูสเซอร์ล (Edmund Husserl 1859-1938) นักปรัชญาชาวเยอรมันเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา แม้หากกล่าวถึงด้านคำศัพท์ “ปรากฏการณ์วิทยา” นั้นเขาไม่ได้ใช้ครั้งแรก คำนี้ถูกใช้ครั้งแรกในศตวรรษที่ 18 โดย เลมเบิร์ต (Johann Heinrich Lambert) นักคณิตศาสตร์ชาวเยอรมันใช้ในการพรรณนาความสัมพันธ์ระหว่างความจริง (Truth) กับลักษณะที่ปรากฏ (Appearances) จากนั้นในศตวรรษที่ 19 เฮเกิล (Georg Wilhelm Friedrich Hegel) นักปรัชญาผู้มีอิทธิพลก็นำมาใช้เพื่ออ้างถึงจิตอัตวิสัย (subjective spirit) จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 ฮูสเซอร์ลได้หยิบคำนี้มาใช้อีกครั้งในวิธีการทางปรัชญาของเขา (สรายุทธ เลิศปัจฉิมนันท์, 2561, น.182)

1.1) แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาของ เอ็ดมุนด์ ฮูสเซอร์ล

เขาได้พัฒนาสัญลักษณ์เชิงพรรณนาของจิตสำนึก (Descriptive sign of consciousness) เน้นการรับรู้ (consciousness) ปรากฏการณ์โดยการค้นหาแก่นแท้ (essences) ของประสบการณ์ซึ่งได้มาจากการหยั่งรู้หรืออ้อมตักตักญาณ (intuiting) อันเป็นความคิดที่เกิดขึ้นในแวบแรกโดยธรรมชาติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏตามจริง ผ่านกระบวนการลดทอนข้อมูล (phenomenological reduction) อันหมายถึงการ

พิจารณาไตร่ตรอง เพื่อละวางความรู้ความเชื่อเดิม ของผู้ศึกษาที่มีอยู่เกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเรียกว่าการเข้าวงเล็บ (bracketing) เพื่อที่จะค้นหาแก่นแท้ของปรากฏการณ์นั้น ๆ หรือการได้มาซึ่งประสบการณ์อันบริสุทธิ์ (pure experience) ตามที่บุคคลที่ถูกศึกษารับรู้ หรือสำนึกผู้จริง การศึกษาตามแนวคิดของฮูสเซอร์ลจึงเป็นการศึกษาที่เน้นขอบเขตการรับรู้ (New Domain of conscious) ซึ่งมีเพียงการรับรู้ทางผัสสะของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่ปรากฏเท่านั้น แต่ก้าวล่วงไปสู่การสำนึกผู้ต่อสิ่งที่ปรากฏนอกเหนือไปจากการรับรู้ทางผัสสะด้วย หรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์วิทยาเชิงอุตรวิสัย (Transcendental Phenomenology) อีกนัยหนึ่งคือเปลี่ยนจากการมองโลกที่มองไปที่โลกตามที่ปรากฏเห็น แต่มองไปที่สำนึกของบุคคลที่มีต่อโลกที่ปรากฏเห็นซึ่งการสำนึกที่มีต่อโลกนั้นอาจไม่คล้อยจองเหมาะสมเข้ากับโลกภายนอกตามที่ได้รับรู้จากผัสสะเสมอไป ตัวอย่างสำคัญ ในแง่มุมของพฤติกรรม เช่น ประสบการณ์ของผู้หญิงคนหนึ่งอกหักเนื่องจากผู้ชายทอดทิ้ง วันหนึ่งผู้ชายคนนั้นตายจากไป แต่อาการอกหักของผู้หญิงคนนั้นยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือแม้ผู้ชายคนนั้นไม่มีอยู่แล้วแต่สำนึกการถูกทอดทิ้งยังคงมีอยู่ประสบการณ์การอกหักจึงมาจากการสำนึกผู้แต่เป็นสำนึกผู้ต่อเนื่องมาจากการเคยมีอยู่ของผู้ชายคนนั้น (กัญญ์รัฐดา ศรีภา, 2558, น.68-70)

กล่าวคือวิธีการของฮูสเซอร์ล พยายามให้เราตัดอคติกับทุกสิ่งออกให้หมดเพื่อที่จะรับรู้ถึงปรากฏการณ์ แล้วนำตัวเองเข้าไปศึกษาในปรากฏการณ์นั้น จุ่มตัวลงไป เพื่อให้เราเข้าใจถึงจิตสำนึกที่เป็นสากล เข้าถึงแก่นแท้ โดยแนวคิดของเขาไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ประสบการณ์ แต่ฮูสเซอร์ลกำลังพยายามอธิบายถึง สำนึกการรับรู้ของแต่ละบุคคล โดยแต่ละบุคคลนั้นมักจะให้นิยามความหมาย และให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ที่ต่างกันไปในตรงส่วนนี้จึงทำให้มองเห็นถึงแนวคิดที่ส่งต่ออิทธิพลมาสู่แคร์ริดาในเรื่องการทำพื้นที่ให้มีความหมายของเวลาซึ่งในงานของฮูสเซอร์ลนั้นแคร์ริดาได้เข้าไปศึกษาและทำการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในหลายส่วน ขนาดที่ว่าเขาได้เขียนผลงานออกมาในปี 1973 ในหนังสือที่มีชื่อว่า Speech and Phenomena, and Other Essays on Husserl's Theory of Signs เฉพาะเจาะจงไปที่ความหมายและภาษา

ในงานวิจัยของ จริยา นวลนิรันดร์ (2549, น.166-182) ได้อธิบายถึงแนวคิดระหว่างฮูสเซอร์ลและแคร์ริดาของหนังสือเล่มนี้ไว้อยู่ 3 ประเด็น

ประเด็นแรก ปัญหาเรื่องการลำดับของเวลา สำหรับฮูสเซอร์ลแล้วคือสิ่งที่เรานึกถึงนั้นย่อมมีอยู่ใน ณ ขณะปัจจุบัน เป็นเรื่องของการสำนึกการรับรู้ การให้ความหมายกับสิ่งนั้น และเป็นเรื่องของพื้นที่และเวลาของแต่ละบุคคล แต่แคร์ริดา มองว่าการไม่นึกถึงเลยไม่ได้หมายความว่าไม่มีอยู่หรือไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นจะไม่มีประสบการณ์ แต่เป็นเพราะสิ่งเหล่านั้นถูกเก็บไว้ในจิตสำนึกเป็นเรื่องของการเก็บกด แสดงออกมาไม่ได้ ถูกปิดกั้น ขัดขวาง จึงมีเพียงส่วนน้อยของประสบการณ์ใน

อดีตเท่านั้นที่ย้อนกลับมาแสดงออกได้ แครร์ริดาจึงมองว่าตรงส่วนนี้ของฮุสเซอร์ลจะทำให้เกิดความผิดพลาด คลาดเคลื่อน อันเกิดจากการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ทั้งหลายที่มีตำแหน่งของเวลาเป็นของตัวเองเอาออกมาใช้ไม่หมด แม้ฮุสเซอร์ลจะมองว่าประสบการณ์ใดก็ตามเมื่อเข้ามาอยู่ในจิตสำนึกของเวลาแล้วย่อมไม่สูญหายไป แต่อาจมีลึ้มเลื่อน เป็นผลมาจากการตั้งเจตนาและการเจตนาเป็นการดึงประสบการณ์ทั้งหลายในคลังเก็บความทรงจำและนำมาใช้ ความทรงจำมักสัมพันธ์กับบางสิ่ง บางความทรงจำติดทนนาน บางความทรงจำทำให้หลุดพ้นจากสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่ง

ประเด็นที่ 2 ปัญหาเรื่องความหลากหลาย แครร์ริดาเห็นด้วยกับฮุสเซอร์ลที่ว่าตัวบท (Text) หรือชุดคำมีศักยภาพในการเคลื่อนไหว แต่เขาไม่เห็นด้วยกับฮุสเซอร์ลที่ว่าความหลากหลายเป็นการเคลื่อนไหวเฉพาะปัจจุบันเท่านั้น ส่วนสิ่งที่อยู่ในความทรงจำไม่เคลื่อนไหวแต่อย่างใด จนกว่าเราจะดึงตัวบทนั้นมาใช้ในปัจจุบันกาลเท่านั้น ส่วนสิ่งที่เราไม่รู้รู้นั้นก็เป็นเพราะเราไม่ประทับใจ จึงไม่โน้มนำให้เข้ามาอยู่ในความทรงจำ แต่แครร์ริดาถือว่าความหลากหลายมีการเคลื่อนไหวทั้งปัจจุบันและไม่ใช้ปัจจุบัน ซึ่งก็คืออดีตที่ฝังอยู่ในจิตสำนึกด้วย เนื่องจากประสบการณ์อันหลากหลายไม่ได้หยุดนิ่ง ต่างต่อสู้ และช่วงชิงการปรากฏตัวเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องในระหว่างทางเดินของเวลา แต่ประสบการณ์ดังกล่าวกลับถูกใส่ว่าทกรรมความหมายให้มองว่าไม่มี ไม่ใช่ แตกต่าง และทำให้กลายเป็นตัวทำลายเอกลักษณ์จึงทำให้มีความเป็นอื่น (Otherness) เกิดขึ้น แครร์ริดาจึงแนะนำว่า ควรนำความไม่เหมือน ความแตกต่าง ความเป็นอื่นเหล่านี้มาแสดงตัวให้รับรู้โดยทั่วกัน ด้วยการย้อนทบทวนซ้ำ หรือสร้างร่องรอยของเวลา ให้เกิดการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง เพื่อเก็บคักสื่อแทนความหมายต่าง ๆ ระหว่างทางเพื่อเตือนความทรงจำว่าความแตกต่างหลากหลายมีอยู่ ไม่ควรถูกกดไว้ และหลงลืม

ประเด็นที่ 3 ปัญหาเรื่องจิตสากล แครร์ริดาเห็นว่าจิตสากลในแนวคิดของฮุสเซอร์ลไม่ใช่จิตสากลแท้ แต่กลับเป็นสิ่งปิดกั้น ขัดขวางความเป็นอื่น และลดระดับชั้นความสำคัญของความเป็นอื่นลง เพื่อคงความเห็นส่วนรวมของคนกลุ่มใหญ่เพียงเท่านั้น ซึ่งแครร์ริดาถือว่ามันไม่ถูกต้องเพราะแนวคิดของเขา จิตสากลคือจิตสำนึกอันบริสุทธิ์ที่อธิบายได้ด้วยการเข้าใจผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง เปรียบเสมือนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา แม้การให้เหตุผลของแครร์ริดาจะถูกมองว่าเป็นเหตุเป็นผล แต่ก็ยังคงขัดกับแนวคิดของฮุสเซอร์ลที่ว่า แทนที่จะดึงสิ่งที่ขาดหายไปให้ปรากฏ แต่กลับจะทำให้สิ่งที่ปรากฏซ่อนอยู่ แล้วต้องหายไปและกลายเป็นข้อจำกัดทำให้การสำนึกไม่รู้ไม่อาจสมบูรณ์แบบได้ อาจทำให้ขาดชีวิตชีวา ดูไม่รู้เรื่องสับสนและที่สำคัญอาจส่งผลให้เราไม่สามารถเข้าถึงจิตสำนึกสากลได้

2) มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger, 1889-1976)

นักคิดกลุ่มปรากฏการณ์วิทยาอีกท่านที่ส่งต่ออิทธิพลทางความคิดให้แก่แครร์ริดาคือ มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger 1889-1976) นักปรัชญาชาวเยอรมัน เขามีฮุสเซอร์ลเป็นอาจารย์คอย

สนับสนุนและให้คำแนะนำ หลักสำคัญของแนวคิดของเขาคือ “Being” หรือแปลเป็นไทยว่า “สภาวะความเป็นอยู่” หรือที่ไฮเด็กเกอร์เรียกมันว่า ดาซาइन (Dasein) สำหรับแนวคิดของเขานั้นถูกแบ่งออกเป็น 3 ช่วงใหญ่ คือช่วงแรกสนใจในเรื่องภววิทยา เพราะได้ศึกษาปรัชญากรีกและปรัชญายุคกลางมา ทั้งยังชอบอ่านหนังสือร่วมสมัยที่พูดถึงเรื่องภาวะ ช่วงกลางสนใจวิธีการปรากฏการณ์วิทยา พยายามศึกษาวิเคราะห์จนได้ความคิดเรื่องดาซาइन (Dasein) และมีหนังสือเกี่ยวกับ ภาวะและเวลา (Being and time) ช่วงนี้เองที่ชาร์ตร์ได้เรียนรู้และเอาไปใช้ในลัทธิอัตถิภาวนิยม และในช่วงหลังไฮเด็กเกอร์พยายามประยุกต์ความคิดช่วงกลางให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม พบว่าต้องแสดงออกด้วยภาษา ซึ่งดูแลแล้วค่อนข้างมีอุปสรรคจึงต้องกำหนดการใช้ภาษาให้มีความหมายตามต้องการเสียก่อน แต่แทนที่จะสร้างภาษาอุดมการณ์ขึ้นเหมือนอย่างรัสเซีย แต่เขากลับคิดว่าน่าจะตีความภาษาสามัญมากกว่า และในส่วนนี้เองที่แคร์ริคาได้รับอิทธิพลมาจากเขา (กิริติ บุญเจือ, 2552, น.6-7)

2.1) แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาของ มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์

ไฮเด็กเกอร์พยายามค้นหาความหมายของสัจผ่านการหาความหมายผ่านสิ่ง (Entity) ที่เรียกว่า “ดาซาइन (Dasein)” ซึ่งในเบื้องต้นหมายถึงความมีอยู่ของมนุษย์ ไฮเด็กเกอร์ได้วิเคราะห์ดาซาइनในฐานะมนุษย์ว่าเป็น “ภาวะที่มีอยู่ในโลก (Being-in-the-world)” เป็น “ภาวะที่อยู่ร่วมกับ (คนอื่น) (Being-with (other))” และเราจะเข้าใจความมีอยู่ของมนุษย์ต้องมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ที่ ตัวเรามีกับโลกหรือกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว กล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์วิทยาจึงเป็นการศึกษาว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นปรากฏอยู่ในความสำนึกซึ่งในกรณีของไฮเด็กเกอร์คือดาซาइन สิ่งที่ปรากฏต่อดาซาइनก็คือสัจ (Being) แต่ไม่ใช่สัจในความหมายว่าสิ่งนั้น ในตัวของมันเองซึ่งซ่อนอยู่เบื้องหลังตัวแทนตามที่เราเข้าใจในแบบทฤษฎีตัวแทน (Representative theory) ตามแบบที่เข้าใจกันมาในอดีต ไฮเด็กเกอร์จึงใช้เครื่องมือในแบบปรากฏการณ์วิทยาเพื่อใช้ในการช่วยที่จะเปิดเผยสิ่งที่ ถูกปกปิดปกคลุมไว้จากการทำให้เป็นวัตถุของความหมายของสัจ เพื่อทำให้สัจสภาวะนี้สามารถที่จะเปิดเผยตัวมันเองออกมาได้ หรือ การให้สัจ มันพูดออกมาโดยตัวของมันเอง (ปอ บุญพรประเสริฐ, 2550, น. 32) และในการทำเช่นนี้ต้องอาศัยการตีความ ดังนั้นปรากฏการณ์วิทยาของไฮเด็กเกอร์จึงต้องอาศัยการตีความเข้ามาเกี่ยวข้อง

ไฮเด็กเกอร์ยกตัวอย่างค้อนซึ่งเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่ง โดยเขาได้แบ่งการรู้ (Knowing) ในเรื่องค้อน ออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเรียกว่า “Ready to hand” ส่วนประเภทที่ 2 เรียกว่า “Present at hand” ท่านได้อธิบายว่าเวลาที่เรารู้ค้อนในการทำงาน เช่น ใช้ในการตอกตะปู เราจะไม่ตระหนักว่าค้อนเป็นตัวอย่างหนึ่ง ครอบใดที่เรายังสามารถใช้ค้อนทำงานของเราไปได้ตามปกติโดยไม่มีอาการติดขัด อาจกล่าวได้ว่าในขณะที่ เรารู้ค้อนอยู่ เราไม่ได้รับรู้หรือตระหนักว่าค้อนเป็นสิ่งของชนิดหนึ่งที่อยู่แยกต่างหากออกไปจากตัวเรา แต่เรากลับรู้สึกถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างค้อน ตะปู และสิ่งต่าง

ๆ รวมไปถึงตัวเรา เช่น เราจะต้องรู้ว่าก่อนมีสำหรับตอกตะปู ส่วนตะปูมีไว้สำหรับยึดติดของ ก่อนจึงมีความเกี่ยวข้องกับการยึดติดของเป็นต้น (จะเห็นว่าความหมายของก่อนไม่ได้เกิดจากคุณสมบัติของตัวมันเองโดด ๆ แต่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวมันกับสิ่งต่าง ๆ หรือที่ไฮเด็กเกอร์ เรียกว่า “Being in the world” คาไซน์นั่นเอง) อย่างไรก็ตามเมื่อใดที่ก่อนที่เราใช้อยู่เกิดหักขึ้นมา เมื่อนั้นเราจึงจะเกิดการตระหนัก หรือเกิดการรับรู้ที่ก่อนเป็นสิ่งที่ของอย่างหนึ่ง กล่าวคือในตอนนั้น (คือขณะที่ก่อนหัก) เราถึงจะรู้ว่าก่อนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นสิ่งที่อยู่แยกต่างหากไปจากตัวเราและสิ่งอื่น ๆ ไฮเด็กเกอร์เรียกการรู้ถึงก่อนในขณะที่ใช้งาน อันเป็นการรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างก่อนกับสิ่งต่าง ๆ ว่า “Ready to hand” ในขณะที่เรียกการรู้ที่ก่อนเป็นสิ่งที่ของชนิดหนึ่งที่อยู่แยกต่างหากไปจากตัวเราและสิ่งต่าง ๆ ว่า “Present at hand” (พิพัฒน์ พสุธารชาติ, 2553, น. 107-108)

โดยที่สุดแล้วไฮเด็กเกอร์ต้องการหา “Ready to hand” คือ การตีความ คาไซน์มีสิ่งที่เราอาจเรียกว่า ความเข้าใจล่วงหน้าหรือสมมุติฐานล่วงหน้าหรืออาจจะเป็นอคติอะไรบางอย่างในการตีความอยู่แล้ว อย่างเช่น เราอาจจะมีพื้นฐานในความเข้าใจที่ว่าคนที่ไว้หนวดเครายาวเป็น โจรแล้วเราก็ก้าวพ้ออยู่มาวันหนึ่งมีเพื่อนบ้านย้ายเข้ามาใหม่ และเป็นคนที่ไว้หนวดไว้เครายาวรุงรัง ในอคติของเรานั้น เราอาจจะมองเพื่อนบ้านนั้นว่าเป็นคนไม่ดี ซึ่งความจริงอาจจะไม่ใช่ก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเราพบว่าความจริงแล้วเพื่อนบ้านคนนั้นเป็นคนใจดี เราไม่ได้ทำการตีความเขาใหม่จากความเข้าใจใหม่ถอดด้ามต่อเขา แต่เราทำการตีความเขาใหม่จากพื้นฐานความเข้าใจเดิม แต่มีข้อมูลใหม่ และอคตินี้เองสำหรับไฮเด็กเกอร์แล้วมันเป็นไปได้ที่เราจะสลัดมันออกไป ดังนั้นการตีความจึงมีลักษณะเป็นวัฏจักร หรือที่ไฮเด็กเกอร์เรียกว่า Hermeneutic circle นั่นคือการตีความต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจหรืออคติเดิมซึ่งเมื่อทำการตีความใหม่แล้ว (ปอ บุญพรประเสริฐ, 2550, น.49)

ปรากฏการณ์วิทยาของไฮเด็กเกอร์เชื่อว่าเรื่องราวในชีวิตของบุคคลในแต่ละวันไม่สามารถแยกจากโลกหรือสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความเป็นจริงของแต่ละบุคคลมีความหลากหลายจากอิทธิพลของโลกรอบตัว แม้ว่ามนุษย์มีอำนาจในการเลือก แต่การเลือกนั้นไม่อิสระโดยสมบูรณ์ แต่เป็นการเลือกตามสถานการณ์ (Situating freedom) ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการตีความหมายประสบการณ์ของบุคคลจึงเป็นเรื่องราวของบุคคลนั้นภายใต้บริบทต่างๆ กัน ไฮเด็กเกอร์ให้ความสำคัญกับการตีความหมายของบุคคล ซึ่งเป็นประสบการณ์เฉพาะในแต่ละบุคคล เป็นการให้ความหมายด้วยตัวบุคคลนั่นเองและ อาจต่างจากคนอื่น (วรรณวิสาข์ ไชโย อังโน วิจิตา เกษะรักษ์, 2551, น. 33-34)

สำหรับสิ่งที่แดร์ริดาเห็นตรงกับไฮเด็กเกอร์นั้นนั่นคือ แนวความคิดที่เกี่ยวกับ “ความเป็นอิสระ (Automy)” ในประเด็นนี้พวกเขาทั้งสองได้เดินรอยตามแนวคิดแบบเฮเกล ในเรื่องความเป็นอิสระ

ที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งที่ชีวิตทางสังคมและประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องของพื้นที่และเวลา โดยเฉพาะเรื่องของ การตีความใหม่จากพื้นฐานความเข้าใจเดิม แต่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ทุกสิ่งที่แวดล้อมมนุษย์ไม่ใช่เรื่องที่ อยู่เหนือโลก และสิ่งที่แคร์ริคาคิดตรงกันอีกอย่างคือ ตรงที่ไฮเด็กเกอร์พยายามหลีกเลี่ยงความเป็นอัต วิสัยนิยม (Subjectivism) และอุดมคตินิยม ซึ่งเขาคิดว่าแนวคิดเหล่านั้นทำให้มนุษย์ตามแนวจารีต กลายเป็นเรื่องที่ปราศจากความเป็นมนุษย์ และเขาต้องการวางพื้นฐานของมนุษย์ให้เข้าใจขึ้นมาอีก ระดับ เป็นระดับที่ไม่บูชามนุษย์ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางหรืออยู่ในภาวะสูงสุดเหนือสิ่งทั้งปวง (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2543, น.156-157) แม้แคร์ริคาก็มีความเห็นบางส่วนที่นำมาจากไฮเด็กเกอร์ แต่ใน บทความเรื่อง “Restitution of the Truth in Pointing” ของไฮเด็กเกอร์แคร์ริคาก็ได้ทำการรื้อสร้าง วิพากษ์วิจารณ์งานของไฮเด็กเกอร์ที่ทำการวิเคราะห์ภาพร่องเท้าของฟานก็อกว่าเป็นร่องเท้าของหญิง ชาวานาที่ทำงานตราครุฑ แต่แคร์ริคากลับมองว่าภาพนั้นอาจจะไม่ใช่ภาพร่องเท้าของหญิงชาวานาก็ เป็นได้ ไฮเด็กเกอร์ไม่ควรตัดสินในแบบนั้น เพราะไม่มีอะไรพิสูจน์ได้ว่าเป็นเช่นนั้นเพราะแคร์ริคาคา เชื่อว่าการพิสูจน์ในแบบดังกล่าวไม่สามารถพิสูจน์ให้สมบูรณ์ได้ (พิพัฒน์ พสุธารชาติ, 2553, น.263- 264) ทุกสิ่งทุกอย่างจึงเกิดขึ้นได้อย่างไม่แน่นอน ตายตัว ตรงนี้แคร์ริคาก็ให้เหตุผลว่าที่ผ่านมานั้นเรา มองปรัชญาเป็นของเรื่องตายตัว และคับแคบ จำกัดความคิดอยู่ในกรอบจนเกินไป

2.5.2 นักปรัชญาปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อ ฌ็อง ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre 1905-1980) เผยแพร่ปรัชญา อัตถิภาวนิยมผ่านงานวรรณกรรม จึงได้เป็นที่รู้จักและมีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่เป็นอย่างมาก ปรัชญา อัตถิภาวนิยมมีความผิดแผกแตกต่างไปจากปรัชญาอุคโบราณและยุคกลางที่มุ่งค้นคว้าหาคำตอบ เกี่ยวกับความจริงแท้ หรือแก่นแท้ (Essence) ของสิ่งต่าง ๆ เช่น ความจริงหรือแก่นแท้ของมนุษย์คือ อะไร แต่ปรัชญาอัตถิภาวนิยม มุ่งค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องความมีอยู่ หรือสภาพของการคงอยู่ (Existence) ของมนุษย์ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงเป็นการมุ่งส่งเสริมมนุษย์ เพื่อที่จะค้นหาจุดมุ่งหมาย ของตนให้เจอ ให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญาคือ การสอนให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง มีเสรีภาพในการเลือก มีความรับผิดชอบหรือตัดสินใจใดๆ ด้วยตนเอง (พระมหาทองมา อรุณรัตน์, 2553, 31-32) ปรัชญากลุ่มอัตถิภาวนิยมจึงมีความสำคัญต่ออิทธิพลทางความคิดของแคร์ริคาคือเป็นอย่างมากจะเป็นการปูพื้นฐานทางความคิดของเขาที่พยายามเสนอมุมมองของความเป็นมนุษย์เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันขึ้นมาในสังคม แม้ว่าอัตถิภาวนิยมจะมุ่งเข้าใจตนเองก่อนแล้วไปกระทำต่อสิ่ง ภายนอก มากกว่าการสร้างมุมมองภายนอกก่อนเข้ามากระทบตัวเราในแบบความคิดของแคร์ริคาคือก็ ตาม และนักคิดคนสำคัญที่ส่งผลต่อแคร์ริคาคือผู้วิจัยเห็นว่าส่งผลอิทธิพลทางความคิดมากที่สุดมี 3 ท่านดังนี้

1) เฟรดริช นิทซ์เซ่ (Friedrich Nietzsche, 1844 - 1900)

เฟรดริช นิทซ์เซ่ (Friedrich Nietzsche 1844 - 1900) เป็นนักปรัชญาเยอรมัน เป็นนักวิชาการ และนักกวี แคร่ริคา เห็นพ้องกับนิทซ์เซ่ในประเด็นเกี่ยวกับวิมตินิยมโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิธีการและการอ้างความจริง แคร่ริคาเหมือนกับนิทซ์เซ่อีกอย่าง คือตระหนักว่าพวกเราเป็นนักโทษ ของมุมมอง และทั้งสองให้ความสนใจไปที่การปฏิบัติการเปลี่ยนมุมมองของตน ทั้งสองเปลี่ยนชั่วคราว ซ้ำเช่น ประชาน/กรรม จริง/ผิดพลาด ศิลกรรม/อศิลกรรม ทั้งนิทซ์เซ่และแคร่ริคาจะเขียนใน ลักษณะที่เน้นการเด่นร้ายของความคิดบนเวทีแสดงของความรู้ การเด่นร้ายที่เต็มไปด้วยการแสดง เล่น จังหวะจะโคนจนสุดโต่ง เช่น ความแน่นอนอย่างสมบูรณ์และความสงสัยอย่างสมบูรณ์ แม้ข้อความ ของนิทซ์เซ่ที่ว่า "พระเจ้าตายแล้ว" และการโจมตีศาสนาคริสต์และจารีตประเพณีตะวันตก นิทซ์เซ่ยัง ได้ทำลายล้างศูนย์กลางความคิดตะวันตก สร้างบางสิ่งขึ้นมาใหม่ (Jim Powell, 1997, pp.16-17)

1.1) แนวคิดอัตถิภาวนิยมของ เฟรดริช นิทซ์เซ่

“พระเจ้าตายแล้ว” วาทกรรมอันโด่งดังของนักปรัชญาชาวเยอรมันอย่าง เฟรดริช นิทซ์เซ่ แต่แม้ พระเจ้าจะได้ตายไปแล้วในความคิดของนิทซ์เซ่ เขาก็ได้สร้างความเป็น อภิมนุษย์ (the Superman) ขึ้นมา อภิมนุษย์ของนิทซ์เซ่ คือ ผู้ที่เข้าใจถึงจุดเจตจำนงสู่อำนาจ (Will to power) อภิมนุษย์คือผู้ที่ใช้ชีวิตอย่างเต็มไปด้วยการต่อสู้ ฝ่าฝัน มกัใหญ่ใฝ่สูงเพื่อความเป็นอยู่ เป็นคนที่มีอิสรภาพอย่างเต็มที่ เป็นคนมีเหตุผลและไม่ยอมรับนับถือศาสนา ลัทธิและประเพณี โดยปราศจากการทดสอบด้วย มาตรฐานของตรรกวิทยาหรือหลักของเหตุผล ยอมทุ่มเททุกอย่างเพื่ออุดมคติของตนเองยึดถือเป็น คุณธรรมประจำตัว (อริย์ชช เลิศอมร ไซยกิจ, 2561, น.14-15) ซึ่งการที่จะเข้าถึงความเป็นอภิมนุษย์ อย่างนิทซ์เซ่ได้ มีหลักปฏิบัติดังนี้

การกระทำทุกอย่างล้วนเกิดจากเจตจำนงที่จะมีอำนาจควบคุมและกำหนดสิ่งอื่นหรือที่จะอยู่เหนือสิ่งอื่น จุดหมายของการดิ้นรนที่จะมีอำนาจนี้เป็นการปรับปรุงพัฒนามนุษย์ไปสู่ความเป็นอภิมนุษย์ เป็นการดิ้นรนสร้างงานที่ยิ่งใหญ่ให้แก่วัฒนธรรมมนุษย์โดยเดินตาม ศิลธรรมแบบนาย (Master morality) อย่างเคร่งครัด มั่นใจในตนเอง เป็นตัวของตัวเองทั้งในความคิดและการปฏิบัติ ความมุ่งหมายของแต่ละคนคือกฎศีลธรรมของผู้เป็นอภิมนุษย์ แต่มนุษย์โดยส่วนใหญ่แล้วไม่ได้เลือกที่จะเดินตามหลักศีลธรรมนี้ แต่เลือกเดินตาม ศิลธรรมแบบทาส (Slave morality) (จินดาร์ตน์ โพธิ์นอก, 2561, น.24)

2) ฌ็อง-ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre, 1905-1980)

ฌ็อง-ปอล ซาร์ตร์ เป็นนักปรัชญาและนักวรรณกรรมชาวฝรั่งเศส ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนักปรัชญาแนวคิดอัตถิภาวนิยม (existentialist) ที่มีชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 20 รับผิดชอบต่อผลต่อความคิดมาจาก เอ็ดมุนด์ ฮุสเซอร์ล, มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ โดยที่เขาริคาเองมีความสนใจในแนวคิดของซาร์ตร์ โดยเฉพาะเรื่องของเสรีภาพ และความรับผิดชอบ และเมื่อเขาจะลึกลงไปจึงทำให้เขาได้เห็นโอกาสศึกษานักคิดก่อนหน้าที่มีอิทธิพลส่งต่อมายังซาร์ตร์ด้วย เมื่อก้าวถึงลัทธิอัตถิภาวนิยม ทุกคนจะนึกถึงซาร์ตร์เป็นอันดับแรก เพราะเขาเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดต่อคนในยุคสมัยนั้นเป็นอย่างมาก ซาร์ตร์ถ่ายทอดความคิดของตนเพื่อสะท้อนสังคมในยุคนั้นผ่านวรรณกรรม และบทละคร หลังจากนั้นเขาถูกคัดเลือกให้เป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม แต่ซาร์ตร์กลับปฏิเสธที่จะรับรางวัลนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่าเขาไม่ต้องการให้สังคมให้คุณค่าเขาจากรางวัลนี้ ถ้าเขาได้รับรางวัลนี้ก็เท่ากับว่าเขายอมให้รางวัลนี้มีอิทธิพลเหนือเขา เพราะชาวอัตถิภาวนิยมไม่ชอบอยู่ภายใต้อิทธิพลของใคร (ณัฐชา วอเพ็ชร, 2559, น. 32)

2.1) แนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซาร์ตร์

“มนุษย์ถูกสถาปนาให้มีเสรีภาพ” วลีเด็ดที่ผู้ศึกษาทางด้านปรัชญาจะต้องเคยได้ยิน วลีนี้คือทศนะของซาร์ตร์ ที่เชื่อว่ามนุษย์คือเสรีภาพ ถ้ามนุษย์กล้าหาญที่จะยอมรับความจริงในข้อนี้ เขาจะสามารถค้นพบสัจธรรมแห่งชีวิตและหลุดพ้นจากโซ่ตรวนพันธนาการของสังคม หรือเป็นอิสระจากอำนาจของพระเจ้า (ฮันส์ เดอกรอป และ เทรียญ หล่อวิมจล, 2542, น.8-9) ซาร์ตร์จึงมีการวางแนวคิด โดยเฉพาะเรื่องของ “Being” หรือ “สัจ” ที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ โดยที่ซาร์ตร์แบ่งสัจออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทแรก สัจในตัวเอง (Being in itself) เป็นสัจที่ไร้จิตสำนึก เป็นวัตถุสิ่งของ มีลักษณะแน่นอน ทึบ อึดเต็มและตายตัว สัจในตัวเองคือความเต็มเปี่ยมที่ไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงใดๆ เช่น โตะ คือสิ่งที่มีมันเป็นไม่มีอะไรไปมากกว่านั้น

ประเภทที่ 2 สัจเพื่อตัวเอง (Being for itself) เป็นสัจของจิตสำนึก เป็นช่องว่างไม่ตายตัว สมบูรณ์ สัจเพื่อตัวเองคือสัจที่เป็นสิ่งที่ตัวมันเองไม่เป็น และไม่เป็นที่ตัวมันเองเป็น แท้จริงแล้วสัจเพื่อตัวเองคือการรู้สำนึก ความเป็นจริงของมนุษย์ เสรีภาพ สัจเพื่อตัวเองก็คือความขาด จึงต้องแสวงหาสัจในตัวเองตลอดเวลา การกระทำของสัจเพื่อตัวเองจึงเป็นการเลือกเสรีโดยตัวมันเอง สัจเพื่อตัวเองไม่มีความเป็นอะไรเลย ฉะนั้นมันจึงมีเสรีภาพสมบูรณ์ที่จะเป็นอะไรก็ได้

เสรีภาพสมบูรณ์ในแบบซาร์ตร์ นั่นคือ สถานะที่เป็นปัจจุบันขณะที่เราใช้พื้นที่อยู่, ชีวิตในอดีตที่เป็นมา เราไม่สามารถย้อนกลับไปปฏิเสธอดีตได้, สิ่งแวดล้อมรอบตัวเราจะทำให้เกิดความขัดแย้ง

และมีประโยชน์ที่จะช่วยให้เราบรรลุถึงเป้าหมาย, เพื่อนมนุษย์เองก็เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ ฉะนั้นเสรีภาพจึงถูกจำกัดด้วยเสรีภาพของผู้อื่นเช่นกันการอยู่ในสังคมจำเป็นให้เราต้องเลือกที่จะเป็นบางอย่างเพื่อที่ทำให้เราเป็นคนที่ถูกยอมรับ ในมุมมองผู้อื่นก็ต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของเราเช่นกัน (วรรณวิสาข์ ไชยโย, 2558, น.155-158) เสรีภาพของชาร์ตจึงเน้นที่ เสรีภาพในการเลือกที่จะเป็น และจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เลือก แต่ไม่ได้คำนึงถึงเสรีภาพของความสำเร็จในการกระทำหรือคำนึงถึงความสามารถที่จะทำตามการตัดสินใจเลือกควบคู่ไปด้วย

3) อัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus, 1913-1960)

ด้วยความที่ ฌากส์ แครร์ริคานั้นพื้นฐานบ้านเกิดและการใช้ชีวิตที่เติบโตมาในครอบครัวชนชั้นล่าง ในประเทศอัลจีเรีย อย่างไรก็ดีกล่าวถึงประวัติของเขามาก่อนหน้า อัลแบร์ กามูส์ จึงถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดของแครร์ริคเป็นอย่างมาก เพราะแนวคิดประสบการณ์ชีวิตที่คล้ายคลึงกันแครร์ริค โดยเฉพาะนวนิยายเรื่อง คนนอก มนุษย์สองหน้า และกาพิวิตี ของกามูส์

สำหรับอัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus 1913-1960) เป็นนักเขียนและนักปรัชญา ลูกครึ่งฝรั่งเศส อัลจีเรีย เกิดที่เมืองมอนโดวี (Mondovi) ประเทศอัลจีเรีย ซึ่งในสมัยนั้นยังเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส มาจากครอบครัวยากจน ชีวิตของกามูส์ในวัยเด็กทำให้เขาเป็นคนคิดมาก จิตใจหดหู่ร่างกายไม่แข็งแรง ด้วยสภาพที่อยู่คับแคบ อีกทั้งยายที่คอยเมียนต้อยอย่างไร้เหตุผล ถึงกระนั้นกามูส์ก็ไม่เคยรู้สึกเจ็บแค้นในสภาพชีวิตเพราะความรู้สึกเหล่านั้นเกิดขึ้นในช่วงยามที่ต้องอยู่ภายในบ้านเท่านั้นเมื่อออกมาสู่โลกภายนอก กามูส์มีความสุขกับทิวทัศน์ และเพื่อนๆ หลากหลายเชื้อชาติ ภาพความงามของธรรมชาติในประเทศอัลจีเรียประทับใจกามูส์ตลอดมา ซึ่งแนวคิดของเขาส่งผลออกมาในงานวรรณกรรมเกือบทุกเรื่องของเขา (พินิจ รัตนกุล, 2556, น.85-89)

3.1) แนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยมของอัลแบร์ กามูส์

กามูส์สำเร็จการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจากประเทศแอลจีเรีย ในสาขาปรัชญา แต่เขากลับปฏิเสธความเป็นนักปรัชญา เขาได้กล่าวว่า “ข้าพเจ้าไม่ใช่คนปรัชญาและไม่เคยอ้างว่าเป็นเลย” และ “ความจริงข้าพเจ้าไม่ใช่คนปรัชญา ข้าพเจ้าเพียงเขียนตามที่ข้าพเจ้าได้ดำเนินตามในชีวิตเท่านั้น” แม้เขาจะปฏิเสธความเป็นนักปรัชญา ปฏิเสธความเป็นอัตถิภาวนิยม หรือทูลัทธิ แต่เขายังปฏิเสธ เหตุผลของเขาก็ยังเผยให้เห็นว่ากามูส์นั้นเป็นนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม ตามความหมายของลัทธิอย่างแท้จริง การที่เขาปฏิเสธ นั้นมีเหตุผลเป็นเพราะความสับสนของความเป็นอัตถิภาวนิยม และคนยุโรปส่วนใหญ่ในยุคนี้ยังไม่เข้าใจสาระของปรัชญานี้อย่างแท้จริง

ยกตัวอย่างเช่น ชาร์ตยอมรับและแสดงความคิดเห็นในแบบของตนเอง กามูส์ยังปฏิเสธว่าความคิดนั้นไม่มีความตรงกัน ซึ่งจุดรวมของปรัชญาอัตถิภาวนิยมจะชี้ให้เห็นว่าความคิดในปรัชญามีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ตรงนี้ยังตอกย้ำว่ากามูส์เป็นนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม กามูส์มีความเห็นว่า ระบบปรัชญาทั้งหลายเป็นผลงานสร้างสรรค์จากสติปัญญาของมนุษย์ เช่นเดียวกับกวีนิพนธ์ระบบปรัชญาทำให้มนุษย์ที่เลื่อมใสเคลิบเคลิ้ม และนำตัวออกจากชีวิตจริงได้ กามูส์เห็นว่าในชีวิตจริงไม่มีระบบอะไรตายตัว เขากล่าวไว้ว่า “ลัทธิปรัชญามีค่าความจริงจากนักปรัชญา นักปรัชญายิ่งใหญ่เท่าใด คำสอนปรัชญาของเขาก็จริงเท่านั้น” และไม่มีเกณฑ์ใดตัดสินได้ว่าปรัชญาลัทธิใด มีความเป็นจริงหรือเท็จ เพราะปรัชญาของผู้ใดผู้นั้นก็กล่าวว่าเป็นความจริง ปรัชญาที่เป็นระบบที่คิดว่าจริง จึงเกิดปรัชญาไม่เป็นระบบ แต่เป็นเพียงการยอมรับความขัดแย้งในชีวิตเพื่อเข้าใจความจริงมากกว่า

ปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่แท้จริงของกามูส์ จึงเป็นปรัชญาที่กำลังค้นหาความจริง แต่ก็ไม่ได้หวังจะพบความจริงที่สมบูรณ์แบบ เพราะความจริงนั้นอยู่ที่การค้นหาความจริง เมื่อกำหนดลงตัวตายตัวก็จะกลายเป็นเท็จทันที ความจริงของกามูส์จึงเปรียบเสมือนความงาม อันเป็นสิ่งที่มนุษย์ค้นหาอยู่เสมอ แต่ไม่เคยได้สมหวัง กามูส์ไม่มีชื่อเรียกให้กับแนวความคิดของตนเอง และปฏิเสธที่จะนำแนวคิดนี้ไปจัดลงในระบบปรัชญา (ปัทมาธิดา จันทร์อร่าม, 2557, น.9-12)

ซึ่งเมื่อเข้าใจถึงภาพรวมของจุดกำเนิดและพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของ ฌากส์ แครร์ริดาแล้ว ในบทที่ 3 ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษา เจาะลึกถึงแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของฌากส์ แครร์ริดา เพื่อความเข้าใจแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แครร์ริดา ผ่านภาษา วาทกรรม และสามารถนำเอาแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แครร์ริดา มาวิเคราะห์ในเชิงปรัชญา สังคม และวัฒนธรรมได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 3

แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา

จากงานวิจัยในบทที่ 2 จะเป็นการศึกษาและอธิบายถึงประเด็นความหมาย ลักษณะแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา พร้อมกับอธิบายจุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย โดยเริ่มต้นศึกษาไปที่กลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยมที่ส่งผลทำให้เกิดกลุ่มแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย พร้อมกับนำเสนอภาพรวมของนักคิดกลุ่มนี้ โดยที่ลำดับสุดท้ายของบทที่ 2 จะเป็นการศึกษาพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของนักปรัชญาที่แดร์ริดาได้นำแนวคิดมาเป็นฐานคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย สำหรับบทที่ 3 นี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าและอธิบายเจาะลึกถึงรายละเอียด ประวัติ ผลงาน และแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา โดยจะศึกษาจากงานเขียนของ ฌากส์ แดร์ริดา จำนวน 5 เล่ม พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1 ประวัติ

ฌากส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida, 1930-2004) เป็นนักปรัชญาฝรั่งเศส เกิดในครอบครัวชาวยิวชนชั้นกลางระดับล่าง ‘ที่ถูกกดทับ’ จากทั้งการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและการเป็นคนนอกในสังคมนั้น ๆ เติบโตขึ้นมาในเมืองหลวง เมืองชายทะเลของประเทศแอลจีเรีย (Algiers)

ในปี 1940 ขณะแดร์ริดามีอายุได้ 10 ปี ประเทศอัลจีเรียได้ถูกดึงเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ประเทศดังกล่าวจะไม่เคยพบกับการต่อสู้หรือซูดทหารเยอรมันแต่สงครามก็ได้แผ่รัศมีอันตรายต่อชีวิตในอาณานิคมฝรั่งเศสซึ่งตอนนั้นตกอยู่ภายใต้การคุ้มครองของนาซี ตามบทบัญญัติของนาซี ปี 1942 มีการบังคับใช้กฎหมายชาติพันธุ์ซึ่งมีผลนำไปสู่การต่อต้านชาวยิวในหมู่ชาวยุโรป ช่วงนั้นจึงทำให้แดร์ริดาซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้นไม่ได้รับการศึกษาเลย เมื่อกลับเข้ามาเรียนตามปกติหลังสงคราม แดร์ริดากลายเป็นนักศึกษาที่ชอบก่อความวุ่นวาย ประสบผลสำเร็จเฉพาะวิชาที่เกี่ยวข้องกับพละ เขาฝันที่จะเป็นนักฟุตบอลอาชีพตามนักคิดชาวแอลจีเรียอย่าง และอัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus) พออายุ 19 ปี เขาถูกส่งไปปารีสไปเรียนที่ Ecole Normale Supérieure ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงที่สุด

ในฝรั่งเศส แครร์ริดาเริ่มสนใจในปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ของ ฌ็อง ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) ซึ่งตอนนั้นเป็นกระแสที่มาแรงในกลุ่มนักศึกษาในสมัยนั้น

นอกจากนี้แครร์ริดา ยังสนใจอ่านงานของคนสำคัญ 2 ท่านที่มีอิทธิพลต่อ ฌ็อง-ปอล ซาร์ตร์ เป็นนักปรัชญาเยอรมันทั้งคู่ คือ เอ็ดมุนด์ ฮุสเซอร์ล (Edmund Husserl) และมาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) เป็นนักคิดสกุลปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) อีกด้วยในปี 1954 สงครามแอลจีเรียปะทุขึ้นเมื่อชาวอาหรับ (Arab) และชาวเบอร์เบอร์ (Berber) ลุกขึ้นมาต่อต้านฝรั่งเศสในความพยายามที่จะเป็นเอกราช แครร์ริดาเองสนับสนุนการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ แต่หลังสำเร็จการศึกษาในปี 1957 เขาถูกเรียกตัวให้เข้าประจำการที่แอลจีเรียในกองทัพฝรั่งเศส เขาสมัครเป็นครูอาสาและไปสอนที่นอกเมืองแอลจีเรีย ในปี 1960 เขากลับคืนไปที่ฝรั่งเศสและได้รับตำแหน่งเป็นอาจารย์สอนปรัชญาและตรรกศาสตร์ในวิทยาลัยซอร์บอน (Sorbonne) อันเป็นสาขาของมหาวิทยาลัยปารีส ช่วงนี้เองเขาได้แต่งงานกับ Marguerite Aucoutourier เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ Ecole Normale Supérieure สงครามจบลงด้วยการที่แอลจีเรียได้รับอิสรภาพในปี 1962 และมีการอพยพหมู่ของชาวยุโรปออกจากแอลจีเรีย ปี 1962 แครร์ริดาในฐานะเป็นนักปรัชญา พร้อมกับการพิมพ์งานที่สำคัญเล่มแรก กังวานแปลเขาได้ดึงมาจากหนังสือ Origin of Geometry เขาได้เพิ่มบทนำโดยสรุปมาจากงานที่เป็นความเรียงขนาดยาวของเอ็ดมุนด์ ฮุสเซอร์ล ในปี 1965

แครร์ริดาเริ่มสอนประวัติปรัชญาที่ Ecole Normale Supérieure และในช่วงนี้เขาก็ได้กลายเป็นสมาชิกกลุ่มปัญญาชนปารีสเซียน (Parisian) ร่วมกันออกวารสารแนวก้าวหน้า Tel Quel (So What) จุดมุ่งหมายของวารสารคือต้องการพัฒนา ‘การก่อการร้ายทางปัญญา’ ซึ่งจะเป็นการโค่นล้มมโนทัศน์แห่งการเขียน การวิจารณ์วรรณกรรม และปรัชญาแบบเดิม ๆ ให้หมดไป ในบรรดานักคิดที่เขียนให้กับวารสารดังกล่าวในช่วงนั้นคือนักคิดฝรั่งเศสรุ่นใหม่ระดับแนวหน้า เช่น รอล็อง บาร์ตส์ (Roland Barthes), มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault), เฟลิกซ์ กัตตารี (Felix Guattari) และ ฌาคส์ แครร์ริดา (Jacques Derrida) เป็นต้น (Paul Strathern, 2000, pp.3-50) แครร์ริดา กลายเป็นที่รู้จักในนามบิดาแห่งการก่อสร้าง ที่มีวิธีการสอบสวนผ่านงานเขียนที่เต็มไปด้วยความสับสน และพยายามขัดแย้งในเขียนหรือแนวคิดของนักคิดทางปรัชญาและวรรณกรรมที่สำคัญ เขาเสนอว่าเราไม่สามารถเอาชนะความขัดแย้งทางภาษาโดยธรรมชาติได้ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ หรือปรัชญา ความจริง ความหมายที่แน่นอนและคงทนนั้นแครร์ริดาจะปฏิเสธหลักคิดนี้และเข้าไปถอดรื้อแล้วแสดงให้เห็นถึงความหลากหลาย และความเป็นอื่นที่กดทับไว้ แนวคิดนี้ของแครร์ริดาจึงถูกนำไปใช้กับงานทางศิลปะ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ แม้แต่สถาปัตยกรรม

ในขณะที่เขามีกำลังประสบผลสำเร็จในการนำเสนอแนวคิดในสหรัฐอเมริกามากกว่าในยุโรป หากมองไปอีกแง่คิด แนวคิดนี้ของเขากลายเป็นเป้าหมายของความ โกรธ เกลียด มากพอ ๆ กับคำชื่นชม โดยเฉพาะชาวอเมริกันหลายกลุ่ม โดยเฉพาะเหตุผลที่ว่า เขาเป็นตัวอย่างของนักเรียนนักศึกษาฝรั่งเศสให้กลายเป็นคนที่มีความคิดที่จะทำลายมาตรฐานดั้งเดิมของการศึกษาของความเป็นแบบแผนดั้งเดิมและสิ่งหนึ่งที่ชัดเจนคือแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายเหล่านั้นทำให้เกิดเป็นสาเหตุทางการเมืองที่ทำให้กลุ่มคนแตกแยกมากกว่าจะเคารพซึ่งกันและกัน (Jonathan Kandell, 2004) ประวัติของแดร์ริดานั้นเราจึงเห็นได้ว่า ทั้งชีวิตของเขานั้น มีทั้งแรงกดดัน สมหวัง ผิดหวัง แม้ในขณะที่เขากลายเป็นที่ยอมรับ แต่อีกส่วนเขาก็กลายเป็นสิ่งที่ผู้อื่นไม่ยอมรับเช่นเดียวกัน

3.2 ผลงานที่สำคัญ

ผลงานของเขานั้นส่งผลอย่างมากต่อชุดความคิดในแวดวงปรัชญาและวรรณกรรม แดร์ริดาได้ตีพิมพ์หนังสือมากกว่า 40 เล่มรวมทั้งบทความและงานนำเสนอสาธารณะจำนวนหลายร้อยฉบับ จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ผลงานของเขารวมทั้งหมดมีมากกว่า 400 เล่ม ในส่วนที่เกี่ยวกับงานวิจารณ์เชิงปรัชญาและวรรณกรรม ได้ถูกอ้างอิงถึงกว่า 14,000 ครั้งในบทความและนิตยสารตลอดหลายปีมานี้ สำหรับผลงานในแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแดร์ริดา โดยรวมได้ถูกนำไปวิเคราะห์เข้ากับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2543, น.142)

สำหรับผลงานหลักสำคัญที่ทำให้แดร์ริดานั้น มีฐานะเป็น “นักปรัชญารุ่นใหม่” ประกอบไปด้วย *Of Grammatology, Writing and Difference, Margins of Philosophy, Dissemination* และ *Speech and Phenomena* ส่วนงานที่สื่อนัยทางการเมืองและจริยธรรม ได้แก่ *Forces of Law, Specters of Marx, Politics of Friendship* และ *The Gift of Death* เป็นต้น และในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้องของ ฌาคส์ แดร์ริดา ที่มีความสำคัญต่องานวิจัยเรื่องวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของฌาคส์ แดร์ริดาอยู่จำนวน 5 เล่มด้วยกัน ซึ่งมีดังนี้

3.2.1 Jacques Derrida of Grammatology (1976)

Jacques Derrida of Grammatology (1976) โดย Jacques Derrida แปลโดย Gayatri Chakravorty Spivak ว่าด้วยเรื่องปฏิวัติวงการทฤษฎีทางด้านปรัชญา โดยที่แดร์ริดาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการถอดรหัสทางภาษาของแนวคิดของกลุ่มปรากฏการณ์นิยม จิตวิเคราะห์และโครงสร้างนิยมเป็นครั้งแรกในทศวรรษที่ 1960 ว่าชุดความคิดนั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการวิจารณ์ในยุโรปและอเมริกา หรือแดร์ริดา เรียกว่า การรื้อสร้าง (Deconstruction) แบบบรรณปริวรรตศาสตร์ (Grammatology) หนังสือเล่มนี้ส่งผลให้เกิดการตื่นตัว มีการโต้เถียงกันในแวดวงทางปรัชญา ทำให้เหล่า

ปัญญาชนเกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับระบบระเบียบวิธีคิดต่อแนวคิดก่อนหน้า ผ่านแนวคิดแบบรื้อสร้าง และความหลากหลายของตัวตน วัฒนธรรม ภาษา และชุดความคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมยุค อิทธิพล ผลงานของเดร์ริดา จึงทำให้หนังสือที่เกี่ยวกับ Grammatology เป็นหนึ่งในผลงานวิจารณ์ของเดร์ริดาที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน

Jacques Derrida of grammatology จึงเป็นหนึ่งในงานเขียน 3 เล่มที่ Jacques Derrida ตีพิมพ์ในปี 1967 แปลเป็นภาษาอังกฤษในฐานะของไวยากรณ์ โดย Gayatri Chakravorty Spivak และเผยแพร่ครั้งแรกในปี 1976 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย Johns Hopkins ฉบับแปลที่ถูกต้องปรากฏในปี 1997 เนื่องจากการแปลเป็นภาษาอังกฤษมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวนมากพยายามที่จะอธิบายและอภิปรายประเด็นทางปรัชญาที่หนังสือเล่มนี้นำเสนอ

การอ่านตัวบท (Text) ของเดร์ริดาทำให้เรามีมุมมองที่ดีในการคิดผ่านสิ่งต่าง ๆ สำหรับเนื้อหาที่พูดถึงในหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่คัดสรรอย่างดีเกี่ยวกับผู้ที่มองเห็นคุณค่าในส่วนของตัวบทรูปประโยค โดยเป็นที่สนใจของเหล่านักคิด นักภาษาศาสตร์หลายท่านที่จะแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกันของการอ่านหนังสือเล่มนี้ ถึงแม้ว่าจะอ่านหน้าเดียวกันแต่ก็สามารถมุ่งเน้นไปที่ช่วงเวลาที่แตกต่างกันของข้อความ มีมุมมองการนำเสนอที่ดีความได้หลากหลาย ซึ่งถ้าใครได้ศึกษาหนังสือเล่มนี้ก็จะได้เห็นถึงภาพรวมของงานเขียนที่เดร์ริดาพยายามจะนำเสนอจากแง่มุมแนวคิดที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามในขณะที่เหล่านักคิด นักวิจารณ์ที่ได้อ่าน Jacques Derrida of Grammatology สิ่งหนึ่งมักจะได้รับความประทับใจจากนักคิดนักวิจารณ์เหล่านั้นคือ ส่วนใหญ่มองว่าหนังสือเล่มนี้ถึงแม้จะอ่านงานวิพากษ์วิจารณ์งานออกมาได้แตกต่างกัน แต่หนังสือเล่มนี้ก็ได้นำเสนอมาในรูปแบบของการเปิดโอกาสและยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย

สำหรับผู้ที่กำลังเริ่มต้นศึกษาหนังสือเล่มนี้ ก็จะต้องเกิดความประหลาดใจกับคำตอบที่ดูหลากหลาย ไม่นั่นเอง กำกวม และรู้สึกถึงความขาด เกิดแรงดึงเครียด และที่สำคัญในการศึกษาของเดร์ริดา หรือแม้แต่ความเป็นเดร์ริดาเองนั้น ผู้ที่ทำการศึกษาก็ต้องทำความเข้าใจข้อตกลงพื้นฐานและเข้าใจธรรมชาติงานเขียนของเขาก่อนว่า แนวคิดเดร์ริดานั้นเป็นเหมือนเพื่อนมากกว่าที่จะเห็นเป็นการโต้แย้ง หรือคัดค้านสร้างการเป็นปรปักษ์ต่อกัน เมื่อเราสามารถเข้าใจในข้อตกลงพื้นฐานนี้จะทำให้ผู้ศึกษามองเห็นภาพรวมของความจริงทางประวัติศาสตร์ว่า ความเป็นตัวตนของมนุษย์นั้นมักอยู่ภายใต้การโจมตีอย่างต่อเนื่องจากสิ่งภายนอกเสมอ ในหนังสือเล่มนี้เดร์ริดาพยายามที่จะนำเสนอถึงผลกระทบต่อชุดความคิดของมนุษย์ที่สร้างเป็นกรอบความคิด โดยเฉพาะการสร้างตำราที่ดูแข็งทื่อ สร้างความแน่นอนตายตัว ปิดกั้นระบบความคิด เป็นการทำให้ซ้ำของชุดความคิดดั้งเดิมเพียงเท่านั้น งานเขียนของเดร์ริดาจึงพยายามเข้าไปเจาะลึกแยกย่อยให้ระบบความคิดเหล่านั้น เพื่อ

ชี้ให้เห็นถึงสิ่งแปลกประหลาดในงานเขียน ซึ่งผลจากแนวคิดของเดร์ริดาจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ไร้ใจ รอบคอบ เกิดการวิเคราะห์ในหลายแง่มุม มีจิตสำนึกมากยิ่งขึ้น ซึ่งการอ่านงาน Jacques Derrida of Grammatology จะทำให้ผู้ที่ศึกษาเกิดการตั้งคำถามต่อนักปรัชญาอย่างเดร์ริดาว่า เราควรคิดทำอะไรให้มากกว่าตำแหน่งที่มีเพียงสองด้าน หรือว่ามันถึงเวลาแล้วที่ผู้ศึกษา นักคิด นักวิจารณ์จะเดินหน้าต่อ ยอดภารกิจนี้ของเดร์ริดา เพื่อสร้างฐานคิด ทฤษฎี ของพวกเขาให้เป็นที่ยอมรับในสถาบันการศึกษา สามารถเข้าถึงได้ และแยกแยะ วิเคราะห์ทุกอย่างให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

Jacques Derrida of Grammatology จึงถือว่าเป็นหนึ่งในตำราที่ผู้คนในยุคหลังสมัยใหม่หันมาให้ความสนใจที่จะศึกษา มันเปรียบเสมือนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเดร์ริดาเลยก็ว่าได้ สิ่งที่สำคัญของหนังสือได้พยายามอธิบายคือ เรื่องของการพัฒนาไปสู่สนามวาทกรรมที่ครอบงำโดยกลุ่มโครงสร้างนิยม ที่แสดงออกมาในเชิง "โครงสร้างในเชิงสัญลักษณ์และการละเล่น" หนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นภาพโครงสร้างที่มีในสังคมให้เกิดความชัดเจน ว่าในสังคมล้วนตกอยู่ภายใต้โครงสร้างนิยมทั้งสิ้น โดยเฉพาะระบบการศึกษา ระบบกฎหมายที่บังคับไว้ในโครงสร้างทางอำนาจที่เป็น 'ความเพื่อฝัน' ว่าโครงสร้างเหล่านั้นมันมีจุดศูนย์กลางที่คงที่ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงหรือการแทนที่ก็ตาม แต่แนวคิดของเดร์ริดาเป็นการนำเสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับโครงสร้างที่ทำให้ทำงานของกลุ่มนักคิด โครงสร้างนิยม แต่ไม่ใช่เป็นวิธีการใหม่หมดจดเพราะยังคงเค้าความเหมือนเดิมในโครงสร้าง และในแนวคิดของเขาก็จะไม่ได้อธิบายถึงตัวตนของระบบในโครงสร้างอีกต่อไป แต่จะเป็นการเขียนซ้ำที่มีความซ้ำซ้อน เจาะลึก แยกย่อย เพื่อให้เข้าถึงและแสดงให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้น ไร้จุดศูนย์กลางที่แน่นอน

คำถามคำตอบของหนังสือเล่มนี้คือ "ควรศึกษาประวัติศาสตร์ของแต่ละยุคสมัยไหนซึ่งนำมาสู่การปิดตัวของอภิปรัชญาแนวคิดนั้น ๆ" โดยที่หนังสือเล่มนี้เดร์ริดาได้เขียนถึงแนวคิดของกลุ่มปรากฏการณ์วิทยาในการปิดตัวของอภิปรัชญาในยุคก่อนและประกาศชุดความคิดใหม่ ในยุคหลังสมัยใหม่ภารกิจคือการอ่านตัวเองให้ออกจากประวัติศาสตร์ มีการละเล่นของการเขียนที่มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน เป็นการสลยตัวกับประวัติศาสตร์ของอภิปรัชญาตะวันตก โดยที่เดร์ริดาเชื่อว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเพณีสามารถถูกรบกวนและเปลี่ยนแปลงในลำดับขั้นที่เป็นส่วนประกอบของมันเท่านั้น หากมีใครจัดการก็จะอยู่ในวิธีที่เป็นระบบแน่นอนตายตัวเช่นในรูปแบบโครงสร้าง หลังจากเดร์ริดาได้มีการตรวจสอบลึกลงไป ตามตัวบทที่ได้กำหนดสถานในประวัติศาสตร์แล้ว ในหนังสือเล่มนี้เดร์ริดาจึงได้ยกตัวอย่างชุดความคิดของนักปรัชญาที่สำคัญเพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวคิดอย่าง ฌ็อง ฌากส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau), โคลด เลวี-สโตรสส์ (Claude Levi-Strauss) และ แฟร์ดีนันด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) เป็นตัวอย่างชุดความคิดที่มีปัญหาที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ทางความคิด ทำทางความเป็นอภิปรัชญาและการแสดงตัวตนมันเป็นชุดความคิดที่ยาก

แก่การเข้าถึง เป็นความสัมพันธ์อันลึกซึ้ง โดยเฉพาะความคิดของ มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) ที่เป็นพื้นฐานของแดร์ริดาที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ แดร์ริดาเชื่อว่าหากไม่มีแนวคิดของไฮเด็กเกอร์มันคงเป็นไปได้ที่จะพูดถึงความเป็นเอกภาพของอภิปรัชญาในยุคก่อนหน้า และความเป็นไปได้ของการเริ่มต้นของแนวคิดยุคใหม่ แม้แดร์ริดาจะสรุปการปิดฉากของอภิปรัชญาในยุคก่อนหน้า ว่าสุดท้ายแล้วไฮเด็กเกอร์ยังคงเป็นอภิปรัชญาที่ตามหาความจริงสูงสุด ความเท่าเทียมในแนวคิดของไฮเด็กเกอร์ สำหรับแดร์ริดาแล้วยังมองไม่เห็นในส่วนนี้

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นการอธิบายหลักคิดของแดร์ริดาเกี่ยวกับตัวบททางประวัติศาสตร์ความคิดของนักปรัชญาชุดก่อนหน้าที่สำคัญ ทั้งกลุ่มนักคิดปรากฏการณ์วิทยา กลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยม เพื่อนำเสนอการรื้อสร้างแสดงให้เห็นถึงชุดความคิดในทางปรัชญาที่มักจะถูกผลิตวาทกรรมออกมาครอบพื้นที่ในสังคม ให้เกิดความเชื่อตาม โดยที่ความเป็นอื่นทางความคิดนั้นจะถูกกดทับไว้

3.2.2 Derrida Writing and difference (1978)

Derrida Writing and difference (1978) โดย Jacques Derrida แปล โดย Alan Bass ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ. ศ. 2510 การเขียนและความแตกต่าง เป็นการเขียนบทความของแดร์ริดา ที่เขียนระหว่างปี 2502 ถึง 2509 จนกลายมาเป็นจุดสำคัญของความคิดของชาวฝรั่งเศสในปัจจุบันหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึง การพยายามถอดแบบรหัสโครงสร้างของแนวคิดอภิปรัชญาตะวันตกที่มีมาก่อนหน้า ที่เคยเป็นแบบแผนจนนำมาสู่แนวคิดทางด้านภาษาที่ไร้โครงสร้าง ไร้แบบแผนที่แดร์ริดาพยายามจะนำเสนอ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเรื่องของการเขียนและการแสดงถึงข้อแตกต่างของวิธีการทางแนวคิดปรัชญาที่ผ่านวิธีคิดที่มีความหลากหลาย เป็นการพัฒนาการทางความคิดที่นำเสนอวิธีคิดในรูปแบบใหม่ไปจากวิธีคิดแบบก่อนหน้า

ฌาคส์ แดร์ริดาได้เริ่มต้นงานเขียนของหนังสือเล่มนี้ด้วยการแสดงให้เห็นถึงความคิดที่เป็นการเคลื่อนไหว สันตะเทือนโดยการวิจารณ์วรรณกรรมงานเขียนของกลุ่มนักคิดที่สำคัญ หนังสือ Derrida Writing and difference จะเป็นบทความที่แดร์ริดากล่าวถึง "โครงสร้าง, สัญญา และการละเล่นในวาทกรรมของมนุษยศาสตร์" ซึ่งเป็นที่ที่เขาพูดครั้งแรกในการประชุม มหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ (Johns Hopkins University) ในเดือนตุลาคม ปี 1966 เขาต้องผ่านความท้าทายที่มีต่อกลุ่มแนวคิดโครงสร้างนิยม ซึ่งแนวคิดนี้ของเขานั้นช่วยก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในแวดวงวรรณกรรมที่รู้จักกันในชื่อแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Post-structuralism)

หนังสือเล่มนี้จะเป็นการคำบรรยายเกี่ยวกับบทความ เรียงความ ในผลงานของแดร์ริดา จากการนำเสนอและตีพิมพ์ก่อนหน้านี้นี้ และจบลงด้วยการเรียงความใหม่ที่ชื่อ "Ellipsis" เมื่อนำมารวมกันบทความจะสำรวจกลวิธีสำคัญของสิ่งที่เรียกว่า การรื้อสร้าง (Deconstruction) ที่ไม่ได้สร้างระบบหรือ

องค์ความคิด แต่บทความของแดร์ริดาในความคิดของเขาจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามอย่างต่อเนื่อง เพื่อหลีกเลี่ยงการปิดกั้นทางความคิดเห็นของความเป็นอื่น และจากนั้นแดร์ริดาได้มีการเปลี่ยนคำศัพท์ที่ทำให้เกิดการตีความจากนักเขียน นักปรัชญา นักกวี บทความทำให้เกิดทั้งการพูดคุยและสาธิตในรูปแบบต่าง ๆ บทความของการละเล่นในงานเขียนที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่มีความแตกต่างหลากหลาย

คำสำคัญโดยเฉพาะคำว่า ความแตกต่าง (Difference) ก่อให้เกิดทางเลือกทำให้แดร์ริดาได้มีการเปลี่ยนแปลงจากคำว่า ความแตกต่าง เป็น ความหลากหลาย (Différance) ที่สามารถอ่านได้ แต่ไม่ได้ยิน นั่นคือในขณะที่คำสองคำนี้ปรากฏต่างกันตรงหน้าผู้อ่าน คำทั้งสองมีการออกเสียงเหมือนหรือต่างกันก็ได้ ดังนั้นจึงสามารถระบุศัพท์ใหม่ได้ด้วยการอ้างอิงถึงภาษาเขียน (โดยการพูดสะกดจากตัว e กับ a) คำกริยาภาษาฝรั่งเศส Différer แปลว่า "แตกต่าง" เป็นสิ่งที่แตกต่างจากสิ่งอื่น, ไม่เห็นด้วย รูปนามของความแตกต่าง เกิดการสร้างคำนามที่สำคัญจากเพียงความหมายแรกของเหล่านั้น ดังนั้นในการเปลี่ยนจากคำนี้ของแดร์ริดาทำให้คำความหมายหลุดออกมาจากภาษาที่ใช้กันโดยทั่วไป เหตุผลที่แดร์ริดาคิดค้นคำภาษาฝรั่งเศสนี้มีอยู่ 2 เหตุผล คือ เพื่อสร้างคำนามที่แสดงความหมายที่หายไป (ความขัดแย้งและความหลากหลายของเวลา รวมถึงความแตกต่าง) และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเขียนผ่านการพูดเพื่อทำให้ความหมายที่คงที่นั้นเป็นการปิดกั้นเชิงโครงสร้างความคิด

แต่บทความในหนังสือ Derrida Writing and difference ทำงานร่วมกับข้อความและตัวอย่างที่เฉพาะเจาะจง เพื่อค้นหาช่องว่างที่จะทำให้เกิดความหลากหลายของความแตกต่างที่ครอบคลุมโดยการเชื่อมโยงกันของพื้นฐานในการเขียน แดร์ริดาได้มองไปที่ประเพณีทางปรัชญาของการได้รับสิทธิพิเศษในตัวบทที่เป็น “คำพูด” เป็นเครื่องหมายการปรากฏตัวของประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่ให้ความสำคัญมากกว่าการเขียน แดร์ริดาจึงพยายามเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของการเขียนมากกว่าว่าเป็นสิ่งที่เราได้กลั่นกรองแล้วจึงเขียนลงไปได้ ในหนังสือเล่มนี้จะมีอยู่ 11 บทความวิพากษ์วิจารณ์ในงานเขียนของนักเขียนต่าง ๆ ที่แดร์ริดาสนใจหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นการก่อสร้างและความหลากหลาย

ยกตัวอย่างในหนังสือบทแรกกล่าวถึง “ Force and Signification” อ่านงานนักวิจารณ์วรรณกรรมของ Jean Rousset’s *Forme et signification: Essais sur les structures littéraires de Corneille à Claudel* (รูปแบบและความหมาย: บทความเกี่ยวกับโครงสร้างวรรณกรรมจาก Corneille ถึง Claudel) เป็นการต่อต้านระหว่างรูปแบบและความหมายชื่อของตัวเอง แดร์ริดากระตุ้นให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องการบังคับ ซึ่งเขาระบุว่าเป็นองค์ประกอบที่ขาดหายไปจากการจัดลำดับโครงสร้างในงานของ Rousset

แดร์ริดาใช้พยายามในการทำซ้ำส่วนข้อโต้แย้งของ Rousset ก่อนที่จะทำการอ้างความคิดของเขาเองว่า ข้อโต้แย้งเหล่านั้นฟังพาระบบ การแอบอ้าง หรือความเชื่อ หรือแนวทางปฏิบัติ ที่บอกว่าเป็น วิทยาศาสตร์ตายตัว แต่จริงๆ แล้วไม่ได้ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง (Pseudoscientific) ไม่มีความน่าเชื่อถือ เป็นเพียงหลักคิดภายนอกที่จำกัด มากกว่าการตีความผลงาน

การวิพากษ์วิจารณ์โดยเฉพาะผลงานของ Rousset นี้ นำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ทั่วไปเกี่ยวกับ วิธีการเชิงโครงสร้างของวรรณคดีซึ่งให้สิทธิพิเศษในรูปแบบและความหมายเหนือประวัติศาสตร์ที่ เปิดอ่านใหม่ตลอดเวลา แดร์ริดายอมรับว่าความปรารถนาของเขาที่จะหลีกเลี่ยงการต่อต้านแบบสอง ขั้วคู่ตรงข้ามคือยูโทเปีย แต่เขาก็ยืนยันว่าความพยายามนั้นเป็นสิ่งจำเป็น โดยที่แดร์ริดาได้กล่าวสรุป การเขียน โดยแสดงความคิดเห็นผ่านแนวคิดของ เฟรดริช นิทซ์เซ่ (Friedrich Nietzsche) ในงานเขียน Apollonian and Dionysian เปรียบเทียบการใช้ "Dionysian" ของนิทซ์เซ่ กับการใช้คำว่า "Force" ของ เขาเอง

หรือจะเป็นในตัวอย่างบทต่อมาเรื่อง โกลโกโตและประวัติศาสตร์แห่งความโง่เขลา (Cogito and the history of Madness) แดร์ริดาสวมบทบาทนักปรัชญาใหญ่ด้านทฤษฎีวัฒนธรรมศตวรรษที่ 20 ที่เป็น ผลงานของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) เป็นบทความเพื่อเปิดมุมมองและวิจารณ์ความเข้าใจของ เรอเน เดส์การ์ตส์ (Rene Descartes) ที่เสนอโดยฟูโฟต์ ในผลงาน Folie et déraison: Histoire de la folie à l'âge classique (ความบ้าคลั่งและอารยธรรม: ประวัติความบ้าในยุคแห่งเหตุผล) แดร์ริดาก็ได้แนะนำ ความคิดเรื่องส่วนเกินหรือความฟุ่มเฟือยของคำศัพท์ที่พยายามหลบเลี่ยงในการปิดตัวลงของแนวคิด อภิปรายก่อนหน้าที่มีมา

ส่วนบทต่อๆ ไปมีความไม่ต่างกัน แดร์ริดาได้นำเสนอความคิดของเขาเข้าไปตลอดชีวิตบทในงานวรรณกรรม เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง โดยที่มีนักปรัชญาสกุลต่างๆ ก่อนหน้ามาเปรียบเทียบให้ เห็นภาพ ผ่านปรากฏการณ์ในสังคมงานเขียนต่าง ๆ ทั้งวาทกรรม สัญลักษณ์ โครงสร้าง แนวคิดแบบเฮ เกล เป็นต้น ซึ่งก็เป็นความพยายามของแดร์ริดาที่จะอธิบายถึงเหตุผล แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและ ความหลากหลายของเขาให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

3.2.3 Margins of Philosophy (1982)

Margins of Philosophy (1982) โดย Jacques Derrida แปลโดย Alan Bass ในหนังสือเล่มนี้แดร์ ริดาได้มีการรวบรวมแนวคิด ได้ทำการรื้อถอนปรัชญาตั้งแต่เพลโต (Plato), เกออร์ค วิลเฮ็ล์ม ฟรีดริช เฮเกิล (Georg Wilhelm Friedrich Hegel), เฟรดริช นิทซ์เซ่ (Friedrich Wilhelm Nietzsche), มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) มาจนถึง โครงสร้างนิยมนทางสัญลักษณ์ของภาษาอย่าง เฟอร์ดินานด์ เดอร์ โชซูร์ (Ferdinand de Saussure), เอมมีลี เบนเวนนิส (Émile Benveniste), เจ.แอล ออสติน (John

Langshaw Austin) และเกี่ยวกับธรรมชาติของอภิปรัชญา ที่มีความสำคัญกับระบบทางความคิด ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ถือว่าแดร์ริดาสามารถรวบรวมแนวคิดทฤษฎีของเขาไว้ได้อย่างสมบูรณ์

ในเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แดร์ริดาได้มุ่งเน้นไปที่ชุดความคิดของนักปรัชญาหน้าเขาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา หรือกลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยม โดยอธิบายผ่านแนวความคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของเขเอง ก่อนจะพูดถึงแนวคิดของไฮเด็กเกอร์ เรื่อง Being and Time ความรู้แนวคิดพื้นฐานของเฮเกล จุดจบของความเป็นมนุษย์ โครงสร้างของภาษาศาสตร์ รูปแบบความหมายที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ การอุปมาอุปมัยในเรื่องของตัวบท (Text) ในประโยคต่าง ๆ ที่นักคิดนักเขียนนำมาสร้างวาทกรรม ในหนังสือเล่มนี้จึงถือได้ว่ามีความสำคัญต่องานเขียนวิจัยในเล่มนี้เป็นอย่างมาก เพราะเหมือนเป็นการเข้าไปอ่านความคิดของแดร์ริดาในชุดความคิดของเขาว่ามีอิทธิพลทางความคิดมาจากใครบ้าง ซึ่งในงานเขียนนี้ของเขานั้นสอดแทรกไปทั้งความเห็นด้วยและเห็นต่างต่อแนวคิดก่อนหน้าที่เขาพยายามนำมาเสนอ โดยเฉพาะการก่อสร้างชุดบทความหรือตัวบทของงานเขียนของนักคิดนักปรัชญาหน้าเขา ในหนังสือเล่มนี้เหมือนแดร์ริดาจะเป็นการก่อสร้างชุดความคิดที่ต่อต้านในเชิงปรัชญาที่มีมาก่อนหน้าเป็นอย่างมาก โดยเข้าไปทำการก่อสร้างในโครงสร้างของอภิปรัชญาที่มีมาตั้งแต่แรกเริ่ม ซึ่งนักคิดแต่ละท่านที่แดร์ริดาได้กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ล้วนมีอิทธิพลทางความคิดในสังคมที่มีมาอย่างช้านาน แดร์ริดาให้ความสนใจเรื่องของประวัติศาสตร์ทางความคิดเป็นอย่างมาก เขาพยายามถอดรื้อแนวคิดที่มีมาโดยใช้เรื่องของพื้นที่และเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง

สิ่งที่ดูเหมือนจะเป็นแรงบันดาลใจให้แดร์ริดาไม่ใช่ความหวังของการค้นพบแนวคิดหรือสร้างความหมายของการจะเป็น แต่สิ่งที่เขาอุทิศเวลาให้กับมันตั้งแต่เริ่มคือเขาต้องการทราบถึงสาเหตุและวิธีการที่ไปที่มาของคำถามต่าง ๆ ที่นักปรัชญาหน้าเขาได้แสดงแนวคิดออกมา และเขายังต้องการนำเสนอวิธีการ ความหมาย ของบางสิ่งบางอย่างที่เรามักจะมองข้าม หรือถูกลืมไป โดยที่เขาได้ยกตัวอย่างแนวคิดของเหล่านักคิดนักปรัชญาที่สำคัญขึ้นมาเป็นประเด็นถกเถียง และชี้ให้เห็นถึงบางจุดของแนวคิด ที่เราได้หลงลืม และกดทับชุดความคิดบางอย่างไว้ แนวคิดเรื่องการก่อสร้างจึงไม่ได้ประกอบด้วยการส่งผ่านจากแนวคิดหนึ่งไปสู่อีกแนวคิดหนึ่ง หรือแดร์ริดาต้องการสร้างแนวคิดใหม่ แต่เป็นเพียงการพลิกกลับหัวกลับหางและเข้าไปแทนที่ตัวบทความความคิดที่มีอยู่ รวมถึงตัวบทที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งแนวคิดของแดร์ริดาบางอย่างมีความคล้ายกับไฮเด็กเกอร์ นั่นคือการดูงานที่นำเสนอทางประวัติศาสตร์ที่กำลังขับเคลื่อนอยู่ในสังคม เขาต้องการสร้างกองกำลังในส่วนนี้และมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ ซึ่งเราจะเห็นการนำเสนอรูปแบบความคิดของแดร์ริดาที่ได้แสดงให้เห็นในหนังสือเล่มนี้ได้อย่างที่เข้าใจความเป็นเขามากยิ่งขึ้น

Margins of Philosophy จึงถือได้ว่าเป็นหนังสือที่ได้ขมวดปมความคิดของแดร์ริดา ที่พยายามชี้ให้เห็นจุดของชุดความคิดต่าง ๆ ก่อนหน้านั้นว่าเกิดการรื้อสร้าง เกิดความหลากหลายเลื่อนตามแนวคิดของเขาที่พยายามจะนำเสนอให้โลกทางปรัชญาได้รับรู้อย่างไรบ้าง แม้ว่าหลายครั้งแนวคิดของเขาจะเกิดความย้อนแย้ง และนำมาซึ่งความไม่เข้าใจของกลุ่มคนที่ศึกษา แต่เขาเองก็พยายามที่จะนำเสนอ และใช้เวลากับมันแทบทั้งชีวิตเพื่อที่เขาจะเข้าถึงความเป็นกรรือสร้าง และความหลากหลายที่เขาได้กำหนดให้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ตัดสินในชุดความคิดต่าง ๆ

3.2.4 Deconstruction in a Nutshell (1997)

Deconstruction in a Nutshell (1997) โดย Jacques Derrida เรียบเรียงโดย John D. Caputo เป็นการรวบรวมแนวคิด คำพูดของแดร์ริดา ที่ถูกเชิญเข้าร่วมอภิปรายที่มหาวิทยาลัยวิลลาโนวา รัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2537 หรือการอภิปรายโตะกลม โดยแดร์ริดาได้อภิปรายเกี่ยวกับการถอดรหัสทางภาษาคู่ตรงข้าม ผ่านแนวคิดการรื้อสร้างของชุดโครงสร้างนิยมที่มีมาก่อนหน้า ไปจนถึงการหาข้อสรุป ซึ่งได้ยกตัวอย่างการวิเคราะห์แนวคิดปรัชญากรีก ศาสนา และการตีความ เป็นต้น โดยมี John D. Caputo, David R. Cook อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยวิลลาโนวาเป็นผู้นำถกร่วมกับเหล่านักศึกษา และนักวิชาการ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอ้างอิงและมีส่วนร่วมอภิปรายเพิ่มเติมในแนวความคิดของแดร์ริดา จนนำมาสู่การสรุปเนื้อหาเป็นหนังสือเล่มนี้ ที่เปรียบเสมือนเป็นการรวบรวมแนวคิดของแดร์ริดาที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือต่อผู้ที่สนใจศึกษาในแนวคิดของเขาได้ศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น หนังสือเล่มนี้จึงไม่ใช่แค่หนังสือที่แดร์ริดาถ่ายทอดความคิดออกมาเพียงลำพัง แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ถามตอบถึงข้อสงสัยในแนวคิดของเขากอีกด้วย ในแต่ละหน้าหนังสือ จึงเหมือนเป็นบทสัมภาษณ์ที่มีแดร์ริดาเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ตอบในทุกคำถามที่มีคนยกมือชวนสงสัย

ในเนื้อหาของหนังสือ Deconstruction in a Nutshell มีการแบ่งออกเป็น 7 บทใหญ่ พร้อมกับบทสรุปส่งท้ายในเล่ม ในหนังสือเล่มนี้เป็นการอภิปรายของแดร์ริดา และเหล่านักวิชาการ นักศึกษาที่เข้าร่วม เนื้อหาของการพูดบรรยายเริ่มด้วย การกล่าวสรุปขององค์ความรู้เกี่ยวกับ โครงสร้างนิยมทางปรัชญาที่มีมาก่อนหน้า โดยเฉพาะเรื่องของความคิดมากในชุดความคิด การสร้างข้อโต้แย้งตั้งแต่โครงสร้างปรัชญาในช่วงยุคกรีกเป็นต้นมา พอในบทต่อมาแดร์ริดาก็ได้พูดต่อถึงเรื่องสิทธิทางความคิดในปรัชญา ที่ต้องการจะนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ความรับผิดชอบต่อองค์ความรู้ และการเข้าถึงปรัชญาในรูปแบบใหม่ ๆ โดยที่ชี้ไปถึงแนวทางริเริ่มในการเปลี่ยนแปลงในสถาบันวิชาของภาควิชาปรัชญากับปรัชญาที่จะเข้ามามีบทบาท ก่อนที่แดร์ริดาจะกล่าวต่อถึงแนวคิดของเพลโต แสดงให้เห็นถึงการรื้อสร้างและความหลากหลายเลื่อนของสกุลทางความคิด เพื่อที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาในบทต่อไปเกี่ยวกับชุมชน สังคม อธิบายถึงเรื่องตัวตนที่ไม่มีตัวตน โดยปิดท้ายบทด้วยชุมชนถึงเปิดปิด

นอกจากนี้ใน 2 บทสุดท้ายของหนังสือ แดร์ริดายังมีการอธิบายเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายผ่านความเชื่อ วิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยที่เขาปิดท้ายการบรรยายคือการก่อสร้างแนวคิดของ เอ็ดมุนด์ ฮุสเซอร์ล (Edmund Husserl) กับงานเขียนของ เจมส์ จอยซ์ (James Joyce) เป็นการส่งท้ายและกล่าวสรุป

ในหนังสือเล่มนี้เป็นอีกเล่มที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการยกตัวอย่างของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของแดร์ริดา ที่เขาได้นำเสนอและอธิบายไว้ผ่านแนวคิดโครงสร้างตั้งแต่ปรัชญากรีก และเขายังได้ยกตัวอย่างแนวคิดของเพลโต และอริสโตเติลเพื่อนำเสนอเปรียบเทียบให้เห็นภาพของหลักคิดของเขาที่พยายามคิดขึ้นมา ก่อนจะนำชุดความคิดที่ได้เข้ามาผนวกใช้เข้าไปในวาทกรรมในชุมชนสังคมสะท้อนให้เกิดมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งหนังสือเล่มนี้ผู้วิจัยเองก็ได้นำเอาเนื้อหามบางส่วนจากหนังสือ โดยสรุป ทำความเข้าใจ และเอาไปลำดับถึงวิธีการก่อสร้างและความหลากหลายซึ่งจะได้นำเสนอในหัวข้อลำดับถัดไปของบทที่ 3

2.3.5 Derrida's legacies (2008)

Derrida's legacies (2008) โดย Simon Glendinning, Robert Eaglestone หนังสือเล่มนี้เป็นการนำนักวิชาการที่มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องจากอังกฤษและอเมริกามาวิเคราะห์วิจารณ์และรวบรวมผลงานแนวคิดของแดร์ริดา ในชุดของบทความที่เขียนขึ้นเพื่อระลึกถึงเขา และแสดงแนวคิดที่ส่งผลกระทบต่อมาถึงยุคปัจจุบัน ในหนังสือได้กล่าวถึงแนวความคิดของแดร์ริดาที่เข้าไปมีบทบาทสำคัญเกือบทุกมุมของวัฒนธรรมทางปรัชญาร่วมสมัย โดยผ่านแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลายกลายเป็นผลงานแนวความคิดสร้างสรรค์และมีแปลกประหลาดอยู่ในตัว แต่ก็เป็นที่ยอมรับในแวดวงปรัชญาและวิชาการทางยุโรปเป็นอย่างมาก

ในหนังสือ Derrida's legacies นั้นจะไม่ใช่การนำเสนอผลงานเขียนแดร์ริดา แต่จะเป็นหนังสือที่รวบรวมงานวิชาการที่ทำการวิพากษ์วิจารณ์งานของแดร์ริดาซึ่งมีจำนวน 13 บทความ ที่นักวิชาการได้ทำการเขียนถึงแดร์ริดาซึ่งได้แก่ วิธีการอ่านแนวคิดของแดร์ริดา, ความเป็นเอกเทศของแดร์ริดาในงานวรรณกรรมและจริยธรรม, ในกรณีนี้..., กิจกรรมของแดร์ริดา, ตัวบทและปรัชญาด้านภาษาของแดร์ริดา, แดร์ริดากับเทคโนโลยี, แดร์ริดาและมรดกของการทำลายล้าง, หนึ่งวันของแดร์ริดา, ฌากส์ แดร์ริดากับประเทศใหม่, การประชดประชันของแดร์ริดา หรือว่าเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับบ้านเกิด, สถานะความจริงและความถูกต้อง, อเมริกาสำหรับแดร์ริดา, และผลกระทบของอเมริกา ซึ่งในแต่ละบทความกล่าวได้โดยสังเขปว่า ความคิดของแดร์ริดานั้นเข้ามามีบทบาทเกือบทุกมุมของวัฒนธรรมทางปรัชญาร่วมสมัย และความแตกต่างของแนวคิดที่เขาทำนั้นไม่สามารถคำนวณได้เลยว่ามีผลกระทบกับชุดความคิดมากเท่าใด เขาเป็นคนที่เป็นแกนนำสร้างข้อถกเถียงกันอย่างแท้จริง แต่

ความคิดริเริ่มที่น่าประหลาดในงานของเขามักจะถูกทำเครื่องหมายให้คิดให้ถี่ถ้วน นำไปใช้อย่างระมัดระวัง และความเคารพความเห็นของกันและกัน งานส่วนใหญ่ของเขาจะเป็นการอ่านผลงานของนักคิดนักเขียนคนอื่นทำให้กลายเป็นมรดกการวิเคราะห์ทางปรัชญาจริยธรรมและการเมืองที่ทำให้เกิดความยั่งยืนและเกิดความแตกหักได้ในเวลาเดียวกัน

นอกจากนี้บทความบางเรื่องจะเป็นการกล่าวถึงประวัติลักษณะนิสัย และความซาบซึ้งลาดของเขามักจะสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการหลายอย่างในงานเขียน และในแต่ละผลงานของแดร์ริดาล้วนเข้าไปมีบทบาททางวัฒนธรรมทางปัญญา วัฒนธรรมวรรณกรรม และรวมไปถึงปรัชญาของอังกฤษและอเมริกาโดยเฉพาะ ในหนังสือเล่มนี้ผู้จัดทำได้รวบรวมบทความวิชาการที่โดดเด่นที่น่าเสนอเกี่ยวกับแดร์ริดา เป็นมุมมองแบบสหวิทยาการ ตรวจสอบวิเคราะห์ความเป็นแดร์ริดา เช่น โครงสร้าง, จริยธรรม, เวลา, การประชด, เทคโนโลยี, สถานที่และความจริง หนังสือเล่มนี้จึงให้มุมมองที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และวิพากษ์วิจารณ์งานที่เกี่ยวข้องสำคัญของแดร์ริดาที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมและผลกระทบจากแนวคิดของเขาตั้งแต่เริ่มต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งหนังสือเล่มนี้ผู้วิจัยจะได้นำมาศึกษาเพื่อสรุปการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของฌากส์ แดร์ริดาในบทที่ 4 ต่อไป

3.3 แนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา

ในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้อธิบายถึงนักคิดกลุ่ม โครงสร้างนิยมที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลง และจุดประกายให้เกิดกลุ่มแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาขึ้น รวมไปถึงพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของแดร์ริดาด้วย พิพัทธ์ พสุธารชาติ (2553, น.23-25) ได้กล่าวว่า นักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยมที่มีลักษณะแนวคิดที่หมัดจด มั่นคง ตายตัว แนวคิดนี้อาจชี้ให้เห็นถึงแก่นหลักในระบบนั้น ๆ ได้ การหาโครงสร้างก็จำเป็นต้องตัดรายละเอียดที่ดูเหมือนเป็นเศษเสี้ยวเศษน้อยทิ้งไปหรือไม่ก็กดทับมันไว้ ทั้งที่เศษซากเหล่านั้นอาจเป็นส่วนสำคัญ เพียงแต่เศษเหล่านั้นเข้ากับ โครงสร้างใหญ่ ๆ ไม่ได้ เช่น กลุ่มคนชายขอบในสังคม หรือคนที่ถูกกลั่นแกล้งและผลักดันออกไปเพราะไม่เป็นที่ต้องการในกลุ่มคนเป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ฌากส์ แดร์ริดา จึงได้เริ่มหยิบยกผลงานของนักปรัชญารุ่นเดิมกับกลุ่มนักปรัชญาโครงสร้างนิยมมาตรวจสอบตัวบท (Text) อย่างละเอียด แล้วพบว่าระบบคิดเหล่านี้มันบังคับกดทับเงื่อนไขบางอย่างที่ใช้เป็นพื้นฐานของตัวมันเองเอาไว้โดยไม่รู้ตัว ซึ่งเงื่อนไขนี้เกิดความขัดแย้งกับเหตุผลต่อแนวคิดที่ได้เสนอกันมาก่อนหน้านี้ และงานวิจัยของ จันทน์ เจริญศรี (2545, น.5-6) ได้กล่าวไว้อีกว่า นักคิดกลุ่ม โครงสร้างนิยมเห็นว่าภาษามีโครงสร้างสากลเบื้องหลัง ซึ่งหากเรากันพบโครงสร้างดังกล่าวก็จะสามารถอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างได้ แต่แดร์ริดากลับเห็นตรงกันข้าม เขาเห็นว่าภาษามีธรรมชาติที่ไร้ระเบียบและไม่มีเสถียรภาพ ความหมายของมันผันแปรไปตามบริบทที่

เปลี่ยนไป ดังนั้นการแสวงหาแบบแผนที่อยู่เบื้องหลังภาษาย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แนวคิดของแควร์ริดา และนักคิดในสกุลหลังโครงสร้างนิยมคนอื่น ๆ นี้เองที่เป็นพื้นฐานในการก่อตัวของแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ในตอนปลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในการต่อต้านแนวคิดแบบโครงสร้างนิยม ที่เป็นแนวคิดที่เชื่อมั่นศรัทธาว่ามีระบบสากลที่จะบอกได้อย่างชัดเจนว่าอะไร คือ ความถูกต้อง ความงาม ความจริง และอื่น ๆ แต่แควร์ริดากลับเห็นว่าแนวคิดเหล่านี้จะนำไปสู่การปิดกั้นทางความคิด ความสนใจ เขาจึงมีความต้องการที่จะรื้อระบบคิดดังกล่าว

ดังนั้น ระบบคิดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาดูเหมือนจะมั่นคง แน่นอน ดายตัว แต่แท้จริงแล้วสำหรับแควร์ริดานั้นเป็นเพียงระบบที่อยู่บนแรงเครียดแรงกดดันซึ่งหากนักคิดจะหาจุดเครียดที่ระบบได้กดทับไว้ครบ และถอดดึงออกมาก็จะเห็นความอ่อนแอในโครงสร้างเดิม วิธีการวิเคราะห์แบบใหม่ของแควร์ริดาจึงเรียกมันว่า การรื้อสร้าง (Deconstruction) คือ รื้อแล้วทำให้เห็นความหมายที่กดทับ ไม่ใช่รื้อออกมาแล้วละทิ้ง โดยผ่านตัวบท (Text) ในรูปแบบของความหลากหลาย (Différance) ที่จะได้อธิบายในเนื้อหาต่อไป (Wiley Blackwell, 2003, p.135-140)

3.3.1 ความหมายการรื้อสร้าง (Deconstruction) ของ ฌากส์ แควร์ริดา

การรื้อสร้าง (Deconstruction) ถือได้ว่าเป็นคำที่แควร์ริดาสร้างขึ้น และเขายังถูกขนานนามให้เป็นบิดาแห่งการรื้อสร้าง และปัจจุบันศัพท์คำนี้ยังถูกบรรจุลงในพจนานุกรมภาษาฝรั่งเศสมาตรฐานคือ th Robert คำว่า Deconstruction ดั้งเดิมเป็นคำที่แควร์ริดาแปลมาจากคำว่า Destruktion ที่มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ นักปรัชญาเยอรมันในศตวรรษที่ ๒๐ ใช้ อุปนิสัยที่มักจะยืมคำและการยืมคำหรือเศษส่วนแนวคิดจากคนอื่น ๆ ในประวัติศาสตร์ ทำให้ยากที่จะชี้ชัดไปว่าความคิดดั้งเดิมเขาเป็นอย่างไร (Penelope Deutscher, 2006, pp.5-6) การที่จะเข้าใจการรื้อสร้าง เราจะต้องกลับไปดูคำนิยามของแควร์ริดา โดยเฉพาะที่งานช่วงท้าย ๆ ของเขา ดังเช่นการอภิปรายโตะกลม ที่มีชื่อว่า “Deconstruction in a Nutshell” ข้อเขียนของแควร์ริดาไม่เพียงแต่จะพูดถึงว่า เราควรอ่านงานทางปรัชญาของเพลโต อริสโตเติลกันอย่างไร แต่ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดประชาธิปไตยร่วมสมัยด้วย โครงการนี้มีความเชื่อมโยงกันระหว่างเพลโตและอริสโตเติล ได้เสนอแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยที่เก่าแก่ที่สุด และมีอิทธิพลสืบทอดจนมาถึงยุคสมัยปัจจุบัน

“ในการอ่านเพลโต อริสโตเติล และคนอื่น ๆ ข้าพเจ้ามิได้อ่านเพื่อที่จะออกคำสั่ง อ่านซ้ำหรือสืบทอดกฎหมาย แต่เป็นการวิเคราะห์เพื่อจะค้นหาว่า ความคิดของนักปรัชญาเหล่านั้นใช้ได้หรือไม่ เพื่อค้นหาความตึงเครียด ข้อขัดแย้ง ข้อแตกต่างในคลังข้อมูลของคน.. อะไรคือกฎแห่งการรื้อสร้างอันนี้ แห่งการรื้อสร้างคนอันนี้? การรื้อสร้างมิได้เป็นวิธีการหรือเครื่องมือที่เราใช้กับบางสิ่งที่มาจากข้างนอก... การรื้อสร้างเป็นอะไรบางสิ่งที่มาจากข้างใน มีการรื้อสร้างมันทำงานอยู่ในตัวบท

ของเพลโต ดังที่เพื่อนๆ คงทราบทุกครั้งที่ข้าพเจ้าศึกษาเพลโต ข้าพเจ้าพยายามหาสิ่งที่แตกต่างในคลังความรู้ และหาจุด ดังใน Timaeus ว่าแก่นของ Khora ไปกันได้กับระบบตรงข้ามของเพลโตหรือไม่ เป็นความจริงกับเพลโต และด้วยความรักและนับถือกับเพลโต ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ถึงว่าสิ่งใดใช้ได้สิ่งใดใช้ไม่ได้ในงานของเขา...กับประชาธิปไตย ข้าพเจ้าจะกล่าวในลักษณะเดียวกัน..” (Jacques Derrida, 1997, pp. 9 – 10)

สำหรับวิธีการวิพากษ์แบบ การรื้อสร้าง (Deconstruction) ในแบบแดร์ริดา คือ เป็นการชวนให้สงสัย/ตั้งคำถามกับฐานรากของสรรพสิ่ง แต่ไม่ใช่ตั้งคำถามเพื่อหารากเหง้า ต้นตอ หรือจุดกำเนิด ในความหมายที่มีแก่นแท้ ตายตัว เพราะแดร์ริดาไม่เชื่อในสิ่งจริงสูงสุดนี้ เขาเชื่อว่าแก่นแท้หรือศูนย์กลางนั้นเป็นเพียงจารีตกฎเกณฑ์ในสังคมและการอธิบายแบบอภิปรายเท่านั้น แต่การตั้งคำถามแบบ การรื้อสร้าง เป็นไปเพื่อสั่นคลอนหรือล้มล้างสิ่งเหล่านั้น และจะนำไปสู่การเปิดใจที่กว้างขึ้น และเกิดความยุติธรรมขึ้นมาในสังคมมากกว่า (พิพัฒน์ พสุธารชาติ, 2553, น.28)

เช่นเดียวกับบทความวิจัยของ ประโยชน์ สังกิ้น (2560, น.313) ได้กล่าวว่า การรื้อสร้าง (Deconstruction) เป็นการนำเสนอปัญหา และปฏิบัติการถอดถอนเพื่อเปิดปมหรือประเด็นปัญหาที่ถูกกลบเกล็น ปิดกั้นหรือซ่อนทับไว้ในสังคมให้ปรากฏขึ้นมา สลายความย้อนแย้งภายในปมปัญหาที่ลึกลับต่อกันเพื่อคลี่คลายความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เป็นธรรม สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมีเป้าหมายหลักคือ การรักษาระยะความสัมพันธ์ระหว่างข้อตรงข้ามไว้ โดยมีให้ข้อใดข้อหนึ่งมากำกับหรือกำหนดอีกข้อหนึ่งได้

3.3.2 ความหมายความหลากหลาย (Différance) ของ ฌากส์ แดร์ริดา

ในงานศึกษาแนวคิดการรื้อสร้างของ ฌากส์ แดร์ริดา ไม่เพียงแต่จะเข้าใจถึงแนวคิดการรื้อสร้างเพียงเท่านั้น ในตัวแนวคิดยังต้องการวิธีคิดที่สำคัญอย่างตัวบท (Text) ที่แดร์ริดาได้คิดคำขึ้นมาใหม่ว่า “Différance” หรือความหลากหลายควบคู่กันไปด้วย แดร์ริดาได้ให้ความหมายและกล่าวถึงต้นกำเนิดของ “Différance” ว่ามาจากคำกริยา “différent” และคำกริยาที่อ่านว่า “différer” ของภาษาฝรั่งเศสซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันสองประการคือ “แตกต่างและเลื่อนออกไป” เป็นความหมายที่ดึงรากศัพท์เดิมมาจากคำกริยาภาษาละตินว่า “differe” ความหลากหลายหรือ “Différance” นั้นเหมือนมีอยู่แต่ก็ไม่ มีอยู่ เป็นการปรากฏที่ยังไม่ปรากฏ (Jacques Derrida, 1982, pp.99-278)

สำหรับตัวบท (Text) ในรูปแบบของภาษาในความหลากหลาย (Différance) นอกจากความหมายของคำว่า ความหลากหลายแล้วนั้น ผู้วิจัยจำเป็นจะต้องมีการค้นหาและทำความเข้าใจคำว่า “คู่ตรงข้าม” (Difference) ที่เป็นพื้นฐานของคำศัพท์ที่ใช้ตัว “e” สะกดโดยทั่วไปก่อน “Difference” หรือภาษาไทยให้ความหมายไว้ว่า คู่ตรงข้าม ข้อโต้แย้ง การทะเลาะเบาะแว้ง, ความขัดแย้ง ข้อแตกต่าง

, ความต่าง ทำให้แตกต่าง แยกความแตกต่าง (Nectec's Lexitron Dictionary, 2009) ยกตัวอย่างเช่น
ขาว/ดำ รัก/เกลียด ดี/ไม่ดี เป็นต้น

ในหนังสือ A Derrida Dictionary ของ Niall Lucy (2004, pp.387-409) ได้กล่าวว่า ความหลากหลาย
เลื่อน “Différance” จะใช้ตัว “a” และมีความแตกต่างจากคำว่า ความแตกต่าง “Difference” ที่จะใช้ตัว
“e” ซึ่งคำว่า ความหลากหลายเลื่อน “Différance” ยังไม่เคยมีมาก่อน สิ่งนี้จึงเรียกได้ว่าเป็นความหมายหรือ
เอกลักษณ์ที่มีอยู่เฉพาะในการเขียน ซึ่งสรุปอย่างง่าย ๆ ก็คือมันมีอยู่เฉพาะในรูปแบบของการเขียน
เท่านั้น (ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสำหรับความคิดที่มีประสิทธิภาพ การเขียนมาหลังจากคำพูด มันเป็น ‘ร่อง’
ระบบการเป็นตัวแทน และเราจะเห็นถึงความขัดแย้งของการพูดและการเขียน) ความหลากหลายเลื่อน คือ
ความแตกต่างโดยทั่วไป ในแง่ของความแตกต่างทั่วไปนี้เอง มันจึงกลายเป็นเรื่องยากที่จะพูดถึง เพราะ
มันยากที่จะเขียนออกมาได้ว่ามันคืออะไร

แดร์ริดาได้วางไว้ในคำพูดที่รู้จักกันดีว่า ความหลากหลายเลื่อน (Différance) หมายถึง การละเล่น
แบบมีระบบของความแตกต่าง ของร่องรอยของความแตกต่าง, ของระยะห่างโดยใช้องค์ประกอบใดๆ
ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน นี่คือการหมายของความหลากหลายเลื่อน ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่แค่ช่องว่าง
ระหว่าง “a” และ “e” แต่ระยะห่างที่ทำให้ความแตกต่างระหว่างทั้งสองคำนี้ คือ สิ่งที่เราอาจเรียกว่า
ระยะห่างของความแตกต่าง และเป็นความแตกต่าง ความหลากหลายเลื่อนจึงดูเหมือนเป็นระยะห่างของบาง
สิ่งและในขณะเดียวกันก็เป็นความแตกต่าง จะทำงานเป็นแบบช่องว่างที่อยู่เฉยๆ และในขณะเดียวกัน
ก็เป็นช่องว่างที่ใช้งานไม่ได้หยุดนิ่ง ซึ่งเป็นเหตุผลที่แดร์ริดาเรียกมันว่าเป็นทั้ง "โครงสร้างและการ
เคลื่อนที่"

“ความหลากหลายเลื่อน” (Différance) สำหรับแดร์ริดาแล้ว คำนี้จะมีความแตกต่างจากคำคู่ตรงข้าม
(difference) เพราะแดร์ริดาได้ปรับใช้คำขึ้นมาใหม่ ความหลากหลายเลื่อนเป็นทั้ง โครงสร้างและการเลื่อน
ไหลที่ไม่ได้วางอยู่บนฐานของวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม ความหลากหลายเลื่อนจึง หมายถึง การละเล่น ที่เป็น
ระบบของความแตกต่างของร่องรอยความแตกต่างของพื้นที่ที่องค์ประกอบต่าง ๆ เข้ามามีปฏิสัมพันธ์
กัน พื้นที่ที่มีทั้งลักษณะของการต้นตัวและเนื้อชาพร้อม ๆ กัน (ตัว a ในตัวสะกด Différance ซ้ำให้เห็น
ถึงลักษณะการกำหนดตัดสินไม่ได้นี้ และไม่สามารถเข้าใจผ่านวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามง่าย ๆ) เพื่อ
ร่วมกันผลิตช่องว่างอันจะช่วยเติมเต็มให้กับสรรพสิ่ง ความหลากหลายเลื่อนจึงผลิตหรือสร้าง “พื้นที่กำลัง
จะเกิดและการกำลังจะเป็น” (A becoming-space) ที่ทำให้เกิดความเป็นไปได้ในแบบต่าง ๆ ที่เป็นไป
ไม่ได้ในวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม (Jacques Derrida, 1978, pp.99-278)

3.3.3 วิธีการวิพากษ์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของฌากส์ แดร์ริดา

ปัจจัยหลักของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา คือเขาพยายามที่จะหาวิธีต่าง ๆ เพื่อที่จะได้หลุดพ้นจากอภิปรัชญาในแบบเดิม ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเครียด แรงดึงที่ซ่อนอยู่ในอภิปรัชญาที่ถูกจำกัดเก็บรักษาไว้ในฐานะที่เป็นธรรมชาติแบบคู่ตรงข้าม เช่น การพูด/การเขียน จิต//กาย ภายใน/ภายนอก ความดี/ความชั่ว อุบัติเหตุ/เหตุการณ์ปกติ การมีอยู่/การไม่มีอยู่ นามธรรม/รูปธรรม หรือแม้กระทั่งความเป็นชาย/หญิง เป็นต้น

ถึงแม้ว่าการแยกแยะเหล่านี้จะมีความชัดเจน และมีคุณค่า คุณเป็นกลาง แต่เวลาเรานำไปใช้ประโยชน์ตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม สังคม หรือในศาสตร์ด้านต่าง ๆ ในทางปฏิบัติแล้วมักจะมีข้อหนึ่งได้รับสิทธิ์พิเศษมากกว่าข้อหนึ่งเสมอ แดร์ริดาบอกว่าแนวคิดแบบนี้มีมายาวนานตลอดของประวัติศาสตร์ปรัชญา ทุกวันนี้ปรัชญาจึงกลายเป็นสิ่งที่เลวร้าย ไม่เป็นที่ต้องการ คู่กับแคบ (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2543, น.154-159) ดังนั้นแดร์ริดาจึงพยายามค้นหาแนวคิดที่มองเห็นถึง “ความเป็นอื่น” นั่นก็คือ เรื่องของการตีความและอธิบายความหมายเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านตัวบท (Text) ให้มีความสำคัญกับการเขียน ผ่านแนวคิดที่เข้าเรียกว่าการก่อสร้างและความหลากหลาย ให้เกิดการเปิดกว้างในมุมมองที่หลากหลาย เกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้นมาในแวดวงปรัชญา

1) ข้อสำคัญที่จะเข้าสู่ฐานแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แดร์ริดา

ข้อที่ 1 จะต้องตัดอคติในกรอบความเชื่อที่มีอยู่ ไม่เชื่อเรื่องการเมืองอยู่ดำรงอยู่ของศูนย์กลาง เพราะจะเป็นการคิดแบบหยุดนิ่ง ไม่เปิดโอกาสให้กับความเป็นอื่น

ข้อที่ 2 ไม่เชื่อใน “ปรากฏการณ์ที่สมบูรณ์” เพราะเห็นว่าไม่มีสิ่งนี้ แต่แนวคิดก่อนหน้านี้จนถึงกลุ่มนักคิดแบบโครงสร้างนิยมกลับเชื่อในการดำรงอยู่ของโครงสร้าง แดร์ริดาจึงมุ่งที่จะสนใจเรื่อง “กระบวนการสร้างของโครงสร้าง” และ “กระบวนการสร้างของการสร้างรหัสของสัญญาณ” มากกว่า เพราะจะได้เข้าใจและเข้าถึงรายละเอียดในหลากหลายแง่มุม

ข้อที่ 3 มุ่งวิพากษ์ความคิดเรื่องของความเป็นศูนย์กลางของมนุษย์ในฐานะองค์ประธาน เพราะมนุษย์เป็นเพียงผลลัพธ์ของระบบสังคมเท่านั้น

แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดานั้น แดร์ริดา ได้ให้ความสำคัญกับภาษาว่าเป็นตัวแทนของความจริง โดยที่นักคิด นักวิชาการหรือผู้มีอำนาจสร้างวาทกรรมในสังคมต่างนำ คำ (The word) หรือตัวบท (text) ต่าง ๆ มาทำหน้าที่เป็น “ตัวแทน” ของความจริง และคำที่เป็นตัวแทนต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะถูกทำให้กลายเป็นสิ่งที่ตายตัว กลายเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดว่ามันเป็นสิ่งบริสุทธิ์

2) วิธีการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา

หลักการสำคัญของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างคือการวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ในโครงสร้างที่ลึกของความคิด และวัฒนธรรมตามทฤษฎีโครงสร้างนิยม แดร์ริดาเชื่อว่าการวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้าม เช่น ธรรมชาติ-วัฒนธรรม ชีวิต-ความตาย ดี-เลว สว่าง-มืด เราจะสามารถเน้นย้ำ (Highlight) และวิพากษ์พลังแห่งข้อตรงข้ามได้ (ปรีชา บุญทวี, 2561, น.271) โดยที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอลำดับขั้นตอนวิธีการก่อสร้างและความหลากหลายไว้โดยการศึกษาจากผลงานของ ฌากส์ แดร์ริดา ที่สำคัญจำนวน 5 เล่ม พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาทำการเรียบเรียง พร้อมกับนำเสนอตัวอย่างในงานเขียนของแดร์ริดาที่ทำการก่อสร้างระหว่างคู่ตรงข้ามระหว่างคำพูดและข้อเขียน ผ่านแนวคิดนักปรัชญายุคแรกเริ่มอย่างเพลโตและอริสโตเติล ในหนังสือ Deconstruction in a nutshell หนึ่งในหนังสือที่สำคัญของแดร์ริดา (Jacques Derrida, 1997, pp.8-30) เพื่อจะทำให้เข้าใจและเห็นภาพการทำงานของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดตัวแทนของความจริง (ตัวแทนของความจริง เท่ากับ คำหรือตัวบท) ซึ่งต่อไปเราจะใช้คำว่า ตัวบท (Text)

จุดเริ่มต้นของการก่อสร้างอยู่ที่การอภิปรายถึงภาษาในประวัติศาสตร์ของปรัชญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งลำดับขั้นของคำพูดและข้อเขียน ขั้นแรกนี้แดร์ริดาได้เกริ่น และเลือกตัวบท (Text) ที่จะก่อสร้าง คือ คำพูดและข้อเขียน ผ่านประวัติศาสตร์ภาษาของนักคิดอย่างเพลโต และอริสโตเติล

ขั้นที่ 2 เมื่อกำหนดตัวบทได้แล้ว ให้หาคู่ตรงข้ามของตัวบท ว่ามีอะไรบ้าง โดยให้เหตุผลตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม เป็นตัวบทที่บริสุทธิ์ตามธรรมชาติปกติทั่วไปที่ถูกกำหนดไว้แล้วในสังคมส่วนใหญ่ เราจะเห็นคู่ตรงข้ามที่มีความพิเศษกว่าอีกฝั่งหนึ่ง

โดยเหตุตัวบทบริสุทธิ์ตามสังคมจารีตแล้ว คำพูดจะเป็นที่ชื่นชอบยิ่งกว่าข้อเขียน เพราะข้อเขียนจะเกิดมาจากคำพูด ในหนังสือ On Interpretation ของอริสโตเติล คำพูดได้เป็นสัญลักษณ์แห่งประสบการณ์ทางจิต ข้อเขียนเป็นสัญลักษณ์ชั้นสูงแห่งคำพูด เพลโตเองก็ให้น้ำหนักไปที่คำพูดมากกว่าข้อเขียน เพราะเขามองว่ามันอยู่ใกล้กับ 'logos' คือความรู้และเหตุผลมากยิ่งขึ้นกว่า เพลโตเปรียบเทียบการเขียนว่าเป็นลูกกำพร้าว่ เสียงที่จะถูกใช้เป็นหุ่นเชิด และถูกควบคุมโดยบิดาซึ่งก็คือผู้เขียน ถ้าผู้พูดได้รับการขอร้องให้อธิบาย พวกเขาจะนำเสนอข้ออรุณที่แท้จริง บรรยายหรือทำคำพูดให้มีชีวิตชีวา ถ้าเราไปสอบถามถึงข้อเขียน เพลโตมองว่า พวกเขาส่วนใหญ่ จะ “นิ่งเงียบ” ดังนั้นนักภาษาหรือนักปรัชญาส่วนใหญ่จะคิดถึงภาษาในฐานะพูดมากกว่าภาษาเขียน หากมองอีกแง่ ข้อเขียนคือการตกผลึกจากคำพูดมาแล้วจึงเกิดการเขียน และที่การพูดมันสามารถพลิกกลับได้

ขั้นที่ 3 ตัดอคติตั้งคำถามหาเหตุผล เปิดมุมมองยอมรับสิ่งอื่น ข้อควรระวัง เราจะต้องพบกับ ความรับผิดชอบที่เราต้องการหลีกเลี่ยง เพราะแบบนี้มนุษย์ส่วนใหญ่จึงกลัวที่จะต้องรับผิดชอบ และ เลือกว่าจะไหลตามอุดมคติในสังคม แครร์ริดาจึงมองว่า การเลื่อนไหลตามอุดมคติเป็นทางลัดของพวกขี้ เกียจ

ในลำดับขั้นที่ 3 นี้ แครร์ริดาได้เริ่มตระหนักถึงสิ่งที่ถูกกดทับไว้ในฝั่งตรงข้ามแล้ว นั่นก็คือ ข้อเขียน ซึ่งในลำดับนี้เขาเองก็ต้องพบกับความรับผิดชอบบางอย่าง เมื่อนำเสนอถึงข้อขัดแย้งที่กำลัง จะเกิดขึ้นนี้

ขั้นที่ 4 เมื่อเราเข้าถึงตัวบท (Text) อย่างไร้อคติ ซึ่งเราจะได้พบถึงประวัติศาสตร์, วัฒนธรรม, การเมือง, ฯลฯ อีกหลายด้านที่อยู่แวดล้อมตัวเรา และเราจะรู้สึกถึงความไม่บริสุทธิ์ถูกคุกคามเป็นภัย แครร์ริดาจึงเรียกการคุกคามนี้ว่า “ความเป็นอื่น”

เมื่อแครร์ริดาได้เข้าถึงตัวบทอย่างข้อเขียนแล้ว เขาจึงสืบค้นและพบว่า การเขียนมีชื่อเรียกขาน เป็นภาษากรีกว่า “Pharmakon” ในข้อความที่คัดมาแครร์ริดาพูดถึง “Pharmakon” โดยตั้งข้อสังเกตว่า มี ส่วนแห่งความเลวร้ายที่จะทำให้ลายข้อเขียน ในภาษากรีกโบราณ “Pharmakon” มีความหมายหลากหลาย และสามารถแปลได้ว่า “ยาพิษ” หรือ “การเยียวยา” หนังสือ “Phaedrus” ได้ตั้งคำถามว่า ข้อเขียน เป็น ยาเสริมความจำหรือเป็นยาพิษทำลายความจำ ในทุกวันนี้ เราอาจคาดหวังว่าจะมีใครสักคนที่เป็นผู้รู้ สรรพวิชา และสามารถพูดถึงเนื้อหาต่างๆ โดยทันที เราไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่า พวกเขาเป็นเจ้าของข้อเขียน แท้จริงหรือไม่ ถ้าเขาอิงอยู่กับข้อเขียนดังกล่าวจริง โดยสอดคล้องกับการอ้างเหตุผลใน “Phaedrus” เราอาจจะมองได้ว่า ข้อเขียนเป็นอุปสรรคไม่ได้เป็นตัวช่วยเลย แต่บางทีเราอาจมองได้ว่า ข้อเขียนคือ “Pharmakon” เป็นทั้งตัวช่วยเยียวยาก็ได้เช่นกัน ในขั้นนี้จะเห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงของเห็นผล บางอย่าง ทบตวนถึงเหตุผลหลายด้านที่เป็นไปได้ ซึ่งเรากำลังคุกคามถึงตัวบท (Text) คำพูด และ อธิบายถึงความเป็นอื่นก็คือ ข้อเขียน นั่นเอง

ขั้นที่ 5 เมื่อเราได้ทบทวนแล้วว่า ตัวบทนั้นเกิดความเป็นอื่น และตระหนักได้ตระหนักถึง ประโยชน์ แต่เราจะพบสิ่งที่ตัวบท (Text) บริสุทธิ์ “เสแสร้งว่าไม่จำเป็นต้องมี แต่จริง ๆ แล้วกลับเป็น สิ่งที่เราขาดไม่ได้” เขาจึงเรียกสภาวะที่พบจากการรื้อสร้างว่า สิ่งที่ย้ายไปที่ดำรงอยู่ (The Present Absences) หรือความเงียบที่กำลังผลิตอยู่ (Productive Silences) ฉะนั้นความเป็นอื่นยังคงถูกลดคุณค่า เพราะถูกมองว่าไม่เป็นธรรมชาติ (ความเป็นอื่น) ไม่ยอมนำมาสอบสวนในลำดับของการตั้งคำถาม ระหว่างความสอดคล้องมโนทัศน์แห่งธรรมชาติ (ความปกติ) การอ้างเหตุผลแบบนี้ แครร์ริดาเรียกว่า “สิ่งที่สามารถรื้อสร้างได้”

แม้แดร์ริดาจะนำเสนอแนวคิดเรื่องการก่อสร้างสะท้อนให้เห็นถึงตัวบทที่ถูกกดทับไว้ อธิบายการมีอยู่ของข้อเขียน แต่สำหรับการอ้างเหตุผลบางอย่างที่พบในนักปรัชญาสมัยโบราณ เช่น เพลโตเกี่ยวกับคุณค่าของคำพูดที่มีเนื้อข้อเขียนก็ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ในหนังสือ Phaedrus ของ เพลโตระบุว่า เอกสารข้อเขียนที่ดูเป็นเหมือนการเยียวยาความทรงจำ แต่แท้จริงแล้วกลับเป็นการคุกคามความทรงจำ เมื่อเราอิงอยู่กับการเขียนอย่างเดียว ความทรงจำจะทำงานไม่เต็มที่และกลับกลายเป็นความอ่อนแอ สุกท้ายแล้วถึงอย่างไรข้อเขียนก็ยังคงถูกกดทับไว้ให้คำพูดเป็นสิ่งที่อยู่เหนือกว่าอยู่ดี แต่เมื่อเรารู้ถึงการมีอยู่ของความเป็นอื่น ถึงอย่างไรสิ่งนั้นก็ย่อมเป็นสิ่งที่สามารถก่อสร้างได้เช่นกัน

ขั้นที่ 6 หากเรารู้ถึง “สิ่ง” หรือตัวบทที่สามารถก่อสร้างได้แล้ว และกล้าที่จะรู้ ในขั้นตอนสุดท้ายเราจะสามารถทำลาย และแยกส่วนเพื่อแสดงให้เห็นจุดอ่อนของความเป็นธรรมชาติ (ความปกติ) ว่าแท้จริงแล้วสิ่งนั้นอาจไม่ใช่สิ่งที่คงทนถาวร แน่นอน หรือเป็นศูนย์กลางอีกต่อไปใน ข้อนี้ก็เปรียบเสมือนอย่างที่แดร์ริดากล้าที่จะนำเสนอ และวิพากษ์คู่ตรงข้ามระหว่างคำพูดและข้อเขียนแนวคิดของนักปรัชญากรีกโบราณให้เห็นภาพโดยผ่านการนำเสนอแนวคิดเรื่องการก่อสร้าง ที่ทำให้เกิดความสั่นคลอน ไม่มั่นคงทางความคิดอย่างที่เป็นมาตลอด

ขั้นที่ 7 “ความเป็นอื่น” นี้ จะทำให้เกิดการตั้งคำถาม เกิดความไม่มั่นคง สั่นคลอน เกิดความกำกวมขึ้น แดร์ริดาเรียกว่ามันเป็นการละเล่น (Play) เหตุนี้เราจึงมักที่จะปฏิเสธและลดคุณค่าความเป็นอื่นทิ้งเสีย เพราะมองว่าความเป็นอื่นไม่เป็นไปตามธรรมชาติที่เราได้กำหนดหรือเคยรู้จัก อย่างที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในงานวิจัยมาตลอดว่า จุดมุ่งหมายของการก่อสร้างก็คือ ในการหาศูนย์กลางอันใหม่ ๆ ไปเรื่อย ๆ เป็นการทำความรุนแรงให้กับศูนย์กลางอันเดิม

การก่อสร้างจึงเป็นการนำเสนอการละเล่น (Play) และที่สำคัญผู้วิจัยยังไม่ได้กล่าวถึงความหลากหลาย (Differance) ที่เป็นส่วนสำคัญของลำดับขั้นตอนของการก่อสร้าง ทั้งที่ความจริงแล้วในจุดที่เกิดการละเล่น (Play) นี้เองที่แดร์ริดาเรียกว่า ความหลากหลาย (Differance) การละเล่นหรือความหลากหลายเป็นทั้งโครงสร้างและการเคลื่อนไหว ที่ไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานแบบคู่ตรงกันข้าม แต่จะเป็นการละเล่นที่เป็นทั้งระบบของความแตกต่าง (Differ) ของร่องรอยของความแตกต่าง (Trace) ของพื้นที่ที่องค์ประกอบต่างๆเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน พื้นที่ที่มีลักษณะของความตื่นตัว (Active) และเฉื่อยชา (passive) ไปพร้อมกัน เพื่อร่วมกันผลิตช่องว่างที่จะช่วยเติมเต็มให้กับสรรพสิ่ง (Jacques Derrida, 1982, pp.99-278) การละเล่นหรือความหลากหลายจึงผลิตหรือสร้างพื้นที่ของการกำลังจะเกิด การกำลังจะเป็น (A becoming spece) ซึ่งทำให้เกิดความเป็นไปได้ในลักษณะต่าง ๆ ที่ไปไม่ได้กับการเป็นคู่ตรงกันข้าม เช่น การปรากฏที่ไม่ปรากฏ หรือ จุดศูนย์ที่ปราศจากศูนย์กลาง เป็นต้น

ยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นวิธีการหลากหลายเลื่อนของ ฌากส์ แครร์ริดา ให้เห็นภาพยิ่งขึ้น เช่นงานวิจัยของ นพดล ปรางทอง (2552, น.169-170) ได้วิเคราะห์ถึงงานเขียนของ ปราบคา หยุ่น ในแต่ละผลงานว่าเป็นงานเขียนแบบปลายเปิดไม่ได้สื่อสารอะไรออกมาชัดเจน ไม่ได้มุ่งสอนศีลธรรมจรรยาหรือตอกย้ำอุดมคติทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะแตกต่างจากงานเขียนตามคตินิยมสมัยเก่า ที่มักจะเป็นการแบ่งระหว่างคู่ขัดแย้งหลักและตอกย้ำสาระเดิม ๆ เช่น ความดียอมชนะความชั่ว ความจริงดีกว่าความลวง ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง อารยะเหนือกว่าอนารยะ เป็นต้น แต่ในงานเขียนของ ปราบคา หยุ่น กลับเขียนถึงตัวละครประเภทชายขอบที่มักถูกละเลย หรือการเขียนสิ่งที่เขียนถึงไม่ได้และไม่ค่อยมีใครเขียนถึง ตามปกติงานวรรณกรรมสมัยเก่ามักมีการจัดลำดับชั้นผลงานออกเป็นงานชั้นสูงกับงานชั้นต่ำ วรรณกรรมหลวงกับวรรณกรรมชาวบ้าน แต่ปราบคา หยุ่น กลับที่จะใช้การร้อยสร้างเพื่อแสดงให้เห็นถึงช่องว่างของการละเล่น และมีความหลากหลายในผลงานที่น่าเสนอออกมา โดยที่เนื้องานได้แสดงท่าทีที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นต่อการแบ่งแยกและจัดลำดับชั้นดังกล่าว โดยนำเอางานคลาสสิกหรือที่ได้รับ การยอมรับมาใช้ในงานแบบประชานิยมและการสร้างตัวละครที่ต้องการเสนอแนวคิดในการปฏิเสธ การให้คุณค่าที่แตกต่าง โดยแสดงท่าทีที่เปิดเผยให้กับวรรณกรรมทุกประเภทอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น

3.4 ภาพรวมของแนวคิดเรื่องการร้อยสร้างและความหลากหลายเลื่อนของ ฌากส์ แครร์ริดา

ภาพรวมของแนวคิดเรื่องการร้อยสร้างและความหลากหลายเลื่อนของ ฌากส์ แครร์ริดา สามารถอธิบายพอสังเขปเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งเชื่ออยู่ หมายถึง การวางท่าทีด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ กับความเป็นอื่น ไม่ยึดมั่นถือมั่น (detachment) ว่าสิ่งที่ตนเชื่อเท่านั้นถูกต้องทั้งหมด คนอื่นที่มีความเชื่อต่างไปจากตนถือว่าผิดหมด ควรเปิดโอกาสให้กับตนเองและผู้อื่นได้ตั้งข้อสงสัยในสิ่งที่ตนเชื่ออยู่ เพื่อจะได้พิสูจน์ความจริง ในสิ่งที่ตนเชื่ออยู่ว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริงหรือไม่ เพียงใด และในขณะเดียวกัน ก็พิจารณาในส่วนดีของทุก ๆ ทาง หากเห็นว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง ก็ควรน้อมรับนำมาเป็น ข้อปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเราให้สูงขึ้นต่อไป (กิริติ บุญเจือ, 2545, น.199)

ประเด็นที่ 2 ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ลดอะไรเลย หมายถึง การเปิดใจกว้างเพื่อย้อนอ่านความคิดของมนุษย์ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ภาษาและทุกวิถีความเชื่อ โดยถือว่าการย้อนร้อยสร้างใหม่หมด ไม่ได้ลดอะไรเลย (reread all, reject non) เพียงแค่ร้อยแล้วแยกส่วน ดังนั้น เมื่อเตรียมตัวบท (Text) พร้อมแล้ว ก็จะย้อนอ่าน (re-read) ทุกอย่างทีละขวหน้า เพื่อเลือกประเด็นที่สนใจมาคิดใหม่ (re-think) และเสนอเพื่อการนำมาพัฒนาและนำเสนอความคิดทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม (กิริติ บุญเจือ, 2549,

น.26) ประเด็นที่ 3 สร้างความร่วมมือกันของทุก ๆ ฝ่ายที่จะหันหน้าเข้าหากัน โดยใช้แนวคิดเรื่องการ
ริ่สร้างและความหลากหลาย โดยเปิดโอกาสให้พิจารณารับส่วนดีได้จากทุกทาง บนฐานแนวคิดที่ว่า
“แสวงหาจุดร่วม” ในสิ่งที่เห็นร่วมกัน เพื่อนำมาปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เพื่อพัฒนาทั้ง
ส่วนตัวและส่วนรวม และเปิดรับถึงความต่างที่มีในสังคม เพื่อสร้างความเท่าเทียมและเพื่อให้สังคม
นั้นเกิดการพัฒนาทางความคิดที่ดูสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 4

วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แดร์ริดา

ในบทที่ 3 ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเจาะลึกถึงประวัติ ผลงาน และรวมไปถึงอธิบายแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แดร์ริดา โดยศึกษาจากผลงานที่สำคัญของ ฌาคส์ แดร์ริดา จำนวน 5 เล่ม พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับบทที่ 4 นี้จะเป็นการวิเคราะห์ประเด็นความหมาย ลักษณะของการก่อสร้างและความหลากหลาย ต่อมาจะทำการวิเคราะห์จุดกำเนิดและพัฒนาการอิทธิพลของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาก่อน ฌาคส์ แดร์ริดา อีกทั้งยังทำการวิเคราะห์วิธีการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แดร์ริดา โดยที่จะยกตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยบทผ่านปรากฏการณ์ในสังคมอยู่ 4 ประเด็นให้เข้าใจและเห็นภาพของงานวิจัยมากยิ่งขึ้น และในหัวข้อสุดท้ายของบทที่ 4 จะเป็นการวิเคราะห์ผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แดร์ริดา

4.1 วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แดร์ริดา

ในบทวิเคราะห์หนังสือที่สำคัญอย่าง Derrida's legacies (2008) นั้นสามารถทำให้ผู้วิจัยมองเห็นภาพรวมที่เหล่านักวิชาการได้รวบรวมบทความที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ถึงแดร์ริดาไว้ ซึ่งเมื่อได้ทำการศึกษาแล้วมีส่วนช่วยในการเปิดมุมมองที่หลากหลายในการวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ตั้งแต่จุดเริ่มต้นที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌาคส์ แดร์ริดา ทำให้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามถึงสาเหตุของ ฌาคส์ แดร์ริดาว่าทำไมเขาถึงคิดค้นทฤษฎีแนวคิดเรื่องนี้นี่ขึ้นมา เมื่อได้ศึกษาถึงชีวประวัติ และอิทธิพลทางความคิดของเขาจึงทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงความเป็นแดร์ริดาในระดับหนึ่งว่า ชีวิตของเขานั้นเกิดมาจากชนชั้นล่าง มีเชื้อสายยิว ที่ถูกกดทับของการตกอยู่ใต้อาณานิคมของฝรั่งเศส ในวัยเด็กหลายครั้งที่การเรียนรู้อันของเขาประสบผลสำเร็จ แต่ก็ถูกกีดกัน โดนกลั่นแกล้ง ถูกปฏิเสธถึงการยอมรับของคนกลุ่มใหญ่ ชีวิตเขาเติบโตและต้องต่อสู้ท่ามกลางความปั่นป่วนที่เป็นผลกระทบมาจากการเมือง สงคราม โดยเฉพาะครั้งสงครามแอลจีเรียปะทุขึ้น เมื่อชาวอาหรับ (Arab) และชาวเบอร์เบอร์ (Berber) ถูกข่มขู่มาต่อต้านฝรั่งเศสในความพยายามที่จะเป็นเอกราช ฌาคส์ แดร์ริดาเองก็สนับสนุนการต่อสู้เพื่ออิสรภาพแต่หลัง

สำเร็จการศึกษาเขาก็กลับถูกเรียกตัวให้เข้าประจำการที่แอลจีเรียในกองทัพฝรั่งเศสแทน เขามีแรงบันดาลใจอย่างอัลแบร์ การ์มูส์ ที่เป็นชาวแอลจีเรียเหมือนกัน อิทธิพลทางความคิดที่เขาศึกษา และหยิบเล็กหยิบน้อยมาจากนักคิดตั้งแต่ปรากฏการณ์วิทยา อุดมคติมานิยม มาจนถึงกลุ่มโครงสร้างนิยม การตกผลึกทางความคิดของเขาล้วนต้องการแสดงให้เห็นถึงส่วนใหญ่นั้นเห็นพื้นที่ในการยอมรับตัวตนของ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกวางทรมมความเป็นใหญ่ในสังคมได้กดทับไว้ ซึ่งในลำดับต่อไปผู้วิจัย จะทำการวิเคราะห์ถึงหลักคิด แนวคิดของงานวิจัย ซึ่งมีประเด็น ดังนี้

4.1.1 วิเคราะห์ความหมาย

1) การรื้อสร้าง

สำหรับการรื้อสร้าง (Deconstruction) ในแบบแดร์ริดานั้นวิเคราะห์ได้ว่าเป็นศัพท์ที่ทำให้ผู้ที่ศึกษาเกิดความสับสนได้ง่าย กับคำว่า รื้อ รื้อแบบถอนรากถอนโคน ซึ่งกลายเป็นความหมายไปในเชิงที่ทำลายมากกว่า แต่พอทำการศึกษาลึกลงไปสำหรับการรื้อสร้างแล้ว มันไม่ใช่เพียงแค่การรื้อทิ้ง แต่มันเปรียบเสมือนการแกะรถของเล่นชิ้นหนึ่ง แยกส่วนต่าง ๆ ของมันออกมาดู แล้วประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ อาจจะเอาล้อไปติดตรงหลังคา หรืออาจจะเอาส่วนนั้นส่วนนี้ไปประกอบสลับที่สลับทางเหมือนเป็นการทำความเข้าใจในตัวส่วนนั้น ๆ แต่ก็ยังคงความเป็นรถของเล่น เมื่อใครมาเห็นการถอดรื้อ หรือประกอบสร้างเข้าไปใหม่ก็จะเห็นถึงความแปลกหูแปลกตา บ้างก็ยอมรับได้ บ้างก็ยอมรับไม่ได้ เพราะมองว่าการรื้อสร้างนั้นเข้าไปทำลายระบบความคิดเดิม แม้ว่าแดร์ริดาจะพยายามแสดงให้เห็นถึงว่าแนวคิดนี้ ความหมายของการรื้อสร้างนั้น ไม่ใช่การทำลาย แต่เป็นเพียงการสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่อะไรมีสามารถเกิด หรือเป็นไปได้ โดยระบบความคิดที่สามารถแสดงออกมาอย่างหลากหลาย แต่ผู้ที่นำทฤษฎีนี้ไปใช้ก็มักจะเป็นการรื้อ รื้อแต่เพียงอย่างเดียวโดยที่ขาดความรับผิดชอบ ทำให้เกิดความแตกแยกมากกว่าการเคารพความเห็นต่าง โดยที่ลืมไปว่าในในคำนี้ยังมีคำว่าสร้างอีกตัว

การรื้อสร้างจึงเป็นการสร้างไปในตัว ไม่ใช่รื้อแล้วสร้างใหม่ทั้งหมดเสมือนกับการนำเสนอปมปัญหาของตัวบทบางตัวที่เราตั้งคำถามสงสัย และทำการถอดรื้อดู เพื่อเปิดให้เห็นปมหรือประเด็นปัญหาที่ถูกกลบเกลาย และแสดงออกให้เห็นว่ามีสิ่งที่ถูกปิดกั้นหรือซ่อนทับไว้ในสังคมให้ปรากฏขึ้นมาเป็นสลายความย้อนแย้งภายในปมปัญหาที่เลื้อมถ้ำของระบบชนชั้นในสังคม เพื่อคลี่คลายความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่ยุติธรรม สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมีเป้าหมายหลักคือการรักษาระยะความสัมพันธ์ระหว่างชั่วคราวข้ามไว้ โดยมีให้ชั่วคราวหนึ่งมากำกับหรือกำหนดอีกชั่วคราวหนึ่งได้

2) ความหลากหลาย

นอกจากคำว่าร้อยสร้างแล้ว คำว่าหลากหลาย (Différance) ก็เปรียบเสมือนเป็นหัวใจของแนวคิดเรื่องการร้อยสร้างของแควร์ริคเลยทีเดียว คำว่าร้อยสร้างเกิดปัญหาการเข้าใจผิดไปด้านใดด้านหนึ่ง ความหลากหลายคำนี้ก็เกิดปัญหาความเข้าใจผิดไม่ต่างกัน ความจริงแล้วคำ ๆ นี้แควร์ริคกล่าวในงานเขียนแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็ผลงานใน Derrida Writing and difference, Deconstruction in a Nutshell, หรือแม้แต่ Jacques Derrida of grammatology ล้วนไม่เหมือนกันสักครั้ง มันจึงยากแก่การจะขมวดปมสรุปให้เข้าใจได้ ซึ่งตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยรวมแล้ว ความหลากหลายนั้นเป็นคำที่กำกวม ตามที่แควร์ริคต้องการสร้างขึ้นมาให้มันไม่มีความหมายในการที่จะพูดถึงแต่ก็มีความหมายต่อการเขียนถึง เหมือนเป็นความเย็บที่มีเสียง การเคลื่อนไหวคือการหยุดนิ่ง ในคำย่อมีขาว ในขาวย่อมีดำเป็นจุดเล็ก ๆ ที่เรามักมองข้าม ความหลากหลายจึงพยายามเป็นในสิ่งที่ไม่เป็น เป็นจุดที่เคลื่อนไหวเล็ก ๆ ท่ามกลางความหยุดนิ่ง ศูนย์กลางของสังคมใหญ่มักแฝงไม่ด้วยสิ่งที่ถูกมองข้าม การนิยามความหมายของความหลากหลายหากเราเข้าใจผิดไปเพียงนิดเดียวจะกลายเป็นการแบ่งฝ่ายคู่ตรงข้ามทันที มันเป็นคำที่หาไม่ได้จากพจนานุกรม เพราะแควร์ริคตั้งใจให้ศัพท์คำนี้เป็นศัพท์เฉพาะ ศัพท์คำนี้จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า แนวคิดแควร์ริคานั้นไม่สนับสนุนความมีอยู่จริงแท้แน่นอน แต่เขาก็ยอมกัดลิ้นตัวเองเพื่อที่จะสร้างคำนี้ขึ้นมาเพื่อแนวคิดของเขาที่จะสามารถนำมาอธิบายได้ มันจึงเหมือนเป็นช่องว่างให้นำตัวบทที่ผลัดเปลี่ยนเข้าไปเติมตลอดเวลา เปรียบเสมือนเป็นการละเล่นตามแนวคิดของแควร์ริคที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้า

4.1.2 วิเคราะห์ลักษณะ

1) การร้อยสร้าง

ลักษณะของการร้อยสร้าง นั้นเป็นการย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ลดอะไรเลยของตัวบทที่ต้องการร้อยสร้าง เข้าไปหาความหมาย โดยการเปิดใจให้กว้างเพื่อย้อนอ่านความคิดของมนุษย์ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ภาษาและทุกวิถีความเชื่อ รื้อแล้วแยกส่วนให้เห็นภาพ แล้วเราจะสามารถเข้าใจความเป็นตัวบทนั้นอย่างแท้จริง พร้อมกับทำให้เห็นถึงลักษณะของบางสิ่งที่ถูกซ่อนหรือกดทับไว้ ลักษณะของการร้อยสร้างจึงเป็นไปเพื่อพัฒนาทั้งส่วนตัวและส่วนรวม และเปิดรับถึงความต่างที่มีในสังคม เพื่อสร้างความเท่าเทียมและเพื่อทำให้สังคมนั้นเกิดการพัฒนาทางความคิดที่สร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ การร้อยสร้างความจริงมิได้เป็นเพียงแค่ชุดความคิดของแควร์ริค แต่การร้อยสร้างนั้นเกิดมาตลอดของประวัติศาสตร์ปรัชญา การร้อยสร้างจึงเหมือนการประยุกต์ใช้แนวคิดที่เปลี่ยนไปตามพื้นที่และเวลาตามความเหมาะสมตามบริบทในสังคมนั้น ๆ

2) ความหลากหลาย

สำหรับลักษณะของความหลากหลายนั้น คือ การละเล่น ของจังหวัดบางจังหวัด ของสิ่งที่กำลังจะเกิด และกำลังจะเป็น ความหลากหลายเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการก่อสร้าง มันจึงมีลักษณะที่ไม่แน่นอนตายตัว เป็นสิ่งที่ไม่มีความคงที่ ความหลากหลายนี้เองที่แคร์ริดา พยายามจะบอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างสามารถเป็นไปได้หากเราเปิดใจ ยอมรับความหลากหลาย ซึ่งจริง ๆ แล้วแคร์ริดา กำลังพยายามจะบอกว่า มนุษย์ทุกคนล้วนมีพื้นที่ มีที่นั่งเป็นของตัวเอง บางครั้งเราก็ไม่ควรไปขัดแย้งกับความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อเราทำการก่อสร้างแล้วเราจะเห็นความเป็นอื่นมากมายที่สอดแทรกอยู่ในตัวบทนั้น ซึ่งความหลากหลายจะเป็นช่องว่างตรงนั้นให้กับความเป็นอื่นที่จะเปิดโอกาสให้เราเคารพและเปิดรับสิ่งอื่น แม้ว่าความหลากหลายจะเป็นศัพท์ที่ยากแก่ความเข้าใจของผู้ที่จะศึกษา แต่ให้มองอย่างพิจารณาแล้วเราจะเห็นถึงลักษณะเด่นของคำ ๆ นี้ให้เราเปิดกว้าง และยอมรับในสิ่งที่แตกต่าง ในสิ่งที่กรอบสังคมบอกว่ามันเป็นไปได้ แต่ทั้งที่มันแฝงตัวอยู่พร้อมที่จะเคลื่อนไหวได้ตลอดเวลาเมื่อถึงจุดที่เกิดความเหมาะสม ถ้ามนุษย์ในสังคมสามารถมองเห็นถึงจุดความหลากหลายได้จะทำให้เกิดความตระหนัก และรู้ทัน เตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้

4.1.3 วิเคราะห์จุดกำเนิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา

1) วิเคราะห์กลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยม

สำหรับกลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยมถือได้ว่าเป็นกลุ่มจุดเริ่มต้นของการเกิดแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ซึ่งในเนื้อหาของบทที่ 2 ที่ผ่านมาผู้วิจัยได้เลือกศึกษานักคิดที่มีความเกี่ยวข้องมาอยู่ 3 ท่านคือ แฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ที่มุ่งเน้นแนวคิดสัญศาสตร์ เชื่อว่าโครงสร้างของสัญณะทั้งหลายทางานสื่อความหมายได้เพราะมันมี “ความแตกต่าง” (Difference) ระหว่างกันและกัน เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาศาสตร์ในลักษณะ 2 ด้าน ที่สัญณะย่อยตัวหนึ่งจะยังไม่มี ความหมายในตัวเองจนกว่าจะไปเทียบเคียงกับสัญณะย่อยตัวอื่น ๆ ที่อาศัยการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้าม เช่น ขาว/ดำ สูง/ต่ำ ผู้ชาย/ผู้หญิง เปรี๊ยว/หวาน รัก/เกลียด เป็นต้น คำหรือสัญณะเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีความแตกต่างเพื่อทำให้เกิดการตีความของความหมายขึ้นมา และความแตกต่างดังกล่าวนี้เองที่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานทำให้สังคมการสื่อสารเป็นไปได้ หลักการของความแตกต่างนี้จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญก่อนที่เราจะศึกษาแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แครร์ริดา ที่นำแนวคิดนี้ของโซซูร์ไปก่อสร้างและชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มตรงข้ามของภาษาที่เราใช้สื่อสารกัน

โคลด เลวี-สโทรส (Clude Levi-Strauss) อีกหนึ่งนักคิดกลุ่ม โครงสร้างนิยมที่ได้นำแนวคิดของ โชซูร์มาต่อยอดทางความคิดเข้ากับมานุษยวิทยา แนวคิดของเขานั้นมุ่งเน้น โครงสร้างเชิงวัฒนธรรม สังคม ซึ่งต่อมาแควร์ริดาเองก็เข้าไปทำการรื้อสร้างในชุดของเลวี-สโทรส เช่นเดียวกับโชซูร์ แต่จะเพิ่มเติมเข้ามาตรงที่แควร์ริดาได้เข้าไปแตะ โครงสร้างเชิงมานุษยวิทยา ทางวัฒนธรรม มันจึงทำให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌาคส์ แควร์ริดานั้นไม่เพียงแต่เข้าไปรื้อ โครงสร้างทางภาษา หรือชุดความคิดทางปรัชญาเพียงเท่านั้น แต่แนวคิดของเขายังส่งผล และ สั่นคลอนไปถึงประเพณี สังคม วัฒนธรรมอีกด้วย

และคนสุดท้ายโรล็องด์ บาร์ตส์ เขาได้นำแนวคิดของโชซูร์ และเลวี-สโทรส มาผนวกกัน และ เชื่อว่าทุก ๆ วัฒนธรรม จะมีคู่ตรงข้ามชุดหนึ่งเกิดการเปรียบเทียบเสมอ และก็จะเกิดข้อสังเกตว่าเกิดคู่ ตรงข้าม คู่ขัดแย้งแยกย่อยออกมาอีกเสมอ ฉะนั้นแล้ววัตถุ หรือคำทุกคำจึงมีคู่แข่งทำให้เกิดและเป็นไป เสมอตามสัญศาสตร์ที่โชซูร์เคยได้นำเสนอไว้เสมอ ซึ่งความคิดนี้บาร์ตส์ได้นำเสนอออกมาในรูปของ มายาคตินั้น และแนวคิดนี้ของเขาก็มีความย้อนแย้งกับชุดความคิดของแควร์ริดาเป็นอย่างมาก เพราะ บาร์ตส์เชื่อในคู่ตรงข้ามที่แยกย่อยออกไปเรื่อย ๆ แต่สำหรับแควร์ริดาแล้วมันคือความหลากหลายทาง ความคิด แควร์ริดาพยายามชี้ให้เห็นถึงการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ต้องการสังคมแห่งความเท่าเทียม มิใช่กันแสดงออกเชิง โครงสร้างที่เป็นชนชั้นในสังคม

โดยภาพรวมแล้วกลุ่มนักคิด โครงสร้างนิยมนั้นต่างให้ความสำคัญเรื่องของคู่ตรงข้าม ถือว่า คนที่เปิดประเด็นแรกเลยนั้นก็คือ โชซูร์ ที่เสนอ โครงสร้างของสัญวะทั้งหลายนั้นทำงานสื่อ ความหมายได้เพราะมันมี “ความแตกต่าง” (Difference) ระหว่างกันและกัน เป็นปรากฏการณ์ทาง ภาษาศาสตร์ในลักษณะ 2 ด้าน ที่สัญวะย่อยตัวหนึ่งจะยังไม่มีความหมายในตัวเอง จนกว่าจะไป เทียบเคียงกับสัญวะย่อยตัวอื่น ๆ ที่อาศัยการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้าม ต่อมาเลวี สโทรส มีความ สนใจในแนวความคิดเกี่ยวกับ โครงสร้างนิยม เขาจึงพัฒนานั้นไม่เพียงแต่จะเห็นหลักคิดต่อยอดของ โชซูร์นำไปประสานเข้ากับศาสตร์มานุษยวิทยา โดยที่เขาที่มีความเชื่อว่าโครงสร้างความคิดของ มนุษย์นั้นมีลักษณะที่เป็นสากลและมีวิธีการคิดที่เป็นไปในลักษณะคู่ตรงข้ามมาอธิบายวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ต่าง ๆ โรล็องด์ บาร์ตส์ ก็ไม่ต่างกันเขามุ่งเน้นการศึกษาแนวสัญวิทยา (Semiology) โดย นำเอาหลักการทางสัญศาสตร์ หรือสัญวิทยา มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและ วัฒนธรรมเพื่อค้นหากระบวนการสื่อความหมายที่ซ่อนอยู่ในงานวรรณกรรม และปรากฏการณ์ทาง สังคม จนนำไปสู่การวิจารณ์วรรณกรรมและสังคมในแนวทางใหม่ของช่วงแนวคิดโครงสร้างนิยม จุด รวมเรื่องของความเป็นสากล ทำให้สังคมเกิดความเป็นศูนย์กลาง มีคู่ตรงข้ามเป็นตัวขับเคลื่อน ความคิดของมนุษย์ เป็นต้น

เพราะฉะนั้นแล้วแคร์ริดาและนักคิดกลุ่มแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายอื่นจึงมองว่า แนวคิดแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) แบบคู่ตรงข้าม ทำให้เกิดเป็นกรอบ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม เป็นตัวบท (Text) ที่ตายตัวแน่นอน และถูกกำหนดไว้แล้วในโครงสร้างที่เป็นใหญ่ในสังคม เราจะเห็นคู่ตรงข้ามที่มีความพิเศษกว่าอีกฝั่งหนึ่งเสมอ เช่น วาทกรรมชายเป็นใหญ่ ฝั่งตรงข้ามคือหญิงจะถูกกดทับไว้ สิ่งเหล่านี้เป็นหลักยึดของภาษาแบบเดิมที่มีมาอยู่ตลอดของประวัติศาสตร์ทางปรัชญา สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมุมมองดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดสังคมศูนย์กลางและระบบชนชั้น การเหยียดเชื้อชาติ สีผิว เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และไม่ก่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เราขมมองโลกเพียงด้านเดียว ฯลฯ เราจะมองเห็นผู้อื่นเป็นเพียงวัตถุ เป็นเพียงตัวประกอบ

2) วิเคราะห์ภาพรวมกลุ่มแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา

จากการศึกษานักคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม ทำให้ส่งผลให้เป็นจุดกำเนิดการเปลี่ยนแปลงมาสู่กลุ่มแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา ซึ่งในในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแบ่งไว้อยู่ 2 ช่วงด้วยกัน ซึ่งในบทวิเคราะห์นี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

ช่วงแรก ผู้วิจัยได้นำเสนอความคิดคนแรกคือ ฌากส์ ลาก็อง (Jacques Lacan) แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในตัวตนและความปรารถนาฌากส์ ลาก็องของนั้นมันไม่ได้เป็นเพียงการเกิดขึ้นของสัญชาตญาณเหมือนแนวคิดเรื่องจิตวิเคราะห์ แต่การที่มนุษย์สักคนจะสร้างตัวตน หรือมีความประพฤติกการกระทำ ลักษณะนิสัย จะต้องมีการเชื่อมโยงผูกพันกับอัตลักษณ์ทางสังคม ไม่ใช่เพียงแค่มองมนุษย์ในความเป็นปัจเจก เพราะมนุษย์ไม่ได้อยู่แค่เพียงลำพัง พวกเราจะต้องมีภาษาเพื่อเชื่อมโยงการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน มนุษย์ทุกคนต้องแทนตัวเองด้วยภาษาทั้งนั้นเมื่อออกไปพบปะบุคคลอื่น ซึ่งความเป็นจริงแล้วการเข้าหาคนอื่นนั้นเราทำได้เพียงภาษาเท่านั้น

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในตัวตนของลาก็อง ผู้วิจัยจึงยกตัวอย่างเกี่ยวกับการประกอบสร้างของตัวตนของมนุษย์ในสังคม ให้เปรียบเสมือนกับเด็กทารกคนหนึ่งที่เป็นเสมือนผ้าขาวคือขั้นจินตนาการ ที่ยังไม่มีความรู้อะไรเลย มีเพียงความสงสัย สับสน แยกแยะไม่ได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปเราจะรับรู้ถึงการเรียนรู้ที่ผู้อื่น ซึ่งผู้อื่นคือคนที่อบรมเลี้ยงดูเรานั้นเอง ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ พี่ น้อง หรือสิ่งรอบข้างที่มากกระทบเรา เราจะเห็นและเราเกิดการจำได้ หมายถึง จนทำให้เราเกิดความสับสน ส่วนนี้เป็นขั้นของสัญลักษณ์ แล้วเราจะเลือกใช้ ภาษา พฤติกรรม หรือกรอบวัฒนธรรมที่เข้ามากระทบการรับรู้ของเรา สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นการหล่อหลอมให้เราเป็นแบบพวกเขาทั้งหมด แต่เราจะปรารถนาเลือกที่จะเอาสิ่งที่เราได้รับมานั้นเป็นบางอย่าง อย่างละเล็กละน้อย จนมาประกอบสร้างความเป็นตัวของเราที่จะอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้ ให้เกิดความสำนึกเกี่ยวกับตัวตนโดยผ่านการมีส่วนร่วมในโลกของวัฒนธรรม ภาษา และอารยธรรมของความเป็นสังคมเป็นขั้น

สัญลักษณ์ ตัวตนและอัตลักษณ์ของเราจึงเกิดขึ้นมาพร้อมการถูกรอด้วยวาทกรรมของโครงสร้างทางภาษาของสังคมที่กำหนดให้เรามาก่อนหน้าอยู่แล้ว แต่ตัวตนอัตลักษณ์ของเรานั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท ตามวาทกรรมที่เราได้พบเจอเสมอ เมื่อเรารู้สึกขาด จนทำให้เกิดแรงขับของความปรารถนา วันนี้เราต้องการเลือกที่จะเป็นแบบนี้ แต่อีกวันหนึ่งเรากลับคิดสวนทางกับความคิดเมื่อวานก็เป็นได้ ในจุดนี้จึงอยู่ในขั้นของความจริงที่มีความหลากหลาย และขั้นของความจริงเป็นเพียงเราใน ณ ขณะใดขณะหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่อัตลักษณ์หรือตัวตนปัจเจกที่เป็นจริงถาวรเสมอและตลอดไป ถ้าเป็นตัวตนจริงมันคงถาวรเราในฐานะปัจเจกจะต้องแสดง อัตลักษณ์ที่มีอยู่เดิมตั้งแต่กำเนิดอยู่ก่อนแล้ว ความขาด แรงปรารถนา แรงขับ จึงเหมือนตัวขับเคลื่อน ในส่วนนี้จึงเปรียบเสมือนกับความหลากหลายที่มีในตัวตนของมนุษย์ทุกคน ส่วนการรื้อสร้างจึงอยู่ในขั้นตอนประกอบสร้างตัวตนใน 3 ขั้นตอนที่กำลังจะได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2

ส่วนมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) จะเป็นกรอบแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในวาทกรรมจะแสดงให้เห็นถึงชุดการรื้อสร้าง และความหลากหลายในประเด็นทางสังคมในแต่ละช่วงเป็นสำคัญ โดยที่เขาใช้ประวัติศาสตร์ช่วงเวลา เป็นตัวกำหนดวาทกรรม แล้วแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากแนวความคิดโครงสร้างนิยมก่อนหน้าที่สร้างระบบในความตายตัว แบ่งแยกเป็นคู่ตรงข้าม แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในวาทกรรมของฟูโกต์ทำให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างกัน ไม่ได้หยุดนิ่ง หรือตายตัว การยอมรับของอำนาจวาทกรรมแต่ละชุด มีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ไม่มีศูนย์กลางที่ตายตัว วาทกรรม ยังสื่อให้เห็นถึงกรอบความคิดที่ถูกกดทับ ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม อย่างเช่นกลุ่มของคนชายขอบ คนบ้า กลุ่มความหลากหลายทางเพศ กลุ่มชนชั้นล่าง แนวคิดของฟูโกต์ จึงนิยมนำมาสนับสนุนในเรื่องของการเรียกร้องในสิทธิ์ความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมมาจนถึงปัจจุบันนี้

ช่วงที่ 2 จะเป็นการรับช่วงต่อแนวความคิดจากช่วงแรก รวมถึงอิทธิพลทางความคิดของฌาคส์ แดร์ริดา คนแรกที่รับอิทธิพลมา คือ ฌ็อง-ฟร็องซัวส์ ลีโยตาร์ด (Jean-Francois Lyotard) แนวคิดของลีโยตาร์ดนั้นมีความคล้ายคลึงกับ ฌาคส์ แดร์ริดาเป็นอย่างมาก เพียงแต่เขาได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายโดยแสดงออกมาในเชิงวาทกรรม ที่นำมาวิพากษ์วิจารณ์การต่อต้านวิถีคิดที่เน้นความเป็นสากล และบรรดาทฤษฎีเหมารวมแบบต่าง ๆ ผ่านความคิดที่ลีโยตาร์ดเรียกว่า “เรื่องเล่าขนาดใหญ่” และสร้างพื้นที่สาระสำคัญให้กับ “เรื่องเล่าขนาดย่อม” และงานส่วนใหญ่ของเขาก็เป็นการรื้อสร้างระบบแนวคิดทางปรัชญายุคก่อนหน้านั้นที่มีความแน่นอนตายตัวที่เป็นแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายและมีอิทธิพลในสังคม ซึ่งลีโยตาร์ด ได้เรียกชุดแนวคิดเหล่านี้ว่าเป็นเรื่องเล่าขนาดใหญ่ เช่น แนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่เชื่อว่าทุกอย่างมีคำตอบ หรือความเป็นไปได้ที่จะ

เข้าถึงเสรีภาพสมบูรณ์เป็นต้น เขาเชื่อว่าสถานภาพของความรู้ไม่ใช่ความจริง แต่มีฐานะเป็นวาทกรรมเพียงเท่านั้น

ส่วน 2 ท่านสุดท้ายคือ ซิลส์ เดอเลซ (Gilles Deleuze) และ เฟลิซ กัตตารี (Felix Guattari) ในแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างกับความหลากหลายของเดอเลซกับกัตตารีนั้นจะเป็นการต่อยอดแนวคิดของกลุ่มไปในทางสังคม จิตวิทยา พวกเขาไม่ได้ใช้คำว่าหลากหลาย ที่เป็นตัว “a” ไว้ แต่พวกเขาเน้นใช้ พวกเขาใช้คำหลากหลายว่า “Difference” ที่มีความหมายว่าแตกต่าง ตรงข้ามแทน เป็นการแสดงให้เห็นถึงชุดความแตกต่างของเอกลักษณ์ของมนุษย์ ในตัวบุคคลจนไปถึงระดับสังคม แนวคิดของทั้ง 2 จึงมุ่งศึกษาไปในทางลักษณะของการเกิดขึ้น และวิเคราะห์แบ่งแยกความแตกต่าง โดยมีพื้นฐานแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงตัวบทในรูปแบบต่าง ๆ

แม้ว่าแนวคิดเรื่องการรื้อและความหลากหลายของนักปรัชญากลุ่มนี้จะนำเสนอแนวคิดที่ดูมีความแตกต่างกันและมีความสนใจที่แตกย่อยออกไป ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ ภาษา อำนาจวาทกรรม ตัวตน สังคมวัฒนธรรม แต่นักคิดกลุ่มนี้ก็มิเพิกเฉยต่อเป้าหมายหลักอยู่ที่การตั้งข้อสงสัยทำการรื้อสร้างอย่างถอนรากถอนโคนต่อมโนทัศน์ต่าง ๆ ในระบบโครงสร้างของแวดวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ที่มีมาก่อนหน้า ให้กลายเป็นสิ่งที่เข้าถึงหรือจับต้องตรง ๆ ไม่ได้ แต่จะรู้ได้ก็ต่อเมื่อได้เข้าไปทำหน้าที่รื้อสร้าง สลาย สั่นคลอน เปลี่ยนแปลงศูนย์กลาง ทำหน้าที่เปิดศูนย์กลางให้กว้างขึ้น ไม่ให้เกิดการกดทับหรือปิดกั้นความเป็นอื่นอย่างที่ผ่านมา

ดังนั้น นักคิดกลุ่มรื้อสร้างและความหลากหลายจึงพยายามที่จะสื่อสารว่า ไม่มีความจริงสัมบูรณ์ตายตัว (Absolute truth) ความจริงเป็นสิ่งสัมพัทธ์ (The truth is relative) และมีอยู่อย่างหลากหลาย ความจริงมิได้แข็งเหมือนก้อนหิน และจุดที่ความจริงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ก็คือความหลากหลายซึ่งจะนำไปสู่ความหลากหลายของวิชาการ นำไปสู่การเคารพ และรับฟังความคิดเห็นหรือความจริงของผู้อื่น นี่คือนโยบายที่พวกเขาพยายามจะสื่อสารและนำไปปฏิบัติ ซึ่งมันเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่จะนำไปสู่ความสงบ และหาความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นมาในสังคมได้

3) วิเคราะห์พัฒนาการอิทธิพลทางความคิด กลุ่มนักคิดปรากฏการณ์วิทยา

ในแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายนั้นจำเป็นต้องย้อนกลับไปมองหาหลักคิดก่อนหน้าที่สำคัญ แดร์ริดาให้ความสำคัญ และสนใจที่จะศึกษาหนึ่งในนั้นคือ กลุ่มนักคิดปรากฏการณ์วิทยา ซึ่งอิทธิพลทางความคิดนี้ได้ปรากฏในหนังสือ Margins of Philosophy โดย Jacques Derrida แปลโดย Alan Bass ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา และได้เลือกมา 2 ท่านที่สำคัญ คือ เอ็ดมุนด์ ฮุสเซอร์ล (Edmund Husserl) โดยภาพรวมแล้วแนวคิดของฮุสเซอร์ลที่ส่งผลต่อแดร์ริดานั้นคือ การให้ความหมายของตัวบท (Text) ชุดคำของภาษาโดยตัดออกจากรูปร่างคำ การให้ความหมายของประสบการณ์ในระดับ

จิตสำนึกบนพื้นที่และเวลา แม้จะมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกัน แต่ฮุสเซอร์ลก็มีผลต่ออิทธิพลทางความคิดของแควร์ริคาให้ต่อยอด คติวิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อบกพร่องของปรากฏการณ์วิทยาของเขา ให้มีความชัดเจนและเห็นภาพในอีกหลากหลายมิติ ถือได้ว่าแนวคิดของฮุสเซอร์ลนั้นมีส่วนสำคัญของเป้าหมายในแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แควร์ริคา ให้ดูสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

และอีกท่านคือ มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) สำหรับหลักคิดที่แควร์ริคาเห็นตรงกับไฮเด็กเกอร์นั้นคือ แนวความคิดที่เกี่ยวกับ “ความเป็นอิสระ (Automy)” ในประเด็นนี้พวกเขาทั้งสองได้เห็นตรงกันว่าในเรื่องความเป็นอิสระ ที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตทางสังคมและประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องของพื้นที่และเวลา โดยเฉพาะเรื่องของการตีความใหม่จากพื้นฐานความเข้าใจเดิม แต่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ทุกสิ่งที่แวดล้อมมนุษย์ไม่ใช่เรื่องที่อยู่เหนือโลก และสิ่งที่แควร์ริคาคิดตรงกันอีกอย่างคือ ตรงที่ไฮเด็กเกอร์พยายามหลีกเลี่ยงความเป็นอัตวิสัยนิยม (Subjectivism) และอุดมคตินิยม แม้แควร์ริคาจะมีความเห็นบางส่วนที่นำมาจากไฮเด็กเกอร์ แต่ก็มีความคิดบางส่วนที่แควร์ริคาได้ทำการก่อสร้างวิพากษ์วิจารณ์งานของไฮเด็กเกอร์ที่ยังคงเชื่อถึงความจริงสูงสุด และมีความแน่นอนตายตัว เพราะสำหรับแควร์ริคาแล้วทุกสิ่งทุกอย่างจึงเกิดขึ้นได้อย่างไม่แน่นอน ตายตัว ตรงนี้แควร์ริคาจึงให้เหตุผลว่าที่ผ่านมานั้นเรามองปรัชญาเป็นของเรื่องตายตัว และคับแคบ จำกัดความคิดอยู่ในกรอบจนเกินไป

หากกล่าวโดยภาพรวมแล้วแนวคิดของฮุสเซอร์ลและไฮเด็กเกอร์สำหรับแควร์ริคาแล้วมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อย่างฮุสเซอร์ล แควร์ริคาได้นำเอาการให้ความหมายของตัวบท (Text) ชุคคำของภาษาโดยตัดออกจกชุคคำนั้น ๆ และการให้ความหมายของประสบการณ์ในระดับจิตสำนึกบนพื้นที่และเวลา เข้าไปใช้ในขั้นตอนการก่อสร้างและความหลากหลาย ส่วนสิ่งที่แควร์ริคาเห็นตรงกับไฮเด็กเกอร์นั้นคือ แนวความคิดที่เกี่ยวกับ “ความเป็นอิสระ (Automy)” ที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตทางสังคมและประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องของพื้นที่และเวลา โดยเฉพาะเรื่องของการตีความใหม่จากพื้นฐานความเข้าใจเดิม แต่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ทุกสิ่งที่แวดล้อมมนุษย์ไม่ใช่เรื่องที่อยู่เหนือโลก ซึ่งเป็นอีกส่วนของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย และสิ่งที่แควร์ริคาคิดตรงกันอีกอย่างคือ ตรงที่ไฮเด็กเกอร์พยายามหลีกเลี่ยงความเป็นอัตวิสัยนิยม (Subjectivism) และอุดมคตินิยม ซึ่งเขาคิดว่าแนวคิดเหล่านั้นทำให้มนุษย์ตามแนวจริตกลายเป็นเรื่องที่ปราศจากความเป็นมนุษย์ และเขาต้องการวางพื้นฐานของมนุษย์ให้เข้าใจขึ้นมาอีกระดับ เป็นระดับที่ไม่บูชามนุษย์ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางหรืออยู่ในภาวะสูงสุดเหนือสิ่งทั้งปวง

2) วิเคราะห์พัฒนาการอิทธิพลทางความคิด กลุ่มนักคิดอัตถิภาวนิยม

อีกพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดที่มีผลต่อแควร์ริคาเป็นอย่างมาก คือกลุ่มนักคิดอัตถิภาวนิยม แควร์ริคาเองนั้นได้ดึงเอาแนวคิดของคนกลุ่มมาผนวกเข้ากับแนวคิดการก่อสร้างและความหลากหลายได้

อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเรื่องของการตัดสินใจของการรื้อตัวบทในแต่ละชุด การเชื่อในเรื่องของเสรีภาพ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจเป็นต้น

คนแรกที่ถูกวิจัยได้ทำการศึกษาคือเฟรดริช นิทซ์เซ่ (Friedrich Nietzsche) โดยเฉพาะแนวคิดเจตจำนงสู่อำนาจของนิทซ์เซ่เองที่แคร์ริคาได้รับเอาไปอยู่ในส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย โดยเฉพาะเรื่องของศีลธรรมแบบนายและศีลธรรมแบบทาส ในแนวคิดเรื่องการก่อสร้าง แคร์ริคาเองก็เชื่อว่าการที่เราถลำคิด ถลำตัดสินใจ หรือถลำที่จะตั้งคำถามจะทำให้ตัวบท (Text) ของวาทกรรมความเชื่อในสังคมนั้นสั่นคลอน และเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งตรงกับคุณสมบัติศีลธรรมแบบนาย แต่หากในทางกลับกันผู้คนส่วนใหญ่นั้นมักจะรู้สึกถึงความเป็นอื่น รู้สึกถึงคู่ตรงข้ามที่ถูกกดทับไว้ แต่ก็ไม่ได้สนใจกลับเสแสร้งหลงลืม เลื่อนไหลไปตามอุดมคติวาทกรรมตามกระแสในสังคมเสีย เปรียบเสมือนเป็นบุคคลที่มีศีลธรรมแบบทาสของนิทซ์เซ่

อิทธิพลทางความคิดต่อมาคือ ฌ็อง ปอล ซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) สำหรับอิทธิพลทางความคิดของซาร์ตร์ที่มีต่อแคร์ริคาที่สำคัญเลยคือ สัตเพื่อตัวเอง (Being for itself) ที่เป็นช่องว่างที่ไม่ตายตัวสมบูรณ์ สัตเพื่อตัวเองที่เป็นสิ่งที่มีความขาด มนุษย์เราจึงแสวงหาสตัอยู่ตลอดเวลา แต่แนวคิดของแคร์ริคาเองก็มีข้อแตกต่างจากซาร์ตร์ตรงที่เขาไม่ได้เชื่อเรื่องเสรีภาพที่สมบูรณ์ แคร์ริคาเองไม่ได้เชื่อว่าตัวมนุษย์นั้นเป็นตัวกำหนดวัตถุภายนอก แต่ความเป็นวัตถุหรือสิ่งภายนอกต่างหากที่เป็นตัวกำหนดมนุษย์เอง แต่ถึงอย่างไรก็ตามแนวคิดของซาร์ตร์และแคร์ริคาก็ยังคงมีเป้าหมายที่คล้ายกัน ในส่วนของความคิดที่ต้องการเห็นถึงเสรีภาพทางความคิด และผู้คนในสังคมยอมรับสิทธิความเท่าเทียมกัน

และคนสุดท้ายคือ อัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกล่าวได้เลยว่าแคร์ริคานั้นรับอิทธิพลทางความคิดของกามูส์มาเป็นส่วนสำคัญกับแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของตนเอง โดยที่เขาตัดแปลง ผสมผสานสอดแทรกเข้าไปในหลักคิด กามูส์เองก็เชื่อในเรื่องความไม่สมบูรณ์ เชื่อในความหลากหลาย ความจริงนั้นไม่ตายตัว ซึ่งตรงกับแนวคิดของแคร์ริคาที่พยายามจะนำเสนอ แม้กามูส์จะปฏิเสธระบบหลักความคิดในเชิงปรัชญา แต่สำหรับแคร์ริคาเขากลับยินยอมที่จะเสี่ยงต่อความย้อนแย้ง ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในหลักคิด โดยตั้งแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายเข้าไปสู่ในระบบปรัชญาที่นักเหล่านักคิดนักปรัชญาก่อนหน้านี้พยายามขัดแย้งความจริงของแนวคิดตนเองว่าแน่นอนตายตัว ในส่วนนี้มันจึงเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นจุดอ่อนสำหรับแคร์ริคา ที่ต้องการนำเสนอความไม่แน่นอนตายตัว การไม่มีศูนย์กลางแต่เขาดันกลับหัวกลับหางสร้างแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายเข้าไปสู่ในระบบ

อย่างที่เรารู้กันอยู่แล้วว่า แนวคิดอัตถิภาวนิยมนั้นพยายามนำเสนอถึงสิทธิความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคม และแควร์ริดาเองก็มีเป้าหมายในแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายคือพยายามชูตัวบทแห่งความเป็นอื่นให้มีพื้นที่ ให้มนุษย์นั้นเกิดความเคารพซึ่งกันและกัน และสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นมาในสังคม แต่เรื่องของความรับผิดชอบเมื่อเรากล้าที่จะทำหรือเปลี่ยนแปลงซึ่งแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแควร์ริดา นั้นก็ต้องการนำเสนอในส่วนนี้ โดยแควร์ริดาได้ให้เหตุผลของมนุษย์ส่วนใหญ่ว่า ไม่กล้าที่จะทำการรื้อสร้าง เพราะขี้เกียจที่จะต้องรับผิดชอบหรือบางครั้งก็ยังไม่พร้อมรบกับความหลากหลาย มนุษย์จึงยอมที่จะเลื่อนไหลไปตามวาทกรรมที่เป็นใหญ่ในสังคมแทน ในส่วนนี้แนวคิดของแควร์ริดานั้นตรงกับนิทซ์เซ่เรื่องศีลธรรมแบบนาย ศีลธรรมแบบทาส และไปตรงกับแนวคิดของชาร์ตเรื่องของการเลือกและต้องรับผิดชอบในทางที่เลือกเป็นต้น

4.1.4 วิเคราะห์วิธีการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แควร์ริดา

เมื่อเราเข้าใจถึงจุดกำเนิดและพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดตั้งแต่ แนวคิดปรากฏการณ์วิทยา แนวคิดอัตถิภาวนิยม จนถึงกลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยมแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและเรียบเรียงวิธีการวิธีการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แควร์ริดาออกมาในบทที่ 3 ที่ผ่านมา โดยทั้งบทที่ 2-4 ที่ผ่านมานั้นผู้วิจัยได้ลงลึกจากผลงานที่เลือกมา ทั้ง 5 เล่มของฌากส์ แควร์ริดา นั่นคือ

- 1) Derrida Writing and difference. โดย Jacques Derrida แปลโดย Alan Bass.
- 2) Margins of Philosophy โดย Jacques Derrida แปล โดย Alan Bass.
- 3) Deconstruction in a Nutshell. โดย Jacques Derrida เรียบเรียงโดย John D. Caputo
- 4) Jacques Derrida of grammatology โดย Jacques Derrida แปล โดย Gayatri Chakravorty Spivak
- 5) Derrida's legacies. เรียบเรียง โดย Simon Glendinning, Robert Eaglestone

และยังรวมไปถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกหลายงานวิจัยที่นำมาอ้างอิง เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ทำการเรียบเรียงแนวคิดของแควร์ริดา และขมวดปมเรียงลำดับความคิดของเขา เพราะในหนังสือแต่ละเล่มของเขานั้นไม่ได้เขียนทฤษฎี หรือลำดับความคิดไว้เลย นอกจากการบรรยายเป็นงานเขียนร้อยแก้ว ยกตัวอย่างของการรื้อโครงสร้างของปรัชญายุคก่อนหน้า หรือทำการถอดรื้อตัวบทผ่านโครงสร้างทางภาษา วัฒนธรรม สังคม การเมือง ฯลฯ เพราะแควร์ริดาเชื่อว่าการทำแนวคิดให้ตาย ตัวแน่นอนนั้นมันสวนทางกับหลักคิดของการรื้อสร้างและความหลากหลาย ในส่วนของวิธีการรื้อสร้างและความหลากหลายของเขานั้น สิ่งที่ชัดเจนคือ การผนวกเอาแนวคิดของกลุ่มปรากฏการณ์วิทยา อัตถิภาวนิยม และกลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยมเข้ามารวมกัน จากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ หากมองจริง

ๆ แล้วผู้ที่ศึกษาแคร์ริคัมมักจะเข้าใจผิดว่าเขานั้นเข้าไปถอดรื้อ แล้วไม่สามารถสร้างอะไรให้เกิดประโยชน์ได้ แต่สำหรับผู้วิจัยกลับมองว่า สิ่งที่แคร์ริคัมกำลังมองหรือถอดรื้อชุดความคิดเหล่านั้นเป็นเพียงการตั้งคำถาม ไขข้อสงสัย อันไหนที่เขายอมรับได้เขาก็นำมาปรับใช้กับแนวคิด ส่วนไหนที่มีจุดบกพร่องเขาก็พยายามจะชี้ให้เห็นจุด ซึ่งตรงนี้จึงเป็นสิ่งที่ยากจะยอมรับของกลุ่มชนส่วนใหญ่ วิธีการของเขาที่สำคัญเลยคือ ตัดอคติของกรอบคิดที่เราีมามาก่อน พร้อมกับการที่กล้าจะตัดสินใจยอมรับถึงความเป็นอื่นที่ถูกกดทับ และในการตัดสินใจนี้ก็พุ่งมาด้วยความรับผิดชอบ

แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างจึงเหมาะกับการใช้งานในเชิงวิเคราะห์ การตั้งคำถาม การไขข้อสงสัย ในกระบวนการคิดต่าง ๆ แต่ขณะที่ทำการรื้อแต่ละตัวบทนั้นก็มักจะส่งตามมาทั้งคุณและโทษ เพราะฉะนั้นวิธีการรื้อสร้างและความหลากหลายของแคร์ริคัมนี้จึงเป็นทั้งที่นิยมชมชอบ และกลายเป็นแนวคิดที่ผู้คนอยากต่อต้านไปในเวลาเดียวกัน

4.2 วิเคราะห์ตัวบทผ่านแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริคัม

เมื่อเรามีความเข้าใจตั้งแต่ประวัติ ความหมาย ลักษณะ จุดการกำเนิดและพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดในแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริคัมแล้ว เพื่อจะทำให้เรามองเห็นภาพว่าแนวคิดนี้ถูกสอดแทรกและนำไปใช้ในสังคม ไปใช้สนับสนุนในศาสตร์และวิทยาการหลากหลายด้าน เช่น ศิลปะ วรรณกรรม สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ปรัชญา การเมือง การเมือง วัฒนธรรม ฯลฯ มากมายหลายด้าน และในบทวิเคราะห์บทนี้ ผู้วิจัยจะนำเอาแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของเขามาวิเคราะห์ผ่านปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอยู่ 4 ประเด็น เพื่อเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าแนวคิดของแคร์ริคัมนี้ส่งผลอย่างไรต่อสังคมบ้าง

4.2.1 วิเคราะห์ตัวบทผ่านวรรณกรรมดัดแปลง

สาเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริคัม ผ่านวรรณกรรมดัดแปลง คือ มันมีความชัดเจนทางความคิดที่ค่อนข้างสะท้อนภาพของการรื้อสร้างและความหลากหลายอย่างชัดเจน โดยเฉพาะตัวบท (Text) ที่เรามักจะให้เห็นได้ ฟังเสมออย่าง “วรรณกรรมดัดแปลง” วรรณกรรมดัดแปลงนั้นจะเข้าไปสู่ในงานแสดงหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ สื่อ ศิลปะ ดนตรี ภาพยนตร์ หรือแม้แต่ในละครทีวี ที่เราเห็นกันอยู่ทุกวัน การที่วรรณกรรมดัดแปลงถูกนำเสนอยังครอบคลุมไปถึงเครื่องมือที่เป็นตัวสะท้อนของค่านิยม แฟชั่น วัฒนธรรมทางความคิด ที่กำลังเป็นกรอบกรอบของแต่ละยุคสมัยไปด้วยในตัว

สำหรับแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในลำดับแรก คือ กำหนดตัวแทนของความจริง คือ “วรรณกรรม” ที่เป็นตัวต้นฉบับ เมื่อเราได้กำหนดตัวบทคือคำว่า “วรรณกรรม” ที่มี

ความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานได้นิยามไว้ว่า น. งานหนังสือ, งานประพันธ์, บทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง, เช่น วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรมของเสฐียร โกเศศ วรรณกรรมฝรั่งเศส วรรณกรรมประเภทสื่อสารมวลชน (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2558) แล้วนี่คือนิยามเหตุผลตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม เป็นตัวบทที่บริสุทธิตามธรรมชาติปกติทั่วไปที่ถูกกำหนดไว้แล้วในสังคมส่วนใหญ่ แต่ผู้ตรงข้ามอย่างคำ “วรรณกรรมดัดแปลง” คำว่าดัดแปลงตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานก็ให้ความหมาย คือ ก. แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม, เปลี่ยนจากรูปเดิมโดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย, เช่น ดัดแปลงเรือนชั้นเดียวให้เป็น ๒ ชั้น (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2558) เราจะเห็นถึงผู้ตรงข้ามที่มีความพิเศษกว่าอีกฝั่งหนึ่งเสมอ หากเรายังคงยึดติดกลับความคิดที่ว่า ความเป็นงานวรรณกรรมต้นฉบับย่อมมีมูลค่ามากกว่าการทำดัดแปลงให้มีความผิดเพี้ยนไปจากเดิม ยกตัวอย่าง เช่น บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นนิทานมหากาพย์พื้นบ้านของไทย คำเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้สันนิษฐานว่าเคยเกิดขึ้นจริงในสมัยกรุงศรีอยุธยาต่อมาถูกดัดแปลงให้เป็น นวนิยายเรื่องขุนช้างขุนแผน ของ พิชัย อดตรดิตถ์, นิราศขุนช้างขุนแผนของ ฉันทน์ ขำวิไล หรือจะเป็นบทละครเวทีเรื่องพินพิลาไลย ของ ปาโรชาติ จึงวิวัฒนาการ โดยที่ทั้งด้านรูปแบบคำประพันธ์ กลวิธีการประพันธ์ เนื้อหา การนำเสนอ ทั้ง 3 ฉบับนี้ถูกดัดแปลงจากบทเสภาต้นฉบับให้เป็นคนละรูปแบบการนำเสนอต่างไปจากเค้าโครงเดิม (ณรงค์ศักดิ์ สอนใจ, 2545, น.1) เหตุการณ์แบบนี้มักจะถูกตั้งคำถามเสมอ เช่น หากบทประพันธ์ไม่เป็นแบบโครงเดิมที่มีมาแล้วจะยังเรียกว่าวรรณกรรมเรื่องนั้นได้อย่างไร เนื้อหาตรงนี้ไม่เหมือนต้นฉบับ ตอนนั้นบทนี้ถูกตัดไป มีเนื้อหาแปลกไปจากเดิม ซึ่งแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแดร์ริดาจึงเสนอให้เราตัดอคติตั้งคำถามหาเหตุผลเหล่านี้ออกไป เปิดมุมมองยอมรับสิ่งอื่น ถึงแม้เราจะต้องพบกับความรับผิดชอบที่เราต้องการหลีกเลี่ยงไปบ้าง แต่ก็เพราะแบบนี้เช่นกันพอเจอกับปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงบางอย่างมนุษย์ส่วนใหญ่จึงกลัวที่จะต้องรับผิดชอบกับสิ่งที่เราสงสัย ได้ตั้งคำถาม และเลือกที่จะไหลตามวาทกรรมที่เป็นใหญ่ในสังคมแทน แต่เมื่อเราเข้าถึงตัวบท (Text) วรรณกรรมอย่างไร้อคติแล้ว ลองเปิดใจ แดร์ริดาเชื่อว่าเราจะได้พบถึงประวัติศาสตร์, วัฒนธรรม, การเมือง, ฯลฯ อีกหลายด้านที่ถูกสอดแทรกอยู่แวดล้อมตัวเรา และเราจะรู้สึกถึงความไม่บริสุทธิถูกคุกคามเป็นภัย แดร์ริดาจึงเรียกการคุกคามนี้ว่า “ความเป็นอื่น” นั่นก็คือวรรณกรรมดัดแปลงนั่นเอง

เมื่อเราได้ทบทวนแล้วว่า ตัวบทนั้นเกิดความเป็นอื่น และตระหนักได้ตระหนักถึงประโยชน์ แต่เราจะพบสิ่งที่ตัวบท (Text) ที่บริสุทธิ “เสแสร้งว่าไม่จำเป็นต้องมี แต่จริงๆ แล้วกลับเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้” เขาจึงเรียกสภาวะที่พบจากการรื้อสร้างว่า สิ่งที่ยาญไปที่ดำรงอยู่ (The Present Absences) หรือความเงียบที่กำลังผลิตอยู่ (Productive Silences) ฉะนั้นความเป็นอื่นยังคงถูกลดคุณค่า เพราะถูกมองว่าไม่เป็นธรรมชาติ (ความเป็นอื่น) ไม่ยอมนำมาสอบสวนในลำดับของการตั้งคำถามระหว่างความ

สอดคล้องมโนทัศน์แห่งธรรมชาติ (ความปกติ) การอ้างเหตุผลแบบนี้ แครร์ริคาเรียกว่า “สิ่งที่สามารถ
รื้อสร้างได้” หากเราพูดถึง “สิ่ง” หรือตัวบทที่สามารถรื้อสร้างได้แล้ว และกล่าวที่จะรื้อ ในขั้นตอน
สุดท้ายเราจะสามารถทำลาย และแยกส่วนเพื่อแสดงให้เห็นจุดอ่อนของความเป็นธรรมชาติ (ความ
ปกติ) ว่าแท้จริงแล้วสิ่งนั้นอาจไม่ใช่สิ่งที่คงทนถาวร แน่นอน หรือเป็นศูนย์กลางอีกต่อไป ในข้อนี้ก็
เปรียบเสมือนอย่างที่ทำวรรณกรรม หรือนักศาสตร์ศิลป์ หลายท่านที่กล้าที่จะนำงานต้นฉบับนำมา
ดัดแปลงให้เป็นในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย การที่จะกล้าตั้งคำถามถึง “ความเป็นอื่น” นี้ แครร์ริคา
เชื่อว่าจะทำให้เราเกิดการตั้งคำถาม เกิดความไม่มั่นคง สั่นคลอน เกิดความกำกวมขึ้น ซึ่งเขาเรียกว่า
มันเป็นการเล่น (Play) เหตุนี้เราจึงมักจะปฏิเสธและลดคุณค่าความเป็นอื่นทิ้งเสีย เพราะมองว่า
ความเป็นอื่นไม่เป็นไปตามธรรมชาติที่เราได้กำหนดหรือเคยรู้จัก

การรื้อสร้างจึงเป็นการนำเสนอการเล่น (Play) และที่สำคัญผู้วิจัยยังไม่ได้กล่าวถึงความ
หลากหลาย (Différance) ที่เป็นส่วนสำคัญของลำดับขั้นตอนของการรื้อสร้าง ทั้งที่ความจริงแล้วใน
จุดที่เกิดการเล่น (Play) นี้เองที่แครร์ริคาเรียกว่า ความหลากหลายในการเล่นหรือความหลากหลาย
เป็นทั้งโครงสร้างและการเคลื่อนไหว ที่ไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานแบบคู่ตรงกันข้าม แต่จะเป็น
การเล่นที่เป็นทั้งระบบของความแตกต่าง (Differ) ของร่องรอยของความแตกต่าง (Trace) ของพื้นที่
ที่องค์ประกอบต่าง ๆ เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน พื้นที่ที่มีลักษณะของความตื่นตัว (Active) และเฉื่อยชา
(Passive) ไปพร้อมกัน เพื่อร่วมกันผลิตช่องว่างที่จะช่วยเติมเต็มให้กับสรรพสิ่ง (ฉฐพงษ์ บุญธรรม,
2556) การเล่นหรือความหลากหลายจึงผลิตหรือสร้างพื้นที่ของการกำลังจะเกิด การกำลังจะเป็น (A
becoming space) ซึ่งทำให้เกิดความเป็นไปได้ในลักษณะต่าง ๆ ที่ไปไม่ได้กับการเป็นคู่ตรงกันข้าม
อย่างตัววรรณกรรมดัดแปลงที่สะท้อนให้เห็นผลงานที่ดูหลากหลาย ไม่จำเจ เป็นการเปิดมุมมอง ให้
ผู้คนหันมาสนใจกับสิ่งเดิม

ยกตัวอย่างถึงความหลากหลายในวรรณกรรมดัดแปลง เช่น เรื่องของแม่นาคพระโขนงที่ถูก
นำมาสร้างติดต่อกันอย่างยาวนานและนับครั้งไม่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ การ์ตูน
ละครเวที จนเป็นที่คาดคะเนว่าน่าจะเป็นเรื่องที่มีการนำมาสร้างซ้ำมากที่สุดในประวัติศาสตร์การ
บันเทิงไทย เรียกได้เลยว่าถ้าเป็นคนไทยจะต้องรู้จักแม่นาคพระโขนง เพราะความที่เนื้อหาเรื่องแม่
นาคต่างก็เป็นที่คุ้นเคยของคนไทยอยู่ก่อนแล้ว จึงไม่ใช่เรื่องยากเลยที่ผู้กำกับ ผู้เขียนบทจะนำมา
ดัดแปลงซ้ำแล้วซ้ำเล่า ความเป็นมาของ “แม่นาคพระโขนง” มีที่มาจากละครเรื่อง อินากพระโขนง ของ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เป็นเรื่องราวของนางนาคที่คลอดลูกตาย ส่วนสามี
ไม่อยู่เนื่องจากติดราชการทหาร นางนาคอุ้มลูกชายไปหาแม่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ร่วมหลับนอน
ราวกับเป็นเรื่องปกติของมนุษย์ แต่ชาวบ้านกลับบอกว่าแม่นาคตายแล้ว เกิดเป็นเรื่องราวระหว่างความ
รักคนกับผี (อิทธิพล วรรณสากุล, 2558, น. 27) และในแต่ละครั้งที่เรื่องราวของ “แม่นาคพระโขนง”

ถูกนำมาดัดแปลงทำซ้ำ ไม่ว่าจะเป็นละคร ภาพยนตร์ ละครเพลง ละครโทรทัศน์ ล้วนแล้วแต่สร้างความแตกต่างให้เกิดความน่าติดตาม เกิดความหลากหลายที่ชวนทำให้เกิดกระแสของแม่นาค พี่มาก ได้แทบจะทุกครั้ง

ในยุคหลังสมัยใหม่ครั้งที่ทำให้เรื่องของแม่นาคพระโขนงกลับมาครองใจประชาชนคนคู่อีกครั้ง คือ วรรณกรรมภาพยนตร์ดัดแปลง เรื่อง พี่มาก พระโขนง ที่ฉายในช่วงปี 2556 นำเสนอมาในรูปแบบภาพยนตร์ตลก สยองขวัญ (Horror comedy) จากการวิเคราะห์ถึงความหลากหลายในเนื้อหา พบว่ามีทั้งการคงเดิมของเนื้อหา รวมไปถึงขยายความเพิ่มเติมทั้งบทและตัวละคร มีการตัดทอนแล้วทำการดัดแปลงตัวเรื่องและคงเค้าโครงเดิมปะปนกัน ภาษาดูร่วมสมัยตามกระแส คู่พระนางก็มีความน่าสนใจมีชื่อเสียง และตอนจบของภาพยนตร์ฉายให้เห็นการลงเอยที่ต่างไปจากเดิม คือ ให้พระเอกที่เป็นมนุษย์อยู่ร่วมกับนางเอกที่เป็นผี ถ้ามองตามแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแครีริดา อะไรที่คิดว่าเป็นไปไม่ได้ตามกฎสากลแน่นอนตายตัว ก็ยอมเป็นเป็นไปได้ทุกเรื่อง และภาพยนตร์เรื่อง พี่มาก พระโขนง ปี 2556 ก็ค้นตอบใจทย์ให้เห็นถึงความหลากหลายในสังคมว่าทุกอย่างสามารถเป็นไปได้

รูปที่ 5 ปกนิตยสาร The Hollywood Reporter ซึ่งรายงานรายได้ 1,000 ล้าน
ของ “พี่มาก พระโขนง”

ที่มา : gthchannel (2556). Pee Mak International Release Date. สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2562

จากเว็บไซต์: pic.twitter.com/zias6IVAMH.

ความหลากหลายที่มองผ่านภาพยนตร์เรื่องพี่มาก พระโขนง ปี 2556 จึงเป็นการนำเสนอถึงการรื้อแล้วสร้างใหม่อย่างแท้จริง ผู้กำกับอย่าง บรรจง ปิัญญะนกุล ก็กล้าที่จะแหวกแนวสร้าง ความหลากหลาย

เลื่อนให้กับเนื้อเรื่องให้ดูใหม่ยิ่งขึ้น ทั้งภาษา จุกจบ การไม่แบ่งแยกละเอียดความเป็นอื่นระหว่างคนกับผี แม้แต่แฟชั่น เสื้อผ้าหน้าผม การถ่ายทำ สีภาพ แม้จะถ่ายทำย้อนยุค แต่ภาพที่ฉายออกมาก็ใช้เครื่องมือเครื่องมือที่ทันสมัยตามยุค นี่จึงเป็นสาเหตุให้วรรณกรรมดัดแปลงเรื่องแม่นาคพระโขนงครั้งนี้ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ ทำรายได้สูงสุดในประวัติศาสตร์ของวงการภาพยนตร์ไทย

แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแดร์ริดา จึงทรงอิทธิพลทางความคิดในด้านวรรณกรรม ศิลปะ การแสดง และศาสตร์ในด้านการนำเสนอแทบจะทุกด้าน เพราะแนวคิดนี้สะท้อนงานที่ออกมาดูแปลก แหวกแนว ผสมผสานเข้ากับยุคสมัย แม้ว่าแนวคิดนี้มักจะถูกมองในแง่ลบอย่างเข้าใจผิดว่าเป็นแนวคิดที่ทำลายเอกลักษณ์ของความเป็นสากล หรือความเชื่อที่มีมาก่อนหน้า ทั้งที่ความจริงแล้วแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายหากคนที่เข้าใจ และศึกษาลึกมากพอในระดับหนึ่งจะมองออกว่ายังคงกลิ่นอายความเป็นดั้งเดิมอยู่ เหมือนเป็นการต่อยอดไม่ให้สิ่งที่มีอยู่เดิมนั้นเป็นเพียงสิ่งขึ้นหิ้ง ถูกลืม แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างจึงเป็นการอะลุ่มอล่วยไม่ให้สิ่งที่มีอยู่สูญหายไปมากกว่าที่จะไปทำลายจนหมดจดไม่เหลือเค้าโครงเดิมอยู่

4.2.2 วิเคราะห์ตัวบทผ่านอาหาร/เครื่องดื่ม

ในยุคหลังสมัยใหม่ มักมีกระแสที่กลับหัวกลับหางตามเทรนด์สมัยออกมาแทบตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านไลฟ์สไตล์ ความคิด แฟชั่น และแน่นอนว่า อาหารและเครื่องดื่มก็เป็นหนึ่งในนั้น และเทรนด์อาหารแปลก ๆ อย่างหนึ่งก็คือแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายที่ถูกนำมาใช้เป็นกรอบคิดในการรังสรรค์หน้าตาอาหารในรูปแบบที่แปลกตา

ส่วนใหญ่การปรุงอาหารและเครื่องดื่มตามแนวคิดการรื้อสร้างและความหลากหลาย คือการเอาเครื่องปรุงสำหรับอาหารจานที่เราคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน นำมาปรุงแบบมาแยกส่วนโดยใช้เทคนิคอื่น ๆ ที่ต่างจากเดิม จากนั้นค่อยเอามารวมกันใหม่และยังคงให้ความรู้สึกของอาหารจานเดิม เราจะพบกับวัฒนธรรมลักษณะการรับประทานในรูปแบบใหม่ ๆ แต่ยังคงความรู้สึกดั้งเดิมอยู่ ยกตัวอย่างเช่น แซลมอนเบอร์เกอร์ เมื่อเรานึกถึงภาพของแซลมอนเบอร์เกอร์หนึ่งลูกก็จะประกอบไปด้วย ขนมปัง, เนื้อ, ผัก, ชีส ซ้อนกันเป็นชั้น ๆ เสริฟมาแบบนั้นในงาน แต่ถ้าตามรูปแบบแนวคิดการรื้อสร้างและความหลากหลาย แทนที่จะจัดเรียงมาแบบซ้อนกันเหมือนอย่างที่เรารู้จัก กลับกลายเป็นว่าเรานำมาจัดวางเรียงแบบใหม่ ไม่เหมือนปกติ อาจวางเนื้อไว้ตรงกลางงาน ขนมปังไว้อีกฝั่งของงาน ผักก็อยู่อีกฝั่ง หรือไม่ก็จัดแยกมาเป็นช่อง ๆ ตามตารางภาพที่ได้นำเสนอข้างล่างนี้ เป็นต้น

รูปที่ 6 ภาพประกอบการรื้อสร้างและความหลากหลาย ของ แฮมเบอร์เกอร์

ที่มา : ภาพ โดย Park suhee, 10 พฤศจิกายน 2015 สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน

2562 <https://pixabay.com/th/photos/แฮมเบอร์เกอร์-ชีสเบอร์เกอร์-ส่วนผสม-1030865>

สำหรับแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายที่แสดงออกมาในอาหารอย่าง แฮมเบอร์เกอร์ ตัวบท (Text) เดิมของแฮมเบอร์เกอร์คือ เป็นอาหารชนิดหนึ่งที่ถือว่ามีอยู่ในประเภทเดียวกับแซนด์วิช ประกอบด้วยเนื้อสัตว์ปรุงแล้วที่มีลักษณะเป็นแผ่นสอดใส่อยู่ตรงกลาง อาทิ เนื้อวัว เนื้อหมู เนื้อปลาทอด หรือเป็นเนื้อสัตว์หลายประเภทผสมกัน ประคบบนล่างด้วยขนมปังแผ่นกลม มีการสอดใส่ด้วยผักชนิดต่างๆ เช่น มะเขือเทศ ผักกาดหอม หอมหัวใหญ่ ชีสและเครื่องปรุงรสอื่น เช่น มัสตาร์ด มายองเนส ซอสมะเขือเทศ เป็นต้น แฮมเบอร์เกอร์เป็นอาหารที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายไปทั่วโลก แฮมเบอร์เกอร์เป็นอาหารที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลก โดยเชื่อกันว่ามีถิ่นกำเนิดจากประเทศเยอรมัน ตามรากศัพท์คำว่า ฮัมบูร์ก ซึ่งเป็นชื่อเมืองในเยอรมนี ภายหลังจึงมาแพร่หลายยังสหรัฐอเมริกาโดยผู้อพยพชาวเยอรมัน และเมื่อมีการรื้อสร้างตัวบท (Text) ของความเป็นแฮมเบอร์เกอร์ ให้มีความเป็นอื่นได้ แม้จะมีกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยว่าหากแฮมเบอร์เกอร์ไม่มีรูปร่างลักษณะอย่างเคยแล้วจะเรียกว่ามันเป็น แฮมเบอร์เกอร์ได้อย่างไร

แต่ตามแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายแล้วหากเรารู้ถึง “สิ่ง” หรือตัวบทที่สามารถรื้อสร้างได้แล้ว และกล้าที่จะรื้อ ในขั้นตอนสุดท้ายเราจะสามารถทำลาย และแยกส่วนเพื่อแสดงให้เห็นจุดอ่อนของความเป็นธรรมชาติ (ความปกติ) ว่าแท้จริงแล้วสิ่งนั้นอาจไม่ใช่สิ่งที่คงทนถาวร แน่นอน หรือเป็นศูนย์กลางอีกต่อไป ก็เหมือนอย่างลักษณะของแฮมเบอร์เกอร์ในแบบการรื้อสร้างและความหลากหลายของเทรนด์นิยมสมัยนี้ เมื่อทำการรื้อสร้างและเห็นถึงความเป็นอื่น เกิดการละเล่น (Play) ในตัวบทเดิม ย่อมนำมาซึ่งความหลากหลาย ที่ดูเหมือนเป็นระยะห่างของบางสิ่ง และในขณะเดียวกันก็เป็นความแตกต่าง จะทำงานเป็นแบบช่องว่างที่อยู่เฉย ๆ และในขณะเดียวกันก็เป็นช่องว่างที่ใช้งาน ไม่ได้หยุดนิ่ง ที่สามารถเปลี่ยนแปลง เคลื่อนที่ จากแบบหนึ่ง ไปยังอีกแบบ แต่ก็

ยังคงความเป็นแฮมเบอร์เกอร์รูปแบบเดิม ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงก็ขึ้นอยู่กับพื้นที่และเวลา วัฒนธรรม สังคมที่ถูกโอบล้อมด้วยวัฒนธรรมที่ไม่หยุดนิ่ง

หรือจะให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจะยกตัวอย่างเค้กแครอท ว่าแนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง นั้นถูกสอดแทรกเข้าไปในวงการอาหารทั้งคาวทั้งหวาน สำหรับตัวบท (Text) นี้คือ เค้กแครอท สำหรับเค้กแครอทตามแบบทั่วไปในสังคมก็คือ เค้กที่มีแครอท ผสมลงในแป้ง มีรูปทรงลักษณะ เค้กชั้น และเค้กปอนด์ และตามที่นักประวัติศาสตร์อาหารหลายคนเชื่อว่า เค้กแครอทมีต้นกำเนิดมาจาก พุดดิ้งแครอทที่ชาวยุโรปในยุคกลางรับประทาน วิวัฒนาการนี้กล่าวกันว่าเกิดขึ้นในยุคกลางเมื่อน้ำตาลและสารให้ความหวานมีราคาแพงสำหรับคนชนชั้นล่าง ผู้คนจำนวนมากจึงใช้แครอทแทนน้ำตาลนั่นเอง

เมื่อเราเข้าถึงตัวบทของเค้กแครอทแล้วซึ่งเราจะได้พบถึงประวัติศาสตร์, วัฒนธรรม, ฯลฯ อีกหลายด้านที่อยู่แวดล้อมตัวเค้กแครอท และเราจะรู้สึกถึงความไม่บริสุทธิ์ที่ว่าเค้กไม่จำเป็นต้องมีรูปทรง หรือลักษณะที่ตายตัวอย่างแบบเดิม ๆ เราสามารถสร้างความหลากหลาย และนี่ก็ออกจากความเป็นก้อนเค้กแครอทอย่างปกติได้

รูปที่ 7 ภาพประกอบการรื้อสร้างและความหลากหลาย ของ เค้กแครอท

ที่มา : ภาพโดย Pink Salmon บทความ มาทำความเข้าใจกับ Deconstructed Food กันเถอะ Posted on September 24, 2016 สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2562 <http://www.reflectgirl.com/get-to-know-deconstructed-food/>

จากตารางภาพประกอบที่นำมาแสดง จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายถูกนำมาแสดงผ่านเค้กแครอทในภาพทางขวามือ เค้กแครอทถูกนำเสนอในรูปแบบที่แปลกตา กระจัดกระจาย ดูจะจับต้นชนปลายเอาไม่ออกว่านี่หรือคือเค้กแครอท แต่สำหรับการรับรสนั้นเราก็ยังคงรับรู้ถึงเค้กแครอทไม่ต่างไปจากตัวตนเดิมของความเป็นเค้กแครอท

และเพื่อยกอีกตัวอย่างที่ตามทันยุคสมัยในศตวรรษที่ 21 นี้ เราไม่สามารถปฏิเสธวงการเทคโนโลยีได้เลยที่มีความล้ำหน้า และพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ในปี 2019 บริษัทเครื่องดื่มมินิเมายี่ห้อหนึ่งได้ออกมาโปรโมทผ่านสื่อต่าง ๆ และนำเสนอนวัตกรรมเบียร์ในรูปแบบใหม่ คือ ไร้อัลกอฮอล์สำหรับตัวบท (Text) ในตัวอย่างนี้คือ เบียร์ สำหรับเบียร์จัดเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เรียกว่า สุราแช่ หมายถึง มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม โดยที่แอลกอฮอล์นั้น ได้มาจากการหมักบ่ม มิใช่โดยการกลั่นเบียร์ต่างจากไวน์ตรงที่การหมัก เบียร์เกิดจากการหมักน้ำตาลที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงแป้งของเมล็ดธัญพืช หรือธัญชาติประเภทข้าวมอลต์ (ปิยะ ภิรมย์ภักดี, 2541, น.253)

แรงกระตุ้น
“เบียร์ไร้อัลกอฮอล์”

- จัดอยู่ในประเภทของ “เครื่องดื่มมอลต์”
- ขายได้ตลอด 24 ชั่วโมง
- สามารถทำตลาดโฆษณา TVC โปรมอบขึ้นได้ตามปกติ
- เนื่องจาก พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่มีผลกับสินค้าตัวนี้
- เสียภาษีสรรพสามิตแบบ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์
- การเกิดใบที่คนรุ่นใหม่ คนที่ใส่ใจสุขภาพ คนที่ดื่มอย่างรับผิดชอบ
- มีแอลกอฮอล์ 0.0, เบเวอเรจ 0.0%, โปท 0%, ไอศกรีม, ไอศกรีม, ไอศกรีม, ไอศกรีม

ที่มา : ประชาชาติธุรกิจรวบรวม

รูปที่ 8 ภาพประกอบการรื้อสร้างและความหลากหลายของ เบียร์ไร้อัลกอฮอล์

ที่มา : ประชาชาติธุรกิจ หัวข้อ เบียร์ 0% ขายได้ โฆษณาได้ 24 ชั่วโมง ไม่ผิด โปสต์วันที่ 12 March 2019 สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2562 <https://www.prachachat.net/marketing/news-300771>

เราต่างรู้กันดีว่าเมื่อนึกถึงภาพของคำว่า “เบียร์” นั่นคือเครื่องดื่มมินิเมา หากดื่มแล้วไม่มีอาการเมาแล้วจะเป็นเบียร์ได้อย่างไร แต่แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของแคร์ริดา ไม่ได้คิดขึ้นมาเพื่อให้เป็นเรื่องของความแน่นอนตายตัวว่าเบียร์เวลาดื่มแล้วต้องเมาเท่านั้น เพราะหากถ้ายังคงเป็นเช่นนั้นความเป็นอื่นก็ยังคงถูกลดคุณค่า เพราะถูกมองว่าไม่เป็นธรรมชาติ (ความเป็นอื่น) อย่างที่เคยเป็นมา ไม่ยอมนำมาสอบสวนในลำดับของการตั้งคำถามระหว่างความสอดคล้องของโมทัศน์แห่งธรรมชาติ (ความปกติ) การอ้างเหตุผลแบบนี้ แคร์ริดาเรียกว่า “สิ่งที่สามารถรื้อสร้างได้” การนำเสนอนวัตกรรมการผลิตเบียร์ที่ไร้อัลกอฮอล์จึงเป็นเรื่องของสิ่งที่สามารถรื้อสร้าง และสร้างความหลากหลายให้กับวงการเครื่องดื่มมินิเมา ปัจจัยที่ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย

เดือนนี้ คือ เรื่องของเศรษฐศาสตร์ กลยุทธ์ทางการตลาด ความต้องการของสังคมยุค ผู้คนยุคนี้เริ่มตระหนักถึงเรื่องของสุขภาพ และทุกคนต่างรู้ถึงผลเสียของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดี แม้จะมีประเด็นการถกเถียงว่าเครื่องดื่มชนิดนี้ไม่ใช่เบียร์เพราะไม่มีแอลกอฮอล์ แต่บางท่านบอกว่าเป็นเบียร์เพราะรสชาติยังคงความเป็นเบียร์อยู่ แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายจึงแสดงให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างสามารถเกิดขึ้นได้ และกำลังสนับสนุนแนวความคิดของแคร์ริดาว่าความจริงสากลนั้นไม่มีอยู่แท้จริง แต่ความจริงนั้นจะมีอยู่เพียงแค่นั้น ระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงเท่านั้น

4.2.3 วิเคราะห์ตัวบทผ่านการใช้สารเสพติดกัญชาในไทย

“ยาเสพติดให้โทษ” ข้อความข้างต้นกำลังแสดงให้เห็นถึงวาทกรรมอะไรบางอย่างที่อยู่ในสังคมหนึ่งที่กำลังใส่ข้อมูลความเชื่อว่าการใช้ยาเสพติดนั้นเท่ากับมีแต่โทษ ไม่ก่อเกิดประโยชน์ใด ๆ ให้แก่ผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง

กัญชาในประเทศไทยนั้น ถูกจัดให้อยู่ในหมวดของสารเสพติดอีกประเภทหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2477 กำหนดให้การครอบครอง ขายและใช้กัญชาเป็นความผิดตามกฎหมาย กฎหมายอีกสองฉบับที่มีความสำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 (พระราชบัญญัติกัญชา, 2477, น.339-343) กัญชาตามความหมายของพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานได้นิยามเอาไว้ว่า [กั้น-] น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Cannabis sativa* L. ในวงศ์ Cannabidaceae ใบมนแฉกเล็กเข้าไปทางก้านหลายแฉก ดอกสีเขียวช่อดอกเพศผู้และช่อดอกเพศเมียอยู่ต่างต้นกัน ใบและช่อดอกเพศเมียที่แห้งเรียก กะหลี่กัญชา ใช้สูบปนกับยาสูบ มีสรรพคุณทำให้มีเมามา เปลือกลำต้นใช้ทำเชือกป่าน และทอผ้ากัญชา (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2558)

ในหัวข้อการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะทำการรื้อสร้างและสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยนำสารเสพติดอย่างกัญชามารื้อสร้างให้เห็นถึงความเป็นอื่นที่ถูกฝังกลบ และกดทับไว้มายาวนานในสังคมไทย การรื้อสร้างตัวบท (Text) แรกไม่ใช่กัญชา เพราะคู่ตรงข้ามของกัญชาคือ สารหรือยาที่ถูกกฎหมายที่มีความบริสุทธิ์ตามความหมาย ตามความเชื่อ และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งจะตรงข้ามกับกัญชาที่ถูกจำกัดไว้ตามพระราชบัญญัติข้างต้นให้จัดอยู่ในสารเสพติดให้โทษ ห้ามให้บุคคลมีในครอบครองเสพ ซื่อขาย ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับยาหรือสารที่ถูกกฎหมายชนิดอื่น เมื่อกัญชาถูกจัดให้มีสภาพความเป็นอื่นเสมอ แต่เมื่อเวลาผ่านไป เทคโนโลยี ผลการวิจัยต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทเมื่อมีผู้นำเสนอให้รัฐบาลปลดล็อกกฎหมายให้กัญชาเป็นพืชที่ถูกกฎหมาย เพราะนอกจากโทษแล้วงานวิจัยของเหล่า แพทย์ นักวิทยาศาสตร์การเคมีต่าง ๆ ยังพยายามเสนอให้เห็นถึงประโยชน์ในตัวกัญชา

ยกตัวอย่างงานวิจัยการใช้กัญชาในทางการแพทย์ พบว่าในปี 2558 สหรัฐอเมริกามีการออกกฎหมายอนุญาตให้ใช้กัญชาในทางการแพทย์ได้ กัญชาถูกนำมาใช้รักษาบรรเทาโรคหลายชนิด ทั้งรูปแบบการกิน การสูดควัน การสูดไอรระเหย ในประเทศไทยยังคงมีข้อถกเถียงของบทบัญญัติเรื่อง พรบ.สารเสพติดอยู่ ซึ่งหากมีการศึกษาการนำกัญชามาใช้ในรูปแบบสมุนไพรได้ จะสามารถลดการนำเข้าจากต่างประเทศได้ ผู้ป่วยสามารถลดค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเรื่อง “กัญชา” อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะปลดล็อกกฎหมาย และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ (วีรยา ถาอุปชิต, นุศราพร เกษสมบุรณ์, 2560, น.230) ซึ่งประเด็นนี้ไม่ต่างจากการรื้อสร้างและความหลากหลายของแคร์ริดาเรื่อง Pamakon ที่นำมาเปรียบเทียบกับยาพิษหรือการเหยียวยา ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไปในบทที่ 3 ก่อนหน้านี้ เมื่อเราได้บทบทวนแล้วว่า ตัวบทนั้นเกิดความเป็นอื่นอย่างกัญชา และตระหนักได้ตระหนักถึงประเด็นเราจะพบสิ่งที่ตัวบท (Text) ที่บริสุทธิ์ “เสแสร้งว่าไม่จำเป็นต้องมี แต่จริงๆ แล้วกลับเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้” กัญชาจึงเปรียบเสมือนสถานะที่พบจากการรื้อสร้างว่า สิ่งที่ย้ายไปที่ดำรงอยู่ (The Present Absences) หรือความเงียบที่กำลังผลิตอยู่ (Productive Silences) ฉะนั้นกัญชาก็ยังคงถูกลดคุณค่าหากตัวแปรทางวาทกรรมยังคงไม่ยอมรับ กัญชา ก็จะยังคงถูกมองว่าไม่เป็นธรรมชาติ (ความเป็นอื่น) ไม่ยอมนำมาสอบสวนในลำดับของการตั้งคำถามระหว่างความสอดคล้องมโนทัศน์แห่งธรรมชาติ (ความปกติ) ทั้งที่ตามแนวคิดของแคร์ริดา มองว่ากัญชานั้นเป็น “สิ่งที่สามารถรื้อสร้างได้”

กัญชาให้โทษ	กัญชาให้ประโยชน์
<ul style="list-style-type: none"> - ทำลายสมรรถภาพทางกาย - ทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย - ทำลายสมอง - ทำให้เกิดมะเร็งปอด - ทำร้ายทารกในครรภ์ - ทำลายความรู้สึทางเพศ - ทำลายสุขภาพจิต 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้กัญชาเพื่อบรรเทาหอบหืด - การใช้กัญชาในการรักษาต่อหิน - อนุพันธ์กัญชามีประโยชน์หลายอย่างในการบำบัดมะเร็ง - รักษาโรคลมชัก - รักษาโรคปลอกประสาทเสื่อม - ช่วยให้ผ่อนคลาย - อาจช่วยรักษามะเร็งปอด

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความแตกต่างโทษและประโยชน์ของ กัญชา

หากเราพูดถึงกัญชาคือตัวบ่อนที่สามารถหรือสร้างได้แล้ว และกล้าที่จะรื้ออย่างเหล่านักวิจัยที่พยายามเรียกร้องปลดล็อกในการปรับแก้กฎหมายเรื่องกัญชา ในขั้นตอนนี้เราจะสามารถทำลาย และแยกส่วนเพื่อแสดงให้เห็นจุดอ่อนของความเป็นธรรมชาติ (ความปกติ) ว่าแท้จริงแล้วสิ่งนั้นอาจไม่ใช่สิ่งที่คงทนถาวร แน่นอน หรือเป็นศูนย์กลางอีกต่อไป จะทำให้เกิดการตั้งคำถาม เกิดความไม่มั่นคง สั่นคลอน เกิดความกำกวมขึ้น แครีริคาเรียกว่ามันเป็นการละเล่น (Play) เหตุนี้เราจึงมักที่จะปฏิเสธ และลดคุณค่าของความเป็นกัญชาที่อยู่ตลอด สร้างวาทกรรมอย่าง “ยาเสพติดให้โทษ” ขึ้นมาครอบงำระบบไว้ กัญชาจึงถูกมองว่าไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติที่เราได้กำหนดหรือเคยรู้จัก กัญชาถูกเก็บกดทับไว้ ผู้คนยอมเลื่อนไหลตามอุดมคติในสังคม แต่สำหรับแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายอย่างที่คุณวิจัยได้กล่าวไว้ในงานวิจัยมาตลอดว่า จุดมุ่งหมายของการรื้อสร้างก็คือ ในการหาศูนย์กลางอันใหม่ ๆ ไปเรื่อย ๆ เป็นการทำความรุนแรงให้กับศูนย์กลางอันเดิม

งานวิจัยเรื่องกัญชาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์จึงเป็นมุมมองความกล้าที่จะนำเสนอ กล้าที่จะรื้อถอน วิพากษ์วิจารณ์ คัดล้างกับอำนาจวาทกรรมเดิม มุมมองการอยากเปลี่ยนแปลงเรื่องกัญชาจึงถือว่าเป็นลักษณะแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างอีกแบบหนึ่ง เป็นการนำเสนอการละเล่น (Play) และทำให้เกิดความหลากหลาย (Differance) ทำให้เกิดข้อถกเถียงถึงความมีอยู่เดิม อย่างที่กล่าวไปว่าการรื้อสร้างไม่ใช่รื้อให้กระจัดกระจาย แต่แนวคิดของแครีริคาคือรื้อแล้วสร้างให้เห็นสิ่งใหม่ แม้งานวิจัยเรื่องกัญชาจะถูกนำเสนอให้ปลดล็อกทางกฎหมาย แต่กัญชาก็ยังคงจะต้องถูกผลิตในความเป็นระบบ ไม่ใช่ใครทุกคนจะมีถือไว้ในครอบครองได้ กัญชาจึงเป็นภาพที่ถูกปรับเปลี่ยน มีตัวตนใหม่ในฐานะยารักษาโรคแต่ก็อยู่ภายใต้เครื่องหมายการค้า กัญชา เป็นสิ่งที่ถูกรื้อแต่ก็ยังมีเค้าของโครงเดิมอยู่ ซึ่งในอนาคตเราก็ไม่รู้ว่ากัญชาจะถูกปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบไหนอีก อาจจะถูกเปลี่ยนชื่อ เป็นพืชที่ถูกกฎหมายเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ฯลฯ อีกมากมาย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องของความหลากหลาย ที่เป็นเหมือนช่องว่างที่รอมนุษย์เข้าไปเติม เรื่องของศูนย์กลางมันจึงถูกย้ายไปทุกช่วงขณะ แครีริคาเชื่อว่าความจริงมีอยู่ แต่ความจริงจะมีในช่วง ณ ขณะเท่านั้น ซึ่งสิ่งนี้ล้วนเป็นเรื่องของพื้นที่และเวลาเสมอ

4.2.4 วิเคราะห์ตัวบทผ่านการคืบตามยุคสมัยของสังคมไทย

ในประเด็นหัวข้อนี้ผู้วิจัยเลือกการวิเคราะห์ของการคืบขึ้นในยุคอดีตเป็นตัวกำหนด ตัวบท (Text) โดยมีประเด็นวาทกรรมเรื่อง “ฝั้วเดียว หลายเมีย” และ “ฝั้วเดียว เมียเดียว” มาอธิบายร่วม เพื่อให้เข้าถึงแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายนั้น ไม่ใช่เพียงมีแต่ในยุคหลังสมัยใหม่ ทั้งที่ความจริงแล้วความหลากหลายนั้นมิให้เห็นมาตั้งแต่มนุษย์จำได้หมายถึงถึงภาษาของพื้นที่และเวลาแล้ว

กำหนดตัวแทนของความจริง (ตัวแทนของความจริง เท่ากับ คำหรือตัวบท) ในที่นี้ผู้วิจัยจะเลือกกำหนดตัวบท (Text) ของความจริงคือ “การคบชู้ในยุคอดีต” เป็นตัวแทนความจริงของคนในยุคสมัยนั้น เมื่อกำหนดตัวบทได้แล้วคู่ตรงข้ามของ “การคบชู้ในยุคอดีต” คือ “การคบชู้ในยุคปัจจุบัน” โดยเริ่มแรกผู้วิจัยจะอธิบายให้เหตุผลตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม เป็นตัวบทที่บริสุทธิ์ตามธรรมชาติปกติทั่วไปที่ถูกกำหนดไว้แล้วในสังคมส่วนใหญ่ อย่างการคบชู้ในยุคอดีตก่อน เพื่อที่เราจะเห็นคู่ตรงข้ามทั้ง 2 ฝั่งนี้มีความพิเศษกว่าอีกฝั่งหนึ่ง

คำว่า “ชู้” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้บทนิยามไว้ว่า (วรรณ; โป.) น. คู่รัก เช่น ข้าสมจรด้วยกันพ่อแม่และเจ้าข้ามิให้ และมันภากันหนีไปไกล หญิงนั้นยังมีเปนเมียชายเปนแต่ชู้กัน (สามดวง ลักษณะผิวเมีย, ถ้าชายผู้ใดเอาหญิงเปนชู้เปนเมีย แต่ในกำหนดนั้นคือเมียท่านแลให้ใหม่ โดยขนาด (สามดวง ลักษณะผิวเมีย), บุคคลที่เป็นที่รัก เช่น ร้อยชู้ฤๅเท่าเนื้อ เมียตน (ลอ) น. การล่วงประเวณี เช่น เล่นชู้, ชายหรือหญิงที่ลอบลักสมภพสังวาสเป็นผิวเมียกัน น. ชายผู้ล่วงประเวณี เช่น สามีน่าชู้ของภรรยาตาย น. ชายที่ร่วมประเวณีกับภรรยาคนอื่น, หญิงที่ยังมีสามีอยู่แล้วร่วมประเวณีกับชายอื่น เรียกว่า หญิงมีชู้, เรียกชายหรือหญิงที่ไฝ่ในทางชู้สาว ว่า เจ้าชู้. (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2558) ส่วนคำว่า “คบชู้” กล่าวได้ว่าเป็นการรวมคำว่า เป็นชู้ มีชู้ อยู่ด้วยกัน เป็นพฤติกรรมความรักระหว่างชายหรือหญิงที่ทำการร่วมประเวณีกับบุคคลที่นอกเหนือจากคู่รักของตน ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมในสังคมและศาสนาต่าง ๆ ที่ได้มีบทบัญญัติกฎไว้ในศาสนานั้น ๆ

ตัวบท (Text) การคบชู้ในอดีต ผู้ชายในสมัยโบราณสามารถมีภรรยาได้หลายคน และไม่ถูกกล่าวหาว่าผิดศีลธรรม ในอดีตนั้นต้องยอมรับว่าในสังคมในอดีตการคบหาการครองคู่ จะเป็นในรูปแบบ “ผิวเดียว หลายเมีย” คู่ตรงข้ามอย่างเพศสภาพ โดยเฉพาะผู้ชายเป็นตัวชูบทบาทที่ค่อนข้างชัดเจนว่าบริบทในสังคมสมัยนั้นผู้ชายเป็นใหญ่ กฎเกณฑ์ การปกครองส่วนใหญ่ นั้นย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายชาย ชายผู้นั้นถ้าอยู่ในสถานะของความมั่งคั่ง มากมีไปด้วยเงินทอง อำนาจ ย่อมต้องมีบริวารที่เข้ามาคอยตอบสนองทางความต้องการของพฤติกรรมเหล่านี้ แต่ถ้าผู้หญิงจะมีสามีหลายคนบ้างนั้นเป็นสิ่งที่ผิดอย่างมหันต์ อย่างที่ได้เกริ่นนำไว้แล้วว่าสังคมในอดีตนั้นผู้ชายเป็นใหญ่ และมีผู้หญิงคอยเป็นผู้ตามเป็นดั่งช้างเท้าหลัง การที่ผู้หญิงนั้นจะทำการมีสามีมากกว่าหนึ่งย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ควร และถือว่าเป็นสิ่งที่ผิด ถือว่าเป็นการ “คบชู้” ซึ่งมีข้อเปรียบเทียบจากวรรณกรรม วรรณคดีต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันของหญิงชายในอดีต อย่างเรื่อง ขุนแผน พระอภัยมณี เป็นต้น

แม้ความเป็นชายจะดูมีพื้นที่มากกว่า แต่กฎเกณฑ์ในสมัยก่อนใช้ว่าชายใดอยากได้หญิงใดก็กระทำออกอาจ ทุจริตข่มเหงเอามาเป็นของตนได้ ข้อห้ามสำหรับการเลือกคู่ครองของชายก็มีห้าม อย่างการลักลอบสัมพันธ์ประเวณีกับหญิงที่บิดามารดาไม่อนุญาต ลักลอบประเวณีกับหญิงที่มีสามีแล้ว

หรือชายใดที่มีภรรยาอยู่แล้ว แต่ภรรยาไม่ยินยอมก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดประเวณี เป็นการคบชู้ เช่นเดียวกัน ฉะนั้นแล้วหญิงใดที่จะเหมาะสมต่อการมาเป็นภรรยาในครอบครัวอีกคน จะต้องถือความเหมาะสมทางสังคมเป็นเกณฑ์คัดเลือกตัดสิน อย่างหญิงที่ได้จากการทำสงคราม ทาส ไพร่ บิดามารดายินยอมพร้อมใจลูกสาวให้ เป็นต้น

ปัจจัยในการคบชู้ในสมัยอดีตนั้นเต็มไปด้วยกฎแห่งจารีตประเพณี การแบ่งชนชั้นกันอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามถ้ามองด้วยทวิภาคการคบชู้ในอดีตในเชิงเหตุผลของพื้นที่และเวลาในช่วงอดีตประเทศไทยหรือสยามนั้น ผู้วิจัยได้มองไปที่เรื่องของโรคระบาด และการทำสงคราม ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรเพศชายในสนามรบ และทำให้ทรัพยากรของเพศหญิงนั้นมีมากกว่า เพื่อทำให้เกิดความสมดุล และขยายหรือดำรงเผ่าพันธุ์ไว้จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ชายนั้นสามารถมีภรรยาได้หลายคน โดยที่ถือว่าเป็นไม่เป็นการคบชู้ ดังนั้น การมีภรรยาหลายคนของผู้ชายในยุคโบราณ จึงไม่ใช่ความใคร่หรือความฟุ้งเฟ้อในตัณหาส่วนตัวเท่านั้น หากแต่เป็น "ความรับผิดชอบ" ประการหนึ่งในการรักษาครอบครัว วงศ์ตระกูล รวมไปถึงคุณภาพและขับเคลื่อนพลวัตของสังคมให้เดินหน้าต่อไปได้นั่นเอง อีกความหมายนั้นผู้ชายส่วนที่มีภรรยาหลายคนก็ล้วนมาจากขุนนางชั้นสูง จึงเป็นปัจจัยเพื่อเป็นการป้องกันข้าราชการชั้นสูงที่คิดกบฏ หรือ ไม่มีบ้างที่เป็นธรรมเนียมในการถวายบุตร แต่ที่แน่นอนก็คือหากขุนนางชั้นสูงเหล่านี้จะคิดนอกกรอบนอกรอบ ก็ต้องคิดหนักคิดหลังหลายตลบ เพราะว่าธิดาของท่านแต่ละคนก็ผูกพัน เกี่ยวข้องกันเป็นที่แน่นแฟ้นแล้ว มองดูแล้วสาเหตุของการคบชู้ของเพศชายในอดีตจึงดูมีค่าและมีความหมายเพื่อสังคม โดยไม่ได้ถูกตราหน้าว่าเป็นการคบชู้

ส่วนในตัวผู้หญิงนั้นเป็นการลักลอบกระทำเพื่อหวังผลประโยชน์ ต้องการผู้คุ้มครองความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย ทรัพย์สินเงินทอง ความรัก แต่ก็ต้องอยู่กันแบบหลบ ๆ ซ่อน ๆ ถ้าเกิดว่าสังคมจับได้จะมีบทลงโทษที่หนักถึงขั้นประหารชีวิต ดังที่เราได้ยินได้ฟังจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์ของชาติต่างๆ บ้าง ตามนิยายพื้นบ้านบ้าง แม้บางครั้งจะไม่ใช่การนอกใจสามีโดยตรง แต่ก็เกี่ยวกับผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่นที่ไม่ใช่สามี เช่น เรื่องกากี จันทโครพ ขุนช้างขุนแผน เป็นต้น

แต่เมื่อเราตัดอคติตั้งคำถามหาเหตุผล เปิดมุมมองยอมรับสิ่งอื่น ข้อควรระวัง เราจะต้องพบกับความรับผิดชอบที่เราต้องการหลีกเลี่ยง เพราะแบบนี้มนุษย์ส่วนใหญ่จึงกลัวที่จะต้องรับผิดชอบ และเลือกที่จะไหลตามอุดมคติในสังคม แครร์ริดาจึงมองว่า การเลื่อนไหลตามอุดมคติเป็นทางลัดของพวกขี้เกียจ ในลำดับขั้นนี้ แครร์ริดาได้เริ่มตระหนักถึงสิ่งที่ถูกกดทับไว้ในฝั่งตรงข้ามแล้ว โดยเฉพาะสังคมชายเป็นใหญ่ ความไม่เท่าเทียมกันในทางปฏิบัติ ทั้งจารีตประเพณี นั่นก็คือซึ่งในลำดับนี้เขาเองก็ต้องพบกับความรับผิดชอบบางอย่างในการนำเสนอถึงข้อขัดแย้งที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้ เมื่อเราเข้าถึงตัวบท (Text) อย่างไม่อคติ ซึ่งจากการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยพบถึงความเป็นอื่นในหลาย ๆ ส่วนด้วยกัน

ซึ่งเราจะได้พบถึงประวัติศาสตร์, วัฒนธรรม, การเมือง, ฯลฯ อีกหลายด้านที่อยู่แวดล้อมตัวบท และเราจะรู้สึกถึงความไม่บริสุทธิ์ถูกคุกคามเป็นภัย แครร์ริดาจึงเรียกการคุกคามนี้ว่า “ความเป็นอื่น”

ยิ่งเราได้ทบทวนแล้วว่า ตัวบทนั้นเกิดความเป็นอื่น และตระหนักได้ตระหนักถึงประโยชน์ แต่เราจะพบสิ่งที่ตัวบท (Text) ที่บริสุทธิ์ “เสแสร้งว่าไม่จำเป็นต้องมี แต่จริงๆ แล้วกลับเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้” เขาจึงเรียกสภาวะที่พบจากการรื้อสร้างว่า สิ่งที่ยากไปที่ดำรงอยู่ (The Present Absences) หรือความเงียบที่กำลังผลิตอยู่ (Productive Silences) ฉะนั้นในยุคอดีตจะมีจุดที่ความเป็นอื่นยังคงถูกลดคุณค่า เพราะถูกมองว่าไม่เป็นธรรมชาติ (ความเป็นอื่น) ไม่ยอมนำมาสอบสวนในลำดับของการตั้งคำถามระหว่างความสอดคล้องมโนทัศน์แห่งธรรมชาติ (ความปกติ) การอ้างเหตุผลแบบนี้ แครร์ริดาเรียกว่า “สิ่งที่สามารถรื้อสร้างได้” แต่เราไม่ยอมที่จะนำมารื้อสร้างให้เกิดจุดหลากหลายเหล่านั้นเอง ซึ่งในส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลากหลายเปลี่ยนแปลงจากกฎเกณฑ์ของการคบชู้ในสังคมอดีต ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาเหตุผล และชี้ชวนให้เห็นกระบวนการรื้อสร้างในสังคมไทยว่า จะเกิดความเข้าใจ เกิดการยอมรับ การเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนนั้นล้วนขึ้นอยู่กับพื้นที่และเวลา บวกกับตัวบท (Text) อย่างความเชื่อในเรื่องการคบชู้ในยุคอดีตที่เพิกเฉยไม่ยอมปรับเปลี่ยนเพราะกลัวเสียผลประโยชน์ แม้จะเริ่มมีการปรับเปลี่ยนหาข้อตกลงในเรื่องนี้ขึ้นมาใหม่อยู่ตลอดเวลา เพราะการคบชู้ของสังคมไทยในอดีตเป็นแบบ “ส่วนตัว หลายเมีย” ซึ่งหมายความว่า ชายมีสถานะเหนือหญิงในทุกด้าน ในสมัยสุโขทัย คำนิชายที่มีชู้กับภรรยาคนอื่น แต่ก็ไม่ได้ห้ามชายมีภรรยาหลายคน

หากเรารู้ถึง “สิ่ง” หรือตัวบทที่สามารถรื้อสร้างได้แล้ว และกล้าที่จะรื้อ ในขั้นตอนสุดท้ายเราจะสามารถทำลาย และแยกส่วนเพื่อแสดงให้เห็นจุดอ่อนของความเป็นธรรมชาติ (ความปกติ) ว่าแท้จริงแล้วสิ่งนั้นอาจไม่ใช่สิ่งที่คงทนถาวร แน่นอน หรือเป็นศูนย์กลางอีกต่อไป ในข้อนี้การรื้อสร้างจะทำให้เกิดความสั่นคลอน ไม่มั่นคงทางความคิดอย่างที่เปี่ยมตลอด “ความเป็นอื่น” นี้ จะทำให้เกิดการตั้งคำถาม เกิดความไม่มั่นคง สั่นคลอน เกิดความกำกวมขึ้น แครร์ริดาเรียกว่ามันเป็นการละเล่น (Play) เหตุนี้เราจึงมักที่จะปฏิเสธและลดคุณค่าความเป็นอื่นทิ้งเสีย เพราะมองว่าความเป็นอื่นไม่เป็นไปตามธรรมชาติที่เราได้กำหนดหรือเคยรู้จัก อย่างที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในงานวิจัยมาตลอดว่า จุดมุ่งหมายของการรื้อสร้างก็คือ ในการหาศูนย์กลางอันใหม่ ๆ ไปเรื่อย ๆ เป็นการทำความเข้าใจให้กับศูนย์กลางอันเดิม อย่างที่ต่อมาในสมัยอยุธยา กฎหมายลักษณะหัวเมือง พ.ศ. 1904 ยังได้แบ่งภรรยาออกเป็น 3 ประเภท และชายจะมีภรรยาก็คนก็ได้ ทั้งยังมีสุภาษิตที่ว่า “ผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชายเป็นคน” ซึ่งต่อมารัชกาลที่ 4 ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่าไม่ยุติธรรม ให้ยกเว้นเสีย เนื่องจากกรณีถวายฎีกาของอำแดงเหมือน จนกระทั่ง พ.ศ. 2478 ได้มีกฎหมายให้ชายมีภรรยาได้เพียงคนเดียว (วิมลพัทธ์ ราชประดิษฐ์, 2551, น.160) และการละเล่น (Play) หรือความหลากหลายที่เริ่มก่อขึ้นนี้มีนักเขียนนักวิชาการ ได้วิจารณ์ให้เหตุผลออกมาหลากหลายความคิดเห็นอย่าง คุณคารารัตน์ เมตตาริกานนท์

อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้กล่าวถึง “ความเสื่อมของระบบฟัวเดียวหลายเมีย” มาเป็น “ฟัวเดียว เมียเดียว” ว่า ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อแนวความคิดของชนชั้นนำในขณะนั้นเป็นอันมาก นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ทรงมีนโยบายให้มีการเรียนรู้ศิลปวิทยาการแบบตะวันตกเป็นต้นมา จนถึงรัชกาลที่ ๕ ก็ได้ทรงปฏิรูปการศึกษา และสังคมตามแบบตะวันตก พร้อมทั้งจัดส่งคนไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ เมื่อคนเหล่านั้นกลับมา ก็กลายเป็นผู้นำสมัยใหม่ มีความคิดเสรีนิยม อิทธิพลของชาวตะวันตกที่ติดคนเหล่านั้นกลับมา ก็มีผลต่อสังคมไทยมากขึ้นตามลำดับ ความเชื่อและค่านิยมเก่า ๆ จึงได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ เพื่อให้ทันสมัย สิ่งหนึ่งที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลของชาวตะวันตกก็คือ ระบบฟัวเดียวหลายเมีย โดยเริ่มมีการต่อต้านจากหลาย ๆ ฝ่าย

ส่วนงานเขียนของ “เทียนวรรณ” ตอนหนึ่งกล่าวว่า “ประเพณีของพวกเราชอบมีภรรยา ชอบกดขี่กันในมุ้ง ท่านผู้ใดมีสติปัญญาลึกเท่าภูเขาหิมาลัยจะมาตั้งขนบธรรมเนียมให้มีภรรยาคนเดียวจะได้ง่าย ๆ ที่ไหน เพราะประเพณีที่ไหลอยู่เหมือนน้ำของประเทศเรา เป็นอย่างนั้นมาช้านานนักแล้ว” และในงานพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 เรื่องการค้าหญิงสาว ตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่ผิดที่จะกล่าวว่า การมีเมียน้อยเป็นประเพณีโบราณ ซึ่งคนไทยหนุ่ม ๆ สมัยใหม่ไม่ชอบเลย เพราะว่าเป็นประเพณีมีเมียหลายคน ซึ่งหนุ่มผู้ได้รับการศึกษามาแล้ว อย่างฝรั่งร้องไห้เลิก พวกหนุ่ม ๆ เหล่านี้ได้รับรู้แบบใหม่คือ “เมียลับ” ซึ่งเขาเห็นสมควรแก่ “สิวิไลซ์” สมัยใหม่ ซึ่งมีเมียออกหน้าแค่คนเดียวอย่างฝรั่ง”

จากงานเขียนทั้ง ๒ ชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่า ขณะนั้นมีการเคลื่อนไหวต่อต้านระบบฟัวเดียวหลายเมียโดยพวกหนุ่ม ๆ ที่จบจากเมืองนอกมาเป็นวงกว้างแล้ว ซึ่งเทียนวรรณก็ได้ดึงเอาไว้ว่า มันเปลี่ยนยากนะ และรัชกาลที่ ๖ ก็ได้ทรงเตือนสติว่า ถ้าเปลี่ยนเสียแล้วก็กลายเป็นว่าเปลี่ยนแค่ยกผู้หญิงคนหนึ่งออกหน้า ตามอย่างฝรั่งเท่านั้น ผู้หญิงอื่น ๆ ก็เลยกลายเป็น “ลับ ๆ” ไป แต่เดิมก็ให้ออกหน้าได้หมด เปลี่ยนแล้วจะพาลกลายเป็นไปลดหน้าของภรรยาคนอื่น ๆ ให้อยู่ข้างหลัง คือกลายเป็นเมียลับ ซึ่งไม่ได้ทำให้ผู้ชายมีเมียคนเดียวได้เลย ในที่สุดคนหัวใหม่ในขณะนั้น ก็ได้ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยเตรียมโครงสร้างกฎหมายลักษณะฟัว เมีย ซึ่งได้ตัดทอนจากกฎหมายลักษณะฟัวเมียฉบับเดิม

โดยมีการเพิ่มเติมการเป็นสามีภรรยา กัน ควรให้มีการจดทะเบียนสมรส การที่ชายมีภรรยาหลายประเภททำให้หญิงเสียเปรียบ เพราะคนมั่งคั่งจะเลี้ยงนางบำเรอไว้มาก ทั้งเมียน้อย และทาสภรรยา ชายอื่นมาทำชู้ก็ต้องปรับว่าผิดเมีย หญิงได้ประโยชน์เพียงว่าสามีเลี้ยงดู เจ็ดหน้าซุตาสมคำว่า "สตรีมีฟัวเหมือนหัวเหวน" และจะได้มรดกเมื่อสามีตาย แต่ความจริงก็ไม่ค่อยจะได้ฐานะของภรรยา

หลวงกับภรรยาบ่อย ก็แตกต่างกันมาก ในเหตุผลของการนำเสนอความคิดเรื่อง “ผัวเดียวเมียเดียว” โดยมีการยื่นยันการจดทะเบียนสมรส ยังมีการถกเถียงกันหลายฝ่ายทั้งขุนนางและกษัตริย์ จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ตกไป ก็ได้้นำกลับมาให้คณะกรรมการพิจารณาต่อ โดยมีการประชุมถกเถียงกันหลายครั้ง ผลที่สุดก็มีพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวออกมาว่า ชายอาจมีภรรยาได้หลายคน ตามมติส่วนใหญ่ แต่ให้ชายมีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายได้เพียงคนเดียวเท่านั้น และประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๕๑ ว่า "บุคคลใดจดทะเบียนสมรสแล้ว จะจดทะเบียนอีกไม่ได้เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการสมรสครั้งก่อนได้หมดไปแล้วเพราะ ตาย หย่า หรือศาลเพิกถอน" (อำพล เจน, 2528, น.28)

สิ่งที่ทำให้เกิดความหลากหลาย (Différance) ของการคบชู้ในสังคมไทยแต่ละยุคสมัยเราต้องเข้าใจก่อนว่า ความหลากหลายเป็นทั้งโครงสร้างและการเคลื่อนไหว ที่ไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานแบบคู่ตรงกันข้ามเท่านั้น แต่จะเป็นการละเล่นที่เป็นทั้งระบบของความแตกต่าง (Differ) ของร่องรอยของความแตกต่าง (Trace) ของพื้นที่ที่ท้องค้ำประกอบต่าง ๆ เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน พื้นที่ที่มีลักษณะของความตื่นตัว (Active) และเฉื่อยชา (Passive) ไปพร้อมกัน เพื่อร่วมกันผลิตช่องว่างที่จะช่วยเติมเต็มให้กับบางสิ่ง อย่างเช่น จากอดีตจนถึงปัจจุบันสิ่งที่ทำให้สังคมลุกขึ้นมาหรือสร้างและเกิดความหลากหลายขึ้นมาในสังคมคือเรื่องของ สิทธิความเท่าเทียมทางสังคมที่เริ่มเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น รอยเชื่อมต่อระหว่างอดีตและปัจจุบันนั้นคงจะต้องมองย้อนไปที่การแก้ปัญหาการมีภรรยาหลายคน ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 จนมาถึงรัชกาลที่ 7 ที่สามารถร่างแก้ไขกฎหมายในเรื่องของลักษณะผัวเมีย ที่จะต้องจดทะเบียนสมรส สนับสนุนให้มีการคบกันแบบ ผัวเดียวเมียเดียว เพื่อที่จะเป็นเมืองศิวิไลซ์ ตามแบบอย่างของประเทศฝั่งตะวันตกที่สนับสนุนให้มีเพียง “ผัวเดียว เมียเดียว” เท่านั้น

เมื่อขอบเขตข้อห้ามในสังคมนั้นถูกลดและมีความยืดหยุ่นมาก การกระทำการคบหาของชายและหญิงจึงเป็นไปอย่างอิสระเสรีมากยิ่งขึ้น จากนั้นจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการมีภรรยาหลายคนถือว่าการคบชู้ ไม่ต่างจากที่หญิงมีสามีหลายคน และจึงทำให้เกิดเป็นประเด็นของการลักลอบคบชู้แบบลับ ๆ โดยที่คู่รักของตนไม่รับรู้ กลายมาเป็นทางเลือกของผู้ชายและผู้หญิงในเรื่อง “คบชู้” ของสังคมในยุคปัจจุบันนี้แทน จะเห็นได้ว่าแม้ถึงจะมีกฎหมาย หรือทะเบียนสมรสเข้ามามีบทบาทในเชิงกฎหมาย แต่ความเป็นมนุษย์ที่ต้องการอิสระภาพยังคงมีอยู่เต็มเปี่ยม ความกลัว ที่มีต่อสังคมกลับกลายเป็นสิ่งที่ทำลายในยุคนี้ มนุษย์ยังโหยหาและมีความต้องการที่ยากแก่การหักห้ามใจ สาเหตุและปัจจัยในการคบชู้ในสังคมยุคปัจจุบัน นั้นล้วนเกิดจากสาเหตุปัจจัยของการผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม มีความต้องการทางเพศที่สามารถชดเชยในสิ่งที่คู่รักของตนผลประ โยชน์ เกิดช่องว่างระหว่างความรัก มีความเห็นแก่ตัวระหว่างกัน และหมกหมักหมกความผูกพันกับคู่รักของตน เป็นต้น ไม่สามารถตอบสนองทางความต้องการ ได้ รู้สึกมีความตื่นเต้น ทำท่าย ภาควุมิใจในตนเอง การได้รับ

ในหัวข้อการวิจัยนี้เราได้เห็นวิธีการที่กำลังสนับสนุนแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย
เลื่อน ฌากส์ แครร์ริดา ได้ชัดเจนเลยว่า ทุกสิ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นนั้นล้วนเกิดมาจากภาษา โครงสร้าง
วาทกรรม อำนาจ ทุกอย่างแท้จริงแล้วนั้น ไม่ใช่ศูนย์กลางที่คงที่ถาวรแม้แต่น้อย โดยเฉพาะเรื่องการ
คบชู้ ในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นไม่ได้มีความเหมือนกัน ทุกอย่างถูกเลื่อนไหลไปตามบริบทต่าง ๆ ที่
ผูกเชื่อมโยงกันขึ้นมา การคบชู้ยังมีอยู่ แต่ลักษณะการมีอยู่ สาเหตุ ปัจจัยหลายอย่างนั้นไม่ได้หยุดอยู่
กับที่ แม้แต่ชุดคำภาษาที่ให้นิยามก็มีการปรับเรียกแทน เช่น กิ๊ก คู่นอน คู่ควง ไม่ใช่มีแค่คำว่าคบชู้
อย่างที่ผ่านมา หรือการคบชู้ในยุคอดีตเป็นเรื่องของชายเป็นใหญ่ ใช้แบบแผน “ผิวเดียว หลายเมีย”
หญิงมีมากผิวเป็นเรื่องผิดร้ายแรง แต่การคบชู้ในยุคปัจจุบันเรียกหาความเท่าเทียมกันมีอิสระเสรีในการ
คบหา แต่มีกฎหมายบังคับใช้แบบ “ผิวเดียว เมียเดียว” เป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
คบชู้ ก็ผิดกันทั้ง 2 ฝ่าย ทุกสิ่งอย่างล้วนเป็นไปได้เสมอ ในอนาคตเรื่องของการคบชู้เองก็อาจจะมีการ
รื้อสร้างและทำให้เกิดความหลากหลายเลื่อนอีกก็เป็นได้ มนุษย์ย่อมพยายามหาเหตุหาผลมาสนับสนุน
ความคิดที่เห็นว่าดีว่าถูกเสมอ แนวคิดการรื้อสร้างและความหลากหลายเลื่อน ของ ฌากส์ แครร์ริดา ในบาง
จุดผู้วิจัยจึงมองว่าเป็นแนวคิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้เปลี่ยนขาวให้เป็นดำ เปลี่ยนดำให้เป็นขาวได้ ซึ่งก็มี
ทั้งประโยชน์และโทษคละเคล้ากันไป

4.3 วิเคราะห์ผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายเลื่อนของ ฌากส์ แครร์ริดา

จากปรากฏการณ์ทั้ง 4 ประเด็นที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความ
หลากหลายเลื่อนของ ฌากส์ แครร์ริดา เป็นเพียงประเด็นที่ผู้วิจัยอธิบายให้เห็นถึงผลพวงและผลกระทบที่
เกิดขึ้น แนวความคิดนี้ของแครร์ริดานั้นยังมีอิทธิพลต่อหลากหลายศาสตร์ หลากหลายวิทยาการ ซึ่ง
ผู้วิจัยจะแจกแจงรายละเอียดไว้ ดังนี้

ข้อที่ 1 แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายเลื่อนส่งผลต่อระบบความคิดของกลุ่มคนใน
สังคม ทำให้เกิดการเรียกร้องให้มีความเปลี่ยนแปลง ให้เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มความเป็นอื่นที่ถูก
มองข้าม ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น กลุ่มคนชนชั้นล่าง กลุ่มคนชายขอบ การเรียกร้องสิทธิของ
กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) เป็นต้น

ข้อที่ 2 เป็นแนวคิดที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มอนุรักษ์นิยม ทำให้ชุดความคิดเดิมเกิดความหลากหลาย
เลื่อน เปลี่ยนแปลง แม้จะให้ความเดิม แต่ก็ถูกมองว่าเป็นพวกที่ฉีกกรอบความคิด สัมผัส ไม่เคารพ
ทั้งที่ความจริงแล้วนั้น ตัวแครร์ริดา กำลังพยายามเสนอและเรียกร้องถึงสิทธิความเท่าเทียมกัน การเปิด
มุมมองที่ไม่มีใครเด่นกว่าใคร

ข้อที่ 3 แนวคิดนี้ถูกนำไปใช้ประโยชน์และให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในแวดวงศิลปะและ
วรรณกรรมยุคหลังสมัยใหม่ที่แสดงผลงานออกมาในรูปแบบของการรื้อสร้างและความหลากหลายเลื่อน

เพราะเป็นการนำเสนอที่ดูแปลกหูแปลกตา และให้ความรู้สึกน่าตื่นตะลึงต่อผลงานที่ดูมีความคิดสร้างสรรค์

ข้อที่ 4 แนวคิดเรื่องการรื้อสร้างมักจะถูกนำไปใช้เป็นข้ออ้างในการแก้ปัญหาในเชิงที่ผิด ๆ บางครั้งเกิดการรื้อสร้าง แต่ก็ไม่พร้อมที่จะยอมรับผลกระทบที่ตามมา หากเกิดชุดความหลากหลายเลื่อนขึ้น และอาจจะทำให้เกิดกระแสต่อต้านและเกิดความวุ่นวายยากแก่การที่จะแก้ไขได้ เพราะบางสิ่งบางอย่างหากพื้นที่และเวลายังไม่เหมาะสม ก็ไม่สามารถที่จะรื้อสร้างตัวบทนั้นได้

ข้อที่ 5 ในยุคหลังสมัยใหม่ถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการรื้อสร้างและความหลากหลายเลื่อนอย่างเห็นได้ชัด มนุษย์ยุคนี้ถูกกระแสที่มีความเคลื่อนไหวเข้ามากระทบอยู่ตลอดเวลา แม้ความเป็นไปในสังคมจะมีการยอมรับในหลากหลายหน้าที่ หลากหลายบทบาทมากยิ่งขึ้น แต่ความเป็นมนุษย์ การตัดสินใจนั้นกลับทำให้เกิดความสับสนในตัวตน หากจุดยืนที่ชัดเจนไม่ได้

จึงกล่าวได้ว่าแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายเลื่อนของ ฌากส์ แครร์ดินั้นส่งผลกระทบต่อชุดความคิดของมนุษย์ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) เป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้มีทั้งประโยชน์และโทษในเวลาเดียวกัน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้คนที่ศึกษาแนวคิดนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยแนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา ผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึง ความหมาย ลักษณะ จุดกำเนิด พัฒนาการอิทธิพลทางความคิด รวมไปถึง จนถึงการศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกถึงแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา ว่ามีลำดับขั้นตอนเช่นไร และส่งผลกระทบต่อแบบไปหนต่อสู้คมในยุคหลังสมัยใหม่ สำหรับในบทที่ 5 นี้ผู้วิจัยจะทำการสรุปถึงประเด็นต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นถึงข้อเสนอแนะในงานวิจัยในครั้งนี้

5.1 บทสรุป

จากงานวิจัย เรื่อง วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการรื้อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แดร์ริดา ตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสรุปผลการวิจัยและมีข้อเสนอแนะในงานวิจัย ดังนี้

5.1.1 ศึกษาประเด็นความหมาย ลักษณะ อิทธิพลทางความคิด และผลกระทบของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา

ในงานวิจัยวัตถุประสงค์นี้ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการศึกษาและอธิบายถึงประเด็นความหมาย ลักษณะแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย พร้อมกับอธิบายจุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย โดยเริ่มต้นศึกษาไปที่กลุ่มนักคิด โครงสร้างนิยมที่ส่งผลทำให้เกิดกลุ่มแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายขึ้นมา และจะเป็นการศึกษาพัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของ ฌากส์ แดร์ริดา

ผลสรุปแรก คือ ศึกษาและอธิบายถึงประเด็นความหมาย ลักษณะแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย ที่ได้ข้อสรุปถึงความหมายและลักษณะว่าการรื้อสร้าง (Deconstruction) คือการถอดรื้อตัวบท (Text) ชุดความคิดที่มีอยู่ ให้เห็นถึงตัวบทชุดความคิดที่ถูกละทิ้ง หรือถูกกดทับไว้ เช่น การรื้อสร้างอาหารต้นฉบับเดิม มีรูปร่างลักษณะที่ถูกแยกส่วน แต่รสชาติคุณค่าก็ยังคงเดิม, การสร้างวาทกรรมเรื่องยาเสพติดให้โทษ แต่ในอีกแง่ยาเสพติดก็มีประโยชน์รักษาโรคได้ แต่ถูกตัวบทในสังคมนั้น

กดทับไว้ เป็นต้น ส่วนความหลากหลาย (Différance) คือ ความหลากหลายทางความคิด ไม่มีศูนย์กลาง ไม่มีความแน่นอน ไม่มีข้อตรงข้าม ยากต่อการอธิบาย เป็นช่องว่าง ทุกสิ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตามสถานการณ์บนพื้นที่และเวลา ยกตัวอย่างลักษณะของความหลากหลายเช่น งานวรรณกรรมดัดแปลงแม่น้ำกระโขนง จะมีความเลื่อนไหล เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพพื้นที่และเวลาในสังคมเสมอ หรือจะเป็นเรื่องการคบชู้ โดยสมัยก่อนมีวาทกรรมว่า ผัวเดียวหลายเมีย แต่ทุกวันนี้ในสังคมกลับสร้างกรอบว่า ผัวเดียวเมียเดียว เป็นต้น

สำหรับจุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและหาสาเหตุจากกลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยม ที่ต่างให้ความสำคัญเรื่องของกลุ่มตรงข้าม ถือว่าคนที่เปิดประเด็นแรกเลยนั่นก็คือ โซซูร์ ที่เสนอโครงสร้างของสัญญาณทั้งหลายนั้นทำงานสื่อความหมายได้ เพราะมันมี “ความแตกต่าง” (Difference) ระหว่างกันและกัน เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาศาสตร์ในลักษณะ 2 ด้าน โดยที่สัญญาณหนึ่งจะไม่มี ความหมายเลยหากไม่มีตัวสัญญาณอีกฝั่งมาเปรียบเทียบกับแนวคิดของโซซูร์จึงเป็นการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้ามในเชิงของภาษา ต่อมาเลวี สโตรส มีความสนใจในแนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างนิยม เขาจึงพัฒนาชุดความคิดนี้ขึ้น ไม่เพียงแต่จะเห็นหลักคิดการต่อของของโซซูร์ เลวี-สโตรสยังนำแนวคิดโครงสร้าง ไปผนวกเข้ากับศาสตร์ทางด้านมานุษยวิทยา ประเพณี วัฒนธรรมอีกด้วย โดยที่เขามีความเชื่อว่าความคิดนั้นมีลักษณะที่เป็นสากล และมีวิธีการคิดที่เป็นไปในลักษณะคู่ตรงข้าม และคนสุดท้ายของกลุ่มนักคิดโครงสร้างนิยมที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นคือ โรล็องด์ บาร์ตส์ ซึ่งแนวคิดของเขาก็ไม่ต่างกับโซซูร์ และเลวี-สโตรสเข้ามุงเน้นการศึกษาแนวสัญวิทยา (Semiology) โดยนำเอาหลักการทางสัญญาณศาสตร์ หรือสัญวิทยา มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมและวัฒนธรรมเพื่อค้นหากระบวนการสื่อความหมายที่ซ่อนอยู่ในงานวรรณกรรม และปรากฏการณ์ทางสังคม จนนำไปสู่การวิจารณ์วรรณกรรมและสังคมในแนวทางใหม่ในช่วงแนวคิดโครงสร้างนิยม จุดรวมเรื่องของความเป็นสากล ทำให้สังคมเกิดความเป็นศูนย์กลาง มีคู่ตรงข้ามเป็นตัวขับเคลื่อนความคิดของมนุษย์ โดยที่เขาเรียกทฤษฎีนี้ว่า “มายาคติ” เป็นต้น

ผลสรุปที่ 2 หลังจากได้อธิบายความหมายและลักษณะของแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลาย พร้อมศึกษาถึงจุดกำหนดแนวคิดที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างขึ้นมาอย่าง แนวคิดกลุ่มโครงสร้างนิยม เมื่อได้ทำความเข้าใจแล้วผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและอธิบายถึงนักคิดกลุ่มแนวคิดเรื่องการรื้อสร้างและความหลากหลายที่มองว่า แนวคิดแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) แบบคู่ตรงข้าม ทำให้เกิดเป็นกรอบ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ที่ตายตัวแน่นอน และถูกกำหนดไว้แล้วในโครงสร้างที่เป็นใหญ่ในสังคม เช่น วาทกรรมกัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษ ทำให้กัญชานั้นถูกมองเพียงว่าเป็นโทษ ไม่มีคุณค่า กดทับไว้ จนเราลืมความเป็นอื่นว่ากัญชาอาจมีประโยชน์

ก็เป็นได้ สิ่งเหล่านี้เป็นหลักยึดของภาษาแบบเดิมที่มีมาอยู่ตลอดของประวัติศาสตร์ทางปรัชญา สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมุมมองดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดสังคมศูนย์กลางและระบบชนชั้น เกิดการแบ่งแยก และไม่ก่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้มองโลกเพียงด้านเดียว โดยภาพรวมกลุ่มแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาแม้ว่าแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของนักปรัชญากลุ่มนี้จะนำเสนอแนวคิดที่ดูมีความแตกต่างกันและมีความสนใจที่แตกย่อยออกไป ไม่ว่าจะเป็นเป็นสัญลักษณ์ ภาษา อานาชาตกรรม ตัวตน สังคม วัฒนธรรม แต่นักคิดกลุ่มนี้ก็มีเป้าหมายหลักอยู่ที่ การตั้งข้อสงสัยทำการก่อสร้างอย่างถอนรากถอนโคนต่อมโนทัศน์ต่าง ๆ ในระบบโครงสร้างของแวดวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ที่มีมาก่อนหน้า ให้กลายเป็นสิ่งที่เข้าถึงหรือจับต้องตรง ๆ ไม่ได้ แต่จะรู้ได้ก็ต่อเมื่อได้เข้าไปทำหน้าที่ก่อสร้าง สลาย สั่นคลอน เปลี่ยนแปลงศูนย์กลาง ทำหน้าที่เปิดศูนย์กลางให้กว้างขึ้น ไม่ให้เกิดการกดทับหรือปิดกั้นความเป็นอื่นอย่างที่ผ่านมา

ผลสรุปที่ 3 พัฒนาการอิทธิพลทางความคิดของฌาคส์ แครร์ริดา ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าผ่านงานเขียนที่สำคัญ และเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องของแครร์ริดา เพื่อจะมองว่าเขา ได้ดึงหลักคิด ทฤษฎีของนักคิดใครมาบ้าง ซึ่งในงานวิจัยผู้วิจัยก็ได้เลือกจากการศึกษาประวัติ และการกล่าวถึงแนวคิดต่าง ๆ ก่อนหน้า ที่แครร์ริดาได้นำแนวคิดของแต่ละคนมาถอดรื้อ อยู่ 2 กลุ่มแนวคิดด้วยกัน คือ ปรากฏการณ์วิทยาที่ได้ข้อสรุปว่าแนวคิดของนักคิดกลุ่มปรากฏการณ์วิทยาสำหรับแครร์ริดาแล้วมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อย่างฮูสเซิร์ลแครร์ริดาได้นำเอาการให้ความหมายของตัวบท (text) ชุดคำของภาษาโดยตัดออกจกชุดคำนั้น ๆ และการให้ความหมายของประสบการณ์ในระดับจิตสำนึกบนพื้นที่และเวลา เข้าไปใช้ในขั้นตอนการก่อสร้างและความหลากหลาย ส่วนสิ่งที่แครร์ริดาเห็นตรงกับไฮเด็กเกอร์นั้นคือ แนวความคิดที่เกี่ยวกับความเป็นอิสระ ที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตทางสังคมและประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องของพื้นที่และเวลา โดยเฉพาะเรื่องของการตีความใหม่จากพื้นฐานความเข้าใจเดิม แต่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น ทุกสิ่งที่แวดล้อมมนุษย์ไม่ใช่เรื่องที่อยู่เหนือโลก ซึ่งเป็นอีกส่วนของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย และสิ่งที่แครร์ริดาคิดตรงกันอีกอย่างคือ ตรงที่ไฮเด็กเกอร์พยายามหลีกเลี่ยงความเป็นอัตวิสัยนิยม และอุดมคตินิยม ซึ่งเขาคิดว่าแนวคิดเหล่านั้นทำให้มนุษย์ตามแนวจารีตกลายเป็นเรื่องที่ปราศจากความเป็นมนุษย์ และเขาต้องการวางพื้นฐานของมนุษย์ให้เข้าใจขึ้นมาอีกระดับ เป็นระดับที่ไม่บุบขามมนุษย์ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางหรืออยู่ในภาวะสูงสุดเหนือสิ่งทั้งปวง

ส่วนอิทธิพลทางความคิดอีกแนวคิด คือ อัตถิภาวนิยม ซึ่งได้ผลสรุปว่า แนวคิดอัตถิภาวนิยม นั้นพยายามนำเสนอถึงสิทธิความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคม และแครร์ริดาเองก็มีเป้าหมายในแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายคือพยายามชูตัวบทแห่งความเป็นอื่นให้มีพื้นที่ ให้มนุษย์นั้นเกิดความเคารพซึ่งกันและกัน และสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นมาในสังคม เรื่องของความ

รับผิดชอบเมื่อเรากล้าที่จะทำหรือเปลี่ยนแปลง ซึ่งแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ แครร์ริดา นั้นก็ต้องการนำเสนอในส่วนนี้ โดยแครร์ริดาได้ให้เหตุผลของมนุษย์ส่วนใหญ่ว่า ไม่กล้าที่จะ ทำการก่อสร้าง เพราะจึงเกี่ยวข้องที่จะต้องรับผิดชอบ หรือบางครั้งก็ยังไม่พร้อมรับกับความหลากหลายของ มนุษย์จึงยอมที่จะเลื่อนไหลไปตามวาทกรรมที่เป็นใหญ่ในสังคมแทน ในส่วนนี้แนวคิดของแครร์ริดา นั้นตรงกับนิทซ์เซ่เรื่องศีลธรรมแบบนาย ศีลธรรมแบบทาส และไปตรงกับแนวคิดของชาร์ตเรื่องของการเลือกและต้องรับผิดชอบต่อในทางที่เลือกเป็นต้น

5.1.2 วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้าง และความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา

ในวัตถุประสงค์ข้อนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าและอธิบายเจาะลึกถึงรายละเอียด ประวัติ ผลงาน และลำดับวิธีการของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา โดยที่ ศึกษาจากผลงานที่สำคัญของ ฌากส์ แครร์ริดา จำนวน 5 เล่ม พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาถึงแนวคิดเรื่อง การก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นความหมาย ลักษณะของการก่อสร้างและความหลากหลาย และต่อมาได้ทำการวิเคราะห์จุดกำเนิดและพัฒนาการ ของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญา อีกทั้งยังทำการวิเคราะห์วิธีการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา โดยที่ประเด็นต่อมาจะเป็นการวิเคราะห์ตัวบทผ่าน ปรัชญาการณในสังคมอยู่ 4 ประเด็นให้เข้าใจและเห็นภาพของงานวิจัยมากยิ่งขึ้น คือ 1. วิเคราะห์ผ่าน วรรณกรรมดัดแปลง, 2. วิเคราะห์ผ่านอาหารเครื่องดื่ม, 3. วิเคราะห์ผ่านการใช้สารเสพติดกัญชาใน ไทย, และ 4. วิเคราะห์ผ่านการคบขู้ตามยุคสมัยของสังคมไทย โดยหัวข้อสุดท้ายจะเป็นการวิเคราะห์ แสดงถึงผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฌากส์ แครร์ริดา ซึ่งได้ผลสรุปดังนี้

ผลสรุปแรก คือ ประวัติ ผลงาน ของฌากส์ แครร์ริดา ในการศึกษาและวิเคราะห์ตามที่ผู้วิจัยได้ เข้าไปค้นคว้าและเรียบเรียงข้อมูลจากผลงานทั้งของแครร์ริดาเอง ของนักวิจัยที่ได้ตีแผ่ผลงานออกมา นั้นโดยภาพรวมแล้วเนื้อหาสาระของผลงาน รวมไปถึงประวัติของฌากส์ แครร์ริดานั้นมีความสัมพันธ์ การที่เขาใช้ชีวิตท่ามกลางในช่วงบ้านเมืองที่ไม่สงบ การถูกเหยียดเชื้อชาติ การที่แนวคิดของเขา เป็นทั้งที่ยอมรับและถูกปฏิเสธ ผลงานที่นำเสนอออกมาของเขาแทบทุกเล่มจึงเป็นเหมือนความ พยายามของเขาที่จะแสดงออกถึงการสร้างพื้นที่ให้กับตัวเอง พยายามเรียกร้องให้กลุ่มคนส่วนใหญ่ มองเห็นถึงกลุ่มคนที่ถูกกดทับไว้ โดยที่เขาได้นำเสนอผลงานออกมาในการชี้ถึงจุดวาทกรรม ภาษา แนวคิดของนักคิด นักวิชาการก่อนหน้าว่าเป็นการสร้างกรอบที่จำกัดความคิดของมนุษย์ให้หยุดนิ่ง

ตายตัว แล้วสร้างความไม่เท่าเทียมกันขึ้นมาในสังคม ปัญหาเหล่านี้มันจึงเป็นเหตุผลของแคร์ริดาที่พยายามจะนำเสนอแนวคิดนี้ขึ้นมา

ผลสรุปที่ 2 ศึกษาและอธิบายถึงแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฉากส์ แคร์ริดา โดยที่ศึกษาจากผลงานที่สำคัญของ ฉากส์ แคร์ริดา จำนวน 5 เล่ม พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ผลสรุปว่า แม้แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฉากส์ แคร์ริดา นั้น ในบางความเข้าใจจะถูกมองว่าเป็นการรื้อถอน ล้มล้าง กระบวนการชุดความคิด จารีต ประเพณี วัฒนธรรมเดิม แต่หากมองในอีกแง่หนึ่งแนวคิดนี้เป็นการปรับตัวของคนในยุคหลังสมัยใหม่ ที่เป็นยุคแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารที่เต็มไปด้วยการเปิดกว้างทางความคิด มีความหลากหลาย มีความเปลี่ยนแปลงกระแสนิยมอยู่ตลอดเวลา แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของฉากส์ แคร์ริดาจึงเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยความเข้าใจ มีการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา ถึงความเท่าเทียมกัน และมีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีองค์ความรู้ที่ไม่หยุดอยู่กับที่ รักและเคารพในการตัดสินใจของผู้อื่น และสร้างสังคมให้เป็นอันหนึ่งใจเดียวกัน

ผลสรุปที่ 3 คือ วิเคราะห์ประเด็นความหมาย ลักษณะของการก่อสร้างและความหลากหลาย และต่อมาได้ทำการวิเคราะห์จุดกำเนิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายในทางปรัชญาก่อนฉากส์ แคร์ริดา อีกทั้งยังทำการวิเคราะห์วิธีการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฉากส์ แคร์ริดา โดยที่ประเด็นต่อมาจะเป็นการวิเคราะห์ตัวบทผ่านปรากฏการณ์ในสังคมอยู่ 4 ประเด็นให้เข้าใจและเห็นภาพของงานวิจัยมากยิ่งขึ้น คือ 1. วิเคราะห์ผ่านวรรณกรรมดัดแปลง, 2. วิเคราะห์ผ่านอาหารเครื่องดื่ม, 3. วิเคราะห์ผ่านการใช้สารเสพติดกัญชาในไทย, และ 4. วิเคราะห์ผ่านการคบขู้ตามยุคสมัยของสังคมไทย โดยหัวข้อสุดท้ายจะเป็นการวิเคราะห์แสดงถึงผลกระทบของแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฉากส์ แคร์ริดา ซึ่งได้ผลสรุปดังนี้

แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายของ ฉากส์ แคร์ริดานั้นต้องยอมรับเลยว่าส่งผลกระทบต่อชุดความคิดของมนุษย์ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) เป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดทั้งประโยชน์และโทษในเวลาเดียวกัน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่ได้ศึกษาแนวคิดนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใดก็เท่านั้นเอง โดยภาพรวมผู้วิจัยมองว่า สำหรับแคร์ริดานั้นสาเหตุของปัญหามันอยู่ที่ความเป็นขั้วแห่งความเป็นคู่ตรงข้ามของภาษา และมนุษย์มักยึดติดความหมายของภาษาด้านใดด้านหนึ่งเสมอ โดยเขาเชื่อว่าแนวคิดดังกล่าวมีรากเหง้ามาจากการมีวงจะเป็นศูนย์กลาง คือ ถ้าไม่เป็นอย่างหนึ่งก็ต้องเป็นอีกอย่างหนึ่ง ไม่อาจเป็น 2 อย่างในเวลาเดียวกันได้ สิ่งเหล่านี้เป็นหลักยึดของภาษา ปรัชญา สังคม วัฒนธรรมแบบเดิมที่มีมาอยู่ตลอด ซึ่งมุมมองดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดสังคมศูนย์กลางและสังคมชาย

ขอบ เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย เช่น การสร้างความเชื่อ ปัญหาการแสดงความคิดเห็นเข้าข้างอนเอียงหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือแม้แต่การตัดสินผู้คนในสังคมตามความคิดความรู้สึกตัวเองอยู่ฝ่ายเดียว เป็นต้น

หากเรายังมองโลกที่คิดว่ามีความเป็นศูนย์กลาง มีฝั่งตรงข้าม เราจะมองเห็นผู้อื่นเป็นเพียงวัตถุ เป็นเพียงตัวประกอบ มองเห็นสังคมอื่นเป็นสังคมป่าเถื่อน ไร้อารยธรรม ทำให้เราพยายามนำตนเองเข้าไปปรับปรุงหรือไมก็ต่อการทำลายชั่วตรงข้ามเสมอ แต่เรากลับมองไม่เห็นพฤติกรรมของคนที่เข้าไปกระทำต่อพวกเขาว่าป่าเถื่อน โหดร้ายเพียงไร สิ่งที่แคร์ริดาและนักคิดหลังโครงสร้างนิยมคนอื่น ๆ จึงพยายามที่จะสื่อสารว่า ไม่มีความจริงสัมบูรณ์ตายตัว ความจริงเป็นสิ่งสัมพัทธ์และมีอยู่อย่างหลากหลาย ความจริงมิได้แข็งเหมือนก้อนหิน และจุดที่ความจริงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ก็คือความหลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่ความหลากหลาย นำไปสู่การเคารพและรับฟังความคิดเห็นหรือความจริงของผู้อื่น นี่คือนี่สิ่งที่แคร์ริดาพยายามจะสื่อสารและนำไปปฏิบัติ ซึ่งมันเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่จะนำไปสู่ความสงบ และหาความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นมาในสังคมได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย ของ ฌากส์ แครร์ริดา ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

- 1) หากเข้าใจถึงแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลาย จะทำให้เราเปิดมุมมองรับฟังผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้น ไม่มองหรือตัดสินอะไรเพียงด้านเดียวโดยที่ปราศจากเหตุผล
- 2) แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายหากนำไปใช้ในงานเชิงสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็น ศิลปะ งานเขียน งานสร้าง ฯลฯ จะทำให้ผลงานที่ออกมามีความสร้างสรรค์ และแปลกใหม่
- 3) เมื่อพบเจอกับปัญหา สามารถนำแนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายไปใช้ในการแยกส่วน เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ได้
- 4) ทำให้เราเข้าใจ มองสังคม ผู้คนได้หลากหลาย เคารพการตัดสินใจความเห็นต่างมากยิ่งขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะที่ควรระวังในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) แนวคิดเรื่องการก่อสร้างและความหลากหลายหากไม่เจาะลึกความเข้าใจถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงมักถูกนำไปใช้ในเชิงลี้ลับลางระบบระบอบวิธีคิดอื่น หรือแล้วไม่ประสบผลสำเร็จในการประกอบสร้างขึ้นมาใหม่

2) ไม่ควรนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการอ้างเหตุผลในบางเรื่องที่ส่งผลทำให้ตัวเองหรือผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนด้วย เพราะจุดประสงค์ของแนวคิดนี้คือสร้างความเท่าเทียม และเคารพในสิทธิของผู้อื่น

3) ผู้ที่นำไปใช้ควรตระหนักถึงเหตุผลถึงคุณประโยชน์ และระลึกถึงตัวบทที่จะทำการหรือ มิใช่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะสามารถหรือสร้างแล้วจะส่งผลดีต่อตนเองและผู้อื่น เพราะบางการหรือสร้างนั้นสร้างผลกระทบเป็นวงกว้าง ทำให้ระบบไม่เป็นระบบ เกิดความวุ่นวายขึ้นได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เหมาะสมคือควรคำนึงอยู่บนพื้นฐานของพื้นที่และเวลาไว้ก่อน

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรวางแผนระยะเวลาในการดำเนินงานให้เป็นระบบความคิดมากกว่านี้
- 2) แนวคิดเรื่องการหรือสร้างและความหลากหลาย ก่อนข้างที่จะมีความซับซ้อน เข้าใจยาก สามารถทำให้เข้าใจผิดได้ง่าย ดังนั้นผู้ที่มีความสนใจควรมีการศึกษาและลงรายละเอียดของแนวคิดให้มากเท่าที่จะมากได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กัญญ์ฐิตา ศรีภา. (2558). การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยากับการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์
รวมบทความวิจัย วิธีวิทยาและทฤษฎีเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมในชุมชนและโรงเรียน.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว..
- กิริติ บุญเจือ. (2545). *ปรัชญาหลังนวยุค*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- กิริติ บุญเจือ. (2549). *อรรถปริวรรต คู่เวรคู่กรรม ปรัชญาหลังนวยุค*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- กิริติ บุญเจือ. (2552). ไฮเด็กเกอร์กับปัญหาภาษาไทย. *วารสารวิชาการวิทยาลัยแสงธรรม*, 1(1), 6-7.
- เกษม เพ็ญภินันท์. (2554). *หลังสมัยใหม่กับการศึกษารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ ใน
รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แนวหลังสมัยใหม่นิยม*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- แคทเธอริน เบลชีซ์. (2549). *หลังโครงสร้างนิยมฉบับย่อ Poststructuralism: A Very short
introduction* (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(ฉบับ
พิมพ์ปี 2002).
- จริยา นวลนิรันดร์. (2549). ตัวแบบแห่ง Intentionality ในฐานะที่เป็นการตีความเนื้อหาในคำบรรยาย
ระยะแรกของฮูสเซอร์ว่าด้วยปรากฏการณ์วิทยาแห่งจิตสำนึกเรื่องเวลา. *วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 26(3), 166-182.
- จันทน์ เจริญศรี. (2543). *อิทธิพลของแนวคิดหลังสมัยใหม่ต่อสังคมวิทยา*. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา
และมนุษยวิทยามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทน์ เจริญศรี. (2545). *โพสต์โมเดิร์น และสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- จอห์น นพดล วตินสุนทร. (2556). *โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) มายาคติ (Myth) และในแบบหลัง
โครงสร้างสัญวิทยา (Post-Structural Semiology)*. ปริญญาคุชฎินิพนธ์, มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.

- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2561) ลัทธิเจตจำนง องค์ความรู้ภาษา-วัฒนธรรม. *หนังสือพิมพ์เคลวินิวส์*. มกราคม 1, 2561: 24.
- ชญาน์ทัต สุขชลาศย์. (2555). *ผ้าคัส ลาก้อง: 10 มโนทัศน์ในพรมแดนชีวิต*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *สัตววิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษารัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). *วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกสิทธิ์และความเป็นอื่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2551). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง*. ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2554). *บทแนะนำสกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมมติ.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2554). *แนะนำนักคิด: ฌากส์ แครร์ริดา*. วารสารวิภาษา, 5(6), 5-9.
- ณรงค์ศักดิ์ สอนใจ. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมดัดแปลงเรื่องขุนช้างขุนแผน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐชา วอเพ็ชร. (2559). *การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบของ ฌ็อง-ปอล ซาร์ตร์กับเสรีภาพและความรับผิดชอบของลือมवलชน*. วารสารศาสตร์สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 42(1), 32.
- ครุณี ชูประยูร. (2555). *วิจารณ์หนังสือ หลังสมัยใหม่นิยมและการอุดมศึกษา*. วารสารร่วมพฤษ์มหาวิทยาลัยเกริก, 31(1), 176.
- คุณฐิ ยี่มน้อย. (2545). *อิทธิพลของนักคิดสำนักโครงสร้างนิยมสายฝรั่งเศสที่มีต่อมานุษยวิทยาไทย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2559). *ภาพยนตร์ของ Derrida และ Derrida ของภาพยนตร์*. กรุงเทพฯ: หจก.ภาพพิมพ์.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2560). *ว่าด้วยความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมมติ.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *การปฏิวัติศาสตร์ของโซซัวร์ เส้นทางสู่โพสต์โมเดิร์นนิสม์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2552). *โลก Modern & Post modern*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.
- นวินดา อิงคเวทย์. (2558). *ละครสะท้อนคน ภาพยนตร์สะท้อนฝัน*. ศิลปะนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาทัศนศิลป์(ประติมากรรม) ภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นพดล ปรางทอง. (2552). *แนวคิดหลังสมัยใหม่นิยมในวรรณกรรมของ ปราบดา หยุ่น*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพพร ประชากุล. (2555). *มายาคติ โรลิ่งค์ บาร์ตส์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ.
- ปอ บุญพรประเสริฐ. (2550). *การวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของอรชุนในคัมภีร์ภักทคีตา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2560). *บทความวิจัยปรัชญาการเมืองยุคหลังสมัยใหม่*. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 7(1), 308-322.
- ปัทมา จันทร์อร่าม. (2557). *กระบวนการสร้างสรรค์วรรณกรรมภาพถ่ายแนวอัตถิภาวนิยมจากนวนิยายของ อัลแบร์ กามูส์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ ตรีเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปรัชญา อากาศ และกรณัณฑ์ รัตนแสนวงษ์. (2542). *ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- ปิยะ ภิรมย์ภักดี. (2541). เรื่องการผลิตเบียร์. ใน *สารานุกรมสำหรับเยาวชน* (เล่มที่ 23, หน้า 253)
กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.
- ปุลณดา สายยศ. (2557). การใช้สัญลักษณ์ภาพแทนร่างกายในงานศิลปกรรมของ ฟินรี สันต์พิทักษ์
และวัชรพร อยู่ดี. *วารสารวิชาการ Veridian E-journal*, (7)3, 1392-1394.
- ปรีชา บุญทวี. (2561). การปฏิรูป:แนวคิดของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) บนฐานทฤษฎีรัฐ
สร้าง ของ ฌาคส์ แดร์ริดา. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(3), 270-271.
- พอล คอบลิย์. (2558). *สืบสัญศาสตร์ Introducing semiotics* (อชิป จิตตกฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.
- พระมหาทองมา อรุณรสี. (2553). *การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาของสำนักอรรถิภวนิยม.*
วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ รัตนกุล. (2556). *ปรัชญาแห่งความไร้เหตุผล.* กรุงเทพฯ: สามัญชน.
- พิพัฒน์ พสุธารชาติ. (2553). *ความจริงในภาพวาด บทวิจารณ์ว่าด้วยสุนทรียศาสตร์ของไฮเดกเกอร์*
และแดร์ริดา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- เมธา หริมเทพาธิป. (2018). *แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทรรศน์ 5.* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มัลลิกา คณานุกรณ์. (2547). *จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรณพิมล อังคศิริสรพ. (2541). *สรรนิพนธ์จาก มายาคติ (Mythologies) ของโรล็องต์ บาร์ตส์ :*
บทแปล และบทวิเคราะห์เชิงวาทศาสตร์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณวิสาข์ ไชโย. (2558). *เอกสารคำสอนกระบวนการวิชาปรัชญาร่วมสมัย.* เชียงใหม่: ภาควิชา
ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิจิตา เกษะรัมย์. (2551). *การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ประสบการณ์การทำงาน ของนัก*
กิจกรรมบำบัดในสถานศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วินัย ผลเจริญ. (2555). แนวคิดหลังอาณานิคม: บทสำรวจทางทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาสังคมและการเมืองไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 31(5), 161-178.
- วีรยา ถาอุปชิต, นุศราพร เกษสมบุรณ์. (2560). การใช้กัญชาทางการแพทย์. *วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน*, 13(ฉบับพิเศษ), 230
- ฤทธิรงค์ จิวากานนท์. (2550). บทความวิจัยความหลากหลายและความหลากหลายของงานสร้างสรรค์ในละครเวที : กรณีศึกษา มหัศจรรย์ผจญภัยเจ้าชายหอย. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 24(3), 34-50.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2522). *พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒*. สำนักงานกรุงเทพฯ: คณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สรายุทธ เลิศปัจฉิมนันท์. (2561). ท่าทีแบบปรากฏการณ์วิทยาในปรัชญาญี่ปุ่น. *วารสารมนุษยศาสตร์สาร*, 19 (1), 182.
- สมเกียรติ ตั้งันโม. (2543). *แนวความคิดหลังสมัยใหม่: รวบรวมบทความแปลและเรียบเรียงปี 2543-2547*. เชียงใหม่: คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สันติรักษ์ ประเสริฐสุข. (2548). *การถือและการสร้างความหมายในสถาปัตยกรรม: จากโครงสร้างนิยมถึงหลังโครงสร้างนิยม*. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาวดี จันทวานิช. (2553). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. (2552). *การแสวงหาความรู้แบบหลังนวยสมัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ระเบียงทอง.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2558). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- อริย์รัช เลิศอมรไชยกิจ. (2561). ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดอภิมนุษย์ของฟรีดริช นิทเช่. *วารสารพุทธมอค์์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวรุทวิภิตาราม*, 3(2), 14-15.

- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบคิด*. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อนันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). *จินตนาการทางมานุษยวิทยาแล้วย้อนมองสังคมไทย*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). *คิดอย่าง มิเชล ฟูโกต์ จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อันธิมา แสงชัย. (2547). *ความคิดเชิงสุนทรียะในศิลปะสกุลหลังสมัยใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิทธิพล วรานุกุล. (2558). การเล่าเรื่องของ “พี่มาก..พระโขนง” และสัมพันธ์ความเป็น “แม่นาคพระโขนง” คู่ “พี่มาก..พระโขนง”. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 3(2), 27.
- อำพล เจน. (2528). *ผ้าเดิยวเมียหลาย*. *นิตยสารแปลกรายสัปดาห์*, 12(514), 28.
- ฮันส์ เดอกรอป, เหริยญ หล่ออิมงคล. (2542). *นักปรัชญาฝรั่งเศสร่วมสมัย*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฮันส์ เดอกรอป. (2542). *สรรนิพนธ์มนุษยศึกษาและสังคมศาสตร์ในประเทศฝรั่งเศสศตวรรษที่ 20: Une Anthologie*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาษาอังกฤษ

- Derrida, Jacques. (1976). *Jacques Derrida of grammatology* (Translated by Gayatri Chakravorty Spivak). Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Derrida, Jacques. (1978). *Derrida Writing and difference* (Translated by Alan Bass). Chicago: The University of Chicago.
- Derrida, Jacques. (1982). *J. Derrida, in Margins of Philosophy* (Translated by Alan Bass). London: Harvester Wheatsheaf.

- Derrida, Jacques. (1997). *Deconstruction in a Nutshell* (Translated by John D. Caputo). New York: Fordham University Press.
- Derrida, Jacques. (2008). *Derrida's legacies* (Translated by Simon Glendinning, Robert Eaglestone). London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Foucault, Michel. (1972). *The Archeology of Knowledge (and The Discourse on Language)* (Translated by Smith, A.M. Sheridan). New York: Pantheon Books.
- Ian Buchanan. (1996). *A Dictionary of Critical Theory (Oxford Quick Reference)*. Oxford: Oxford University Press
- Irena R. Makaryk. (1993). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory: Approaches, Scholars, Terms*. Toronto: University of Toronto Press.
- J. A. Cuddon. (1991). *The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*. London: Blackwell Publishing Ltd.
- Jim Powell. (1997). *Derrida For Beginners*. Connecticut: For Beginners LLC.
- Lucy, Niall . (2004). *A Derrida Dictionary*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Michale Payne, and Jessica Rae Barbera. (1996). *A Dictionary of cultural and critical theory*. London: Blackwell Publishing Ltd.
- Penelope Deutscher. (2006). *How to read Derrida*. New York: Granta Publication
- Philippe Erikson. (2008). Structural anthropology? Well, you see: c'est la bonne anthropologie ». A tribute to Claude Lévi-Strauss. *Journal de la Société des Américanistes*, 94(2), 12-15
- Roger Scruton. (2016). *"NOT SUPPLIED". Fools, Frauds and Firebrands: Thinkers of the New Left*. London: Bloomsbury Publishing.
- Simon Choat. (2010). *Marx Through Post-Structuralism: Lyotard, Derrida, Foucault, Deleuze (Continuum Studies in Continental Philosophy)*. London and New York: Continuum.

Strathern, Paul. (2000). *Derrida in 90 Minutes: Philosophers in 90 Minutes (Philosophers in 90 Minutes Series)*. Chicago Ivan R. Dee: Publisher

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ณัฐพงษ์ บุญธรรม. 2556. *ตัวหมายที่ล่องลอย (free floating signifier)*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน, 2562, จากเว็บไซต์ Gotoknow: <https://www.gotoknow.org/journals/132766>

นฤพนธ์ ค้วงวิเศษ. (2561). *คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา*. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน, 2561, จากเว็บไซต์ คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา: <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/31>.

พจนานุกรมแปล อังกฤษ-ไทย LEXITRON. (2552). สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม, 2560, จากเว็บไซต์ Sanook.com : <http://dictionary.sanook.com/search/dict-computer/cyber>.

วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์. (2552). *ผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชายเป็นคน*. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2562, จากเว็บไซต์ archive.today: <https://www.13nr.org/posts/257327>.

Henderson, Andrew M. (2009). *High-Tech Words Do Hurt: A Modern Makeover Expands Missouri's Harassment law to include electronic communication*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน, 2562, จากเว็บไซต์ Missouri Law Review: <http://scholarship.law.missouri.edu/mlr/vol74/iss2/7>

Kandell, Jonathan. (2004). *Jacques Derrida, Abstruse Theorist, Dies at 74*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม, 2562, จากเว็บไซต์ The new York time: <https://www.nytimes.com/2004/10/10/obituaries/jacques-derrida-abstruse-theorist-dies-at-74.html>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวอารีรัตน์ ภิราษร
วัน เดือน ปี เกิด	24 พฤษภาคม พ.ศ. 2535
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษาปีที่การศึกษา 2543-2547 โรงเรียนบ้านหนองแก้ว ห้อง อ.แม่ลาว จ.เชียงราย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2548-2550 โรงเรียนแม่ลาววิทยาคม อ.แม่ลาว จ. เชียงราย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2548-2550 โรงเรียนแม่ลาววิทยาคม อ.แม่ลาว จ. เชียงราย ปีการศึกษา 2554-2557 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
rights reserved